

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

**DİVANÜ LUGATİ'T TÜRK'TE /t-/ SESİYLE BAŞLAYAN KELİMELERİN
ÖZBEK TÜRKÇESİNDEKİ DURUMU**

Mediha SİNOP

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Adana, 2008

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

**DİVANÜ LUGATİ'T TÜRK'TE /t-/ SESİYLE BAŞLAYAN KELİMELERİN
ÖZBEK TÜRKÇESİNDEKİ DURUMU**

Mediha SİNOP

Danışman : Prof. Dr. Ayşehan Deniz ABİK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Adana, 2008

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda
YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. A.Denik ABİK
(Danışman)

Üye: Prof. Dr. Mehmet ÖZMEN

Üye: Yrd. Doç. Dr. Mevlüt GÜLTEKİN

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

28 / 10 / 2008

Prof. Dr. Nihat KÜÇÜKSAVAŞ
Enstitü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eseleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ÖZET

“DİVANÜ LUGATİ’T TÜRK’TE /t-/ SESİYLE BAŞLAYAN KELİMELERİN ÖZBEK TÜRKÇESİNDEKİ DURUMU”

Mediha SİNOP

Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Ayşehan Deniz ABİK

Ekim 2008, 361 sayfa

Bu çalışmada, *Divanü Lugati’t-Türk*’teki /t-/ sesiyle başlayan kelimeler *Özbek Tilining İzahli Lugati*’nde aranmış ve elde edilen ortak kelimeler şekil, yapı, anlam ve nitelik bakımından incelenmiştir. Çalışmanın amacı, *Divanü Lugati’t-Türk* ile *Özbek Tilining İzahli Lugati* karşılaştırılarak, 11. yy. Türkçesi söz varlığından, çalışmanın sınırları içerisinde, ne kadarının 20. yy.a ulaştığını belirlemek; böylece Özbekçede yer alan kalıcılığı yüksek kelimeleri ve Türkçenin söz varlığının aydınlatılması çalışmalarına katkıda bulunmaktır.

Giriş bölümünde tezin amacı, kapsamı, yöntemi, eser tanıtımı ile kullanılan malzeme hakkında bilgi verilmiştir.

Çalışmanın asıl kısmını oluşturan bölümler, *Divanü Lugati’t-Türk*’te /t-/ ile başlayan kelimelerin *Özbek Tilining İzahli Lugati*’ndeki karşılıkları; bunun yanı sıra tam karşılığını bulamadığımız ancak kök ya da türevlerini belirlediğimiz kelimeleri ve ortak olmayan kelimeleri kapsamaktadır.

Değerlendirme ve sonuç bölümünde ise, *Divanü Lugati’t-Türk* ile Sir Gerhard CLAUSON’ un *An Etymological Dictionary of Pre-thirteenth Century Turkish* (Oxford, 1972) adlı etimoloji sözlüğü ve Robert DANKOFF - James KELLY’ nin *Mahmūd el-Kāşgarī, Türk Şiveleri Lügatı (Dīvānū Lugātī’t-Türk)* (Doğu Dilleri ve Edebiyatlarının Kaynakları 7, III. cilt, 1985) adlı İngilizce eserlerinde madde başı /t-/ ile başlayan kelimelerin *Özbek Tilining İzahli Lugati*’ndeki durumları sayısal verilerle ortaya konulmuş, incelenen kelimelerin birbirleriyle ilişkileri değerlendirilmiştir. Elde edilen sonuçlar, tablolarla beraber yorumlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Divanü Lugati't-Türk, Karahanlı Türkçesi, Özbek Türkçesi, söz varlığı, temel kelimeler, ileri öge.

ABSTRACT

POSITION OF THE WORDS BEGGINING WITH /t-/ SOUND IN DIVANU LUGATI'T-TURK TO UZBEK LANGUAGE

Mediha SİNOP

Master Thesis, Turkish Language and Literature Department

Supervisor: Prof. Dr. Ayşehan Deniz ABİK

October 2008, 361 pages

In this, the words beginning with / t-/ sound has been researched in *Divanü Lugati't-Türk* and also in *Explained Uzbek Language Dictionary* and availed common words have been examined according to shape, structure, meaning and qualification. The objective of the study is to determine how much Turkish words reached to 20th century from 11th century Turkish vocabulary through comparing *Divanü Lugati't-Türk* and *Explained Uzbek Language Dictionary* within limitations of the study; so to make contributions the studies about the high sustainability words in Uzbek language and Turkish language vocabulary.

At the introduction section, data about objective, cover, method of thesis, work introduction and used materials has been given.

The main sections of the study are as follows, means of words that are beginning with /t-/ sound in *Divanü Lugati't-Türk* in *Explained Uzbek Language Dictionary*; beside this it covers the words of which exact means are not found but we determined their root and derivations and non-common words.

At the evaluation and consequence section, the words that are beginning with /t-/ sound in *Divanü Lugati't-Türk* and etymology dictionary of Sir Gerhard CLAUSON under title of *An Etymological Dictionary of Pre-thirteenth Century Turkish* (Oxford, 1972) and *Mahmūd el-Kāşgarī* work of Robert DANKOFF - James KELLY, *Turkish Dialects Dictionary (Dīvānū Lugāti't-Türk)* (East Languages and Literature Resources 7, III. volume, 1985) and their situation at *Explained Uzbek Language Dictionary* has been set forth through numerical data; the relation of examined words with each other has been evaluated. Availed data has been commented together with tables.

Keywords: Divanü Lugati't-Türk, Karahan Turkish, Uzbek Turkish, vocabulary, basic words, and forward element.

ÖNSÖZ

Temel söz varlığının tespiti sorunu ve bunun bir dilin konuşulduğu bütün kollarındaki tablosu, eski devirlerdeki seyri, Türkoloji alanının hâlâ çözümlenmemiş, tartışılan bir sorunudur. Türkoloji alanında, bugüne kadar, bu konuya açıklık getirmek amacıyla pek çok çalışma yapılmış, ancak konunun genişliği ve derinliği nedeniyle halen kesin bir sonuca varılabilmiş değildir.

Bu sınırlı çalışmada, yukarıda belirttiğimiz temel söz varlığının tespiti sorununu göz önünde bulundurarak, *Divanü Lugati't-Türk*'teki / t-/ sesiyle başlayan kelimelerin Özbek Türkçesindeki durumunu tespit etmeye çalıştık. Çalışmada, Besim Atalay'ın 1985'te basılan, Kaşgarlı Mahmut'un *Divanü Lugati't-Türk* adlı eseri ile ayrıca Sir Gerhard CLAUSON' un *An Etymological Dictionary of Pre-thirteenth Century Turkish* (Oxford, 1972) adlı etimoloji sözlüğü ve Robert DANKOFF - James KELLY' nin *Mahmūd el-Kāşgarī, Türk Şiveleri Lügati (Dīvānū Lugātī't-Türk)* (Doğu Dilleri ve Edebiyatlarının Kaynakları 7, III. cilt, 1985) adlı İngilizce eserleri esas alınmıştır. *Divanü Lugati't-Türk* adlı eserin / t-/ sesiyle başlayan kelimelerinden 1112 tanesi *Özbek Tilining İzahli Lugati*'nde taranmıştır. Sözü edilen kelimelerin, *Özbek Tilining İzahli Lugati*'ndeki karşılıkları; şekil, yapı, anlam ve nitelik bakımından *Divanü Lugati't-Türk*'teki / t-/ sesiyle başlayan kelimelerle mukayese edilmiştir.

Öğrencisi olmaktan gurur duyduğum, çalışmamın her aşamasında değerli görüşleriyle beni yönlendiren, sabrı ve iş ahlakıyla örnek aldığım sayın danışman hocam Prof. Dr. Deniz ABİK'e teşekkürlerimi sunarım. Olumlu eleştirileri ve önerileriyle çalışmama zenginlik katan değerli hocam Prof. Dr. Mehmet ÖZMEN'e, manevi desteklerini benden esirgemeyen sayın hocalarım Prof. Dr. Mine MENGİ ve Prof. Dr. Çetin DERDİYOK'a da ayrıca teşekkür ederim.

Mediha SİNOP

Adana, 2008

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	iii
ÖNSÖZ.....	v
KISALTMALAR LİSTESİ	ix

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Amaç	1
1.2. Kapsam	2
1.3. Gerekçe	2
1.4. İlgili Kavramlar: Temel Kelimeler, İleri Öge	4
1.5. Yöntem.....	5

İKİNCİ BÖLÜM

DİVANÜ LUGATİ'T-TÜRK VE ÖZBEK TİLİNİN İZAHLI LUGATİ'NDE ORTAK KELİMELER

2.1. Yapısına Göre Kelimeler.....	98
2.1.1. Kök Durumundaki Kelimeler	99
2.1.1.1. Basit İsimler	99
2.1.1.2. Basit Fiiller.....	102
2.1.2. Türemiş Kelimeler.....	105
2.1.2.1. Türemiş İsimler	105
2.1.2.2. Türemiş Fiiller	116
2.1.3. Birleşik Kelimeler	137
2.1.4. İkilemeler	137
2.1.5. Yapısı Çözölemeyenler	138
2.1.6. Alıntı Kelimeler	138
2.2. Kelime Türlerine Göre Kelimeler	139

2.2.1. Fiiller	139
2.2.2. İsim Soylu Kelimeler	149
2.2.2.1. İsimler	149
2.2.2.2. Sıfatlar.....	154
2.2.3. Edatlar	156
2.3. Ses Olaylarına Göre Kelimeler	157
2.3.1. Ses Değişikliği Olmayanlar.....	157
2.3.2 Ses Değişikliği Olanlar.....	162
2.3.2.1. Ünlü Değişmeleri.....	162
2.3.2.2. Ünsüz Değişmeleri	174
2.3.2.3. Ünlü Düşmesi	179
2.3.2.4. Ünlü Türemesi	179
2.3.2.5. Ünsüz Düşmesi.....	179
2.3.2.6. Ünsüz Türemesi	181
2.4. Anlamlarına Göre Kelimeler	181
2.4.1. Anlamı Değişmeyen Kelimeler	181
2.4.2. Anlamı Değişen Kelimeler.....	190
2.5. Niteliklerine Göre Kelimeler.....	211
2.5.1. Somut Kelimeler	211
2.5.2. Soyut Kelimeler	226

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DİVANÜ LUGATİ'T-TÜRK'ÜN /t/ MADDESİNDE BULUNAN VE ÖZBEK TİLİNİNG İZAHLI LUGATİ'NDE KÖK VEYA TÜREV ORTAKLIĞI

BULUNAN KELİMELER 229

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DİVANÜ LUGATİ'T-TÜRK'TE BULUNUP ÖZBEK TİLİNİNG İZAHLI LUGATİ'NDE KARŞILIĞI BULUNMAYAN KELİMELER 306

BEŞİNCİ BÖLÜM**DEĞERLENDİRME VE SONUÇ 330**

DİVANÜ LUGATİ’T-TÜRK VE ÖZBEK TİLİNİNG İZAHLI LUGATİ’NDEKİ ORTAK KELİMELER DİZİNİ	333
KAYNAKÇA.....	357
ÖZGEÇMİŞ	361

KISALTMALAR LİSTESİ

- agm.** : Adı geçen makale
BA : Besim Atalay
bk: : Bakınız
DLT : Divanü Lugati't-Türk
ÖTİL : Özbek Tilining İzahli Lugati
(f-t) : Farsça-Türkçe

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Amaç

Dil, insanlar arası ilişkileri meydana getiren bir aracı olmanın yanında, sesler ve anlamlardan oluşan dinamik bir kavramdır. Genel tanımıyla, “Dil, canlı bir varlıktır.” Toplumlar, dil vasıtasıyla anlaşır, varlığını dil sayesinde geliştirir. Bu yüzden toplumların dilleri kendi yaşayışlarından izlerle doludur. Zamanla yeni sözcükler üretilir veya kullanılan kelimelere yeni anlamlar yüklenir. Böylece dili meydana getiren kelime dağarcığı da toplumun gelişimi ve onu kullanımına bağlı olarak gelişir, çeşitlenir. Dil, canlı bir varlık olduğundan, sabit kalmaz, sürekli bir değişim içindedir.

Dillerde çeşitli nedenlerle kendini gösteren değişiklikler, kimi zaman akraba olduğunu bildiğimiz iki lehçenin anlaşılmasını zorlaştırabilir. Hatta bu derin değişiklikler nedeniyle bu lehçeler farklı diller olarak da algılanabilir. Çuvaş ve Yakut lehçeleri gibi.

Ana dil içerisinde; farklı coğrafyalarda, farklı kültürlerle etkileşimden doğan anlam, yapı ve ses değişiklikleri zamanla lehçelerin oluşmasına neden olur. Bu yüzden lehçeler dil bilimi için son derece önemli biçimlerdir. Bunlar ana dilde unutulmuş pek çok unsur bünyesinde barındıran ayrıntılarla, şekillerle doludur. Ana dilin zamanla geçirdiği değişiklikleri gözler önüne seren birer aynadır.

Lehçe karşılaştırmaları, yukarıda anlatılan nedenlerden ötürü dil bilimi araştırmalarında son derece önemlidir. Bu karşılaştırmalar, bir dilin gelişimi sırasında; ses, söz dizimi, söz varlığı ve yapısında meydana gelen değişikliklerin ortaya konulmasında yardımcı çalışmalardır.

Türkçenin tarihi söz varlığının çağdaş lehçelerde izini sürmek, kelimelerin sürekliliğini görmek bakımından önemlidir. Bu da lehçelerin, Türkçenin eski bir biçimiyle karşılaştırılmasını gerektirir. Özellikle akrabalığı öne sürülen dillerin, temel söz varlıklarının tespit edilmesi, karşılaştırma çalışmalarında önemli rol oynayacaktır. Çünkü bütün lehçelerde varlıklarını aynı oranda koruyan kelimeler, aynı zamanda dilin, temel söz varlığı içerisinde değerlendirilebilecek özelliktedir.

Altay dillerinin akrabalığı sorununun bilim adamlarınca dikkat çeken bir nokta olması, eskiden beri pek çok görüşün ileri sürülmesi çalışmamıza karar verirken bize yol gösterici olmuştur. Türk dilinin söz varlığını ele alan pek çok yerli ve yabancı bilimsel çalışma yapılmıştır. Ancak lehçe bilimi araştırmalarında yapılan çalışmaların henüz yetersiz olmasından, lehçelerde bulunan pek çok kelimenin etimoloji açıklamaları yapılamamıştır. Türkçenin tarihi söz varlığının en eski biçimini, elimizde bulunan en eski yazılı kaynak olan Göktürk yazıtlarında bulabilmekteyiz. Ancak bu belgenin yetersizliği ve o dönemde kullanılan dili ancak sınırlı bir biçimde yansıtmamasından – yazıtların taşaya yazılması, bunun da kelime dağarcığını sınırlaması ve yazıtın bir nutuk olması – akrabalık sorunu ve temel söz varlığının tespiti ile Türkçenin ne kadar eski bir dil olduğu konuları henüz açıklanamamaktadır.

Türkçenin kelime hazinesinin belirlenmesi ve temel kelimelerinin tesbiti, Türkçenin tarihinin aydınlatılması ile Altay dilleri teorisi çalışmalarına katkıda bulunacaktır. Böyle bir çalışmanın bu amaca, sınırlı da olsa, hizmet edeceği umudunu taşımaktayız.

1.2. Kapsam

İncelememizde *Divanü Lugati't-Türk*'ün “t” maddesindeki kelimelerin, Özbekistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti Fenler Akademisi Puşkin Dil ve Edebiyat Enstitüsü'nün hazırladığı, 1981 yılında Moskova'da basılan Özbek Türkçesi sözlüğü *Özbek Tilining İzahli Lugati I-II (ÖTİL)*'de karşılıklarının tespiti ve değerlendirmesidir.

1.3. Gerekçe

Sözlükler bir dilin anlaşılmasını sağlayan başucu kitapları olmanın yanında o dilin zenginliğini gösteren kelime hazinesinin de en somut delilidir. Kelimelerin doğru telaffuzunu, bunların doğru yazımını da öğrettiklerinden aynı zamanda bir yazım kılavuzudur. Bu özelliklerinin yanında temel söz varlığını içinde barındıran çok değerli bir kültür birikimidir. Kelimelerin anlam, ses ve şekilleri ile kökenleri hakkında dönemine ait bilgileri içerir.

Bu önemli kelime hazineleri her dilin, diyebiliriz ki, koruyucu kalkanıdır. Atasözleri, deyimler ve mecazlı söyleyişlere de yer veren sözlükler; o dili konuşan

halkın kültürel, sosyal ve ekonomik hayatından izler taşıyan örnekleri de gözler önüne serer.

Lehçe karşılaştırılmaları söz konusu olduğunda da sözlükler yukarıda saydığımız nedenlerle, başvurulacak kaynaklar arasındadır. İncelememizde sözlükler üzerinde çalışmamızın sebeplerinden biri, sözlüklerin dildeki bu öneminden kaynaklanmaktadır. Farklı yüzyıllarda, ancak biri Karahanlı Türkçesi diğeri Özbek Türkçesi ile yazılmış iki sözlüğün karşılaştırılması; hem sözlüklerin yazıldıkları dönemde güvenilir kaynaklardan olması hem de Türk dilinin tarihi seyrini daha net göstermesi sebebiyle seçilmiş bir konudur. Amacımız temel söz varlığını içinde barındıran sözlükteki kelimelerin bugünkü Özbek Türkçesindeki şekillerini gösterebilmektir.

Türk dilinin bilinen ilk sözlüğü, Kaşgarlı Mahmut'un 1077'de (XI.yy.) yazdığı ve "Türk Dilinin Divanı" anlamına gelen *Divanü Lugati't-Türk* (DLT)'tür. Bu eser, sözlük olmanın yanında ayrıca gramer bilgileri, kelimelerin ses değerleri ile kullanıldıkları atasözü, şiir, deyim vb. halk kültürünü yansıtan çeşitli malzemeleri, Türk, Türkmen, Oğuz, Çiğil, Yağma, Kırgız boylarının ve bunların coğrafyaları, inanışları hakkında da önemli kayıtlarla doludur.

XI.-XIII. yüzyıllar arasındaki dönemde, özellikle XII. ve XIII. yüzyıllarda Harezmi bölgesinin yeni yazı dillerinin oluşmasına kaynaklık ettiğini ve bir beşik vazifesi yaptığını görüyoruz. Bu bölgede bir yandan, ileride Çağataycaya temel oluşturan Karahanlı Harezmi Türkçesi temelinde bir yazı dili kurulurken bir yandan da Batı Türkçesinin kuzey kolunu oluşturan Kıpçak Türkçesi ile güney kolunu oluşturan Oğuz Türkçesi ilk şekillenmelerine başlamıştır. Bu yüzden bu yüzyılda yazılan *Divanü Lugati't-Türk*, içinde barındırdığı dil unsurları açısından bir ayna vazifesi de görmektedir. Orta Asya'da XI.-XIII. yüzyıllar arasındaki dönemde Karahanlı Türkçesi, ortak yazı dili durumundadır. Özbek Türkleri, Karahanlı ve daha sonra Orta Asya'ya edebi dil olarak hakim olan Çağatay Türkçesinin mirasçıları olmuşlar, 20. yüzyılın başlarında bir Özbek edebiyatı ortaya koymuşlardır. Özbek Türkçesi, Türk dilinin üç büyük grubundan biri olan Doğu Türkçesi (Karluk) içerisinde değerlendirilir. Türkiye Türkçesinden sonra konuşuru çok olan lehçelerden biridir.

1.4. İlgili Kavramlar: Temel Kelimeler, İleri Öge

Temel sözcüklerin tesbiti konusunda dikkat çekici fikirlerini, “*Temel Sözcükler ve Altay Dilleri Sorunu*”(TDAY-Belleten, 1980-1981, sf 1-16) adlı yazısında ortaya koyan Gerhard Doerfer’e göre, temel kelimeler belli kültürlere bağlı olmayıp bütün insanlarda ortak olan kavramları gösteren kelimelerdir. Doerfer, adı geçen makalesinde, dil akrabalığı konusunda “temel sözcükler”in büyük önem taşıdığını, ancak “kültür sözcükleri”nin sık sık ve kolaylıkla ödünçlenebildiğini; vücut organ adlarının temel kelimelerden olduğunu, bunların genellikle ödünçlenemediğini, bu yüzden dillerin akrabalığı konusunda kanıtlayıcı elemanlar olduğunu söylemektedir. “görmek, gitmek, gelmek, almak; bir, iki, üç; göz, ayak, kulak, topuk” gibi kelimeler, temel kelimelere örnek olarak gösterilebilir. (agm. , sf 1). Örneğin “el” bir ana temel kelime, “parmak” bir ara temel kelimedir, “başparmak” ise bir yan temel kelimedir (Doerfer, agm. , sf 4). Doerfer, bütün küçük sayı adlarının (birden dokuzaya kadar olanlar) da ana temel kelimelerden olduğunu söylemektedir.

Bu bağlamda Gerhard Doerfer’e göre bir dilin temel kelimelerini belirlerken iki ilke göz önünde bulundurulmalıdır. Bunlardan biri dil akrabalığında “temel sözcükler”in büyük önem taşıdığı, ikincisi de vücut organ adlarının, fiillerin, birden dokuzaya kadar olan sayı adlarının temel kelimelerden olduğu, bunların genellikle ödünçlenemediği, bu yüzden dillerin akrabalığı konusunda kanıtlayıcı elemanlar olduğudur.

Bu konuda bir diğer önemli makale de Mehmet Demirezen’in “Dil Tarihlemesi (Glottochronology) ve Dilbilimdeki Yeri” adlı makalesidir. Demirezen bu makalesinde genel nesne adlarının, küçük sayı adlarının, organ adlarının, zamirlerin, hayvan ve bitki adlarının genel dil içinde yer alan diğer kelimelere göre daha kalıcı olduğunu vurgulamaktadır.

Doğan AKSAN’ın “Köktürkçenin Sözvarlığı Üzerine” (TDAY Belleten 1980-1981, Ankara: TDK, 17-22.) adlı makalesinde değindiği “ileri ögeler”in göz önüne alınması da temel kelimelerin belirlenmesinde yardımcı olacaktır. Bir dilde aynı kavram alanına giren, aynı kelime ailesine ait olan ve ancak başka ögelerden sonra meydana gelebilecek kelimeler, o dilin en eski ürünlerinde geçiyorsa, bu durum dilin eskiliği ve yazı dili haline gelişinin tarihini kestirmede yardımcı olabilir. Aksan’ın, bu konuda ayrıntılı bilgiler içeren bir diğer dikkat çekici makalesi de “Kavram Alanı-Kelime Ailesi

İlişkileri ve Türk Yazı Dilinin Eskiliği Üzerine”(TDAY Belleten 1971,TDK Yay.: 338, TTK Basım evi, Ankara, 1989)’dir. Aksan’a göre “Dar bir kelime hazinesine sahip olan Köktürk yazıtlarındaki kimi öğelerin hem o evreye, hem de daha öncesine ait geniş bir kelime hazinesinin belirtilerini taşıdıkları göze çarpmaktadır. Türkçenin VIII. yüzyıldaki kelime hazinesi, Köktürk yazıtlarında görülenden daha geniştir. Üstelik birçok öğelerin, yapıbilgisi ve anlambilimi bakımından, dilimizin bu evresinden çok daha eskiye gitmeleri gerekmektedir. Yazıtların kelime hazinesinin dar oluşu ancak, konuların sınırlılığına ve taşta yazma zorunluluğu dolayısıyla kısa yazmaya duyulan gereksinmeye bağlanabilir. Bir kelimenin yaşamı ve ölümü genellikle çok uzun bir zamanı kaplamakta, ölen, unutulmuş bir kelime bile lehçe ve ağızlarda çok uzun bir süre daha yaşamını sürdürebilmektedir.” (agm.)

1.5. Yöntem

Divanü Lugati't-Türk'ün / t- / maddesinde bulunan kelimelerin, Özbek Türkçesi ile yazılıp Kiril alfabesinin kullanıldığı *Özbek Tilining İzahli Lugati* adlı eserde bulduğumuz karşılıklarının latin harflerine aktarılması tezin ilk aşamasını oluşturur. Ayrıca ÖTİL'de tam karşılığı bulunmayan, ancak tesbit ettiğimiz kök veya türevlerinin de Latin harflerine aktarımı yapılmıştır. ÖTİL'den Latin alfabesine aktarma yapılırken kelimeler aynen transkribe edilmiştir. DLT'de ses farklılıkları dikkate alınarak ayrı madde olarak verilen kelimeler, ÖTİL'de genellikle aynı şekil ile eşleşmektedir.

Bu çalışma esnasında Besim Atalay'ın 1985'te basılan, Kaşgarlı Mahmut'un *Divanü Lugati't-Türk* adlı eserinde bulamadığımız madde başlarını, Sir Gerhard CLAUSON' un *An Etymological Dictionary of Pre-thirteenth Century Turkish* (Oxford, 1972) adlı etimoloji sözlüğü ve Robert DANKOFF - James KELLY' nin *Mahmūd el-Kāşgarī, Türk Şiveleri Lügatı (Dīvānū Lugātī't-Türk)* (Doğu Dilleri ve Edebiyatlarının Kaynakları 7, III. cilt, 1985) adlı İngilizce eserlerinden aldık. Kök ve türevlerin tesbiti konusunda tereddütte kaldığımız noktalarda Clauson ve Dankoff - Kelly'nin bu incelemelerinden faydalandık. DLT'deki kelimeler verilirken parantez içinde Clauson ve Dankoff - Kelly'nin çalışmalarındaki kelime kökleri ve buldukları sayfa belirtilmiştir.

ÖTİL’de belirlenen kelimelerin anlamları, tüm maddeleriyle verilmiştir. Ancak madde içinde, varsa, kelimenin kullanımına örnek cümleler göz önüne alınmamıştır. İncelememizde sadece kelimelerin madde halindeki anlamları dikkate alınmıştır.

Çalışmada, DLT’deki / t- / maddesinden toplam 1118 fiş elde edilmiştir. Bu fişler işlenerek, dört ana başlık oluşturulmuştur. Birinci bölümde sadece ortak kelimeler verilmiş; kelimeler yapısına, ses olaylarına, türlerine, anlamlarına ve niteliklerine göre ele alınmıştır. Bu bölümde İkinci bölümde DLT’deki kelimelerden ÖTİL’de tam karşılığı olmayan, ancak bu kelimelerin kök veya türemiş şekilleri olanlar tesbit edilmiştir. Üçüncü bölümde *Divanü Lugati’t-Türk*’te bulunup *Özbek Tilining İzahli Lugati*’nde bulunmayan kelimeler belirlenmiştir. Dördüncü bölümde elde edilen veriler, “Değerlendirme ve Sonuç” başlığı altında tablolardan da yararlanarak yorumlanmıştır.

Son olarak ortak kelimelerin dizini verilmiştir.

Türkçenin kelime hazinesinin belirlenmesi ve temel kelimelerinin tesbiti, Türkçenin tarihinin aydınlatılması ile Altay dilleri teorisi çalışmalarına katkıda bulunacaktır. Böyle bir çalışmanın bu amaca, sınırlı da olsa, hizmet edeceği umudunu taşımaktayız.

İKİNCİ BÖLÜM

DİVANÜ LUGATİ'T-TÜRK VE ÖZBEK TİLİNİNG İZAHLI LUGATİ'NDE ORTAK KELİMELER

Bu başlık altında *Divanü Lugati't-Türk*'ün /t/ maddesindeki kelimelerle *Özbek Tilining İzahli Lugati*'nde tam karşılığı olan ortak kelimeler belirlenmiştir. Karşılaştırma yapılırken Besim ATALAY'ın çevirisi kullanıldı; ancak ortak kelimelerin kökü ve türevlerinin daha net anlaşılması için kelimeler, Clauson ile Dankoff – Kelly'nin etimolojilerinde de tespit edildi. Clauson'da bulduğumuz kelime, sayfa ve sütun numarasıyla birlikte gösterildi. Kelimenin türemiş şekli söz konusu ise, Clauson'un köken bilgisi eklenmiştir. Dankoff – Kelly'nin etimolojisinde de bulunan kelimeler türev ise, Dankoff – Kelly'deki madde başı belirtilerek eklenmiştir.

ÖTİL'de madde karşılığındaki bütün anlam açıklamaları, sayfa ve sütun numaralarıyla verilmiştir. Anlam açıklamalarında parantez içinde verilen açıklama veya kimi örneklere yer verilmedi. Yine anlam açıklamalarında, kelimenin birden çok biçimi verilmişse, bunlar da ÖTİL'den tesbit edilip aynı yerde parantez içinde verilmiştir.

Kiril alfabesiyle yazılan ÖTİL'den Latin alfabesine aktarma yapılırken kelimeler aynen transkribe edilmiştir. DLT'de ses farklılıkları dikkate alınarak ayrı madde olarak verilen kelimeler, ÖTİL'de genellikle aynı şekil ile eşleşmektedir.

Divanü Lugati't-Türk

taban taban; deve tabanı.

(CLAUSON, 441/2, taban; R.DANKOFF-J.KELLY, 173, taban)

tağ dağ.

(CLAUSON, 463/1, tağ (d-); R.DANKOFF-J.KELLY, 174, tağ)

Özbek Tilining İzahli Lügati

tāvân I (1) ayak kaftiniñ arqa kısmi. (2) ayak kiyiminiñ şu câyga toğri keladigan kısmi. (195-I)

tâğ (1) yer sirtiniñ tekislikka, tepalikka yaki başqa balandlikka nisbatan baland kötarilgan kısmi./ şunday câylar qazilma bâyliklar manbai sifatida. (2) ahâli yaşaydigan tâgli cây, ölka; rayân; tâğlik. (3) narsalarniñ baland uyumi. (4) ağır

tağay dayı.

(CLAUSON, 474/1, tağay (d-); R.DANKOFF-J.KELLY, 174, tağay)

tağla- dağlamak.

(CLAUSON, 469/2, tağla- (d-), bk: dağ; R.DANKOFF-J.KELLY, 174, tağla-, bk: dağ)

tağlat- dağlatmak.

(CLAUSON, 470/1, tağlat- (d-), bk: tağla-; R.DANKOFF-J.KELLY, 174, tağla-, bk: dağ)

tah tah salındıktan sonra doğanı veya şahini çağırmaq için bir nida.

(R.DANKOFF-J.KELLY, 174, tah)

tağ- takmak.

(CLAUSON, 464/2, tağ-; R.DANKOFF-J.KELLY, 178, tağ-)

tağağü tavuk -cins adı-. bk: tağuk.

erkek tağağü horoz.

tışı tağağü tavuk.

tağağü yılı Türklerin on ikili yıllarından biri.

(CLAUSON, 468/2, tağığü; R.DANKOFF-

yük, maşakqatli iş, taşviş, gâv va ş.k. hakida. (5) ba'zi қоşma terminlar tarkibiga kiradi, mas. (212-I)

tâğa (1) ayalniñg aka-ukalari (uniñg bälalariga nisbatan). (2) özidan kattalarga murâcaat fârmasi. (212-II)

dâğlamâğ (1) kızdirib etiltirmâğ, dâğ kılmâğ (mây, yağ haqida). (2) gazaklagan yaraga dumba yagi, piyaz va ş.k. kızdırıb basmâğ. (236-I)

dâğlatmâğ *dâğlamâğ* [(1) kızdirib etiltirmâğ, dâğ kılmâğ (mây, yağ haqida). (2) gazaklagan yaraga dumba yagi, piyaz va ş.k. kızdırıb basmâğ. (236-I)](236-II)

tağ-tağ bir neça tağlamdan ibârat bolgan; tağlam-tağlam. (136-II)

tağmâğ (1) bezak buyumlari, medal', qurâl va ş.k.ni tananiñg (kiyimniñg) birâr câyiga ötkazib, âsib yaki bağlab ornatmâğ. (2) toğnamâğ, çatmâğ.(3) teşigidan ötkazib qoymâğ, ötkazmâğ. (4) umuman bir narsanı başka narsaga mahkamlamâğ. (5) özgaga ağıdarmâğ, tonqamâğ; birâvdan körmâğ./ hâam, lağab bermâğ. (147-II)

tâvuğ (1) guşti, pati va tuğumi üçün bâkiladigan urğaçi üy parrandasi.(2) ba'zi kuşlarniñg mâdasi, makiyen. (3) tunda horâz kıçkırişi bilan belgılanadigan vaqt. (4) muçal yıl hisâbida oninçi yıl nâmı.(196-I)

J.KELLY, 178, taqāgu)

taqi dahi.

(CLAUSON, 466/1, taqi (d-), bk: taq-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 178, taqi)

taqil- takılmak, dizilmek.

(CLAUSON, 469/1, taqil-, bk: taq-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 178, taqil-, bk:
taq-)

taqir taqir ses bildiren bir kelime.

(CLAUSON, 471/2, taqir; R.DANKOFF-
J.KELLY, 178, taqir)

taqtur- taktirmek, dizdirmek.

(CLAUSON, 468/1, taqtur-, bk: taq-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 178, taqtur-, bk:
taq-)

taquq horoz; tavuk. bk: taqāgu.

taquq yaligi horoz ibigi.

(CLAUSON, 468/2, taquq, bk: taqigu;
R.DANKOFF-J.KELLY, 178, taquq, bk:
taqāgu)

tagi tagin, yana. (148-II)

tagin (1) buniŋg üstiga, bundan taşqari,
üstiga üstak; yana, bâz. (2) qaytadan,
ikkinçi marta, yana bir bâr. (3) ta'kid,
hadiksiraş kabi ma'nâlarni bildiradi. (148-
II)

taqilmâq I (1) *taqmâq 1-4* [(1) bezak
buyumlari, medal', qurâl va ş.k.ni tananing
(kiyimniŋ) birâr cāyiga ötkazib, âsib yaki
bağlab ornatmâq.(2) toğnamâq, çatmâq.
(3) teşigidan ötkazib qoymâq, ötkazmâq.
(4) umuman bir narsanı başka narsaga
mahkamlamâq. (147-II)] (2) *takmâq 5* [(5)
özgaga ağıdarmâq, tonqamâq; birâvdan
körmâq./ hām, laqab bermâq. (147-II)]
(146-I)

taqir-tuqur (1) kısqā kısqā qattiq
tarāqlagan tāvuşlar; tarāq-turuq. (2) qaqir-
ququr, laş-luş(lar). (146-III)

taqturmâq *taqmâq 1-4* [(1) bezak
buyumlari, medal', qurâl va ş.k.ni tananing
(kiyimniŋ) birâr cāyiga ötkazib, âsib yaki
bağlab ornatmâq.(2) toğnamâq, çatmâq.
(3) teşigidan ötkazib qoymâq, ötkazmâq.
(4) umuman bir narsanı başka narsaga
mahkamlamâq. (147-II)] (148-I)

tāvuk (1) guşti, pati va tuğumi üçün
baqiladigan urgaçi uy parrandasi.(2) ba'zi
quşlarniŋ mādasi, makiyen. (3) tūnda
horāz qıçqırışı bilan belgilanadigan vaqt.
(4) muçal yıl hisābida oninçi yıl nāmı.

- tal** dal, yaş dal.
tal bodhluğ boyu düzgünce kişi;-en çok- ince uzun cariyeler için kullanılır.
 (CLAUSON, 489/1, tal; R.DANKOFF-J.KELLY, 174, tal)
- talâk** dalak.
 (CLAUSON, 495/2, talâk (d-); R.DANKOFF-J.KELLY, 175, talâk)
- talbın-** kuş dalbınmak, çırpınmak.
 bk: talpın-.
 (CLAUSON, 493/2, talpın-; R.DANKOFF-J.KELLY, 174, talpın-, bk: tal-)
- talқан** kavut, kavrulmuş döğülmüş arpa.
 (CLAUSON, 496/2, talқан; R.DANKOFF-J.KELLY, 175, talқан)
- talpın-** -kuş- dalbınmak, çırpınmak.
 bk: talbın-.
 (CLAUSON, 493/2, talpın-; R.DANKOFF-J.KELLY, 174, talpın-, bk: tal-)
- talula-** seçmek.
 (CLAUSON, 499/2, talula-; R.DANKOFF-J.KELLY, 175, talula-, bk: talu)
- tam-** damlamak.
tama tama damlaya damlaya
 (CLAUSON, 503/1, tam- (d-);
- (196-I)
- tâl I** ingiçka uzun barglı, surh nâvda âtib ösadigan daraht yaki buta. (198-III)
- talâk II** *qâracigar I.* (112-II)
- talpinmâk** (1) qanât qaķib âldinga ihtilmâk, uçmâk. / qollarini qanât kabi qaķib, tolganib intilmek. (2) umuman intilmâk, intilib qozgalib qoymâk.(112-II)
- tâlqân** (1) qâvurilgan dân, quritilgan nân, suhari ve ş.k.dan tüyib tayyarlangan yemiş. (2) umuman tüyilgan her qanday narsa; pârâşâk. (199-III)
- talpinmâk** (1) qanât qaķib âldinga intilmâk, uçmâk. / qollarini qanât kabi qaķib, tolganib intilmâk.(2) umuman intilmâk, intilib qozgalib qoymâk.(112-II)
- tallamâk** *tanlamâk* [(1) saralab, hıllab yaki keragini, mâsini, hâhlaganini âlmâk, saylamâk. (2) farqiga bârmâk yaħşiyamânini acratmâk. (3) tanlab, acratib âlmâk. (118-III)] (112-I)
- tammâk** (1) tâmçilab âkmâk; çakka-çakka âķib turmâk, tüşmâk, tâmçilamâk.(2) quyulib kelmâk, yağmâk. (201-I)

R.DANKOFF-J.KELLY, 175, tam-)

tam duvar, dam, kale.

ükeklig tam üzerinde burçlar bulunan kale.

(CLAUSON, 502/2, tam (?d-);

R.DANKOFF-J.KELLY, 175, tam)

tamaq boğaz (Oğuz, Kıpçak ve uyanlarca). bk: tamgaq (Türklerce).

(CLAUSON, 504/2, tamaq, bk: tamgaq;

R.DANKOFF-J.KELLY, 176, tamaq, bk: tam-: tamgaq)

tamar damar. bk: tamur, tamır.

(CLAUSON, 508/1, tamar/tamır (d-);

R.DANKOFF-J.KELLY, 176, tamar, bk: tam-)

tamga damga, hakanın ve başkalarının damgası.

(CLAUSON, 505/1, tamga, bk: tam-;

R.DANKOFF-J.KELLY, 175, tamga, bk:

tâm I (1) üyniᅇ, binâniᅇ üstini bekitib turuvçi tepa kısmi. (2) uy, hâvli-cây.

(199-III)

tâmâq (1) boynniᅇ engak yaki tumşuq âsti kısmi. (2) kızılonaç bilan kekirdak

bâşlanadigan yer; boğız. (3) taâm, âvkat./ âvkatlaniş, âvkat. (201-III)

tâvmir tâmir I, 8, 9 [(1) âdam va hayvânlar tanasida qân yaki limfa âqadigan nayçasimân ârgan. (8) qarındaş, uruᅇ. / qarındaşlik riştasi. (9) tutingan ortâk, yaqın dost. (200-II)] (195-I)

tâmir (1) âdam va hayvânlar tanasida qân yaki limfa âqadigan nayçasimân ârgan. (2) yûrak harakati naticasida qân tepişi; pul's. (3) muşaklarni süyakka biriktiruvçi puᅇta, èlastik toqıma; pay. (4) ösimlik tanasida suyuqlık va undagi èriᅇan mâddalar âqadigan toqıma nayçalar. (5) ıldız. (6) ıldız, negiz. (7) bir-birini qollâvçi, bir-biriga hâmiylik qıluvçi kişilar ortasidaᅇ özarâ baᅇlaniş, alâqa; ıldız. (8) qarındaş, uruᅇ. / qarındaşlik riştasi. (9) tutingan ortâk, yaqın dost. (200-II)

tamga (1) narsa, mâl, mahsulât ve ş.k.nı acraşiş, hisâbga âliş yaki ularniᅇ kimga teᅇişliligini körsatiş üçün qoyiladigan, bâsiladigan belgi. / qadimda

- tam-) mahbuslarning tanasiga b̄asiladigan belgi. / ŗunday belgi qoyiŗ, b̄asiŗ uçun h̄ızmat kıladigan asb̄ab va uning yordamida qoyilgan, b̄asilgan belgi, iz.(2) gerb. (3) m̄uhr, peğat'. (4) at ve qara m̄alning saniga k̄ydirib b̄asiladigan belgi va ŗunday belgi b̄asadigan asb̄ab. (5) asar, iz. / alamat, niŗana. (6) kiŗilarning kılmiŗiga, hattı-harakatiga, h̄ulq-atv̄ari ve ŗ.k.ga kora taqılğan yarlıq, belgi. (7) qadimda ęetdan kiritilgan m̄alga belgi s̄aliŗda alingan b̄ac. (115-I)
- tamgaq** boğaz, damak. bk: tamaq. **tamaq** (1) boynning engak yaki tumŗuq asti qismi. (2) qizilongağ bilan kekirdak b̄aŗlanadigan yer; boğiz. (3) taam, avqat./ avqatlaniŗ, avqat. (201-III)
- (CLAUSON, 505/1, tamgaq, bk: tam-; R.DANKOFF-J.KELLY, 175, tamgaq, bk: tam-)
- tamgalıg** bir kiŗilik sofrı; k̄ęuk ibrik; hakanın damgası bulunan eŗya. **tamgali** (1) tamga b̄asilgan, tamga s̄alingan. (2) gerbli. (115-II)
- bk: tamgalıq.
- (CLAUSON, 505/2, tamgalıg, bk: tamga; R.DANKOFF-J.KELLY, 176, tamgalıg, bk: tamga, tam-)
- tamgalıq** k̄ęuk ibrik; bir kiŗilik sofrı; hakanlardan baŗkasının yemek yememesi için damgalanmiŗ. bk: tamgalıg. **tamgali** (1) tamga b̄asilgan, tamga s̄alingan. (2) gerbli. (115-II)
- (CLAUSON, 506/1, tamgalıq, bk: tamga; R.DANKOFF-J.KELLY, 176, tamgalıq, bk: tamga, tam-)
- tamır** damar, sinir. bk: tamar, tamur. **tavmir** tamir 1, 8, 9 [(1) adam va hayvanlar tanasida qan yaki limfa aqadigan nayęasiman organ. (8) qarındaŗ, uruğ. / qarındaŗlik riŗtasi. (9) tutıngan
- (CLAUSON, 508/1, tamar/tamır (d-); R.DANKOFF-J.KELLY, 176, tamur, bk: tam-)

ortâk, yakın dost. (200-II)] (195-I)

tâmir (1) âdam ve hayvânlar tanasida qân yaki limfa âqadigan nayçasimân ârgan. (2) yûrak hârakati naticasida qân tepîşi; pul's. *tâmirni* yaki *tâmir* urîşini (yaki *tepişini*) *körmâk* tâmirni uşlab yûrak, qân hârakatini, pul'sni aniqlamâk. (3) muşaklarni süyakka biriktirüvçi puhta, elastik toqima; pay. (4) ösimlik tanasida suyuqlık ve undagi erigan mâddalar âqadigan toqima nayçalar. (5) ildiz. (6) ildiz, negiz. (7) bir-birini qollâvçi, bir-biriga hâmiylik qılüvçi kişilar ortasidagi üzarâ bâğlaniş, alâqa; ildiz. (8) qarindâş, uruğ. / qarindâşlik riştasi. (9) tutingan ortâk, yakın dost. (200-II)

tamtur- damlattırmak, damzırtmak.

(CLAUSON, 504/2, tamtur- (d-), bk: tam-; R.DANKOFF-J.KELLY, 176, tamtur-, bk: *tam-)

tamu cehennem.

(CLAUSON, 503/1, tamu; R.DANKOFF-J.KELLY, 176, tamu)

tamur damar. bk: tamar, tamır.

(CLAUSON, 508/1, tamar/tamır (d-); R.DANKOFF-J.KELLY, 176, tamur, bk: tam-)

tamdirmâk *tammâk* [(1) tâmçilab âkmâk; çakka-çakka âqib turmâk, tüşmâk, tâmçilamâk. (2) quyulib kelmâk, yağmâk. (201-I)] (200-I)

tamuğ cahannam, dozağ. (115-I)

tâmuğ dozağ, cahannam. (202-I)

tâvmir *tâmir* 1, 8, 9 [(1) âdam va hayvânlar tanasida qân yaki limfa âqadigan nayçasimân ârgan. (8) qarindâş, uruğ. / qarindâşlik riştasi. (9) tutingan ortâk, yakın dost. (200-II)] (195-I)

tâmir (1) âdam va hayvânlar tanasida qân yaki limfa âqadigan nayçasimân ârgan. (2) yûrak hârakati naticasida qân tepîşi; pul's. (3) muşaklarni süyakka biriktirüvçi puhta,

elastik toxıma; pay. (4) ösimlik tanasida suyuqlık va undagi erigan maddalar aqadigan toxıma nayçalar. (5) ildiz. (6) ildiz, negiz. (7) bir-birini qollavçi, bir-biriga hamiylik qiluvçi kişiler ortasidagi özarâ bağlaniş, alâqa; ıldız. (8) qarındaş, uruğ. / qarındaşlık riştasi. (9) tutingan ortâk, yaqın dost. (200-II)

tamuz- damlatmak, damzırmak.

[CLAUSON, 510/1, tamız- (d-; tamuz-); R.DANKOFF-J.KELLY, 176, tamuz-, bk: tam-]

tamizmâk (1) *tammâk* [(1) tãmçilab âkmâk; çakka-çakka âqib turmâk, tüşmâk, tãmçilamâk. (2) quyulib kelmâk, yağmâk. (201-I)] (2) bir qatra ham anâyi qılmaslik, bekâr ketkazmaslik, ěrdam kōrsatmaslik. (200-II)

tan- inkar etmek.

[CLAUSON, 513/2, tan- (? d-); R.DANKOFF-J.KELLY, 176, tan-]

tanmâk qılmişini, aybini boyniga âlmay turib âlmâk, inkâr ětmâk./ kimsadan narsa, qarız va ş. k. âlib, âlmadim deb turib âlmâk. (203-I)

tan sabah, akşam esen serin esinti.

(CLAUSON, 510/1, tan; R.DANKOFF-J.KELLY, 176, tan)

tanġ I (1) kün çıkış payti, subhidam, sahar, azân. (2) birâr narsaniġ başlaniş payti, ilk davri. (202-II)

tanġ tan; sabah vakti.

tanġ at- tan yeri aġarmak.

(CLAUSON, 511/1, tanġ; R.DANKOFF-J.KELLY, 176, tanġ)

tanġ I (1) kün çıkış payti, subhidam, sahar, azân. (2) birâr narsaniġ başlaniş payti, ilk davri. (202-II)

tanġ tuġ et- “tan tan” diye ses vermek.

(CLAUSON, 510/2, tanġ, bk: tanġ toġ; R.DANKOFF-J.KELLY, 176, tanġ, bk: 194, toġ)

dang-dunġ metal narsalarniġ urilişidan çıkadigan âvâzlar haqıda.(208-I)

tanış- birbirine karşı borçlarını inkar etmek.

tanişmâk *tanmâk* [qılmişini, aybini boyniga âlmay turib âlmâk, inkâr ětmâk. /

(CLAUSON, 526/2, tanış- (? d-), bk: tan-; kimsadan narsa, qarz va ş. k. âlib, R.DANKOFF-J.KELLY, 176, tanış-, bk: âlmadim deb turib âlmâq.(203-I)] (203-I) tan-)

tanu- danışmak; işaret etmek; söylemek, emretmek; tavsiye etmek.

(CLAUSON, 516/1, tanu-; R.DANKOFF-J.KELLY, 176, tanu-)

tanuq şahit, tanık.

(CLAUSON, 518/2, tanuq; R.DANKOFF-J.KELLY, 176, tanuq, bk: tanu-)

tanul- söz söylenmek; söz geçilmek; işaret edilmek.

(CLAUSON, 521/1, tanul-, bk: tanu-; R.DANKOFF-J.KELLY, 176, tanul-, bk: tanu-)

tanuş- danışmak; işaretleşmek.

(CLAUSON, 526/2, tanuş-, bk: tanu-; R.DANKOFF-J.KELLY, 176, tanuş-, bk: tanu-)

tanimâq (1) tanış, âşnâ bolmâq, bilmâq./ yaqından bilmâq, bilib âlmâq, tanışmâq.

(2) öziga tegişli yaki tanış kimsani, narsani körinişidan yaki başka birâr belgisidan bilmâq, acratmâq. (3) farqiga bâradigan, yaqşi-yamânni acratadigan bolmâq, bilmâq, örganmâq. (4) haq-huqukı âbroyi, mavqei va ş.k. bilan hisâblaşib muâmala kılmâq, tan âlmâq. (117-III)

tanıq (1) tanib âliş üçün qoyilgan yaki tabiiy belgi, nişân. (2) tanib âliş üçün qandaydir belgisi yaki belgilari bolgan; tanıqli. (118-III)

tanilmâq (1) *tanimâq* 1, 2, 4 [(1) tanış, âşnâ bolmâq, bilmâq./ yaqından bilmâq, bilib âlmâq, tanışmâq. (2) öziga tegişli yaki tanış kimsani, narsani körinişidan yaki başka birâr belgisidan bilmâq, acratmâq. (4) haq-huqukı âbroyi, mavqei va ş.k. bilan hisâblaşib muâmala kılmâq, tan âlmâq. (117-III)] (2) nâm çıkarmâq, dâng taratmâq, maşhur bolib qâlmâq. (117-III)

tanışmâq (1) *tanimâq* [(1) tanış, âşnâ bolmâq, bilmâq./ yaqından bilmâq, bilib âlmâq, tanışmâq. (2) öziga tegişli yaki tanış kimsani, narsani körinişidan yaki başka birâr belgisidan bilmâq, acratmâq.

(3) farqiga bâradigan, yaqşi-yamânni

acratadigan bolmâq, bilmâq, örganmâq.

(4) haq-huqukı âbroyi, mavkei va ş.k. bilan hisâblaşib muâmala kılmâq, tan âlmâq. (117-III)] (2) kimsa bilan ozara tanış bolmâq, birbirini tanib, bilib almâq.

(3) mufassal örganmâq, körib çıkmâq, bilib almâq. (118-II)

tanut- başkasına söz eriştirmeyi tavsiye ve emretmek.

(CLAUSON, 517/2, tanut-, bk: tanu-; R.DANKOFF-J.KELLY, 176, tanut-, bk: tanu-)

tanitmâq (1) *tanımâq* [(1) tanış, âşnâ bolmâq, bilmâq./ yakından bilmâq, bilib âlmâq, tanışmâq. (2) öziga tegişli ya ki tanış kimsani, narsani körinişidan ya ki başka birâr belgisidan bilmâq, acratmâq.

(3) farqiga bâradigan, yaşşı-yamânni acratadigan bolmâq, bilmâq, örganmâq.

(4) haq-huqukı âbroyi, mavkei va ş.k. bilan hisâblaşib muâmala kılmâq, tan âlmâq. (117-III)] (118-I)

tapçur- tapşirmek, ulaştirmek; teslim etmek. bk: tapşur-.

(CLAUSON, 437/1, tapçur-, bk:tapşur-; R.DANKOFF-J.KELLY, 177, tapçur-)

tapşirmâq (1) kimsaniñg öz qoliga ya ki ihtiyariga bermâq. / etkazmâq; yollamâq; aytmâq. (2) öz qolidagi, ihtiyaridagi narsani kimsaga keltirib bermâq, ötkazmâq. / öz zimmasidagi narsani, işni, vazifani kimsaga ötkazmâq. / imtihân bermâq. (3) kimsaniñg zimmasiga birâr iş, vazifa yüklemâq.(4) taslim bolib, düşman qoliga, ihtiyariga bermâq, kıldirmâq. (205-I)

tapın- tapmak, tapınmak; hizmet etmek.

(CLAUSON, 441/2, tapın-, bk: tap-; R.DANKOFF-J.KELLY, 177, tapın-, bk: tap-)

tapınmâq (1) sığınmâq, çoqınmâq.

(2) sacda kılmâq, baş urmâq.(203-III)

tapış iki kişinin işlerini birbirine tapşirması, vekilleşme, yekeleşme.

tapış (1) *tapmâq* [(1) nâgahân közi tüşib, uçratib qolga kiritmâq, âlmâq./ nâgahân

(CLAUSON, 446/1, tapış, bk: tap-; eşitib âlib kelmâk./ kıdırib, ahtarib, izlab R.DANKOFF-J.KELLY, 177, tapış, bk: kerakli yaki yoğâlğan narsaniñg tap-)

kaerdaligini anıqlamâk, bilmâk, körmâk; anıqlab bilib, körüb uñga mâlik bolmâk. / suriştirib, sorâklab kerakli narsaga ega, mâlik bolmâk.(2) kıdırış, küzatiş, örganiş naticasida kaşf etmâk, açmâk./ öylab, fikr-muhâkama yürütib, hisâblab, tahlil kılib toğri, kerakli narsani, naticani qolga kiritmâk.(3) mehnat bilan ârttirmâk, işlab-küçlab ega bolmâk./ umuman iş- faâliyatı, hülq- atvâri va başqa sabablar tufayli birâr narsaga ega bolmâk, birâr narsa ârttirmâk, qâzânâk. (4) taşkı vâqea- hâdisa, narsa va ş. k. dan yaki ularniñg ta'siridan qandaydir his- tuyğu, taassurât, natica âlmâk./ umuman birâr narsadan, işdan özi üçün kerakli narsa, natica hâsıl kılmâk, âlmâk. (5) hisâblamâk, ... deb bilmâk. (6) ba'zi âtlar bilan qoşma fe'l yasaydi, mas.(204-I)] (2) işlab- küçlab yaki başqa birâr yol bilan tâpilğan pul. (203-III)

tapşur- tapşırmaq, ulaştırmak; teslim etmek. bk: tapçur-.

(CLAUSON, 447/1, tapşur-, bk: tapış-; R.DANKOFF-J.KELLY, 177, tapşur-, bk: tap-)

tapşirmâk (1) kimsaniñg öz qoliga yaki ihtiyariga bermâk. / etkazmâk; yollamâk; aytmâk. (2) öz qolidagi, ihtiyaridagi narsani kimsaga keltirib bermâk, ötkazmâk./ öz zimmasidagi narsani, işni, vazifani kimsaga ötkazmâk./ imtihân bermâk. (3) kimsaniñg zimmasiga birâr iş, vazifa yüklemâk.(4) taslim bolib, düşman qoliga, ihtiyariga bermâk, qâldirmâk. (205-I)

tapul- -kaybolan şey- bulunmak.

tapilmâk (1) *tapmâk* 1-5 [(1) nâgahân

(CLAUSON, 441/2, tapil-, bk: 2 tap-; közi tüşib, uçratib qolga kiritmâq, âlmâq./ R.DANKOFF-J.KELLY, 177, tapil-, bk: tap-)

nâgahân eşitib âlib kelmâq./ kıdırib, ahtarib, izlab kerakli yaki yoqâlgan narsaniġ qærdaligini anıqlamâq, bilmâq, körmâq; anıqlab bilib, körib uġa mâlik bolmâq. / suriştirib, sorâqlab kerakli narsaga ega, mâlik bolmâq.(2) kıdırış, küzatiş, örganiş naticasida kaşf étmâq, açmâq./ öylab, fikr-muhâkama yüritib, hisâblab, tahlil qilib toġri, kerakli narsani, naticani qolga kiritmâq.(3) mehnat bilan ârttirmâq, işlab-küçlab éga bolmâq./ umuman iş- faâliyati, hülq- atvâri va bâşqa sabablar tufayli birâr narsaga ega bolmâq, birâr narsa ârttirmâq, qâzânmmâq. (4) taşkı vâqea- hâdisa, narsa va ş. k. dan yaki ularniġ ta'siridan qandaydir his- tuyġu, taassurât, natica âlmâq./umuman birâr narsadan, işdan özi üçün kerakli narsa, natica hâsıl qılmâq, âlmâq. (5) hisâblamâq, ...deb bilmâq.(204-I)]

(2) *tapmâq* 1-3 [(1) nâgahân közi tüşib, uçratib qolga kiritmâq, âlmâq./ nâgahân eşitib âlib kelmâq./ kıdırib, ahtarib, izlab kerakli yaki yoqâlgan narsaniġ qærdaligini anıqlamâq, bilmâq, körmâq; anıqlab bilib, körib uġa mâlik bolmâq./ suriştirib, sorâqlab kerakli narsaga ega, mâlik bolmâq.(2) kıdırış, küzatiş, örganiş naticasida kaşf étmâq, açmâq./ öylab, fikr-muhâkama yüritib, hisâblab, tahlil qilib toġri, kerakli narsani, naticani qolga kiritmâq.(3) mehnat bilan ârttirmâq, işlab-

küçlab ega bolmâq./ umuman iş- faâliyati, hulk- atvâri va bâşka sabablar tufayli birâr narsaga ega bolmâq, birâr narsa ârttirmâq, qâzânâq. (204-I)] (3) mavcud, bâr bolmâq. (203-II)

tar dar.

(CLAUSON, 528/1, tar (d-);
R.DANKOFF-J.KELLY, 178, tar)

târ I (1) éni, keñligi unça katta bolmagan; énsiz, kambar./ hacmi, cisimi unça katta bolmagan; sıķık. / zorğa sıgadigan, tanaga yepişib tirişib-tirtişib turadigan, tanani sıgadigan, sıķık (kiyim haķıda).(2) çegarasi, kölami unça katta bolmagan, çekli. (3) cüda qattıķ, baķıl âdam haķıda. (205-II)

tara- taramak, dağıtılmak.

(CLAUSON, 532/1, tara- (? d-);
R.DANKOFF-J.KELLY, 178, tara-, bk:
tar-)

taramâq (1) tarâq yaki bâşka birâr narsa bilan sâç, sâqâl va ş. k.niñg çigilini yazmâq, tekislamâq. (2) arıķ-soyaklarga suvni bir ma'yarda taķsimlab yubârmâq, taratmâq. (3) yaymâq, sâçmâq; taratmâq. (122-III)

taral- taranmak.

(CLAUSON, 547/1, taral-(? d-), bk: tara-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 178, taral-, bk:
tar-)

taralmâq (1) *taramâq* [(1) tarâq yaki bâşka birâr narsa bilan sâç, sâqâl va ş. k.niñg çigilini yazmâq, tekislamâq. (2) arıķ-soyaklarga suvni bir ma'yarda taķsimlab yubârmâq, taratmâq. (3) yaymâq, sâçmâq; taratmâq. (122-III)] (2) yayılmâq, tarqalmâq. (3) har tãmânga ketmâq, tarqalmâq. (122-III)

taran- taranmak, kendini yardımsız taramak.

(CLAUSON, 552/1, taran-(? d-), bk: tara-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 179, taran-, bk:
tara-, tar-)

taranmâq sâçlarini tarab öziga ârâ bermâq. (123-II)

tarğaq tarak.

(CLAUSON, 539/1, tarğaq (? d-), bk: tara-; R.DANKOFF-J.KELLY, 179, tarğaq, bk: tara-, tar-)

tarğul -at'tan başka her hayvan için- alaca.

tarğul yılqı

(CLAUSON, 539/2, tarğul; R.DANKOFF-J.KELLY, 178, tarğil, bk: tar-)

tarıǵ ekin, bitki; arpa, buğday; tane, tohum; zahire; darı.

tarıǵlıǵ yer ekin bulunan yer; anbar.

tarıǵlıǵ ew buğdaylı ev.

tarıǵ biti tahıla düşen ufak hayvancık.

bül tarıǵ üzerinden yıllar geçerek tadı bozulmuş tahıl, yağmur ve yaşlıktan bozulmuş tahıl.

(CLAUSON, 537/2, tarıǵ, bk: tarı-; R.DANKOFF-J.KELLY, 179, tarıǵ, bk: tari-)

tarıl- -bir nesne, ötekisi içine- dağılmak, yayılmak; ayrılmak.

(CLAUSON, 537/2, 1 tarıl-, bk: tar-; R.DANKOFF-J.KELLY, 178, tarıl-, bk: tar-)

tarma- tirmalamak.

(CLAUSON, 550/1, tarma-;

tarâq (1) saç, sâqâl taraş uçun işlatiladigan yağâç, metall, suyak va ş.k.dan yasalgan tişli buyum. (2) matâga bâsiladigan şu nushadagi naqş taram-taram gül. (3) stanâq, mâslama va ş.k.niñ narsalarni taraş yaki titiş üçün hizmet qıladigan kısmi. (128-II)

tarğul sargış va qâramtir yolli. / şu tusedagi sığır, buzâq, va ş. k./ sargış.(130-II)

tarıq başâqli ğalla ösimligi va uniñ âqlab sök qılmadigan mayda dâni.(127-I)

taralmâq (1) *taramâq* [(1) tarâq yaki başqa birâr narsa bilan saç, sâqâl va ş. k.niñ çigilini yazmâq, tekislamâq.

(2) arıq-soyaklarga suvni bir ma'yarda taqsimlab yubârmâq, taratmâq.(3) yaymâq, sâçmâq; taratmâq. (122-III)] (2) yayilmâq, tarqalmâq. (3) har tâmânga ketmâq, tarqalmâq. (122-III)

turnamâq turnâq yaki ötkir uçli narsalar bilan tilmâq, yulmâq, tirdalamâq.(186-II)

R.DANKOFF-J.KELLY, 179, tarma-)

tarmaq yırtıcı hayvanların pençesi.

karğaq tarmaqı bir çeşit bitki.

(CLAUSON, 549/2, tarmaq, bk: tarma-; R.DANKOFF-J.KELLY, 179, tarmaq, bk: tarma-)

tarmaqlan- kol kol kuş pençesi gibi akın etmek; pençe sahibi olmak -kuş-; kol kol olmak -su-.

(CLAUSON, 550/2, tarmaqlan-, bk: tarmaq; R.DANKOFF-J.KELLY, 179, tarmaqlan-, bk: tarma-)

tarmaş- tırmalaşmak, birlikte kaşınmak. bk: tırmaş-.

(CLAUSON, 550/1, tarmaş-, bk: tarma-; R.DANKOFF-J.KELLY, 179, tarmaş-, bk: tarma-)

tarmat- tırmalatmak.

(CLAUSON, 550/1, tarmat-, bk: tarma-; R.DANKOFF-J.KELLY, 179, tarmat-, bk: tarma-)

tart- tartmak; cezbetmek; çekmek, uzatmak, germek; getirmek, almak, çıkarmak.

(CLAUSON, 534/2, tart-; R.DANKOFF-J.KELLY, 180, tart-)

tarmâk (1) butâk, şâh. (2) asâsiy yol, âkim va ş.k.dan bölünib, acralib çıqqan kısım; şâhâbça. (3) asâsiy taşkilât yaki birlaşma şâhâbçası. (4) fan-tehnika, kışlâk, hocaligi va ş.k.niñ birâr bölimi; sâha. (127-III)

tarmâqlanmâk *tarmâqlamâk* [(1) tarmâk âtmâk, şâhlamâk. (2) keñg tarmâk âtib rivâclanmâk. (127-III)] (127-III)

tarmaşmâk *tırmaşmâk* [(1) mahkam yapışib, çıрмаşib yuqârı kötarilmâk, yukârıga çıqmâk. (2) mahkam uşlamâk, yapışmâk.(186-II)](127-II)

turnatmak *turnamâk* [turnâk yaki ötkir uçli narsalar bilan tilmâk, yulmâk,timdalamâk. (186-II)] (186-III)

târtmâk (1) birâr eridan uşlab, tutib öziga tāmân surmâk yaki surişga harakat kılmâk./ küç bilan birâr eridan öziga tāmân sürüb tarañglamâk yaki sudramâk./şu yosında pastdan yuqârıga çıkarmâk, âlmâk.(2) ârқasıga tirkalğan yaki қоşılğan narsani küç, қувват, iş sarf қилиб âlğa yürgizmâk, yürgizib âlib bârmâk. (3) zarralar, cismlar ortasıdagi câziba küçi tufayli öz tāmânıga mâyil kılmâk, sürmâk. (4) öziga қаратmâk, mâyil

kılmâk, cazb etmâk. (5) birâr işga aralaştırmâk, katiştırmâk, calb etmâk. / öziniñg yaki birâr narsaniñg ta'siriga âlmâk. (6) kâplamâk, yapmâk, tutmâk; kiymâk. (7) havâ, suv va ş.k. âqımı bilan ilaştirib âlib ketmâk; sormâk. / içmâk. / çekmâk. / puflab yaki havâ sorib çalmâk.(8) buğlantirib, sâvutiş, haydaş yoli bilan tayyarlamâk, haydamâk. (9) ulaşmâk, tarqatmâk, qoymâk (mehmânlarga âvqat) (10) tarâzıda âğırligini ölçamâk. (11) çozıq narsalarni birâr yönalişda ornatib, mahkamlab qoymâk, ötkazmâk. (12) çizmâk, çizik şaklida iz sâlmâk; kazımâk. (13) tegirmânda dânni uñga aylantırmâk. (14) kamaytirmâk, âzaytirmâk; çeklab qoymâk. (15) öziga siñgdirmâk, şimmâk. (16) biâlâgik, cismâniy tüziliş yaki ma'naviy cihatdan tuqқанlariga, tuğışganlariga oğşamâk. / yakın kişilariniñg manfaatlarini himâya kılıb, tāmānini âlib iş tutmâk. (17) başdan keçirmâk, çekmâk; his kılmâk, sezimâk. (18) birâr tāmānga ozgarib tegişli hususiyat kasb etmâk. (19) ba'zı âtlar bilan qoşma fe'l yasaydı, mas. (207-II)

tartıg yük ipi, denk sarıgısı; bir iş çıkması üzerine hakanın adamlarını çağırması. (CLAUSON, 535/2, tartıg, bk: tart-; R.DANKOFF-J.KELLY, 180, tartıg, bk: tart-)

tartıl- tartılmak; gerimek ve çekilmek.

târtıq (1) kimsaga tuhfa kılingan narsa; sâvğa, armuğan. (2) târtılğan, târtib tutib qoyılğan, târtıqlık. (207-II)

târtılmâk (1) *târtmâk* 1-14, 16 [(1) birâr

(CLAUSON, 536/2, tartil-, bk: tart-; eridan uşlab, tutib öziga tāmān surmāq
R.DANKOFF-J.KELLY, 180, tartil-, bk: tart-)
yoki surişga harakat qılmāq./ küç bilan
birār eridan öziga tāmān sürüb

tarānglamāq yoki sudramāq. / şu yosinda
pastdan yuqārıga çıkarmāq, ālmāq. (2)
ārkasiga tirkalğan yoki qoşılğan narsani
küç, kuvvat, iş sarf qılıb ālğa yürgizmāq,
yürgizib ālib bārmāq. (3) zarralar, cismlar
ortasidagi cāzıba küçi tufayli öz tāmānıga
māyıl qılmāq, sürmāq. (4) öziga qaratmāq,
māyıl qılmāq, cazb étmāq. (5) birār işga
aralaştırmāq, qatıştırmāq, calb étmāq. /
öziniñ yoki birār narsaniñ ta'siriga
ālmāq. (6) qāplamāq, yapmāq, tutmāq;
kiymāq. (7) havā, suv va ş.k. āqımı bilan
ılaştırib ālib ketmāq; sormāq. / içmāq. /
çekmāq. / puflab yoki havā sorib
çalmāq.(8) buğlantırib, sāvutiş, haydaş
yoli bilan tayyarlamāq, haydamāq.

(9) ulaşmāq, tarqatmāq, qoymāq
(mehmānlarga āvqat) (10) tarāzıda
āğırlıgını ölçamāq. (11) çozıq narsalarnı
birār yönalişda ornatib, mahkamlab
qoymāq, ötkazmāq. (12) çizmāq, çizıq
şaklıda iz sālmāq; qazımāq. (13)
tegirmānda dānni uñga aylantırmāq. (14)
kamaytırmāq, āzaytırmāq; çeklab
qoymāq. (16) biālāgik, cismāniy tüziliş
yoki ma'naviy cihatdan tuqқанlariga,
tuğışğanlariga oşşamāq./yaqın kişilariniñ
manfaatlarını himāya qılıb, tāmānını ālib
iş tutmāq.(207-II)] (2) kamayib, kamçıl
bolib qalmāq./ hisāb- kitābli, ölçāvli bolib

tartın- özlemek; acınmak; götürür görünmek.

(CLAUSON, 536/2, tartın-, bk: tart-; R.DANKOFF-J.KELLY, 180, tartin-, bk: tart-)

tartış- tartışmak, tartmada yardım etmek; germekte yardım etmek; birbirini cezbetmekte ve çekmekte ve kurmakta yardım etmek; sızlamak.

(CLAUSON, 537/1, tartış-, bk: tart-; R.DANKOFF-J.KELLY, 180, tartış-, bk: tart-)

qalmâq. (206-III)

târtinmâq (1) uyalib, begânasirab yaki başqa birâr andîşa bilan özini târtib, tiyib, âdâb saqlab turmâq, iymanmâq. / tâymâq; hazar qılmâq, qorkmâq. (2) özini çetga âlmâq, qâçmâq. (206-III)

târtışmâq (1) *târtmâq* 1, 2, 4, 5, 7-13, 15-18 [(1) birâr eridan uşlab, tutib öziga tâmân surmâq yaki surişga harakat qılmâq./ küç bilan birâr eridan öziga tâmân sürüb taraŋlamâq yaki sudramâq. / şu yosinda pastdan yuqârîga çiqarmâq, âlmâq. (2) ârқasiga tirkalğan yaki qoşilğan narsani küç, қuvvat, iş sarf қilib âlğa yürgizmâq, yürgizib âlib bârmâq. (4) öziga қaratmâq, mâyil қılmâq, cazb etmâq. (5) birâr işga aralaştirmâq, қatiştirmâq, calb etmâq. / öziniŋ yaki birâr narsaniŋ ta'siriga âlmâq. (7) havâ, suv va ş.k. âқimi bilan ilaştirib âlib ketmâq; sormâq. / içmâq. / çekmâq. / puflab yaki havâ sorib çalmâq.(8) buğlantirib, sâvutiş, haydaş yoli bilan tayyarlamâq, haydamâq. (9) ulaşmâq, tarқatmâq, қoymâq (mehmânlarğa âvқat). (10) tarâzida âğırligini ölçamâq. (11) çozıq narsalarni birâr yönalişda ornatib, mahkamlab қoymâq, ötkazmâq.(12) çizmâq, çiziq şaklida iz sâlmâq; қazimâq.(13) tegirmânda dânni uŋga aylantirmâq. (15) öziga siŋdirmâq, şimmâq. (16) biâlâgik, cismâniy tüziliş yaki ma'naviy cihatdan tuққанlarîga,

tuğışganlariga oħşamâķ. / yaqın kişilariniñ manfaatlarini himâya qilib, tãmânini âlib iş tutmâķ. (17) bâşdan keçirmâķ, çekmâķ; his qılmâķ, sezmâķ.

(18) birâr tãmânga ozgarib tegiqli hususiyat kasb êtmâķ. (207-I)](2) muşaklarniñ beih̄tiyar qışqarişi naticasida harakatsiz qatmâķ, bucmaymâķ, akaşak bolmâķ. (3) özinikini ma'qullaş uçun harakat qılmâķ, talaşmâķ, bahslaşmâķ. (207-I)

tarħan İslamlıktan önce verilmiş olan bir addır. "bey" demektir (Arguca).

(CLAUSON, 539/2, tarħan (? darħan), *tarħa(n); R.DANKOFF-J.KELLY, 180, tarħan)

târħân darħân [(1) orta asrlarda sâliqdan va har qanday macburiyatlardan âzâd qilingan; imtiyazli, dahlsiz (qabila, uruğ, zât yaki mansabdâr). (2) sâliq va tolâvlardan yaki bâşqa macburiyatlardan âzâd êtilgan, engillik berilgan. (212-II)] (208-III)

taş- taşmak.

(CLAUSON, 559/2, taş-; R.DANKOFF-J.KELLY, 180, taş-)

tâşmâķ (1) kırğaķdan âşmâķ, kırğaķdan âşib atrâfga yayılmâķ, atrâfni bâsmâķ. / qaynab, köpirib, köpçib idiş çetidan âşib çıqmâķ. (2) coş urmâķ, âşib ketmâķ. (3) tutaqışmâķ, qızışmâķ. (4) badanda paydâ bolmâķ, yüzaga tepmâķ, çıqmâķ. (210-III)

taş dış; taşra, gurbet; geniş açıklık, yazı, yabancı yer.

(CLAUSON, 556/2, 1 taş (d-); R.DANKOFF-J.KELLY, 180, taş)

taş (1) taşqı tãmân, sırt. (2) taşqari, çet. (136-II)

taş II taş, sırt, taşqari. (190-I)

taş taş, kaya.

(CLAUSON, 557/1, 2 taş (?d-); R.DANKOFF-J.KELLY, 180, taş)

tâş I (1) yaqlit massa yaki bölak-bölak hâlda uçraydigan, suv kâr qılmaydigan, qattıq, mort tâğ cinslariniñ umumiy nâmi./ şunday tâğ cinslariniñ ziynat

buyumlari yasaş yaki ularni bezatiş üçün işlatiladigan navlari nâmi./ şunday tâğ cinsidan taraşlab yasalgan, qabr üstiga qoyilgan lavha, yadgârlik./ şunday tâğ cinsiga oħşaş cüda qattıq narsa haqıda. (2) rahm-şafqatni bilmaydigan, qattıq, berahm, şafqatsiz. (3) narsalarniñ vaznini ölçaş, târtiş üçün belgilangan, türli şakl va âğirlikdagi yük, qadâq tâş. / âğirlik, vazı. / ma'lum âğirlikka ega bogan yük, narsa. (4) kişini ezib, yüragiga gam-taşviş sâlib turgan har qanday narsa, hâdisa; yük. (5) karsallik tufayli ba'zı ârganlarda yüzaga keladigan qattıq mâdda. (6) ba'zı qoşma sözlar tarkibiga kiradi, mas. (7) tâş. (209-II)

taşgur- taşayazmak.

(CLAUSON, 562/2, taşgur-, bk: taş-; R.DANKOFF-J.KELLY, 180, taşgur-, bk: taş-)

tâşirmâk tâşmâk 1, 2, 4 [(1) qırğaqdan âşmâk, qırğaqdan âşib atrâfga yayilmâk, atrâfni bâsmâk. / qaynab, köpirib, köpçib idiş çetidan âşib çıqmâk. (2) coş urmâk, âşib ketmâk.(4) badanda paydâ bolmâk, yüzaga tepmâk, çıqmâk. (210-III)] (210-II)

taşır- taşırmak.

taşırқан közliг patlak gözli, lokma gözli.

(CLAUSON, 566/1, taşır-, bk: taş-; R.DANKOFF-J.KELLY, 180, taşır-, bk: taş-)

tâşirmâk tâşmâk 1, 2, 4 [(1) qırğaqdan âşmâk, qırğaqdan âşib atrâfga yayilmâk, atrâfni bâsmâk. / qaynab, köpirib, köpçib idiş çetidan âşib çıqmâk. (2) coş urmâk, âşib ketmâk.(4) badanda paydâ bolmâk, yüzaga tepmâk, çıqmâk. (210-III)](210-II)

taşla- taşlamak; gurbete gitmek; dışarılıklı olmak.

(CLAUSON, 564/2, taşla- (d-), bk: 1 taş;

taşlamâk (1) narsalarni yerga, pastga tüşirmâk, tüşürib yubârmâk./ ulâktirmâk, irğitmâk, itqıtmâk, âtmâk./ narsani birâr

R.DANKOFF-J.KELLY, 180, taşla-, bk: narsa üstiga, âstiga yaki içiga taş) yönaltirmâk./ kimsa yaki narsaga bermâk, sâlmâk.(2) üstidan âşirib, tüşirib qoymâk, sâlmâk; yapmâk. (3) tüşirib qâldirmâk. (4) bir işdan ikkinçi işga ötkazmâk; safarbar kılmâk. (5) vâz keçmâk; barham bermâk, tark étmâk.(6) hâli qâldirmâk yaki kimsaniñg ihtiyariga tâşirmâk. (7) pasaymâk, tüşmâk.(8) ırğib tüşmâk. (9)qoymâk;bermâk. (10) qayt qılmâk, qusmâk.(11) şiddat bilan yağmâk.(12) âqsâqlanib yürümâk. (13) affiksi bilan yasalğan ravişdâşli qoşma fe'l tarkibida kömakçi fe'l vazifasida kelib, harakatniñg tez va tügal bacarilganligini bildiradi, mas.(14) affiksli ravişdâş şaklida qoşma fe'llar tarkibiga kiradi, mas. (15) âtlar bilan birikib qoşma fe'l hâsil qıladı, mas. (138-II)

taşu- taşımak; çıkarıp atmak, koğmak.

(CLAUSON, 561/1, taşu- (d-); R.DANKOFF-J.KELLY, 180, taşu-)

taşımâk (1) narsalarni bir yerden ikkinçi yerga kötarib yaki transpârt vâsitalariga ârtib köçirmâk, éltmâk. (2) özlaştiriş maqsadida âlib ketmâk. (138-I)

taşur- taşırmaq.

taşurğan daima taşıran.

(CLAUSON, 566/1, taşur-, bk: taş-; R.DANKOFF-J.KELLY, 180, taşur-, bk: taş-)

tâşirmâk *tâşmâk* 1, 2, 4 [(1) kırğaqdan âşmâk, kırğaqdan âşib atrâfga yayılmâk, atrâfni bâsmâk. / qaynab, köpirib, köpçib idiş çetidan âşib çıqmâk. (2) coş urmâk, âşib ketmâk. (4) badanda paydâ bolmâk, yüzaga tepmâk, çıqmâk. (210-III)] (210-III)

taşut- taşımak.

(CLAUSON, 561/2, taşut- (d-), bk: taşu-; R.DANKOFF-J.KELLY, 180, taşut-, bk:

taşitmâk *taşımâk* (1) narsalarni bir yerden ikkinçi yerga kötarib yaki transpârt vâsitalariga ârtib köçirmâk, éltmâk.(2) özlaştiriş maqsadida âlib ketmâk. (138-I)

taşu-)

tati- tat vermek.

(CLAUSON, 452/1, tati-; R.DANKOFF-J.KELLY, 181, tati-)

tatil- tadılmak, tadına bakılmak.

(CLAUSON, 436/1, tatıl- (? d- -d-),bk: tat-; R.DANKOFF-J.KELLY, 181, tatıl-, bk: tati-)

tatin- tadar görünmek.

(CLAUSON, 458/1, tatin-(? d- -d-),bk: tat-; R.DANKOFF-J.KELLY, 181, tatin-, bk: tati-)

tatit- tadılmak, tadına tesir etmek, tat vermek.

(CLAUSON, 452/1, tatit-, bk: tati-; R.DANKOFF-J.KELLY, 181, tatit-, bk: tati-)

tatlıg tatlı.

(CLAUSON, 436/1, tatlıg, bk: 454/1 tatılgı; R.DANKOFF-J.KELLY, 181, tatlıg, bk: tatılgı)

tavar mal; davar. bk: tawar.

(CLAUSON, 442/2, tavar (d-);

tatımâk (1) *tâtmâk* [(1) bir âz yeb, içib mazasını körmâk. (2) âvkat yemâk, içmâk, âvkatlanmâk. (3) bâşdan keçirib, lazzatini, ta'mını körmâk, sınıamâk. (209-I)] (2) ta 'sir kılmâk; yuqmâk. / huzur-halâvat, râhat bağışlamak; maza, zavq bermak. (3) kıfâya kılmâk, kıfâya bolmâk, yetmâk. (133-I)

tâtilmâk *tâtmâk* [(1) bir âz yeb, içib mazasını körmâk. (2) âvkat yemâk, içmâk, âvkatlanmâk. (3) bâşdan keçirib, lazzatini, ta'mını körmâk, sınıamâk. (209-I)] (209-I)

tâtinmâk (1) âvkatdan âzgina yemâk, içmâk; andak âvkatlanib, eb, içib âlmâk.

(2) mazasını tâtib körmâk, tâtmâk. (209-I)

tatitmâk *tatimâk* [(1) *tâtmâk* [(1) bir âz yeb, içib mazasını körmâk. (2) âvkat yemâk, içmâk, âvkatlanmâk. (3) bâşdan keçirib, lazzatini, ta'mını körmâk, sınıamâk. (209-I)] (2) ta 'sir kılmâk; yuqmâk. / huzur-halâvat, râhat bağışlamak; maza, zavq bermak. (3) kıfâya kılmâk, kıfâya bolmâk, yetmâk. (133-I)] (133-II)

tatli (1) ta'mi, mazasi yahşı; mazali, lazzatli, şirin. (2) lazzat bağışlâvçi, şirin, naş'ali. (209-I)

tâvar (1) ayırbâşlaş, sâtiş için işlab çıkarılğan mehnat mahsulâti. (2) savdâ-

R.DANKOFF-J.KELLY, 181, tawar)

tavuş duygu ve kımıldanma. bk: tawış, tawuş.

(CLAUSON, 446/1, taviş (t-/d-; a/i/o; -b/-v-/-w-;-i-/-u-); R.DANKOFF-J.KELLY, 182, tawuş, bk: 187, *tew-/taw-)

tawar mal, mülk; eşya. bk: tavar.

(CLAUSON, 442/2, tavar (d-); R.DANKOFF-J.KELLY, 181, tawar)

tawılķu tabarhun. bk: tawılģuç.

(CLAUSON, 440/2, tawılķu; R.DANKOFF-J.KELLY, 181, tawılķu, bk: tawılķuç)

tawılģuç tabarhun; innap dedikleri meyve; kızıl ağaç; bakam ağacı; tarhun denen sebze; kızıl söğüt. bk: tawılķu.

(CLAUSON, 441/1, tawılģuç, bk: tawılķu; R.DANKOFF-J.KELLY, 181, tawılģuç)

tawış duygu ve kımıldanma. bk: tavuş, tawuş.

(CLAUSON, 446/1, taviş (t-/d-; a/i/o; -b/-v-/-w-;-i-/-u-); R.DANKOFF-J.KELLY, 182, tawuş, bk: 187, *tew-/taw-)

sâtıķdagi har ķanday mâl. (194-II)

dâvuş tâvuş, âvâz. (231-I)

tâvuş (1) gapiriş, küylaş, kıçķırış, yığlaş va ş.k. vaķtıda yüzaga keladigan va eşitiş ârganlari ķabul ķilib âladigan âvâz; sadâ, sas. / ma'lum sıfatlarga ega bolgan âvâz.

(2) meĥanik tebranişlar naticasida yüzaga keladigan va ķulâķ eşitadigan har ķanday âvâz, sadâ. (3) şâvķın; şâvķın -surân.(4) havâ yaki bâşķa bir muhit zarralariniĥ tolķinsimân tebranma harakatlari.(5) talaffuzda sözniĥ eĥĥ sâdda elementi. (6) saylâvlarda yaki birâr masalani hal etişda öz fikrini bildiriş huķuķı va usuli; âvâz. (195-III)

tâvar (1) ayırbâşlaş, sâtiş üçün işlab çıkarilgan mehnat mahsulâti. (2) savdâ-sâtıķdagi har ķanday mâl. (194-II)

tâbulģi ra'nâğüllilarga mansub, tâğli yerlarda uçraydigan buta ösimlik. (194-II)

tâbulģi ra'nâğüllilarga mansub, tâğli yerlarda uçraydigan buta ösimlik. (194-II)

dâvuş tâvuş, âvâz. (231-I)

tâvuş (1) gapiriş, küylaş, kıçķırış, yığlaş va ş.k. vaķtıda yüzaga keladigan va eşitiş ârganlari ķabul ķilib âladigan âvâz; sadâ, sas. / ma'lum sıfatlarga ega bolgan âvâz.

(2) mehanik tebranişlar naticasida yüzaga keladigan va qulâq eşitadigan har qanday âvâz, sadâ. (3) şâvqın; şâvqın -surân.

(4) havâ yaki başqa bir muhit zarralariniñ tolqinsimân tebranma harakatlari.(5) talaffuzda sözniñ eng sâdda elementi. (6) saylâvlarda yaki birâr masalani hal etişda öz fikrini bildiriş huqukı va usuli; âvâz. (195-III)

tawışgan tavşan.

tawışgan yılı Türklerin on ikili yıllarından biri.

(CLAUSON, 447/1, tawışgan; R.DANKOFF-J.KELLY, 182, tawışgan, bk: *taw-)

tawuş duygu ve kımıldanma. bk: tavuş, tawış.

(CLAUSON, 446/1, tawış (t-/d-; a/i/o; -b/-v-/-w-;-ı/-u-); R.DANKOFF-J.KELLY, 182, tawuş, bk: 187, *tew-/taw-)

tay- kaymak.

(CLAUSON, 567/1, tay- (? tay-); R.DANKOFF-J.KELLY, 182, tay-)

tâvuşqân kıyan. (196-I)

dâvuş tâvuş, âvâz. (231-I)

tâvuş (1) gapiriş, küylaş, kıçkırış, yığlaş va ş.k. vaqtida yüzaga keladigan va eşitiş ârganlari qabul qilib âladigan âvâz; sadâ, sas. / ma'lum sıfatlarga ega bolgan âvâz.

(2) mehanik tebranişlar naticasida yüzaga keladigan va qulâq eşitadigan har qanday âvâz, sadâ. (3) şâvqın; şâvqın -surân.(4) havâ yaki başqa bir muhit zarralariniñ tolqinsimân tebranma harakatlari.(5) talaffuzda sözniñ eng sâdda elementi. (6) saylâvlarda yaki birâr masalani hal etişda öz fikrini bildiriş huqukı va usuli; âvâz. (195-III)

tâymâq (1) sılıq yüzada mânesiz sürilib, sırğanib ketmâq; tâyganmâq; (2) çetga çıqmâq, adaşmâq, âzmâq. (3) qaytmâq,

tay tay.

(CLAUSON, 566/2, tay; R.DANKOFF-J.KELLY, 182, tay)

taya- dayak koymak, dayak dikmek, dayamak.

(CLAUSON, 567/2, taya- (d-); R.DANKOFF-J.KELLY, 182, taya-)

tayaq dayak, dayangaq.

(CLAUSON, 568/1, tayaq (d-), bk: taya-); R.DANKOFF-J.KELLY, 183, tayaq, bk: taya-)

tayan- dayanmak.

(CLAUSON, 569/2, tayan- (dayan-), bk: taya-); R.DANKOFF-J.KELLY, 182, tayan-, bk: taya-)

tayış- kaymakta yarış etmek.

(CLAUSON, 570/1, tayış-, bk: tay-); R.DANKOFF-J.KELLY, 182, tayış-, bk:tay-)

taytur- kaydırmak, ziyındırmak.

(CLAUSON, 567/2, taytur-, bk: tay-;

tap tårtmaq. (198-I)

tay I (1) âtniñg ikki yaşardan kiçik bälasi. (2) bälalarga nisbatan êrkalaş ma'nâsini bildiradi. (3) ba'zı atâqli âtlarniñg tarkibiy kısmiga kiradi yaki êrkalatiş üçün ularga қошиб aytiladi, mas. (197-III)

tayamâq (1) birâr narsani ikkinçi bir narsaga küç bilan tegizib itarib turmaq, tıramaq. (2) mustahkam turişi üçün birâr narsa tırab, ornatib қоymaq. (3) birâr narsaga tegizib қоymaq, suyamâq. (144-II)

tâygâq tâyganâq mânesiz sırğanib ketadigan daracada sılıq, sırğançık, tâygâq. (198-II)

tayanmâq (1) *tayamâq* [(1) birâr narsani ikkinçi bir narsaga küç bilan tegizib itarib turmaq, tıramaq. (2) mustahkam turişi üçün birâr narsa tırab, ornatib қоymaq. (3) birâr narsaga tegizib қоymaq, suyamâq. (144-II)] (2) asâslanmaq, suyanmaq. (3) kimsaniñg қоллаб-қувватлашига, erdamiga, hâmiyliğiga ümid bağlamâq, ışânmâq, ârқа қılmâq. (144-II)

tâyışmaq *tâymaq* [(1) sılıq yüzada mânesiz sürilib, sırğanib ketmaq; tâyganmaq; (2) çetga çıқmaq, adaşmaq, âzmaq. (3) қaytmaq, tap tårtmaq. (198-I)] (197-III)

tâydirmaq *tâymaq* [(1) sılıq yüzada mânesiz sürilib, sırğanib ketmaq;

R.DANKOFF-J.KELLY, 182, taytur-, bk: tay-) t yġanm k; (2)  etga  ıkm k, adaşm k,  zm k. (3)  aytm k, tap t rtm k. (198-I)] (197-III)

taz kel, daz; boynuzsuz; bitkisiz, çorak.

ajmuk taz başı şapla sıvanmış gibi kel.

taz at alacalı at.

taz  oy kel koyun, boynuzsuz koyun.

taz yer bitkisi az olan çorak yer, kel toprak.

(CLAUSON, 570/2, taz (? d-);

R.DANKOFF-J.KELLY, 183, taz)

te- demek, söylemek. bk: ti-

[CLAUSON, 433/2, te- (de-);

R.DANKOFF-J.KELLY, 183, te-]

t z (1) b řniġ s csiz taqrır ya ki kal yeri.

(2) şunday b ş va şunday b şli  dam, kal. (196-III)

demak (1) dem k, aytm k. (2) ya'ni, bundan  ıkdiki, bin barın. (3) bilan ber bar, teġ. (220-II)

dem k (1)  ġzaki ya ki yazma ravişda bir r fikr bildirm k, aytm k; gapirm k. / bir r  v z, t vuş,  n  ıkm k. (2) atam k, n mlam k. (3) his blam k, sanam k. (4) ... deb oylam k, faraz, mul haza, andişa  ılm k. (5) istam k,   hlam k. / tanlamak, tanlab, saylab  ılm k. (6) bir r iş-harakatni bacarm k ya ki bacarişga urinm k. (220-III)

teg- deġmek; dokunmak, ermek, erişmek, varmak; yakalamak; d şmek; hücum etmek.

(CLAUSON, 476/1, teg- (d-);

R.DANKOFF-J.KELLY, 183, teg-)

tegm k (1) bir-biriga ya ki bir narsaga bev sita yanma-yan, u ma-u  kelib taqlam k, yapışm k, urinm k. / sıypalab  tm k, sıypam k. (2) zarb bilan urilm k. / molcalga, niş nga ya ki umuman bir r narsaga urilm k ( tilgan narsa haqrıda).

(3) t mib, sa rab, s rkalib iz, d ġ  aldirm k, yuqm k. (4) uşlam k,  ol tegizm k,  ul urm k, taqlılm k. /

fâydalanış üçün qol urmâq, fâydalanmâq.
/ âğız urmâq, âğızga âlmâq, emâq. (5)
gap, söz bilan yaki urib, sökib âzâr
bermâq, daħl kılmâq, taqılmâq. / âtilib,
taşlanib zarar bermâq. (6) âgır tuyulmâq,
ayıl bâtmâq. (7) bârib yaki kelib yetmâq.
(mas., yubârilgan narsa haqıda),
tâpşirilmâq. (8) rasamadda ma‘lum hissa,
uluşga èga bolmâq./ çekiga tüşmâq, nasib
bolmâq. (9) hâtınlıkka, turmuşga çıkmâq.
(10) qâr kılib, ta‘siri urib zarar etkazmâq.
/ asar kılmâq. (152-I)

tegil- şaşılasmak, tek gözlü olmak.

(CLAUSON, 481/1, tegil- (d-) ;
R.DANKOFF-J.KELLY, 183, tegil-, bk:
teg-)

tegil *tegmâq* 4, 5 [(4) uşlamâq, kol
tegezilmâq, qol urmâq, takılmâq. /
fâydalanış üçün qol urmâq, faydalanmâq.
/ âğız urmâq, âğızga âlmâq, yemâq. (5)
gap, söz bilan yaki urib, sökib âzâr
bermâq, daħl kılmâq, taqılmâq. / âtilib,
taşlanib zarar bermâq. (152-I)] (151-II)

tegiñg tekin, samur.

(CLAUSON, 483/2, tegiñg, bk:
569/1,teyiñg; R.DANKOFF-J.KELLY,
184, tegiñg)

tiyin II âlmaħân [ormanda darahtda
yaşavçi uzun barak dumli kıçkına
kemirüvçi hayvan. (533-II)] (171-III)

teğirmen değirmen; değirmen taşı.

(CLAUSON, 486/2, teğirmen (d-), bk:
*teğir-; R.DANKOFF-J.KELLY, 184,
teğirmen (d-), bk: *teğir-)

teğirmân gällani, dânni yançib un kıliş-un
târtiş üçün mâslangan qurılma ve şunday
qurılma ornatılğan binâ. (151-II)

tegiş değışme.

(CLAUSON, 487/1, tegiş (d-), bk: teg-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 183, tegiş, bk:
teg-)

tegiş (1) *tegmâq* [(1) bir-biriga yaki bir
narsaga bevâsita yanma-yan, uçma-uç
kelib taqalmâq, yapışmâq, urinmâq. /
sıypalab ötmâq, sıypamâq. (2) zarb bilan
urilmâq. / molcalga, nişânga yaki

umuman birâr narsaga urilmâk (âtilgan narsa haqıda). (3) tâmib, saçrab, sürkalib iz, dâğ qaldirmâk, yuqmâk. (4) uşlamâk, qol tegizmâk, qul urmâk, taqılmâk. / fâydalanış üçün qol urmâk, fâydalanmâk. / âğiz urmâk, âğizga âlmâk, emâk. (5) gap, söz bilan yaki urib, sökib âzâr bermâk, daql kılmâk, taqılmâk. / âtilib, taşlanib zarar bermâk. (6) âğir tuyulmâk, ayıl bâtmâk. (7) bârib yaki kelib yetmâk. (mas., yubârilgan narsa haqıda), tâpşirilmâk. (8) rasamadda ma‘lum hissa, uluşga éga bolmâk./ çekiga tüşmâk, nasib bolmâk. (9) hâtınlıkka, turmuşga çıqmâk. (10) qâr kılib, ta‘siri urib zarar etkazmâk. / asar kılmâk.(152-I)] (2) rasamadda, taqsimâtda kimsaga acratilgan yaki acratiladigan uluş, hissa. / nasiba, haq. (151-III)

tegiş- muhâkeme olmak; -bir yere-
değmek; dürüm dürüşmek.

(CLAUSON, 487/2, tegiş- (d-), bk: teg-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 183, tegiş-, bk:
teg-)

tegre etraf, çevre, daire, değre.

(CLAUSON, 487/2, tegre (d-), bk: *tegir-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 184, tegre, bk:
*tegir-)

tegişmak (1) *tegmâk*. 4, 5, 6 [(4) uşlamâk, kol tegizmâk, qol urmâk, takılmâk. / faydalanış üçün qol urmâk, faydalanmâk. / âğiz urmâk, âğizga âlmâk, yemâk. (5) gap, söz bilan yaki urib, sökib âzâr bermâk, daql kılmâk, taqılmâk. / âtilib, taşlanib zarar bermâk. (6) âğir tuyulmâk, ayıl bâtmâk. (152-I)] (2) hazillaşmâk, tegacaklik kılmâk, taqaşmâk. (151-III)

tegra tevarak, atrâf. (152-III)

tegül değil.

(CLAUSON, 480/1, tegül (d-);
R.DANKOFF-J.KELLY, 183, tegül)

tejik Tacik, Farşlı.

(R.DANKOFF-J.KELLY, 183, tazik)

tek tek, sadece, bir şey dilemeyerek; gibi, benzetme edatı.

tek tur- susmak.

(CLAUSON, 475/1-2, 1-2 tek;
R.DANKOFF-J.KELLY, 184, tek)

teke teke; boynuzundan yay yapılan erkek geyik.

teke saķal teke sakallı, köse adam.

(CLAUSON, 477/2, teke; R.DANKOFF-J.KELLY, 184, teke)

telmir- saĝa sola bakınmak -bir şey istemek için-.

(CLAUSON, 500/2, telmir- (d-), bk: telim ; R.DANKOFF-J.KELLY, 184, telmir-, bk: telim)

telü deli, çılgın; ahmak.

bk. telwe.

(CLAUSON, 491/2, telü, bk: 493/2, telve ; R.DANKOFF-J.KELLY, 184, telü, bk: 184, telwe)

telwe deli. bk: telü.

(CLAUSON, 493/2, telve ; R.DANKOFF-J.KELLY, 184, telwe)

tügül narsa, kimsanigina emas, balki...; u yeķda tursin, hattâ... (217-III)

tâcık Tâcıklar [Tâcıkistân SSRniĝ asâsiy ahâlisini taşkil etgan, erâniy tillardan birida sözleşüvçi ĥalkı; Tâcık ĥalkı. (196-II)] (196-II)

tek (1) harakatsız, kıyırlamasdan va âvâz çıķarmasdan, cim. / kıyırlama, cim.

(2) heç iş, harakat, kılmısdan, bekâr.

(155-I)

taka eķkiniĝ erkagi. (108-III)

telmirmâķ *termilmâķ* [köz üzmasdan uzâķ ĥarab ĥâlmâķ, tikilmâķ; ümid bilan, suķlanib yaki köz câvdiratib ĥaramâķ. (165-III)] (158-II)

telmürmâķ *termilmâķ* (158-II)

telba (1) aķldan âzgan, devâna, cinni. / birâr narsaga, kimsaga ârtıķ daracada berilgan; savdâyi, şaydâyi. / telva- teskari; beoĥşâv.(2) cilâvlanmagan, asâv. (156-III)

telba (1) aķldan âzgan, devâna, cinni. / birâr narsaga, kimsaga ârtıķ daracada berilgan; savdâyi, şaydâyi. / telva- teskari; beoĥşâv.(2) cilâvlanmagan, asâv. (156-III)

temür demir.

kurç temür çelik.

temür qazuq kutup yıldızı, demir kazık.

(CLAUSON, 508/2, temir (d-) ;
R.DANKOFF-J.KELLY, 185, temür)

temür qazınguq (*temür qazuınguq*) kutup yıldızı, demir kazık.

(CLAUSON, 508/2, temir (d-) ;
R.DANKOFF-J.KELLY, 185, temür)

temürçi demirci.

(CLAUSON, 509/2, temirçi (d-),bk: temir ;
R.DANKOFF-J.KELLY, 185, temürçi,
bk: temür)

ten vücut.

(CLAUSON, 510/1, 2 tan)

tene tane; susam, mışmış gibi şeyler (Uç ve Argu dillerince).

(CLAUSON, 515/1, tana; R.DANKOFF-J.KELLY, 176, tana)

III)

Temir (1) hımıyaviy elemant, bâlğalanganda yassılanadigan, istalğan şaklga kiradigan, üglerâd bilan qoşilğanda polat ve çoyan hâsil qıladigan qâramtır kümüş raıgli ağır metal. (2) temir. (158-III)

temirqazıq kutb yulduzi [kutb.] (159-II)

temirçi temirni bâlğalab, undan türlü buyumlar yasaydigan usta. (159-II)

tana I [f-t](1) gavdaniıng baş ve qol-âyaqdan başqa qısmi. / gavdaniıng başdan bölak qısmi; cüssa. (2) kişi vücüdiniıng sırtqı qısmi, sırtı, yüzi; badan. (3) kişiniıng bütün barylğı, tani, vücüdi. (4) darahtniıng, ösimlikniıng tag, pâyaya qısmi. (5) türlü asbâb, maşına ve ş.k.niıng bölaklarini tutib turuvçı qısmi. (115-III)

dana (f-t) (1) sanâq sanlar bilan kelib, mikdâr bildiradi. (2) dâñ, uruğ. (3) sâçilüvçan narsalarniıng har bir bölagi, zarrasi. (4) zarralardan tüzilğan narsaniıng har bir zarrasi. (5) şahmat, şaşka ve ş.k. oyunlarda har bir sıpâh, piyada yaki togarakça. (6) çötniıng tügmasimân qısmi. (233-II)

teŋg denk, ögür, akran.

teŋg tuş denk, eş, küfüv.

(CLAUSON, 511/1, 1 *teŋg* (d-);
R.DANKOFF-J.KELLY, 185, *teŋg*)

teŋgiz deniz.

(CLAUSON, 527/1, *teŋgiz* (d-);
R.DANKOFF-J.KELLY, 185, *teŋgiz*)

teŋgle- iki şeyi birbirine denkleme, denk
etmek, denkleştirmek.

(CLAUSON, 521/2, *teŋgle-* (d-), bk: *teŋg*;
R.DANKOFF-J.KELLY, 185, *teŋgle-*, bk:
teŋg)

teŋglen- işi düşünmek, çare düşünmek.

(CLAUSON, 522/1, *teŋglen-* (d-), bk:
teŋgle-; R.DANKOFF-J.KELLY, 185,
teŋglen-, bk: *teŋg*)

teŋgleş- iki şey birbirine denkleşmek.

(CLAUSON, 522/2, *teŋgleş-* (d-), bk:
teŋgle-; R.DANKOFF-J.KELLY, 185,
teŋgleş-, bk: *teŋg*)

teŋg (1) ölçami, hacmi, katta-kıçıklığı,
sâni ve ş.k. cihatidan oħşaş, bir hıl,
barabar. / yaşı cihatidan baravar, *teŋgdâş*,
teŋgkur. (2) ahamiyati, tutgan örne,
mavķei, nüfüzi ve ş.k. cihatidan oħşaş, bir
hıl, barabar. / başkalar bilan bir huķuķli,
haķ-huķuķi baravar. (3) bir-biriga mâs,
muvâfık, münasib. (4) bir-biridan
ķalışmay yaki özmay, ayni bir paytda, bir
vaķtning özida; barabar. (159-III)

deŋgiz (1) âkeanning ķuruķlıķķa tutaşgan
yaki ķuruķlıķķa erib kirgan, suvı şor
boladigan, bir bolagi. (2) keŋg maydanni
êgallagan sun'iy suv havzasi. (3) birâr
narsa bilan ķâplangan keŋg maydân. /
cuda katta uyum, toda, âķım haķida. /
âguş, ķuķâķ. (221-II)

teŋglamâķ *teŋglaştirmâķ*, baravarlaştirmâķ,
baravarlamâķ. (160-II)

teŋglanmâķ *teŋglamâķ* [*teŋglaştirmâķ*,
baravarlaştirmâķ, baravarlamâķ. (160-II)]
(160-II)

teŋglaşmâķ (1) birâr cihatdan, mas.
mavķei, huķuķi, bilimi, hacmi va ş.k.
cihatidan başķa bilan *teŋg*, baravar
bolmâķ, baravarlaşmâķ. (2) baravar, bas
kelmâķ, mas, küraşda, bahsda. (3) ķuvib
etib âlmâķ, etib âlib baravar, yanma-yan

teŋgri Tanrı.

(CLAUSON, 523/2, teŋgri; R.DANKOFF-J.KELLY, 185, teŋgri)

tep- döğmek, vurmak, tepmek.

(CLAUSON, 435/2, tep- (? d-); R.DANKOFF-J.KELLY, 185, tep-)

tepil- tepilmek.

(CLAUSON, 439/2, tepil- (? d-), bk: tep-; R.DANKOFF-J.KELLY, 185, tepil-, bk: tep-)

tepin- tepmek, bir şeyi ayakla kımıldatmak.

(CLAUSON, 442/1, tepin- (d-), bk: tep-; R.DANKOFF-J.KELLY, 185, tepin-, bk: tep-)

tepiş- tepişmek.

(CLAUSON, 446/2, tepiş- (d-), bk: tep-; R.DANKOFF-J.KELLY, 185, tepiş-, bk: tep-)

tepre- tepremek, kımıldamak.

(CLAUSON, 443/2, tepre- (d-); R.DANKOFF-J.KELLY, 186, tepre-)

tepren- teprenmek.

(CLAUSON, 444/2, tepren- (d-), bk: tepre-; R.DANKOFF-J.KELLY, 186, tepren-, bk:

bolmâķ. (160-II)

taŋgri ħudâ, âllâ, parvardigâr. (117-II)

tepmâķ (1) âyaķ bilan zarb bermâķ. (2) âyaķ bâsib, tepkilab birâr iş kılmâķ. (3) oķ uziş paytida zarb bilan ârķaga silçimâķ (âtiş ħurâllari haķida). (4) ritmik harakat kılmâķ, dükillamâķ, urmâķ (yürak va ħân tâmirleri haķida). (5) tepaga, yüzaga kôtarilib, sızib çıkıķ körinmâķ, bilinmâķ, namâyan bolmâķ. (163-II)

tepil-mâķ *tepmâķ I* [(1) âyaķ bilan zarb bermâķ. (163-II)] (162-II)

tepin-mâķ *tepmâķ I* [(1) âyaķ bilan zarb bermâķ. (163-II)] (162-II)

tepiş-mâķ (1) *tepmâķ I* [(1) âyaķ bilan zarb bermâķ. (163-II)] (2) tepkilaşib uriřmâķ. (162-II)

tebran-mâķ *tebranmâķ 3* [(3) câyidan ħozgalmâķ, cilmâķ, conamâķ, yürmâķ. (150-II)] (150-II)

tebranmâķ (1) gâh u tâmânga, gâh bu tâmânga bir tekis harakat kılmâķ; çayķalmâķ. / umuman kımırlamâķ;

tepre-)

silkinmâķ. (2) nâtekis harakat kılmâķ, u yaķdan bu yaķķa çayķalib yürmâķ, lapañġlamâķ. (3) câyidan kozġalmâķ, cilmâķ, conamâķ, yurmâķ. (150-II)

tepret- tepretmek, teprendirmek; kımıldatmak, saldırmak; -yalnız deve için- sıçratmak.

(CLAUSON, 444/1, tepret- (d-), bk: tepre-; R.DANKOFF-J.KELLY, 186, tepret-, bk: tepre-)

tebratmâķ (1) tebranma harakatga keltirmâķ, bir tekisda u yaķ-bu yaķķa çayķaltirmâķ. / umuman kımirilatmâķ; silkimâķ. (2) câyidan kozġatmâķ, kımirilatmâķ. / larzaga keltirmâķ, sâlmâķ. (3) tirikçilikni ta'minlamâķ, yüritmâķ. / bâşķarmâķ, işni yüritmâķ. (150-II)

ter- dermek, toplamak.

(CLAUSON, 529/1, ter- (d-); R.DANKOFF-J.KELLY, 186, ter-)

termâķ (1) sâçilib yaki tökilib yatgan narsalarni қol bilan birma-bir âlib toplamâķ, yıġmâķ. (2) dâñ, meva, gül va ş.k. ösimlik hâsilini birma-bir âlib toplamâķ, yıġmâķ. (3) ma'lum tartibda üstma-üst, yanma-yan yaki birin-ketin câylamâķ, ornaştirmâķ, taġlamâķ. (4) narsalarni teşib yaki teşigidan ip, sim va ş.k. ötkazib, қatâr, yanma-yan câylaştirmâķ, tizmâķ. (5) bâsiş, naşr etiş için tıpâgrafik belgi va harflarni tegişli tartibda câylaştirib birâr tekst hâsil kılmâķ. (6) ayrim belgi yaki raқamlarni yanma-yan, birin-ketin âlib, keltirib birâr bütünlük hâsil kılmâķ. (7) saralamâķ, tanlamâķ. (8) acratmâķ, acratib âlib taşlamâķ; tâzalamâķ. (9) âralatib yulib taşlab çirâyli şakl bermâķ (ķâş, sâķâl, muylâv haķida). (10) ketmân, teşa, bâlta kabi asbâblar yüzini bâlġalab tekislamâķ, yaymâķ yaki ötkirlamâķ. (11) metall buyumga oyib gül, naķş sâlmâķ. (166-II)

ter ter.

ter bol- terlemek, utanmak, mahçup olmak.

ter at- beden teri dışarı atmak. bk: terit-, teri öt-, teri ötti.

(CLAUSON, 528/2, ter (? d-); R.DANKOFF-J.KELLY, 186, ter)

ter ücret, çalışana verilen para.

(CLAUSON, 528/2, ter (? d-); R.DANKOFF-J.KELLY, 186, ter)

tergeş- arka arkaya gelerek derleşmek. bk: tirkeş-.

(CLAUSON, 446/2, tergeş- (d-), bk: *terge-; R.DANKOFF-J.KELLY, 186, tergeş-, bk: ter-)

teri deri.

teri öt- ter deriden geçmek. bk: terit-, ter at-, ter attı.

(CLAUSON, 531/1, teri (d-); R.DANKOFF-J.KELLY, 186, teri)

teril- derilmek, toplanmak.

terilgen her zaman derilen, toplanan.

(CLAUSON, 547/2, teril- (d-), bk: ter-; R.DANKOFF-J.KELLY, 186, teril-, bk: ter-)

ter teri âstidagi mahsus bezlar acratadigan suvsimân şaffâf suyuqlık. (163-III)

ter teri âstidagi mahsus bezlar acratadigan suvsimân şaffâf suyuqlık. (163-III)

tirkaşmâķ tirkamâķ [(1) birâr qurâl yaki narsani yürgizüvçi maşına, ulâv va ş.k.ga biriktirmâķ, ulamâķ. (2) birga қоşиб қoymâķ, ilâva қılmâķ. / қоşимча ravişda yazib қоymâķ, қоşиб yazmâķ, kiritmâķ. (3) tiramâķ, suyamâķ. (186-I)] (186-I)

teri I (1) âdam va hayvân tanasiniñ taşķi қâplaması, posti. / mâlniñ, hayvânniñ şilib âlingan posti. (2) mâl postidan mahsus işlâv berib tayyarlangan material; çarm, kön. (3) post, poçâķ. (164-III)

terilmâķ (1) *termâķ* [(1) saçilib yaki tökilib yatgan narsalarnı qol bilan birma-bir âlib toplamâķ, yıgmâķ. (2) dâñ, meva, gül va ş.k. ösimlik hâsilini birma-bir âlib toplamâķ, yıgmâķ. (3) ma'lum tartibda üstma-üst, yanma-yan yaki birin-ketin câylamâķ, ornaştırmâķ, taħlamâķ. (4) narsalarnı teşib yaki teşigidan ip, sim va ş.k. ötkazib, қatâr, yanma-yan câylaştırmâķ, tizmâķ. (5) bâsiş, naşr etiş için tıpâgrafik belgi va harflarnı tegişli

tartibda câylaştirib birâr tekst hâsil kılmâķ. (6) ayrim belgi yaki raķamlarni yanma-yan, birin-ketin âlib, keltirib birâr bütünlük hâsil kılmâķ. (7) saralamâķ, tanlamâķ. (8) acratmâķ, acratib âlib taşlamâķ; tâzalamâķ. (9) âralatib yulib taşlab çirâyli şakl bermâķ (ķâş, sâķâl, muylâv haķida). (10) ketmân, teşa, bâlta kabi asbâblar yüzini bâlğalab tekislamâķ, yaymâķ yaki ötkirlamâķ. (11) metall buyumga oyib gül, naķş sâlmâķ. (166-II)] (2) *termâķ* 7 [(7) saralamâķ, tanlamâķ. (166-II)] (165-I)

teriş- toplamak; toplamakta ve dermekte yardım ve yarış etmek.
(CLAUSON, 554/1, *teriş-* (d-), bk: *ter-*;
R.DANKOFF-J.KELLY, 186, *teriş-*, bk:
ter-)

terişmâķ *termâķ* [(1) sâçilib yaki tökilib yatgan narsalarni ķol bilan birma-bir âlib toplamâķ, yıgmâķ. (2) dâñ, meva, gül va ş.k. ösimlik hâsilini birma-bir âlib toplamâķ, yıgmâķ. (3) ma'lum tartibda üstma-üst, yanma-yan yaki birin-ketin câylamâķ, ornaştirmâķ, taķlamâķ. (4) narsalarni teşib yaki teşigidan ip, sim va ş.k. ötkazib, ķatâr, yanma-yan câylaştirmâķ, tizmâķ. (5) bâsiş, naşr etiş üçün tıpâgrafik belgi va harflarni teğışli tartibda câylaştirib birâr tekst hâsil kılmâķ. (6) ayrim belgi yaki raķamlarni yanma-yan, birin-ketin âlib, keltirib birâr bütünlük hâsil kılmâķ. (7) saralamâķ, tanlamâķ. (8) acratmâķ, acratib âlib taşlamâķ; tâzalamâķ. (9) âralatib yulib taşlab çirâyli şakl bermâķ (ķâş, sâķâl, muylâv haķida). (10) ketmân, teşa, bâlta kabi asbâblar yüzini bâlğalab tekislamâķ,

terle- terlemek; kaşağılamak, gebrelemek, silmek.

(CLAUSON, 548/1, terle- (d-), bk: ter; R.DANKOFF-J.KELLY, 186, terle-, bk: ter)

terlet- terletmek.

(CLAUSON, 548/1, terlet- (d-), bk: terle-; R.DANKOFF-J.KELLY, 186, terlet-, bk: ter)

terlik teri çekmek için eğerin veya palan'ın altına konulan keçe.

(CLAUSON, 546/2, terlik (? d-), bk: ter; R.DANKOFF-J.KELLY, 186, terlik, bk: ter)

ters güç olan her nesne.

(CLAUSON, 531/1, ? ters; R.DANKOFF-J.KELLY, 187, ters)

teşik obur, karnı dolduğu halde gözü doymayan kişi.

(CLAUSON, 563/2, teşük (d-), bk: teş-; R.DANKOFF-J.KELLY, 187, teşük, bk: *teş-)

teşil- yarılmak, deşilmek.

(CLAUSON, 564/1, teşil- (d-), bk: teş-; R.DANKOFF-J.KELLY, 187, teşil-, bk:

yaymâk yaki ötkirlamâk. (11) metall buyumga oyib gül, naqş sâlmâk. (166-II)] (165-II)

terlamâk (1) badanidan ter çıkarmâk, terga bâtmâk. (2) ter bilan qâplanmâk, terçilamâk. (3) astâydil mehnat kılmâk, ter tökmâk. (165-II)

terlatmâk (1) *terlamâk* [(1) badanidan ter çıkarmâk, terga bâtmâk. (2) ter bilan qâplanmâk, terçilamâk. (3) astâydil mehnat kılmâk, ter tökmâk. (165-II)]

(2) astâydil, tirişib işlaşga macbur kılmâk. (3) uyaltirib, kızartirib, terga bâtirmâk. (165-II)

terlik egar yaki toqım tagidan qoyiladigan qalin namat parça. (165-II)

ters (1) teskari, çap, çapa; terskay.

(2) teskari, aks, zıd; qarşi. (3) ocar, qaysar, aks; sakta, qopâl. (167-I)

teşik teşilgan cây, kavak, oyıq. (169-II)

teşilmâk (1) *teşmâk* [parmalab, oyib, küydirim yaki başqa birâr yol bilan teşik hâsil kılmâk. (169-III)] (2) yarilmâk,

*teş-)

teşük taşağı yarık; deşik, yarık.

(CLAUSON, 563/2, teşük (d-), bk: teş-;

R.DANKOFF-J.KELLY, 187, teşük, bk:

*teş-)

tetik akıllı. bk: teytik.

(CLAUSON, 455/1, tetik, bk: 2 tet-;

R.DANKOFF-J.KELLY, 187, tetig, bk:

*tet-)

tetür- söyletmek, dedirtmek.

(CLAUSON, 459/2, tetür- (d-), bk: te-;

R.DANKOFF-J.KELLY, 183, tetür-, bk:

te-)

teve (tevey, tewe, tewey, tewi, têwi, tivi) deve.

[CLAUSON, 436/1, teve (deve), bk: tevey;

R.DANKOFF-J.KELLY, 188, tewe

(taway)]

teytik akıllı, zeki. bk: tetik.

tezek tezek, at gübresi.

(CLAUSON, 574/1, tezek; R.DANKOFF-

J.KELLY, 188, tezek)

sitilmâk. (169-III)

teşik teşilgan cây, kavak, oyıq. (169-II)

tetik (1) hali küç-қувватга tola, bardam, бақувват. / қаққан, тирак. (2) қорқишни бilmaydigan, dadil gapiradigan, öz fikrini baralla ayta âladigan; mardânavâr. (3) ğayrat-şicâat bilan tolib-tâşgan, ğayrat-şicâat bağışlaydigan; cânli, coşqın. (168-II)

dedirmâk demâk I [(1) âğzaki yaki yazma ravişda birâr fikr bildirmâk, aytmâk; gapirmâk. (220-III)] (219-II)

tuya bir yaki ikki örkaçli, yirik sütemizüvçi iş hayvâni. (240-II)

tetik (1) hali küç-қувватга tola, bardam, бақувват. / қаққан, тирак. (2) қорқишни бilmaydigan, dadil gapiradigan, öz fikrini baralla ayta âladigan; mardânavâr. (3) ğayrat-şicâat bilan tolib-tâşgan, ğayrat-şicâat bağışlaydigan; cânli, coşqın. (168-II)

tezak [f-t] (1) hayvân yaki қуш аҳлати; гонĝ. (2) қurigan yaki yaқиш үçün маҳsus қuririlgan гонĝ (asâsan, mâl гонĝи). (153-III)

tezekle- pislemek.

(CLAUSON, 575/1, tezekle-, bk: tezek;
R.DANKOFF-J.KELLY, 188, tezekle-, bk:
tezek)

tidh- geri koymak, men' etmek. bk: tıt-, tıy-
.
(CLAUSON, 450/1, tidh-; R.DANKOFF-
J.KELLY, 188, tidh-)

tidhıl- kaçınmak, çekinmek; alıkoymak,
engel olmak.
(CLAUSON, 456/1, tidhıl-, bk: tidh-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 188, tidhıl-, bk:
tidh-)

tidhin- kaçınmak; esirgenmek, yasak
edilmek.

tidhındı neñg esirgenen, yasak edilen
şey.
(CLAUSON, 458/1, tidhin-, bk: tidh-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 189, tidhin-, bk:
188, tidh-)

tıgrağ yılmaz; yiğit, bahadır.
(CLAUSON, 471/2, tıgrağ, bk: tıgra-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 189, tıgrağ, bk:
tıgra-)

tezaklamâğ tabiiy hâcat çıkarmâğ,
yazılmâğ (hayvân va kuşlar hakıda). (153-
III)

tiymâğ (1) birâr iş-harakatdan tohtamâğ
yaki tohtatmâğ, kıyarmâğ; undan özini
yaki kimsani tutmâğ; bâsmâğ, erk
bermaslik. (2) kütib, kütkilab yolga
sâlmâğ; nâcoya iş, yol va ş.k.dan
kıyarmâğ; tergamâğ. (3) öz amriga,
irâdasiga boysündirmâğ; cilâvlamâğ.
(171-III)

tiyilmâğ (1) *tiymâğ* 1 [(1) birâr iş-
harakatdan tohtamâğ yaki tohtatmâğ,
kıyarmâğ; undan özini yaki kimsani
tutmâğ; bâsmâğ, erk bermaslik. (171-III)]
(2) *tiymâğ* 2,3 [(2) kütib, kütkilab yolga
sâlmâğ; nâcoya iş, yol va ş.k.dan
kıyarmâğ; tergamâğ. (3) öz amriga,
irâdasiga boysündirmâğ; cilâvlamâğ.
(171-III)] (171-II)

tiyinmâğ *tiymâğ* 1, 2 [(1) birâr iş-
harakatdan tohtamâğ yaki tohtatmâğ,
kıyarmâğ; undan özini yaki kimsani
tutmâğ; bâsmâğ, erk bermaslik. (2) kütib,
kütkilab yolga sâlmâğ; nâcoya iş, yol va
ş.k.dan kıyarmâğ; tergamâğ. (171-III)]
(171-III)

tiyrağ (1) bir yerda tinç turmaydigan,
ğayrati içiga sığmaydigan; serharakat. /
bardam, tetik, baquvvat. (2) ziyrak,
huşyar. (172-I)

tıgraqlan- yiğitlik göstermek, yiğitlenmek.
(CLAUSON, 473/2, tıgraqlan-, bk: tıgraq;
R.DANKOFF-J.KELLY, 189, tıgraqlan-,
bk: tıgra-)

tıq- tıkmak, doldurmak.

tıqma üzüm taneleri sıkışık, birbirine
girmiş üzüm.

(CLAUSON, 463/1, tıq-; R.DANKOFF-
J.KELLY, 191, tıq-)

tıqıl- tıkılmak, sıkışmak.

(CLAUSON, 469/2, tıqıl-, bk: tıq-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 191, tıqıl-, bk:
tıq-)

tiyraklanmâq (1) tiyraklik kasb etmâq,
tetiklaşmâq, bardamlaşmâq, cânlanmâq.
(2) sergak, huşyar bolmâq; huşyar
târtmâq. (172-I)

tıqmâq (1) bir narsani bâşkasining içiga,
ârasiga yaki tagiga kirgizmâq, suqmâq,
cây lamâq, sâlmâq. / birâr idişga imkâni
bâriça ziçlab, tıgızlab cây lamâq,
nıqtalamâq. / narsalarnıñ âğzini, teşigini
bekitmâq. (2) küç yaki zarb bilan uçli
narsani bâşka narsaga kirgizmâq,
sançmâq, suqmâq. (3) bir amallab yaki
zorlab kirgizib qoy mâq, cây lamâq. (4)
birâr oқиş, iş yaki lavâzimga zorma-zoraki
cây lab, ornaştırıb qoy mâq, tıqıştırmâq. /
birâvni birâr iş, gap yaki davraga qoş mâq,
aralaştırmâq, târtmâq. (192-I)

tıqlmâq (1) *tıqmâq* [(1) bir narsani
bâşkasining içiga, ârasiga yaki tagiga
kirgizmâq, suqmâq, cây lamâq, sâlmâq. /
birâr idişga imkâni bâriça ziçlab, tıgızlab
cây lamâq, nıqtalamâq. / narsalarnıñ
âğzini, teşigini bekitmâq. (2) küç yaki
zarb bilan uçli narsani bâşka narsaga
kirgizmâq, sançmâq, suqmâq. (3) bir
amallab yaki zorlab kirgizib qoy mâq,
cây lamâq. (4) birâr oқиş, iş yaki
lavâzimga zorma-zoraki cây lab, ornaştırıb
qoy mâq, tıqıştırmâq. / birâvni birâr iş,
gap yaki davraga qoş mâq, aralaştırmâq,
târtmâq. (192-I)] (2) târ yaki çuqur câyga
kirib, tüşib sıkılıb undan çıqılmay,

otılmay qalmâq. (3) sıkılışib yaşamâq, turmâq yaki işlamâq. / birâr yerga bekinib, yaşirib almâq; suqilmâq. (4) cüda köp miqdârda toplanmâq, tirband bolmâq. (5) başkalarniñ gapi, suhbatı va ş.k.ga aralaşmâq, suqilmâq. (6) tãmâqdan ötmay tohtab qalmâq. (191-I)

tıkıla- “tık” diye ses vermek. bk: tikile-.

[CLAUSON, 482/1, tigile--, bk: tigi; R.DANKOFF-J.KELLY, 189, tikile-, bk: tiki (tegi ?)]

tıkış- tıklamak, sıkışmak.

(CLAUSON, 474/1, tıkış-, bk: tık-; R.DANKOFF-J.KELLY, 191, tıkış-, bk: tık-)

tıktur- tiktirmek, bastırmak.

(CLAUSON, 468/1, tıktur-, bk: tık-; R.DANKOFF-J.KELLY, 191, tıktur-, bk: tık-)

tikillamâq *tıkırlamâq* [“tıkıır - tıkıır” âvâz çıkarmâq. (191-III)] (191-I)

tıkışmâq *tıqmâq* [(1) bir narsani başkasining içiga, ârasiga yaki tagiga kirgizmâq, suqmâq, câylamâq, sâlmâq. / birâr idişga imkâni bâriça zıçlab, tıgızlab câylamâq, nıqtalamâq. / narsalarniñ âgzini, teşigini bekitmâq. (2) küç yaki zarb bilan uçli narsani başqa narsaga kirgizmâq, sançmâq, suqmâq. (3) bir amallab yaki zorlab kirgizib qoymâq, câylamâq. (4) birâr oқиş, iş yaki lavâzimga zorma-zoraki câylab, ornaştırıb qoymâq, tıkıştirmâq. / birâvni birâr iş, gap yaki davraga qoşmâq, aralaştirmâq, târtmâq. (192-I)] (191-III)

tıktirmâq *tıqmâq* [(1) bir narsani başkasining içiga, ârasiga yaki tagiga kirgizmâq, suqmâq, câylamâq, sâlmâq. / birâr idişga imkâni bâriça zıçlab, tıgızlab câylamâq, nıqtalamâq. / narsalarniñ âgzini, teşigini bekitmâq. (2) küç yaki zarb bilan uçli narsani başqa narsaga

kirgizmâq, sançmâq, suqmâq. (3) bir amallab yaki zorlab kirgizib qoymâq, câylamâq. (4) birâr oqış, iş yaki lavâzimga zorma-zoraki câylab, ornaştırıb qoymâq, tıqıstirmâq. / birâvni birâr iş, gap yaki davraga qoşmâq, aralaştirmâq, târtmâq. (192-I)] (192-II)

til dil; söz; lugat.

Oğuz tılı

Yabaku tılı

til tegür- dil uzatmak, söz dokundurmak; dille -sözle- incitmek.

(CLAUSON, 489/2, tıl; R.DANKOFF-J.KELLY, 189, til)

til (1) âğız boşligiga câylaşgan, tam-maza biliş, kişilarda esa, bundan taşqarı, nutq tâvuşlari hâsil qılış üçün hıızmat qıladigan a'zâ. / hayvânlarınġ guşt sıfatida işlatiladigan şunday ârgani. (2) insânning sözlaş, gapiriş qâbiliyati; gap; sözlaşuv. / gapiriş, sözlaş tarzi, hârakteri. (3) fikr ifâdalaş va özarâ alâqa qurâli bolib hıızmat qıladigan tâvuşlar, sözlar va grammatik vâsitalar sistemasi.(4) nutqning öziga hâs hûsusiyatlari va ifâda vâsitalari bilan acralib turadigan bir tür; stil', uslub. (5) fikr ifâdalaşda özarâ alâqa carayanida yüzaga keladigan ibâra, gap, söz, nutq. (6) kerakli ma'lumât âliş maqsadida âlingan harbiy asir. (7) asbâb, mehanizm va ş. k.ning âsilib, qımirlab turadigan qısmi. (8) tıgga oħşaş, uçli narsa. / ta'sirçan, qattıq ta'sir qıladigan, ötkir narsa (köpinça ızgırin, sâvuq haqıda). (9) birâr narsa, vâqea va ş.k. mâhiyatini, sirini ifâdalâvçi vâsita; yol, usul. (174-III)

tin- dinlenmek; solumak, nefes almak; dinmek, sonu gelmek.

(CLAUSON, 514/1, tin- (? d-);

tinmâq (1) içidagi qum, lâyqa va ş.k. aralaşmalarnıġ çökişi naticasida tâzalanmâq, tınıqlaşmâq (suyuklik haqıda). / suyuqlikdan acralib, âstiga

R.DANKOFF-J.KELLY, 190, tin-)

çökmâk (suyuklikdagi aralaşmalar haqida). (2) işdan, harakatdan tohtamâk; bekâr, tinç turmâk, tin âlmâk, dam âlmâk. (3) harakatdan tohtamâk, tinçimâk. / tohtamâk, bäsilmâk; tinçimâk. (180-III)

tin dinmiş; haylaz, işsiz; tembelleşmiş, harınlaşmış.

tin (1) nafas âliş, nafas. (2) âsâyiştalik, hâtircamlik; cimlik, sâkinlik. (179-I)

(CLAUSON, 512/1, tm (d-);

R.DANKOFF-J.KELLY, 190, tin)

tin ruh, nefes, soluk.

tin (1) nafas âliş, nafas. (2) âsâyiştalik, hâtircamlik; cimlik, sâkinlik. (179-I)

(CLAUSON, 512/1, tm (d-);

R.DANKOFF-J.KELLY, 190, tin)

tindur- rahat ettirmek, dinlendirmek.

tindirmâk (1) *tinmâk* [(1) içidagi qum, lâyqa va ş.k. aralaşmalarınıñ çökişi naticasida tâzalanmâk, tınıqlaşmâk (suyuklik haqida). / suyuqlikdan acralib, âstiga çökmâk (suyuklikdagi aralaşmalar haqida). (2) işdan, harakatdan tohtamâk; bekâr, tinç turmâk, tin âlmâk, dam âlmâk. (3) harakatdan tohtamâk, tinçimâk. / tohtamâk, bäsilmâk; tinçimâk. (180-III)] (2) bartaraf kılmâk, tinçitmâk, bâsmâk. (3) tinç koymâk, tinçlik bermâk, menhat, ğam-taşviş, dard-alam va ş.k.dan hâli kılmâk. (4) hamma narsadan badastir, sarancam-sarişta kılmâk. (179-II)

(CLAUSON, 514/1, tindur- (? d-), bk: tm-;

R.DANKOFF-J.KELLY, 190, tindur-, bk:

tin-)

tiñgla- dinlemek. bk: tiñgle-

tiñglamâk kulaq bermâk, kulaq sâlmâk; eşitmâk. (179-I)

(CLAUSON, 522/1, tiñgla- (d-), bk: *tiñg-;

R.DANKOFF-J.KELLY, 191, tiñgla-)

tiñglaš- dinlemekte yarış etmek.

tiñglašmâk *tiñglamâk* [kulaq bermâk, kulaq sâlmâk; eşitmâk.(179-I)] (179-I)

(CLAUSON, 522/2, tiñglaš- (d-), bk:

tiñgla-; R.DANKOFF-J.KELLY, 191,

tiŋlaş-, bk: tiŋla-)

tiŋlat- dinletmek.

(CLAUSON, 522/1, tiŋlat- (d-), bk: tiŋla-; R.DANKOFF-J.KELLY, 191, tiŋlat-, bk: tiŋla-)

tirmal- tirmalanmak.

(CLAUSON, 550/1, tirmal-, bk: tarma-; R.DANKOFF-J.KELLY, 179, tirmal-, bk: tarma-)

tirmaş- tirmaşmak, kaşınmak. bk: tarmaş-.

(CLAUSON, 550/1, tarmaş-, bk: tarma-; R.DANKOFF-J.KELLY, 179, tarmaş-, bk: tarma-)

tirŋgak tırnak.

(CLAUSON, 551/2, tirŋgak (d-); R.DANKOFF-J.KELLY, 191, tirŋgak)

tiş diş.

(CLAUSON, 557/2, 1 tiş (d-); R.DANKOFF-J.KELLY, 191, tiş)

tişlat- dişletmek.

[CLAUSON, 565/1, tişlat- (d-), bk: tişla-

tiŋlatmâk *tiŋlamâk* [kulaş bermâk,

kulaş sâlmâk; eşitmâk.(179-I)] (179-I)

turnalmâk *turnamâk* [tırnâk yaŋi ötkir

uçli narsalar bilan tilmâk, yulmâk, timdalamâk. (186-II)] (186-II)

turmaşmâk (1) mahkam yapışib, çırmaşib

yuğârî kötarilmâk, yuğârîga çıkmâk.

(2) mahkam uşlamâk, yapışmâk. (186-II)

turnâk (1) barmâklar uçiniŋ ârğa

tâmânidagi etga yapışgan, şâh mâddali himâya taşması, qâplaması. (2) ba'zi hayvân va kuşlarniŋ pancası yaŋi çangalidagi uçi qayrilgan, ötkir, şâh mâddali osımtası. (3) ât tuyağı.(4) farzand, bâla. (5) baland sımyağaçlarga, maçtalarga kötariliş üçün âyaş kiyimiga mahkam bağlab âlinadigan tişli orâşsimân temir asbâb.

(6) *koştırnâk*. (186-III)

tiş I (1) âvqat eyiş, tişlaş çaynaş üçün

hızmat kıladigan a'zâ. (2) qurâl -asbâb, maşına kışmları va ş.k.ning ötkir, uçli kışmi. / âmâç, plug, kül'tivatâr kabi dehqânçilik qurâllariniŋ yerga bâtib kiradigan uçli kışmi. (189-III)

tişlatmâk (1) *tişlamâk I, 3-6* [(1) tişlari

ârasiga âlib bir kışmini üzib, acratib

(tişle-); R.DANKOFF-J.KELLY, 191, tişlat-, bk: tiş]

âlmâk. / çaynamâk. (3) tişlari ârasiga âlib kısmâk, tişlari bilan tutmâk, tişida uşlamâk. (4) tişlarini bâtirib carâhatlamâk, kâpmâk. (5) kattık gap bilan âzâp bermâk, açitib gapirmâk, çakıb âlmâk. (6) *tişamâk* (190-I)] (2) kezi kelganda gap bilan bâplamâk; gapni orniga koymâk; orinli gap kılmâk.

(190-II)

tit- ditmek, ziyadesiyle parçalamak.

[CLAUSON, 450/2, tit- (? d-); R.DANKOFF-J.KELLY, 192, tit- (-mak)]

titmâk (1) todalab, üyib qoyilgan narsani kavlab, ağdarib, sağib birâr narsa ahtarmâk. / umuman tozđitmâk, saçmâk. (2) kavlaştirib, ağdar-töntar kılib qaramâk, titkilamâk. / birma-bir qarab çıkmâk. (3) yulib, savab, kaqıb yaki başqa yollar bilan yumşatmâk va çanğ, ĥas-ĥaşakdan tâzalamâk. (4) pâra-pâra kılmâk, dabdala kılmâk, macağini çıqarmâk, cığini ezmâk.

(188-III)

tit- geri koymak, men' etmek. bk: tidh-, tıy-. (CLAUSON, 450/1, tidh-; R.DANKOFF-J.KELLY, 192, tit-, bk: 188, tidh-)

tiymâk (1) birâr iş-harakatdan tohtamâk, yaki tohtatmâk, qaytarmâk; undan özini yaki kimsani tutmâk; bâsmâk, erk bermaslik. (2) kütib, kütkilab yolga sâlmâk; nâcoya iş, yol va ş.k.dan qaytarmâk; tergamâk. (3) öz amriga, irâdasiga boysündirmâk; cilâvlamâk.

(171-III)

titil- didilmek.

(CLAUSON, 456/2, titil-(d-), bk: tit-; R.DANKOFF-J.KELLY, 192, titil-, bk: tit)

titilmâk *titmâk* [(1) todalab, üyib qoyilgan narsani kavlab, ağdarib, sağib birâr narsa ahtarmâk. / umuman tozđitmâk, saçmâk. (2) kavlaştirib, ağdar-töntar kılib qaramâk, titkilamâk. / birma-bir qarab çıkmâk. (3) yulib, savab, kaqıb yaki başqa yollar bilan yumşatmâk va çanğ, ĥas-ĥaşakdan

titiş- ditmekte yardım etmek, yırtılmak.

bk: titiş-.

(CLAUSON, 462/1, titiş-(d-), bk: tit-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 192, titiş-, bk: tit-)

tiy- men' etmek. bk: tidh-, tit-.

(CLAUSON, 567/1, tiy-, bk: tidh-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 192, tiy-, bk:
188, tidh-)

ti- demek. bk: te-.

(CLAUSON, 433/2, te- (de-);
R.DANKOFF-J.KELLY, 183, te-)

tâzalamâķ. (4) pâra-pâra kılmâķ, dabdala kılmâķ, macağını çıķarmâķ, cığını ezmâķ. (188-III)] (188-II)

titişmâķ *titmâķ* [(1) totalab, üyib koyilgan narsani kavlab, ağdarib, sâçib birâr narsa ahtarmâķ. / umuman tozđitmâķ, sâçmâķ. (2) kavlaştirib, ağdar-töntar kılib kıaramâķ, titkilamâķ. / birma-bir kıarab çıķmâķ. (3) yulib, savab, kıaķıb yaki bâşķa yollar bilan yumşatmâķ va çanġ, ĥas-ĥaşakdan tâzalamâķ. (4) pâra-pâra kılmâķ, dabdala kılmâķ, macağını çıķarmâķ, cığını ezmâķ. (188-III)] (188-II)

tiymâķ (1) birâr iş-harakatdan tohtamâķ, yaki tohtatmâķ, kıaytarmâķ; undan özini yaki kimsani tutmâķ; bâsmâķ, erk bermaslik. (2) kütib, kütkilab yolga sâlmâķ; nâcoya iş, yol va ş.k.dan kıaytarmâķ; tergamâķ. (3) öz amriga, irâdasiga boysündirmâķ; cilâvlamâķ. (171-III)

demâķ (1) demâķ, aytmâķ. (2) ya'ni, bundan çıķdiki, binâbarin. (3) "ketum vazifasida" bilan barâbar, teġ. (220-II)

demâķ (1) âġzaki yaki yazma ravişda birâr fikr bildirmâķ, aytmâķ, gapirmâķ. / birâr âvâz, tâvuş, ün çıķarmâķ. (2) atamâķ, nâmlamâķ. (3) hisâblamâķ, canamâķ. (4)...deb öylamak, faraz, mülâhaza, andişa kılmâķ. (5) istamâķ, ĥahlamâķ. / tanlamâķ, tanlab, saylab âlmâķ. (6) birâr iş-harakatni bacarmâķ

tik- bir şeyi delmek, dürtmek, sokmak;
-ağaç- dikmek; bir şeyi dikey hale
getirmek; -dikiş- dikmek.

tikmeginçe dikilmedikçe.

tikme neñg dikilmiş nesne.

(CLAUSON, 476/2, tik- (d-);
R.DANKOFF-J.KELLY, 189, tik-)

tiken diken. bk: tikken.

yandak tiken geven dikenini.

(CLAUSON, 483/2, tiken (d-), *tikgen, bk:
tik-; R.DANKOFF-J.KELLY, 189,
tiken<tikken, bk: tik-)

tikil- dikilmek; -ağaç- dikilmek, bir şeyi
dikine koymak.

(CLAUSON, 481/1, tikil- (d-), bk: tik-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 189, tikil-, bk:
tik-)

tikile- ses, hisırtı çıkarmak. bk: tıklıla-.

yaki bacarişga urinmâk. (220-III)

tikmâk (1) igna-ip bilan çaqlab ulamâk,
biriktirmâk, “yaranı tikmâk”. / şu yol bilan
birâr narsa tayyarlamâk, hâsil kılmâk. (2)
suqmâk, tıqmâk, qadamâk; ornatmâk. (3)
ekmâk. (4) qurmâk, tiklamâk, binâ kılmâk.
(5) bâlalar oyunida: ganakni ma’lum
tartibda terib qoymâk, câylamâk. /
qımarıda: ortaga pul yaki başqa narsa
qoymâk./ türlü oyun va müsâbaçalarda
ğâliblar üçün birâr narsa atamâk. (6) birâr
kimsa yaki narsa üçün bahş etmâk,
bağışlamâk, fidâ kılmâk. (174-II)

tikan (1) ösimliklarning, şuniñdek ba’zi
hayvânların ingiçka uçli, ninasimân
ârgani. / şunaday ösimliklar özi; tikanak.
(2) narsalarnıñ ötkir tikansimân kısmi.
(172-III)

tikilmâk I tikmâk [(1) igna-ip bilan çaqlab
ulamâk, biriktirmâk, “yaranı tikmâk”. / şu
yol bilan birâr narsa tayyarlamâk, hâsil
kılmâk. (2) suqmâk, tıqmâk, qadamâk;
ornatmâk. (3) *ekmâk*. (4) qurmâk,
tiklamâk, binâ kılmâk.(5) bâlalar oyunida:
ganakni ma’lum tartibda terib qoymâk,
câylamâk. / qımarıda: ortaga pul yaki
başqa narsa qoymâk./ türlü oyun va
müsâbaçalarda ğâliblar üçün birâr narsa
atamâk. (6) birâr kimsa yaki narsa üçün
bahş etmâk, bağışlamâk, fidâ kılmâk.
(174-II)] (173-I)

tikillamâk bir marâmda uzuk, past âvâz

[CLAUSON, 482/1, tigile-, bk: tigi; çıkarmâk, “tik-tik” etgan âvâz bermâk. R.DANKOFF-J.KELLY, 189, tikile-, bk: (173-I)

tiki (tegi ?)]

tikir tikir at nalının çıkardığı sesi bildiren bir kelime. **takir-tukur** takillaydigan narsalardan ketma-ket çıkadigan tâvuşlar haqida.

[CLAUSON, 485/2, tigrir, bk: tigre-; (109-II)

(takır); R.DANKOFF-J.KELLY, 189, tikir, **takır-tuqur** (1) kısqâ-kısqâ kattıq taraqlagan tâvuşlar; tarağ-turuğ. (2) қақır-қуқур, лаş-луş(lar). (146-III)

bk: tiki (tegi ?)]

tikiş- -ağaç, elbise- dikmekte yardım **tikişmâk tikmâk** [(1) igna-ip bilan çaqlab ulamâk, biriktirmâk, “yaranı tikmâk”. / şu

(CLAUSON, 487/2, tikiş- (d-), bk: tik-; yol bilan birâr narsa tayyarlamâk, hâsil R.DANKOFF-J.KELLY, 189, tikiş-, bk: kılılmâk. (2) suqmâk, tıqmâk, қadamâk; ornatmâk. (3) *ekmâk*. (4) қurmâk, tiklamâk, binâ kılılmâk. (5) bâlalar oyunida: ganakni ma'lum tartibda terib qoymâk, câylamâk. / kımada: ortaga pul yaki bâşka narsa qoymâk./ türlü oyun va müsâbaçalarda ğâliblar üçün birâr narsa atamâk. (6) birâr kimsa yaki narsa üçün bahş etmâk, bağışlamâk, fidâ kılılmâk. (174-II)] (173-II)

tik-)

tikken diken. bk: tiken.

(CLAUSON, 483/2, tiken (d-), *tikgen, bk: hayvânların ingiçka uçli, ninasimân tik-; R.DANKOFF-J.KELLY, 189, ârgani. / şunaday ösimliklar özi; tikanak. (2) narsalarnıñ ötkir tikansimân kısmi. (172-III)

tiken<tikken, bk: tik-)

tiktür- -dikiş- diktirmek.

(CLAUSON, 479/2, tiktür- (d-), bk: tik-; **tiktirmâk tikmâk** 1-5 [(1) igna-ip bilan çaqlab ulamâk, biriktirmâk, “yaranı tikmâk”. / şu yol bilan birâr narsa tayyarlamâk, hâsil kılılmâk. (2) suqmâk, tıqmâk, қadamâk; ornatmâk. (3) *ekmâk*.

tik-)

(4) qurmâq, tiklamâq, binâ kılmâq.

(5) bâlalar oyunida: ganakni ma'lum tartibda terib qoymâq, câylamâq. / kıimarda: ortaga pul yaki bâşqa narsa qoymâq./ türlü oyun va müsâbaqalarda ğâliblar üçün birâr narsa atamâq. (174-II)] (174-III)

til- dilmek, uzunluğuna yarmak veya kesmek.

(CLAUSON, 490/2, til- (d-); R.DANKOFF-J.KELLY, 190, til-)

tilmâq (1) tilim-tilim kılib kesmâq; tilimlamâq. / umuman uzunasiga kesmâq, bölaklamâq. (2) yağâç yaki tahtani uzunasiga arralamâq. (3) tirnab yaki kisib uzun iz hâsil kılmâq, uzunasiga arralamâq. (4) iz sâlmâq, yarmâq. (177-III)

tildür- dildirmek. bk: tiltür-.

(CLAUSON, 494/2, tiltür- (d-), bk: til-; R.DANKOFF-J.KELLY, 190, tildür-, bk: til-)

tildirmâq *tilmâq* [(1) tilim-tilim kılib kesmâq; tilimlamâq. / umuman uzunasiga kesmâq, bölaklamâq. (2) yağâç yaki tahtani uzunasiga arralamâq. (3) tirnab yaki kisib uzun iz hâsil kılmâq, uzunasiga arralamâq. (4) iz sâlmâq, yarmâq. (177-III)] (176-II)

tiltür- dildirmek. bk: tildür-.

(CLAUSON, 494/2, tiltür- (d-), bk: til-; R.DANKOFF-J.KELLY, 190, tiltür-, bk: til-)

tildirmâq *tilmâq* [(1) tilim-tilim kılib kesmâq; tilimlamâq. / umuman uzunasiga kesmâq, bölaklamâq. (2) yağâç yaki tahtani uzunasiga arralamâq. (3) tirnab yaki kisib uzun iz hâsil kılmâq, uzunasiga arralamâq. (4) iz sâlmâq, yarmâq. (177-III)] (176-II)

tile- dilemek, istemek; beklemek, aramak.

(CLAUSON, 492/1, tile- (d-); R.DANKOFF-J.KELLY, 190, tile-)

tilamâq (1) hahlamâq, istamâq.

(2) kimsaga yağşilik yaki yamânlık istamâq; kimsaga ezgü istak bildirmâq. (3) birâr istak yaki ehtiyac bilan kimsaga mürâcaat

tilek dilek.

(CLAUSON, 498/1, tilek (d-), bk: tile-; R.DANKOFF-J.KELLY, 190, tilek, bk: tile-)

tilen- aranmak, dilenmek.

(CLAUSON, 501/2, tilen- (d-), bk: tile-; R.DANKOFF-J.KELLY, 190, tilen-, bk: tile-)

tileş- dilemekte yarış etmek.

(CLAUSON, 502/1, tileş- (d-), bk: tile-; R.DANKOFF-J.KELLY, 190, tileş-, bk: tile-)

tilge dilim, uzunlamasına kesilen her şey.

(CLAUSON, 498/2, tilge (d-), bk: til-; R.DANKOFF-J.KELLY, 190, tilge, bk: til-)

tilim dilim.

qılmâq; iltimâs yaki ilticâ qılmâq; soramâq. / tilançilik qılmâq, tilançilik qilib birâr narsa soramâq. (176-I)

tilak (1) birâr narsani, amalga âşiriş üçün bolgan intiliş; istak, hahiş. (2) birâr kimsa üçün bildirilgan yaki kōnğilda tutilgan ezgü istak. (3) birâr istak yaki ehtiyac bilan kimsaga qilingan mürâcaat; iltimâs. (175-III)

tilanmâq (1) *tilamâq* [(1) hahlamâq, istamâq. (2) kimsaga yaşşilik yaki yamânlık istamâq; kimsaga ezgü istak bildirmâq. (3) birâr istak yaki ehtiyac bilan kimsaga mürâcaat qılmâq; iltimâs yaki ilticâ qılmâq; soramâq. / tilançilik qılmâq, tilançilik qilib birâr narsa soramâq. (176-I)] (2) tilançilik qılmâq, gadâylik qılmâq. (3) yalinmâq, yalvârib soramâq. (176-II)

tilaşmâq *tilamâq* [(1) hahlamâq, istamâq. (2) kimsaga yaşşilik yaki yamânlık istamâq; kimsaga ezgü istak bildirmâq. (3) birâr istak yaki ehtiyac bilan kimsaga mürâcaat qılmâq; iltimâs yaki ilticâ qılmâq; soramâq. / tilançilik qılmâq, tilançilik qilib birâr narsa soramâq. (176-I)] (176-II)

tilka bölak-bölak, pâra-pâra. (177-I)

tilim narsalarniñ uzun-uzun qilib tilib,

(CLAUSON, 500/1, tilim (d-), bk: til-; kesib acratilgan har bir bölagi; tilik. (176-
R.DANKOFF-J.KELLY,190, tilim,bk: til-) III)

tilin- uzunlamasına dilinmek.

(CLAUSON, 501/2, tilin- (d-), bk: til-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 190, tilin-, bk:
til-)

tilinmâk *tilmâk* [(1) tilim-tilim qilib
kesmâk; tilimlamâk. / umuman uzunasiga
kesmâk, bölaklamâk. (2) yağâç yaki
tahtani uzunasiga arralamâk. (3) tirnab
yaki kisib uzun iz hâsil qılmâk, uzunasiga
arralamâk. (4) iz sâlmâk, yarmâk. (177-
III)] (176-III)

tiliş- dilmekte yardım ve yarış etmek.

(CLAUSON, 502/2, tiliş- (d-), bk: til-;
R.DANKOFF-J.KELLY,190, tiliş-,bk: til-)

tilişmâk *tilmâk* [(1) tilim-tilim qilib
kesmâk; tilimlamâk. / umuman uzunasiga
kesmâk, bölaklamâk. (2) yağâç yaki
tahtani uzunasiga arralamâk. (3) tirnab
yaki kisib uzun iz hâsil qılmâk, uzunasiga
arralamâk. (4) iz sâlmâk, yarmâk. (177-
III)] (176-III)

tilki tilki. bk: tilkü.

(CLAUSON, 498/2, tilkü; R.DANKOFF-
J.KELLY, 190, tilkü)

tülki (1) itlar türkümiga mansub, tumşuğı
uzun, dumi mayin uzun cünli yırtqıç
sütemizüvçi hayvân. / şu hayvânning
möynasi. (2) ötaketgan ayyar, makkâr
âdam haqida. (122-I)

tilkü tilki. bk: tilki.

(CLAUSON, 498/2, tilkü; R.DANKOFF-
J.KELLY, 190, tilkü)

tülki (1) itlar türkümiga mansub, tumşuğı
uzun, dumi mayin uzun cünli yırtqıç
sütemizüvçi hayvân. / şu hayvânning
möynasi. (2) ötaketgan ayyar, makkâr
âdam haqida. (122-I)

tiñgle- dinlemek. bk: tiñgla-.

(CLAUSON, 522/1, tiñgla- (d-), bk: *tiñg-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 191, tiñgla-)

tiñglamâk kulâk bermâk, kulâk sâlmâk;
eşitmâk. (179-I)

tipüle- tepelemek, tepesine vurmak.

(CLAUSON, 441/2, töpüle-, bk: töpü;
R.DANKOFF-J.KELLY, 197, töpüle-, bk:

tepalamâk (1) narsalarni bir yerga öyib
baland qılmâk, balandlik hâsil etmâk.
(2) havâga, âsmânga kôtarilmâk,

töpü)

tire- dayak veya direk dikmek.

(CLAUSON, 533/1, tire- (d-); R.DANKOFF-J.KELLY, 191, tire-)

tirek direk; kavak.

(CLAUSON, 543/2, tirek (d-), bk: tire-; R.DANKOFF-J.KELLY, 191, tirek, bk: tire-)

tiren- dayanmak; direnmek, çekinmek.

(CLAUSON, 552/2, tiren- (d-), bk: tire-; R.DANKOFF-J.KELLY, 191, tiren-, bk: tire-)

tireş- direşmek, çekinmek, diremek, sıkıntıdan yürümez olmak -hayvan-; çekişmek.

(CLAUSON, 554/1, tireş- (d-), bk: tire-; R.DANKOFF-J.KELLY, 191, tireş-, bk: tire-)

tirig diri, canlı, yaşayan.

(CLAUSON, 543/2, tirig (d-), bk: *tir-;

balandlamâķ. (162-I)

tiramâķ (1) narsani birâr hâlatda müstahkam suyab, kötarib, tutib turış üçün uŋga bâşķa narsa tayamâķ. / birâr narsani bâşķa narsaga tiralgan hâlda tutmâķ, tayamâķ, ķadamâķ. (2) birâr narsaga tegizib, tayab, suyab ķoymâķ./ bir-biriga ķadalgan hâlatda bolmâķ; yanma-yan ķoymâķ. (183-III)

tirak (1) narsani birâr hâlatda suyab, kötarib, tutib turış üçün ķoyiladigan tayançıķ; tirkak, tirkâvuç, tiragiç.(2) ķollab-ķuvvatlaydigan, yerdam beradigan küç; işânçli, himâyaçi, tayançıķ. (183-III)

tiranmâķ tiramâķ [(1) narsani birâr hâlatda müstahkam suyab, kötarib, tutib turış üçün uŋga bâşķa narsa tayamâķ. / birâr narsani bâşķa narsaga tiralgan hâlda tutmâķ, tayamâķ, ķadamâķ. (2) birâr narsaga tegizib, tayab, suyab ķoymâķ./ bir-biriga ķadalgan hâlatda bolmâķ; yanma-yan ķoymâķ. (183-III)] (184-I)

tiraşmâķ tiramâķ [(1) narsani birâr hâlatda müstahkam suyab, kötarib, tutib turış üçün uŋga bâşķa narsa tayamâķ. / birâr narsani bâşķa narsaga tiralgan hâlda tutmâķ, tayamâķ, ķadamâķ. (2) birâr narsaga tegizib, tayab, suyab ķoymâķ./ bir-biriga ķadalgan hâlatda bolmâķ; yanma-yan ķoymâķ. (183-III)] (184-I)

tirik (1) ölmagan, hali yaşab turgan; hayat, barhayat. (2) ösimlik yaki hayvânât

R.DANKOFF-J.KELLY,191, tirig, bk: dünyasiga âid; cânli. (3) öziniñ yangi vaqtdagi körinişini, tarâvatini yoqatmagan, solmagan (ösimlik, uniñ güli, mevasi va ş.k. haqida). (4) küç-kuvvatini yoqâtmagan; bardam, tetik. / tiryak; serğayrat, harakatçan. (5) yaqşı pişib etilmagan (asâsan âvqatga sâlingan dâñ haqida). (184-II)

tiril- dirilmek, yaşamak.

tirilgen her zaman yaşayan.

(CLAUSON, 547/2, tiril- (d-), bk: *tir-;
R.DANKOFF-J.KELLY,191, tiril-, bk:
*tir-)

tirilmâq (1) diniy-mistik tasavvurlarga köra câni kirib qaytadan yaşay başlamâq. / ölim yaqasidan qaytmâq, ölümdan qalmâq, tirik qalmâq./ huşiga kelmâq, özige kelmâq; harakat kıla başlamâq (öldi dep faraz qilingan yaki qattıq huşsiz bolgan kişi yaki hayvân haqida). (2) qaytadan kökarib ösa başlamâq, cânlanmâq (soligan ösimlik haqida). (3) qaytadan işga tüşmâq; yürüşib ketmâq, cânlanmâq. (185-I)

tirkeş- toplanmak, toplaşmak, derleşmek.
bk: tergeş-.

(CLAUSON, 545/2, tergeş- (d-), bk:
*terge-; R.DANKOFF-J.KELLY,186,
tergeş-, bk: ter-)

tirkaşmâq *tirkamâq* [(1) birâr qurâl yaki narsanı yürğizüvçi maşına, ulâv va ş.k.ga biriktirmâq, ulamâq. (2) birga қоşib қоymâq, ilâva qılmâq. / қоşımça ravişda yazib қоymâq, қоşib yazmâq, kiritmâq. (3) tiramâq, suyamâq. (186-I)] (186-I)

tirkeş yığlışma; kalabalık yüzünden yürümekte güçlük.

suw tirkeşi dere kolları suyunun toplandığı yer.

(CLAUSON, 545/1, tergeş (d-),bk: *terge-;
R.DANKOFF-J.KELLY,186, tergeş, bk:
ter-)

tirkaş I *tirkamâq* [(1) birâr qurâl yaki narsanı yürğizüvçi maşına, ulâv va ş.k.ga biriktirmâq, ulamâq. (2) birga қоşib қоymâq, ilâva qılmâq. / қоşımça ravişda yazib қоymâq, қоşib yazmâq, kiritmâq. (3) tiramâq, suyamâq. (186-I)] (186-I)

tirsgek dirsek.

(CLAUSON, 553/2, tirsgek (?d-);
R.DANKOFF-J.KELLY, 191, tirsgek)

tirsgek göz kapaklarında çıkan sivilce, it dirseği, arpacık.

(CLAUSON, 553/2, tirsgek (?d-);
R.DANKOFF-J.KELLY, 191, tirsgek)

tişe- dişemek.

(CLAUSON, 561/1, tişe- (d-), bk: tiş (dış);
R.DANKOFF-J.KELLY, 191, tişe-, bk:
tiş)

tişel- bilenmek, dişenmek.

(CLAUSON, 564/1, tişel- (d-), bk: tişe-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 191, tişel-, bk:
tiş)

tişet- dişetmek.

(CLAUSON, 562/1, tişet- (d-), bk: tişe-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 191, tişet-, bk:
tiş)

tişle- dişlemek, dişle ısırmaq.

(CLAUSON, 564/2, tişle- (d-), bk: tiş
(1 tiş); R.DANKOFF-J.KELLY, 191, tişle-,
bk: tiş)

tirsak I (1) qolining bilak suyagi bilan elka suyagi qoshiladigan, bukilib burçak hâsıl qıladigan câyi, boğımı. / enğning qolning şu eriga toğri keladigan kısmi. (2) narsalarning burçak hâsıl qılıb bukılğan câyi yaki kısmi. (187-II)

tirsak II tilda paydâ boladigan söğalsimân börtük, çıkık; sarıqça. (187-II)

tişamâk tiş çıkarmâk yaki tişini çarhlab ötkirlamâk. (190-I)

tişalmâk tişamâk [tiş çıkarmâk yaki tişini çarhlab ötkirlamâk. (190-I)] (190-I)

tişatmâk tişamâk [tiş çıkarmâk yaki tişini çarhlab ötkirlamâk. (190-I)] (190-I)

tişlamâk (1) tişlari ârasiga âlib bir kısmini üzib, acratib âlmâk. / çaynamâk. (2) yemâk, âşamâk. (3) tişlari ârasiga âlib kısmâk, tişlari bilan tutmâk, tişida uşlamâk. (4) tişlerini bâtirib carâhatlamâk, qapmâk. (5) qattık gap bilan âzâr bermâk, açitib gapirmâk, çaqıb âlmâk. (6) tişamâk [tiş çıkarmâk yaki tişini çarhlab ötkirlamâk. (190-I)] (190-I)

- tişlen-** dişlenmek; dişenmek, bilenmek. (CLAUSON, 565/1, tişlen- (d-), bk: tişle-; R.DANKOFF-J.KELLY,191, tişlen-, bk: tiş)
- tişlanmâk** *tişlamâk* 1, 3-6 [(1) tişlari ârasiga âlib bir kısmını üzib, acratib âlmâk. / çaynamâk. (3) tişlari ârasiga âlib kısmâk, tişlari bilan tutmâk, tişida uşlamâk. (4) tişlerini bâtirib carâhatlamâk, kapmâk. (5) kattıq gap bilan âzâr bermâk, açitib gapirmâk, çaķıb âlmâk. (6) tişamâk [tiş çıkarmâk yaki tişini çarhlab ötkirlamâk. (190-I)] (190-II)]
- titiş-** ditmekte yardım ve yarış etmek; yırtılmak. bk: titiş-. (CLAUSON, 462/1, titiş-(d-), bk: tit-; R.DANKOFF-J.KELLY, 192,titiş-,bk: tit-)
- titişmâk** *titmâk* [(1) totalab, üyib қoyilgan narsani kavlab, ağdarib, sâçib birâr narsa ağtarmâk. / umuman tozđitmâk, sâçmâk. (2) kavlaştirib, ağdar-töntar қilib қaramâk, titkilamâk. / birma-bir қarab çıkmâk. (3) yulib, savab, қаķıb yaki başqa yollar bilan yumşatmâk va çañg, ҳas-ҳaşakdan tâzalamâk. (4) pâra-pâra қılmâk, dabdala қılmâk, macağını çıkarmâk, cığını ezmâk. (188-III)] (188-II)]
- titreş-** titreşmek. (CLAUSON, 460/2, titreş- (? d-), bk: titre-; R.DANKOFF-J.KELLY,192, titreş-, bk: *titre-)
- titraşmâk** *titramâk* 1, 3 [(1) sâvuğdan, қorқuvdan, hayacândan yaki darmânsizlikdan, kasalik va ş.k.dan қaltiramâk. (3) dirillamâk, zirillamâk. / türlü cilvalar bilan tolқınlanib yaki üzilib-üzilib çıkmâk. (189-I)] (189-II)]
- tiz** diz. (CLAUSON, 570/2, tiz (d-); R.DANKOFF-J.KELLY,192, tiz)
- tiz** I *tizza* [(1) âyaқniñg бүkiladigan, bâldir bilan sân қоşiladigan câyi. / sânniñg bâldirga tutaşgan tâmâni, pastki kısmi. (2) iştân, şim va ş.k. kiyimlarniñg tizni қâplab turadigan kısmi. (170-III)] (170-I)]

tiz- dizmek.

(CLAUSON, 572/1, tiz- (d-); R.DANKOFF-J.KELLY, 192, tiz-)

tizgin dizgin.

(CLAUSON, 574/2, tizgin (d-), bk: tiz-; R.DANKOFF-J.KELLY, 192, tizgin, bk: tiz-)

tizil- dizilmek.

(CLAUSON, 575/2, tizil- (d-), bk: tiz-; R.DANKOFF-J.KELLY, 192, tizil-, bk: tiz-)

tizim dizi.

(CLAUSON, 576/2, tizim (d-), bk: tiz-; R.DANKOFF-J.KELLY, 192, tizim, bk: tiz-)

tizmâk (1) ip, sim va ş. narsalarga ötkazib şâdalamâk; termâk. (2) kimsa yaki narsalarni yanma-yan yaki birin-ketin câylamâk, termâk, saf yaki қatâr қılmâk; saflamâk, қatârlamâk. (3) biri ketidan başқasini, birin-ketin, üzlüksiz keltirmâk, қatârlaştırmâk, қalaştırıb taşlamâk. (4) çizmâk, çizik târmâk. (171-II)

tizgin (1) ât, eşak va başқа hayvânlarıni bâğlaş yaki қantarıb қoyış üçün hizmat қıladıgan, uçı suvlıққа yaki bâşvâққа biriktirilgan uzun tasma yaki çizimça. (2) cilâv. (3) başқariş vâsitasi. (170-I)

tizilmâk (1) *tizmâk* [(1) ip, sim va ş. narsalarga ötkazib şâdalamâk; termâk. (2) kimsa yaki narsalarni yanma-yan yaki birin-ketin câylamâk, termâk, saf yaki қatâr қılmâk; saflamâk, қatârlamâk. (3) biri ketidan başқasini, birin-ketin, üzlüksiz keltirmâk, қatârlaştırmâk, қalaştırıb taşlamâk. (4) çizmâk, çizik târmâk. (171-II)] (2) *tizmâk* 2 [(2) kimsa yaki narsalarni yanma-yan yaki birin-ketin câylamâk, termâk, saf yaki қatâr қılmâk; saflamâk, қatârlamâk. (171-II)] / birin-ketin gavidalanmâk, körinmâk, қatârlaşıb ötmâk. (3) tâmâk yaki içakdan tıқılıb ötmâk, tohtab қâlganday tuyulmâk. (170-III)

tizim ip, sim va ş. kga terilgan narsa; şâda. (171-I)

tizle- dizle ezmek, çiğnemek.

(CLAUSON, 576/1, tizle- (d-), bk: tiz;
R.DANKOFF-J.KELLY, 192, tizle-, bk:
tiz)

tizme şalvarın uçkurluğu, torbanın bağı ve
buna benzer nesnelere.

(CLAUSON, 576/2, tizme (d-), bk: tiz-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 192, tizme, bk:
tiz-)

todh- doymak.

(CLAUSON, 451/1, todh- (?d-);
R.DANKOFF-J.KELLY,193, todh-, bk:
*to-)

todun- doyar gibi görünmek.

(CLAUSON, 458/1, todhun- (d-),bk: todh-;
R.DANKOFF-J.KELLY,193, todhun-, bk:
*to-)

toğ- doğmak, meydana çıkmak, belirmek;
yükselmek, havalanmak, göğe ağmak.

kün toğsuğ doğu, şark.

(CLAUSON, 463/1, toğ- (d-);
R.DANKOFF-J.KELLY,193, toğ-)

toğra- doğramak.

(CLAUSON, 472/2, toğra- (d-);
R.DANKOFF-J.KELLY,193, toğra-)

tizlamâk (1) *tizzalamâk* [(1) tizza bilan
bâsib câylamâk, niqtalamâk, bâsmâk. (2)
çökka tüşmâk, çökkalamâk. (170-III)] (2)
yerga tüşmâk, çökmâk, otirmâk. (171-I)

tizma (1) birin-ketin yaki yanma-yan
câylaşgan; katâr. (2) hârkteri, tabiati,
münâsâbati va ş.k.ga köra bir-biriga bâgli
bolgan, ketma-ket yaki yanma-yan sâdir
boladigan vâķea va hâdisalar tizilmasi
macmui. (3) şe'riy fârmalarniņ biri;
terma. (171-I)

toymâk (1) eb-içib, rızqlanib öziniņ
âvķatga, suvga bolgan talabini ķândirmâk,
ķânib yemâk, içmâk, âvķatga, suvga
ķânılmâk. / suvga ķânılmâk, ķânib suv
içmâk (yer va ösimlikler haķıda). /
mırıķılmâk, ķânılmâk, ķanâat hâsil ķılmâk.
(2) çilab, tâķat ķilib çarçamâk, tâķati tâķ,
bezâricân bolılmâk. (244-II)

toyinmâk (1) âbdan toymâk. (2) yetarli
miķdârda öziga âılmâk, siņgdirmâk,
eritmâk. (244-II)

tuğmâk (1) boyida, ķârında bolgan bâlani,
ây-küni yetgaç, dünyaga keltirmâk. (2)
bâlalamâk; ķozilamâk (ķoy-eçkiler
haķıda); ķulunlamâk (biya haķıda). (3)
tuğum ķılmâk. (4) fâyda keltirmâk;
köpaymâk. (241-II)

toğramâk kesib, sindirib maydalamâk,
uşatılmâk. (260-I)

toğral- doğranmak, parçalanmak, -ayakta ve dokumada- yarıklar peyda olmak.

(CLAUSON, 472/2, toğral- (d-), bk: toğra-; R.DANKOFF-J.KELLY,193, toğral-, bk: toğra-)

toğraş- doğramakta yardım etmek, parçalanmak ve yarılmak.

(CLAUSON, 473/1, toğraş- (d-),bk: toğra-; R.DANKOFF-J.KELLY,193, toğraş-, bk: toğra-)

toğrat- doğratmak.

(CLAUSON, 472/2, toğrat- (d-), bk: toğra-; R.DANKOFF-J.KELLY,193, toğrat-, bk: toğra-)

toğtur- doğurtmak.

(CLAUSON, 468/1, tuğtur- (d-), bk: tuğ-; R.DANKOFF-J.KELLY,199, tuğtur-, bk: tuğ-)

toķ toķ et- taşın taşa vurmasından çıkan ses gibi ses çıkarmak.

(CLAUSON, 464/2, 3 toķ; R.DANKOFF-J.KELLY,195, toķ, bk: *to-)

toķ tok, aç olmayan; saçsız insan; boynuzsuz hayvan.

toķ er başında Türkler gibi saçlı olmayan, Türkler gibi saç bırakmayan.

toķ yılķı boynuzsuz hayvan.
(CLAUSON, 464/2, 2 toķ; R.DANKOFF-

toğralmâķ *toğramâķ* [kesib, sindirib maydalamâķ, uşatmâķ. (260-I)] (260-I)

toğraşmâķ *toğramâķ* [kesib, sindirib maydalamâķ, uşatmâķ. (260-I)] (260-II)

toğratmâķ *toğramâķ* [kesib, sindirib maydalamâķ, uşatmâķ. (260-I)] (260-II)

tuğdirmâķ (1) *tugmâķ 1-4* [(1) boyida, kârında bolgan bâlani, ây-küni yetgaç, dünyaga keltirmâķ. (2) bâlalamâķ; kozilamâķ (ķoy-eçkilar) haķıda); kulanlamâķ (biya haķıda). (3) tuğum kilmâķ. (4) fâйда keltirmâķ; köpaymâķ. (241-II)] (2) yüzaga keltirmâķ, paydâ etmâķ, yaratmâķ. (241-I)

toķ - toķ II toķ II [boşrâķ nasralarniņg urilişidan hâsil boladigan açķ tâvuş haķıda. (257-II)] (259-II)

tuk (1) badanda ösadigan saç yaki yünġniņg har biri; moy. (2) ba'zi narsalarniņg üstini kâplab âlġan mayda kilsiman ösimta. (221-III)

toķ I (1) âvķatga bolgan talabini, nafsini kândirib, toyib âvķatlangan, âvķat yeb

J.KELLY, 193, toḡ, bk:*to-)

âlgan. (2) heç narsadan muhtâcligi yoḡ, öziga bahuzur badavlat. / farâvân, ma'murçilikdagi, mol-kölçilikdagi. (3) maḡzi, hâsili yetarli bolgan; tolıḡ, bolıḡ, bolali. (4) ḡâraga yaki umuman ḡuyuḡ rangga mâyil, ḡuyuḡ (rang, tus haḡıda). (257-I)

toḡı- -insan- döḡmek (Bu anlam Oḡuzcadır. Öz Türkler bu anlamda “ur-tokı-” şeklinde iki kelimeyi birden kullanırlar.); -demir- döḡmek; vurmak; çarpmak; dokumak; dokunmak; götürmek ve batırmak.

toḡımâḡ (1) toḡıma gazmâl yaki buyum yasamâḡ, tayyarlamâḡ. (2) yoḡ yerdan oylab çıkarmâḡ; soḡmâḡ uydirmâḡ.(3) icâd etmâḡ, yazmâḡ; bastalamâḡ.(258-I)

(CLAUSON, 467/1, 2 toḡı- (d-); R.DANKOFF-J.KELLY, 195, toḡı-)

toḡıl- döḡülmeḡ; dokunmak; (Oḡuzca) adam döḡülmeḡ. bk: toḡul-

toḡılmâḡ toḡımâḡ [(1) toḡıma gazmâl yaki buyum yasamâḡ, tayyarlamâḡ. (2) yoḡ yerdan oylab çıkarmâḡ; soḡmâḡ uydirmâḡ.(3) icâd etmâḡ yazmâḡ; bastalamâḡ.(258-I)] (257-III)

(CLAUSON, 469/2, toḡıl- (d-), bk: toḡı-; R.DANKOFF-J.KELLY, 195, toḡıl-, bk: toḡı-)

toḡımaḡ tokmak, çamaşır tokmaḡı.

toḡmâḡ (1) dastasi va uriladigan kısmi köpinça yaḡaçdan kılmadigan, bâşḡânga oḡşaş asbâb. (2) türlü meḡanizm va ḡurilmalarniḡ uriladigan, zarb beradigan kısmi. (3) zarb, kaltak. (4) ḡalla yarçadigan bâşḡânsimân ibtidâiy asbâb. (258-II)

(CLAUSON, 470/2, toḡımaḡ (d-),bk: toḡı-; R.DANKOFF-J.KELLY, 195, toḡımaḡ, bk: toḡı-)

toḡın- -insan- döḡülmeḡ (Oḡuzca); çarpmak; döḡülerek sertleştirmek; dokunmak.

toḡınmâḡ (1) toḡnaşmâḡ [(1) yüzma-yüz uçaşmâḡ, toḡnaş, duç kelmâḡ, yolıḡmâḡ. (2) ikki tãmândan duç kelib bir-biriga urılmâḡ, toḡınmâḡ. (3) duç kelib caḡḡ kılmâḡ, caḡḡga kirişmâḡ. (4) zıd kelib,

(CLAUSON, 471/1, toḡın- (d-), bk: toḡı-; R.DANKOFF-J.KELLY, 195, toḡın-, bk:

toķi-)

zıdlaşib yaki ihtilâf, nizâ va ş.k.naticasida ozarâ cancallaşmâķ, âlişmâķ, küraşmâķ, cañġ kılmâķ. (258-III)] (2) tegmâķ, bâtmâķ. (258-II)

toķış- çarpışmak, harp etmek. bk: toķuş-. (CLAUSON, 474/1, toķış- (d-), bk: toķı-; R.DANKOFF-J.KELLY, 195, toķış-, bk: toķi-)

toķışmâķ II toķnaşmâķ, uçaşmâķ.(258-II)

toķıt- vurdurmak; döğdürmek; dokutmak. (CLAUSON, 467/2, toķıt- (d-), bk: toķı-; R.DANKOFF-J.KELLY, 195, toķıt-, bk: toķi-)

toķıtmâķ toķımâķ I [(1) toķıma gazmâl yaki buyum yasamâķ, tayyarlamâķ. (258-I)] (258-II)

toķlı toklu, altı aylık kuzu. (CLAUSON, 469/1, toķlı; R.DANKOFF-J.KELLY, 195, toķlı)

toķli urġâçi kozi; koziçâķ. (258-II)

toķluķ tokluk; insanın başı saçsız ve hayvanın başı boynuzsuz olması. (CLAUSON, 469/1, toķluķ, bk: 1 toķ; R.DANKOFF-J.KELLY, 193, toķluķ, bk: *to-, toķ)

toķlik (1) toķ I [(1) âvķatga bolgan talabini, nafsini ķândirib, toyib âvķatlangan, âvķat yeb âlġan. (2) heç narsadan muhtâcligi yoķ, öziga bahuzur badavlat. / farâvân, ma'murçilikdagi, mol-kölçilikdagi. (3) maġzi, hâsili yetarli bolgan; toliķ, bolıķ, bolali. (4) ķâraga yaki umuman kıyuyķ rangga mâyil, kıyuyķ (rang, tus haķıda). (257-I)] (2) toķ, farâvân turmuş. (258-II)

toķsun sayıda doksan. bk: toķuz on. (CLAUSON, 473/2, toķson (d-); R.DANKOFF-J.KELLY, 196, toķson, bk: toķuz)

toķsân (1) 90 raķami va şu raķam bilan ifâdalangan sân, mıķdâr. (2) kış fasliniġ 1 dekabrdan 1 martġa bolgan davridagi 90 küni. (3) toķsân (erkaklar üstü).(259-I)

toķu toka, kemer tokası. (CLAUSON, 466/2, 2 toķu (? toķo);

toķa kamar, târtma va ş.k.niġ uçini ötkazib taķıladigan kısmi. (257-II)

R.DANKOFF-J.KELLY, 195, toķu)

toķuĉ çörek.

(CLAUSON, 467/1, toķaĉ; R.DANKOFF-J.KELLY, 195, toķaĉ, bk: *to-,toķ)

toķul- döğölmek; dokunmak; (Oğuzca) adam döğölmek. bk: toķıl-

(CLAUSON, 469/2, toķıl- (d-), bk: toķı-; R.DANKOFF-J.KELLY, 195, toķıl-, bk: toķi-)

toķuş- vuruşmak, ĉarpışmak, harp etmek. bk: toķış-

(CLAUSON, 474/1, toķış- (d-), bk: toķı-; R.DANKOFF-J.KELLY, 195, toķış-, bk: toķi-)

toķuz on sayıda doksan. bk: toķsun.

(CLAUSON, 473/2, bk: toķson (d-); R.DANKOFF-J.KELLY, 196, toķson, bk: toķuz)

toķuz sayıda dokuz.

(CLAUSON, 474/2, toķķuz (d-); R.DANKOFF-J.KELLY, 196, toķuz)

tol- girmek.

(CLAUSON, 491/1, tol-, bk: to-; R.DANKOFF-J.KELLY, 194, tol-, bk: *to-)

toķaĉ (1) katta bogırsâķ. (2) külĉa nân. (259-I)

toķılmâķ toķımâķ [(1) toķıma gazmâl yaki buyum yasamâķ, tayyarlamâķ. (2) yoķ yerdan oylab ĉıķarmâķ; soķmâķ uydirmâķ.(3) icâd etmâķ yazmâķ; bastalamâķ.(258-I)] (257-III)

toķışmâķ II toķnaşmâķ, uĉraşmâķ.(258-II)

toķsân (1) 90 raķami va Şu raķam bilan ifâdalangan sân, mıķdâr. (2) kış fasliniğ 1 dekabrđan 1 martgaĉa bolgan davridagi 90 küni. (3) toķsân (erkaklar üstü).(259-I)

toķķız (1) 9 raķami va Şu raķam bilan ifâdalangan sân, mıķdâr. (2) *toķķız-toķķız* [toy marâsimlarda ĥâtınlarga patnisda ülaşiladigan, âdatda, toķķız ĥıl narsadan ibârat târtıķ. (259-III)] (259-II)

tolmâķ (1) boş câyi ķâlmay egallanmâķ, band bolmâķ. (2) köp yaki yetarli mıķdârda birâr narsaga ega bolmâķ. / band etib, ķamrab âlinmâķ, ķâplanmâķ, bürkanmâķ, bâtmâķ. (3) his-tuyĝu, içki keĉinma va Ő. k. bilan âşib-tâşmâķ. (4) toymâķ; tolıkmâķ. (5) ösib, olĝayib birâr yaşga yetmâķ. / belgilangan yaki olĉâvli bir ĉekka yetmâķ (vaķt, muddat va Ő. k.

haqıda). (6) mukammallaşmâq, râsa, but bolmâq. / kâplanmâq. (7) et qoymâq, semirmâq, tolişmâq. (8) belgilangan miqdârda, kölamda amalga âşmâq, bacarilmâq. (247-I)

tolğa- takınmak, dolamak; ağrı tutmak, iç bulanmak, burulmak.

(CLAUSON, 497/1, tolğa- (d-); R.DANKOFF-J.KELLY, 194, tolğa-)

tolğag kadın küpesi.

(CLAUSON, 496/1, tolğag (d-), tolğa-; R.DANKOFF-J.KELLY, 194, tolğag, bk: tolğa-)

tolğag sıkıntı, kulunç ve iç ağrısı.

(CLAUSON, 496/1, tolğag (d-), tolğa-; R.DANKOFF-J.KELLY, 194, tolğag, bk: tolğa-)

tolğan- dolanmak, kendine dolamak; içi bulanıp kusma gelmek.

(CLAUSON, 497/1, tolğan- (d-), tolğa-; R.DANKOFF-J.KELLY, 194, tolğan-, bk: tolğa-)

tolğaş- dolaşmak, dolamakta ve bükmekte yarış etmek; burulmak.

(CLAUSON, 497/2, tolğaş- (d-), tolğa-; R.DANKOFF-J.KELLY, 194, tolğaş-, bk: tolğa-)

tolğamâk çaykatmâq; tebratmâq; cilganğlatmâq. (248-II)

tolğâk (1) tuğış âldida tutadigan kattıq âğrıq, dard. (2) âğır maşakqat, kıyınçilik; bezâvtalik. (248-III)

tolğâk (1) tuğış âldida tutadigan kattıq âğrıq, dard. (2) âğır maşakqat, kıyınçilik; bezâvtalik. (248-III)

tolğanmâk (1) *tolğamâk* [çaykatmâq; tebratmâq; cilganğlatmâq. (248-II)] (2) tolqınli harakatga kelmâq, tolqınlanmâq. (3) özini beihtiyar u yan-bu yaŋga taşlamâq, bezâvtalanmâq. / kattıq iztirâb çekmâq, hayacânga kelmâq, hayacânlanmâq, tolqınlanmâq. (4) qaylab-tâşib kelmâq, coş urmâq, tolqınlanmâq. (248-II)

tolaşmâk *tolamâk* [(1) âlingan, harid kılingan, fâydalanilgan va ş. k. narsalar âvaziga tegişli miqdârda pul, haq bermâq. (2) âlingan pulni, qarzni qaytarmâq, üzümâq; zimmasidagi pul, tolâv macburiyatini adâ etmâq. (3) yetkazilgan

toltur- doldurmak.

(CLAUSON, 495/1, toltur- (d-), tol-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 193, toltur-, bk:
*to-, tol-)

tolu dolu, boş olmayan.

(CLAUSON, 495/1, tolu (d-), tol-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 193, tolu, bk:
*to-, tol-)

tolun ayın on dördü, dolun.

tolun ay ayın on dördü.

(CLAUSON, 501/1, tolun (d-), tol-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 193, tolun, bk:
*to-, tol-)

tomşuq kuş gagası.

(CLAUSON, 509/2, tumşuq;
R.DANKOFF-J.KELLY, 200, tumşuq)

ton elbise.

(CLAUSON, 512/2, ton (d-);
R.DANKOFF-J.KELLY, 194, ton)

zararniñ müzdini bermâq, ornini
toldirmâq. (246-I)] (246-II)

toldirmâq (1) *tolmâq* 1-3, 6,8 [(1) boş câyi
qâlmay egallanmâq, band bolmâq. (2) köp
yaki yetarli miqdârda birâr narsaga ega
bolmâq. / band etib, qamrab âlinmâq,
qâplanmâq, bürkanmâq, bâtmâq. (3) his-
tuygu, içki keçinma va ş. k. bilan âşib-
tâşmâq. (6) mukammallaşmâq, râsa, but
bolmâq. / qâplanmâq. (8) belgilangan
miqdârda, kölamda amalga âşmâq,
bacarilmâq. (247-I)] (2) boş orinlarga,
grafalarga tegişli raqam, ma'lumât va ş.k.
yazmâq. (246-III)

toluq (1) tolgan, toldirilgan, tola.

(2) bekami-köst, mükammal, tola. (246-III)

tolin toluq, gardiş şakliga kirgan, bütün
(ây haqida). (246-III)

tumşuq (1) kuşlarniñ âğız bilan birikkan,
çoqış va zarb beriş üçün hizmat qıladigan
ötkir uçli şahsimân a'zâsi. (2) hayvânlar
başiniñ âld kısmi. / aft başara; kalla, bâş.
(3) birâr buyum va ş.k. niñ âldinga çıqıb
turgan kısmi, burni. (223-II)

ton (1) âldi açık uzun üstki milliy kiyim,
çâpân. (2) post, qâbıq. (249-I)

toŋg- soğuktan donmak.

(CLAUSON, 515/1, toŋg (d-);
R.DANKOFF-J.KELLY, 194, toŋg)

toŋg tuŋg et- katı bir şey sert bir şey üzerine düşerse ses vermek.

(CLAUSON, 513/1, 3 toŋg, bk: 3 taŋg;
R.DANKOFF-J.KELLY, 194, toŋg)

toŋguz domuz.

toŋguz yılı Türklerin on ikili yıllarından biri.

toŋguz merdeği domuz yavrusu.

(CLAUSON, 527/2, toŋguz (d-);
R.DANKOFF-J.KELLY, 195, toŋguz)

topıķ topuk; top, çevgenle vurulan top, topaç.

topıķ süŋgük topuk kemiğinden yapılan yemek, paça.

(CLAUSON, 437/2, tobıķ, bk: tob;
R.DANKOFF-J.KELLY, 195, topıķ, bk: top)

topraķ toprak.

sağız topraķ yapışkan toprak.

ķazındı topraķ kazılmış toprak.

(CLAUSON, 443/1, topraķ, bk: topra-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 195, topraķ, bk: topra-)

tor tuzak, ağ.

(CLAUSON, 528/2, tor; R.DANKOFF-J.KELLY, 196, tor)

toŋgmâķ (1) muzlab ķâtib ķâlmâķ, muzlamâķ. / sâvuķ ķâtmâķ, sâvuķ yemâķ, sâvķâtmâķ. (2) ķuyuklaşmâķ, ķâtmâķ. (249-II)

dang-dung metal narsalarınġ urilişidan ııkadigan âvâzlar haķıda.(208-I)

tonġız (1) yavvâyi ıoıķa, ķâbân. / umuman ıoıķa. (2) tarbiya kormagan, nâdân yaki vicdânsiz âdam haķıda. / ıoıķa, ablah. (3) muıal yıl hisâbida on ikkinıi yıl nâmı. (250-I)

topıķ bâldir süyaginiŋ pastki uııdagı yan tãmânga turtib ııķķan dombâķ kısmı. (251-I)

tuprâķ (1) kavlaş, ıâpiş, haydaş naticasida sâıilüvıan hâlga kelgan yer ķatlami; yer. / gard; ıaŋg. (2) yer ķâbıġınıŋ ösimlik rızķ âlib ösadigan üstki ķatlami; yer. (3) ölgan ıışiniŋ hâki; hâk. (4) yurt, ülka, territâriya. (224-II)

tor I (1) tabiiy yaki sun'iy tâladan katak-katak közli yaħud becamadâr ķilib toķılgan gazmâl; tyul'. / şunday toķılgan tayyar buyum. (2) umuman har ķanday

materialdan katak-katak közli yaki becamadâr kılib toqılğan narsa, buyum. / qâvun pişğan vaqtida uniñg postida hâsil bolğan taram-taram yaki kesişüvçi cızıqlar. / tüzilişi katak-katak közli gazmâlniñg yaki buyumniñg şaklini eslatadigan narsalar haqıda. (3) balıq tutadigan yaki kuş âvlaydığan setka şaklidagi asbâb; matrap. / tuzâq, dâm. (252-III)

toruğ at rengi, doru renk.

tüm torıg at düz, tamamiyle doru at.

(CLAUSON, 538/1, toruğ(d-); R.DANKOFF-J.KELLY, 196, toruğ)

toşğur- taşarak doldurmak.

(CLAUSON, 562/2, toşğur- (d-), bk: toş-; R.DANKOFF-J.KELLY, 196, toşğur-, bk: 193, *to-)

tovul davul; avda doğan kuşu için çalınan davul.

(CLAUSON, 439/1, tavıl; R.DANKOFF-J.KELLY, 181, tavıl)

toy- doymak. bk: todh-.

(CLAUSON, 567/1, toy-, bk: todh-; R.DANKOFF-J.KELLY, 196, toy-, bk: 193, *to-, todh-)

torıq qâra kızıl, toq ciyrân (ât tusi haqıda). / şunday tusdagi ât. (253-II)

tâşirmâq taşmâq 1, 2, 4 [(1) kırğaqdan âşmâq, kırğaqdan âşib atrâfga yayılmâq, atrâfni bâsmâq. / qaynab, köpirib, idiş çetigan âşib çıqmâq. (2) coş urmâq, âşib ketmâq. (4) badanda paydâ bolmâq, yüzaga tepmâq, çıqmâq.(210-III)] (210-II)

davul II âvçılar, topçi qarâvullar yaki harbiylar üçün belgilangan maşsus nâğâra. (231-I)

toymâq (1) eb-içib, rızqlanıb öziniñg âvqatga, suvga bolğan talabini qândirmâq, qâniib yemâq, içmâq, âvqatga, suvga qânmâq. / suvga qânmâq, qâniib suv içmâq (yer va ösimlikler haqıda). / mırıqmâq, qânmâq, qanâat hâsil kılmâq. (2) çilab, tâqat kılib çarçamâq, tâqati tâq, bezâricân bolmâq. (244-II)

toy ordu kurağı.

(CLAUSON, 566/2, 1 toy; R.DANKOFF-J.KELLY, 196, toy)

toy (1) köpinça bazm-tâmâşalar bilan ziyafat berib ötkaziladigan baʼzi marâsimlarning umumiy nâmi. (2) qudalar ortasidagi kelişüvga muvâfiq küyeb tâmândan qız tâmânga beriladigan pul, sarpâ-suruq, masallıq va ş.k. macmui. / şu narsalar yubârilişi munâsabati bilan küyeb hânadânida, kelişi munâsabati bilan qız hânadânida ötkaziladigan marâsim. (3) birâr vâqea-hâdisaga bağışlab ziyafat va oyın-külgiler bilan ötkaziladigan tantanalar. (243-III)

toz toz.

(CLAUSON, 570/2, 1 toz; R.DANKOFF-J.KELLY, 196, toz)

toz çanğ, tozân. (242-III)

toz- tozarmak, toz yükselmek.

(CLAUSON, 572/2, toz-; R.DANKOFF-J.KELLY, 197, toz-, bk: *to-, todh-)

tozmâk (1) tozândek har yan sâçilmâk, uçmâk, tozgımâk. (2) har yanğa tarqalmâk, tarqalib, sâçilib ketmâk, parâkanda bolmâk. (3) sâçilmâk, bölünmâk, qâçmâk, parişân bolmâk. (4) betartib yayilmâk, tozgımâk, paḥmaymâk. (5) eskirib, titilib işdan çıkmâk. (6) özini âldirmâk, hazân bolmâk, solmâk. (243-II)

tozit- tozutmak.

(CLAUSON, 573/1, tozut- (? tozit-), bk: toz-; R.DANKOFF-J.KELLY, 196, tozit-, bk: toz)

tozitmâk tozimâk va tozmâk [(1) tozândek har yan sâçilmâk, uçmâk, tozgımâk. (2) har yanğa tarqalmâk, tarqalib, sâçilib ketmâk, parâkanda bolmâk. (3) sâçilmâk, bölünmâk, qâçmâk, parişân bolmâk. (4) betartib yayilmâk, tozgımâk, paḥmaymâk. (5) eskirib, titilib işdan çıkmâk. (6) özini âldirmâk, hazân bolmâk, solmâk. (243-II)] (243-I)

tög- döğmek, dövme, inceltmek.
(CLAUSON, 477/1, tög- (d-);
R.DANKOFF-J.KELLY, 197, tög-)

tögüş- döğmekte yardım ve yarış etmek.
bk: töküş-.
(CLAUSON, 487/2, tögüş- (d-), bk: tög-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 197, tögüş-, bk:
tög-)

tök- dökmek.
(CLAUSON, 477/1, tök- (d-);
R.DANKOFF-J.KELLY, 197, tök-)

töktür- döktürmek.
(CLAUSON, 479/1, töktür- (d-), bk: tök-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 197, töktür-, bk:
tök-)

tüymâk I (1) keli, hâvânça va ş.k.da
yançmâk, maydalamâk, kükün kılmâk.
(2) âklamâk, tâzalamâk, mas.şâlini.
(221-I)

tüyişmâk *tüymâk I* [(1) keli, hâvânça va
ş.k.da yançmâk, maydalamâk, kükün
kılmâk. (2) âklamâk, tâzalamâk,
mas.şâlini. (221-I)] (221-I)

tökmâk (1) suyuq yaqi sâçilüvçan
narsalarni idişdan tüşirmâk, sâçilişiga yol
qoymâk. / duv tüşirmâk, taşlamâk. (2)
ağdarib boşatmâk, ağdarmâk. / tâpşirmâk,
tertib bermâk. (3) âkızmâk, âkızişga
macbur etmâk (köz yaşi, qân, ter haqıda).
/ yağdirmâk, sâçmâk, (yağdu, nur va ş.k.
haqıda). (4) dildagi bâr narsani aytmâk,
dildagini aytib yürakni boşatmâk. /
sâçmâk, yağdirmâk (qahr, ğazab va
ş.k.haqıda). (245-II)

töktirmâk *tökmâk* [(1) suyuq yaqi
sâçilüvçan narsalarni idişdan tüşirmâk,
sâçilişiga yol qoymâk. / duv tüşirmâk,
taşlamâk. (2) ağdarib boşatmâk,
ağdarmâk. / tâpşirmâk, tertib bermâk.(3)
âkızmâk, âkızişga macbur etmâk (köz
yaşi, qân, ter haqıda). / yağdirmâk,
sâçmâk, (yağdu, nur va ş.k. haqıda). (4)
dildagi bâr narsani aytmâk, dildagini aytib
yürakni boşatmâk. / sâçmâk, yağdirmâk
(qahr, ğazab va ş.k.haqıda). (245-II)]
(245-III)

tökül- dökülmek.

(CLAUSON, 481/1, tökül- (d-), bk: tök-; R.DANKOFF-J.KELLY, 197, tökül-, bk: tök-)

töküş- dögmekte ve dökmeke yardım ve yarış etmek. bk: tögüş-.

(CLAUSON, 487/2, töküş- (d-), bk: tök-; R.DANKOFF-J.KELLY, 197, töküş-, bk: tök-)

töl yavrulama zamanı; yavru, döl (Oğuzca).

(CLAUSON, 490/1, töl (d-); R.DANKOFF-J.KELLY, 197, töl)

tön- dönmeke (Oğuzca).

(CLAUSON, 515/1, tön- (d-); R.DANKOFF-J.KELLY, 197, tön-)

töngder- döndermek, altını üstüne getirmek.

(CLAUSON, 518/2, töngder-, bk: töngit-; R.DANKOFF-J.KELLY, 197, töngder-, bk: *töng-)

tör evin veya odanın en iyi, en önemli yeri,

tökilmâk (1) *tökmâk* [(1) suyuğ yağı saçilüvçan narsalarni idişdan tüşirmâk, saçilişiga yol qoymâk. / duv tüşirmâk, taşlamâk. (2) ağdarib boşatmâk, ağdarmâk. / tâpşirmâk, tertib bermâk. (3) âkızmâk, âkızişga macbur etmâk (köz yaşı, qân, ter haqıda). / yağdirmâk, saçmâk, (yağdu, nur va ş.k. haqıda). (4) dildagi bâr narsani aytmâk, dildagini aytib yürakni boşatmâk. / saçmâk, yağdirmâk (qahr, ğazab va ş.k.haqıda). (245-II)] (2) boşab, üzilib duv tüşmâk. (245-I)

tüyişmâk *tüymâk I* [(1) keli, hâvânça va ş.k.da yançmâk, maydalamâk, kükün kılmâk. (2) âqlamâk, tâzalamâk, mas.şâlini. (221-I)] (221-I)

töl qoylarniñ tuğış, bälalaş mavsümi. / qozılaş; qozılatis. (245-III)

dönmâk (1) aylanmâk, bir tãmândan ikkinçi tãmânga ögirilmâk. / çarğ urmâk, aylanib yürmâk; cavlân urmâk. (2) qaytmâk; ozgarmâk. (243-II)

döndirmâk (1) *dönmâk* [(1) aylanmâk, bir tãmândan ikkinçi tãmânga ögirilmâk. / çarğ urmâk, aylanib yürmâk; cavlân urmâk. (2) qaytmâk; ozgarmâk. (243-II)] (2) bâplab, câyiga keltirib, köngildagidek kılib bacarmâk, orinlatmâk. (243-I)

tör II pâygakdagi câyga nisbatan

- sediri.
(CLAUSON, 528/2, tör; R.DANKOFF-J.KELLY, 197, tör)
- töre** evin önemli yeri ve sediri.
(CLAUSON, 531/2, töre, bk: tör, törü; R.DANKOFF-J.KELLY, 197, töre, bk: tör)
- tört** sayıda dört.
(CLAUSON, 534/1, tört (? dörd); R.DANKOFF-J.KELLY, 198, tört)
- törtünç** sayıda dördüncü.
(CLAUSON, 535/2, törtünç (? dördünç), bk: 534/2, tört; R.DANKOFF-J.KELLY, 198, törtünç, bk: tört)
- töş** döş, göğsün başı.
(CLAUSON, 558/2, töş (d-); R.DANKOFF-J.KELLY, 198, töş)
- töşe-** döşemek.
(CLAUSON, 561/2, töşe- (d-); R.DANKOFF-J.KELLY, 198, töşe-)
- töşek** döşek.
töşeklik barçın döşeklik ipek kumaş.
- yuğâridagi cây, hurmatli orın; aksı *pâygah.*/ umuman üyniñg, câyniñg yuğâri tãmâni. (253-I)
- tör II** pâygakdagi câyga nisbatan yuğâridagi cây, hurmatli orın; aksı *pâygah.*/ umuman üyniñg, câyniñg yuğâri tãmâni. (253-I)
- tört** (1) 4 raqami va şu raqam bilan ifâdalangan sâñ, miqdâr. (2) beş balli bahâ sistemasida: a'lâdan keyiñgi yağşı bahâ. (253-III)
- törtinçi** (1) tartib orni 4 raqami bilan belgilangan, 4 nâmerli. (2) katta-kıçık narsalarniñ üçinçidan katta, beşinçidan kıkık ölçami. (3) âktyabr' revâlyunçiyasiniñg dastlabki küñlarida bâl'şeviklarga berilgan nâm (bâl'şeviklarning ta'sis maclisiga saylâvlarga körsatilgan nâmzâdlariniñg royhatı başqa partiyalar nâmzâdlariniñg royhatı sırasida törtinçi bolgan). (253-III)
- töş** (1)gavdaniñg boyin bilan qarın ortasidagi âld kısmi; kökrak.(2) mâl va kuşlarniñg kökrak kısmi, kökragi./kökrak göşti.(3)birâr narsaniñg kökrakli yeri; siyna, bağır.(4)teñgkur; dost,ortâq.(256-II)
- töşamâk** (1) töşama salmâk, bâsmâk, yatkızmâk, töşama bilan kâplamâk. (2) sâlmâk, yazmâk (orın, palâs va ş.k.ni) / kâplamâk, bürkamâk. (256-III)
- töşak** (1) cun, pahta singari yumşâk narsa tıqılıb yasalgan kalın orın-bâş ancâmi.(2)

(CLAUSON, 563/2, tōšek (d-), bk: tōşe-; yatış yaki otiriş üçün sâlıǵlıq orın.(3)
R.DANKOFF-J.KELLY, 198, tōšek, bk: kōrpaça, pâyandâz. (256-III)
tōşe-)

tōšeklig dōşeli, dōşenmiş.

tōşâǵlık tōşalǵan, tōşab, sâlib qoyılǵan;

(CLAUSON, 564/1, tōšeklig (d-), bk: sâlıǵlıq. (257-I)
563/2, tōšek; R.DANKOFF-J.KELLY,
198, tōšeklig, bk: tōşe-)

tōšeklig dōşekli, dōşek sahibi.

tōşâǵlık tōşalǵan, tōşab, sâlib qoyılǵan;

(CLAUSON, 564/1, tōšeklig (d-), bk: sâlıǵlıq. (257-I)
563/2, tōšek; R.DANKOFF-J.KELLY,
198, tōšeklig, bk: tōşe-)

tōšeklik dōşeklik, dōşek ve benzeri şeyleri
yapmaq üzere hazırlanıp ayrılmış olan.

tōşâǵlık tōşalǵan, tōşab, sâlib qoyılǵan;
sâlıǵlıq. (257-I)

(CLAUSON, 564/1, tōšeklik (d-), bk:
563/2, tōšek; R.DANKOFF-J.KELLY,
198, tōšeklik, bk: tōşe-)

tōşel- dōşenmek.

tōşalmâk tōşamâk [(1) tōşama salmâk,
bâsmâk, yatqızımâk, tōşama bilan
qâplamâk. (2) sâlmâk, yazmâk (orın,
palâs va ş.k.ni). / qâplamâk, bürkamâk.
(256-III)] (256-III)

(CLAUSON, 564/2, tōşel- (d-), bk: tōşe-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 198, tōşel-, bk:
tōşe-)

tōşet- dōşetmek.

tōşatmâk tōşamâk [(1) tōşama salmâk,
bâsmâk, yatqızımâk, tōşama bilan
qâplamâk. (2) sâlmâk, yazmâk (orın,
palâs va ş.k.ni). / qâplamâk, bürkamâk.
(256-III)] (257-I)

(CLAUSON, 562/1, tōşet- (d-), bk: tōşe-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 198, tōşet-, bk:
tōşe-)

tul dul.

tul eri yaki hatını ölib yalǵız qalǵan; beva,
esir. (221-III)

tul tuǵsaq dul kadın.

(CLAUSON, 490/1, tul (d-);
R.DANKOFF-J.KELLY, 199, tul)

tuman duman, sis.

tuman I atmâsferaniñ quyi qatlamlarida

(CLAUSON, 561/2, tuman (d-); yüzaga keladigan mayda suv yaki muz
R.DANKOFF-J.KELLY, 200, tuman) zarralari. (222-II)

turağ sığnak.

(CLAUSON, 538/2, turuğ (d-), bk: tur-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 200, turuğ, bk:
tur-, turiğ)

turğun durgun.

(CLAUSON, 540/1, turğun (d-), bk: turuğ-
; R.DANKOFF-J.KELLY, 200, turuğ, bk:
tur-)

turna durna, turna kuşu.

(CLAUSON, 551/2, turna (? d-);
R.DANKOFF-J.KELLY, 201, turna)

turul- usanmak, bıkmak.

(CLAUSON, 548/1, turul- (d-), bk: 1 tur-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 200, turul-, bk:
tur-)

turâk şe'r mısralarida takrârlanüvçi
vazniy birlik. (228-II)

turgun (1) birâr câyda dâimiy yaşâvçi,
ornaşib qâlgan; muqım; *şaharnîng turgun*
halqı. (2) özgarmas bolgan, dâimiy,
barqarâr. (3) tohtab, turib qâlgan, harakat
kılmaydigan; harakatsiz; âqmas.(4) turgun
(erkaklar va hâtun-qızlar ismi). (230-I)

turna bätqâklik va köllarda yaşaydigan,
âyağı, boyni tumşuğı uzun köçmançi kuş.
(228-I)

turilmâk (1) *turmâk 1, 2, 4-7, 13* [(1) âyaq
üzra tik vaziyatda bolmâk. / âyaq üzra
birâr iş bacarmâk. / umuman birâr iş bilan
maşğul, band bolmâk. / birâr vaziyat,
hâlat, mavqe egallamâk. (2) âyaqlariga
yaki birâr asâsga tayanib tik vaziyat
âlmâk, tik vaziyatda bolmâk. / umuman
birâr vaziyatda qaerdadir câylaşmâk. /
birâr câyni egallamâk. (4) yatgan yaki
otirgan ornidan qozğalib, tik bolmâk,
qopmâk. (5) istiqâmat kılmâk, hayat
keçirmâk, yaşamâk./ ma'lum vaqt birâr
yerda bolmâk. (6) yaşamâk, ümr körmâk.
/ tirik qâlmâk, yaşab ketmâk (farzand
haqıda). (7) küt mâk; sabr kılmâk. (13)
kömakçi fe'l vazifasida kalib, harakatniğ
dâimiyligini, takrâriyligini yaki

turum durum; birinin boyu kadarınca olan uzunluk.

(CLAUSON, 549/1, turum (d-), bk: 1 tur-; R.DANKOFF-J.KELLY, 200, turum, bk: tur-)

turumtay yırtıcı bir kuş; erkek adı.

(CLAUSON, 550/2, turumtay; R.DANKOFF-J.KELLY, 201, turumtay)

turur “-dır”; mazisi ve mastarı olmayan bir fiil.

(CLAUSON, 548/1, turur, bk: 1 tur-; R.DANKOFF-J.KELLY, 200, turur, bk: tur-)

turuş- ayağa kalkışmak; duruşmak, karşı durmak.

turuşgan daima karşı koyan.

(CLAUSON, 554/1, turuş- (d-), bk: 1 tur-; R.DANKOFF-J.KELLY, 200, turuş-, bk: tur-)

tuşag köstek, at ayağına vurulan bukağı. bk: tuşağı.

kösruk tuşag atın ön ayaklarına vurulan köstek.

davâmiyliğini ifâdalaydi. (226-III)] (2) tıralamâk, kadalamâk.(225-II)

turum I (3-ş.birl. turmi va turumi) eşik tabaçasiniñ tepadâri va âstânadagi uyalarga tüşib turadigan va eşikniñ açilib-yepilişiga imkân beradigan çiqıq kısmi. (229-II)

turumtay yırtkış kuşlar türküminiñ lâçinsimânlar âilasiga mansub, sâvuq câylarda yaşaydigan kuş. (229-II)

turur 3 şahs birlikda, kesim vazifasida kelüvçi affiks fârmasi (=dir affiksiga mâs keladi). (229-II)

turişmâk turmâk I, 4, 5-8 [(1) âyaq üzra tik vaziyatda bolmâk. / âyaq üzra birâr iş bacarmâk. / umuman birâr iş bilan maşğul, band bolmâk. / birâr vaziyat, hâlat, mavqe egallamâk. (4) yatgan yaki otirgan ornıdan kızgalib, tik bolmâk, kopmâk. (5) istikâmat kılmâk, hayat keçirmâk, yaşamâk./ ma'lum vaqt birâr yerda bolmâk. (6) yaşamâk, ümr körmâk. / tirik qâlmâk, yaşab ketmâk (farzand haqıda). (7) küt mâk; sabr kılmâk. (8) başqalarga nisbatan birâr mavqe egallamâk. (226-III)] (225-III)

tuşav uzâqqa ketib qâlmâslik üçün ât-ulâv va mâllarniñ âldingi ikki âyağını mataştirib bağlaydigan arqân yaki mâslama. (239-II)

(CLAUSON, 562/1, tuşag, bk: tuşa-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 201, tuşag, bk:
tuş)

tuşaġu köstek. bk: tuşaġ.

(CLAUSON, 563/1, tuşaġu (? d-), bk:
tuşa-; R.DANKOFF-J.KELLY, 200,
tuşaġu, bk: tuş, *tuşa-)

tut- tutmak, yakalamak.

(CLAUSON, 451/1, tut-; R.DANKOFF-
J.KELLY, 201, tut-)

tuşâv uzâkka ketib qâlmâslîk üçün ât-
ulâv va mâllarnîng âldingi ikki âyaġını
mataştirib bâġlaydigan arqân yaki
mâslama. (239-II)

tutmâk (1) qol bilan uşlamâk, uşlab
turmâk; tutinmâk. / umuman tişida tişlab,
âġziga sâlib, qulâġıġa qıstirib va ş.k.
yollar bilan uşlab turmâk. (2) âvlab,
quvib, izidan bârib va ş.k. yollar bilan
uşlamâk, uşlab âlmâk, qolga tüşirmâk. /
harakatdagi narsani uşlab âlmâk, uşlab
qâlmâk; harakatdan tohtatib qolıġa
kiritmâk. (3) birâr narsani iltifâtan
kimsaga taklif qılmâk, fâydalanış üçün
toġrilamâk, bermâk. (4) birâr narsani
bâşqa narsaga toġrılıb, robaro qılıb
uşlamâk, sâlmâk. / isiniş yaki isitiş
maqsadida âlâvga yaki quyaşga sâlmâk,
tâblamâk. / birâr narsaniñg yolıġa
köndalañg qılıb uşlamâk, uzatib, çözüb
yaki çıkarib turmâk. (5) öz qolıda
saqlamâk, qoldan bermay uşlab turmâk. /
özida uşlab yaki kötarib turmâk;
mücassamlamâk. (6) tiymâk, bâsmâk,
uşlamâk. (7) idâra qılmâk, bâşqarmâk. /
öz qoli âstidagi, izmidagi, qaramâġıdagi
kimsalarga qandaydir munâsabatda,
muâmalada bolmâk. (8) birâr tarzda
işlatmâk, fâydalanmâk, qollanmâk. /
umuman fâydalanmâk, işlatmâk. (9)

parvarış kılmâq, bâkmâq (pilla kırtini). (10) işlatış, fâydalanış üçün öz ihtiyarida kıramâğıda âlib turmâq, saqlamâq. (11) saqlamâq; kıaldirmâq. (12) öz faâliyatida, işida birâr yolni ötkazmâq, amalga âşirmâq, ma'lum yoldan barmâq. (13) barça tartib-kâidalarga riâya kılgan hâlda amalga âşirmâq, bacâ keltirmâq, kılmâq. (14) birâr iş gap va ş.k. bilan band, âvâra kılib, uşlab kıalmâq, ketkazmay kıoymâq. / gâv bolib, hâlaqıt berib va ş.k. yollar bilan iş-harakatni sekinlatmâq yaki tohtatmâq. (15) işgâl kılmâq, egallamâq, mâlik bolmâq. (16) hisâblamâq, sanamâq, ... dep bilmâq. (17) pardalaş, tösiş, kıaplaş va ş.k. maqsadlar üçün ornatmâq, bağlab, ilib yaki âsib kıoymâq. / birâr narsa bilan bekitmâq, kıaplamâq, tosmâq. / atrâflab yaki çetiga birâr narsa tikmâq, mahkamlamâq. (18) köpayib, tarqalib, yayilib va ş.k. yollar bilan ma'lum câyni egallamâq, kıaplab âlmâq, bâsmâq. / taralmâq, yayilmâq. (19) kıozımâq, kıozıb kıâlmâq, birdan başlanmâq (âdatda insân tabiatıda boladigan türlü hıslatlar haqıda). (20) başlanmâq, başlanib kıâlmâq, huruc kılmâq (âdatda dard, kasallik, âğrıq haqıda). / bâsmâq, kıamrab âlmâq. (21) amal âlmâq, ösmâq, rivâclanmâq (yaŋgi köçat yaki payvand haqıda). (234-I)

tutgaq geceleyin düşmanın gözcülerini ve ileri karakollarını yakalamak için çıkarılan atlı bölük.

tutqâk *tutqalâk* [tutqanâk, kıuyançık. (235-I)] (235-II)

(CLAUSON, 453/2, tutgâk, bk: tut-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 202, tutgâk, bk:
tut-)

tutguç kahve altı, bir parça yemek.

(CLAUSON, 453/1, tutguç, bk: tut-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 202, tutguç, bk:
tut-)

tutgun tutgun, yakalanan, esir, tutsak.

(CLAUSON, 453/2, tutgun, bk: tut-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 202, tutgun, bk:
tut-)

tutruğ vasiyet. bk: tutsuğ.

(CLAUSON, 459/1, tutruğ, bk: tutsuğ;
R.DANKOFF-J.KELLY, 202, tutsuğ, bk:
tut-, tutuz-)

tuttur- tutturmak, yakalatmak.

(CLAUSON, 459/2, tuttur-, bk: tut-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 202, tuttur-, bk:
tut-)

tutkîç (1) narsalarnîng qol bilan uşlaş üçün
hızmat qıladigan kısmi, dasta. (2) türlü
narsalar kıstirib qoyadigan buyum, kıskıç.
(235-II)

tutkun (1) asir âlingan yaki asir tüşgan
âdam; asir, bandi. (2) erki, huquki özida
bolmagan, huquki birâv ihtiyarida bolgan.
(235-II)

tuturîk kimsaniñg öz sözida, va'dasida
tura âliş hislatı; lafz, burd. / tayinli ma'nâ,
mazmun. (234-III)

tuttirmâk *tutmâk* 2-4, 7-15, 17-20 [(2)
âvlab, kuvib, izidan bârib va ş.k. yollar
bilan uşlamâk, uşlab âlmâk, qolga
tüşirmâk. / harakatdagi narsani uşlab
âlmâk, uşlab qâlmâk; harakatdan tohtatib
qoliga kiritmâk. (3) birâr narsani iltifâtan
kimsaga taklif qılmâk, fâydalanış üçün
toğrilamâk, bermâk. (4) birâr narsani
başqa narsaga toğrilab, robaro qilib
uşlamâk, sâlmâk. / isiniş yaki isitiş
maqsadida âlâvga yaki quyaşga sâlmâk,
tâblamâk. / birâr narsaniñg yoliga
köndalañg qilib uşlamâk, uzatib, çözüb
yaki çıkarib turmâk. (7) idâra qılmâk,
başqarmâk. / öz qoli âstidagi, izmidagi,
qaramâğıdagi kimsalarga qandaydir
munâsabatda, muâmalada bolmâk. (8)

birâr tarzda işlatmâq, fâydalanmâq, qollanmâq. / umuman fâydalanmâq, işlatmâq. (9) parvariş kılmâq, bâkmâq (pilla kırtini). (10) işlatiş, fâydalanış üçün öz ihtiyarida qaramâğıda âlib turmâq, saqlamâq. (11) saqlamâq; kaldirmâq. (12) öz faâliyatida, işida birâr yolni ötkazmâq, amalga âşirmâq, ma'lum yoldan barmâq. (13) barça tartib-qâidalarğa riâya kılgan hâlda amalga âşirmâq, bacâ keltirmâq, kılmâq. (14) birâr iş gap va ş.k. bilan band, âvâra kılib, uşlab qalmâq, ketkazmay qoymâq. / gâv bolib, hâlaqıt berib va ş.k. yollar bilan iş-harakatni sekinlatmâq yaki tohtatmâq. (15) işgâl kılmâq, egallamâq, mâlik bolmâq. (17) pardalaş, tösiş, qâplaş va ş.k. maqsadlar üçün ornatmâq, bağlab, ilib yaki âsib qoymâq. / birâr narsa bilan bekitmâq, qâplamâq, tosmâq. / atrâflab yaki çetiga birâr narsa tikmâq, mahkamlamâq. (18) köpayib, tarqalib, yayilib va ş.k. yollar bilan ma'lum câyni egallamâq, qâplab âlmâq, bâsmâq. / taralmâq, yayilmâq. (19) qozımâq, qozıb qâlmâq, birdan bâşlanmâq (âdatda insân tabiatıda boladigan türli hislatlar haqıda). (20) bâşlanmâq, bâşlanib qâlmâq, huruc kılmâq (âdatda dard, kasallik, âğrıq haqıda). / bâsmâq, qamrab âlmâq. (234-II)] (233-I)

tutuğ rehin, tutu.

tutuq I (1) tutib qoyilgan; tutuqli.

(CLAUSON, 452/2, tutuğ, bk: tut-; (2) apâstrâf. (235-I)

R.DANKOFF-J.KELLY, 202, tutuğ, bk:
tut-)

tutul- tutulmak, yakalanmak.

(CLAUSON, 436/2, tutul-, bk: tut-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 202, tutul-, bk:
tut-)

tutilmâq (1) *tutmâq 1-4, 7-14, 16, 17*

[(1) qol bilan uşlamâq, uşlab turmâq; tutinmâq. / umuman tişida tişlab, âğziga sâlib, qulâğığa kıstırib va ş.k. yollar bilan uşlab turmâq. (2) âvlab, kuvib, izidan bârib va ş.k. yollar bilan uşlamâq, uşlab âlmâq, qolga tüşirmâq. / harakatdagi narsani uşlab âlmâq, uşlab qâlmâq; harakatdan tohtatib qoliga kiritmâq. (3) birâr narsani iltifâtan kimsaga taklif kılmâq, fâydalanış üçün toğrilamâq, bermâq. (4) birâr narsani başqa narsaga toğrılıb, robaro kılib uşlamâq, sâlmâq. / isiniş yaki isitiş maqsadida âlâvga yaki kuyaşga sâlmâq, tâblamâq. / birâr narsaniñg yoliga köndalañg kılib uşlamâq, uzatib, çözib yaki çıkarib turmâq. (7) idâra kılmâq, başqarmâq. / öz qoli âstidagi, izmidagi, qaramâğıdagi kimsalarga qandaydir munâsabatda, muâmalada bolmâq. (8) birâr tarzda işlatmâq, fâydalanmâq, qollanmâq. / umuman fâydalanmâq, işlatmâq. (9) parvariş kılmâq, bâkmâq (pilla qurtini). (10) işlatış, fâydalanış üçün öz ihtiyarida qaramâğıda âlib turmâq, saqlamâq. (11) saqlamâq; qaldirmâq. (12) öz faâliyatida, işida birâr yolni ötkazmâq, amalga âşirmâq, ma'lum yoldan bârmâq. (13) barça tartib-qâidalarga riâya kılgan hâlda amalga âşirmâq, bacâ keltirmâq, kılmâq.

(14) birâr iş gap va ş.k. bilan band, âvâra kılib, uşlab qalmâq, ketkazmay qoymâq. / gâv bolib, hâlaqıt berib va ş.k. yollar bilan iş-harakatni sekinlatmâq yaki tohtatmâq.

(16) hisâblamâq, sanamâq, ... dep bilmâq. (17) pardalaş, töşiş, qâplaş va ş.k. maqsadlar üçün ornatmâq, bâğlab, ilib yaki âsib qoymâq. / birâr narsa bilan bekitmâq, qâplamâq, tosmâq. / atrâflab yaki çetiga birâr narsa tikmâq, mahkamlamâq. (233-I)] (2) duduqlanib gapirmâq, duduqlanmâq. / kıynalib gapirmek./ royı-râst, ravân gapira âlmay qâlmâq, sözidan adaşib gapirmâq. (3) gapidan, sözidan, âğzidan ilinmâq. (4) bâşka cismlar yaki ularniñ sâyasi bilan bekilib qârângılaşib qâlmâq (asâsan ây va quyaş haqıda). (232-III)

tutun- tutulmak; edinmek, tutmak; yalnız başına tutmak; tutuşmak. bk. tütün-

(CLAUSON, 458/1, tutun-, bk: tut-; R.DANKOFF-J.KELLY, 202, tutun-, bk: tut-)

tutuş- tutuşmak.

(CLAUSON, 462/1, tutuş-/tütüş- (? tutoş-), bk: tut-; R.DANKOFF-J.KELLY, 202, tutuş-, bk: tut-)

tutinmâq I (1) *tutmâq* [(1) qol bilan uşlamâq, uşlab turmâq; tutinmâq. / umuman tişida tişlab, âğziga sâlib, kulâğığa kıstırıp va ş.k. yollar bilan uşlab turmâq. (233-I)] (2) birâr işni bacara bâşlamâq, birâr işga kirişmâq. (232-III)

tutişmâq *tutmâq 1-4, 6-17* [(1) qol bilan uşlamâq, uşlab turmâq; tutinmâq. / umuman tişida tişlab, âğziga sâlib, kulâğığa kıstırıp va ş.k. yollar bilan uşlab turmâq. (2) âvlab, kuvib, izidan bârib va ş.k. yollar bilan uşlamâq, uşlab âlmâq, qolga tüşirmâq. / harakatdagi narsani uşlab âlmâq, uşlab qâlmâq; harakatdan tohtatıp qoliga kiritmâq. (3) birâr narsani

iltifâtan kimsaga taklif qılmâq, fâydalanış üçün togrilamâq, bermâq. (4) birâr narsani bâşqa narsaga togrilab, robaro qilib uşlamâq, sâlmâq. / isiniş yaki isitiş maqsadida âlâvga yaki quyaşga sâlmâq, tâblamâq. / birâr narsaniñg yoliga köndalañg qilib uşlamâq, uzatib, çözüb yaki çıkarib turmâq. (6) tiymâq, bâsmâq, uşlamâq. (7) idâra qılmâq, bâşqarmâq. / öz qoli âstidagi, izmidagi, qaramâğıdagi kimsalarga qandaydir munâsabatda, muâmalada bolmâq. (8) birâr tarzda işlatmâq, fâydalanmâq, qollanmâq. / umuman fâydalanmâq, işlatmâq. (9) parvariş qılmâq, bâkmâq (pilla qurtini). (10) işlatış, fâydalanış üçün öz ihtiyarida qaramâğıda âlib turmâq, saqlamâq. (11) saqlamâq; kaldirmâq. (12) öz faâliyatida, işida birâr yolni ötkazmâq, amalga âşirmâq, ma'lum yoldan bârmâq. (13) barça tartib-qâidalarga riâyâ qılğan hâlda amalga âşirmâq, bacâ keltirmâq, qılmâq. (14) birâr iş gap va ş.k. bilan band, âvâra qilib, uşlab qalmâq, ketkazmay qoymâq. / gâv bolib, hâlaqıt berib va ş.k. yollar bilan iş-harakatni sekinlatmâq yaki tohtatmâq. (15) işgâl qılmâq, egallamâq, mâlik bolmâq. (16) hisâblamâq, sanamâq, ... dep bilmâq. (17) pardalaş, tösiş, qâplaş va ş.k. maqsadlar üçün ornatmâq, bâğlab, ilib yaki âsib qoymâq. / birâr narsa bilan bekitmâq, qâplamâq, tosmâq. / atrâflab yaki çetiga birâr narsa tikmâq,

tuy- duymak.

(CLAUSON, 467/2, tuy- (d-);
R.DANKOFF-J.KELLY, 203, tuy-)

tuytur- duyurmak; anlatmak.

(CLAUSON, 467/2, tuytur- (d-), bk: tuy-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 203, tuytur-, bk:
tuy-)

tuz tuz.

(CLAUSON, 471/1, tuz (? d-);
R.DANKOFF-J.KELLY, 203, tuz)

tuzak tuzak.

(CLAUSON, 467/2, tuzak (? d-);
R.DANKOFF-J.KELLY, 203, tuzak, bk:
tuz)

tuzla- tuzlamak.

(CLAUSON, 576/1, tuzla- (? d-), bk: tuz;
R.DANKOFF-J.KELLY, 203, tuzla-, bk:
tuz)

tuzlan- tuzlanmak.

mahkamlamâq. (233-I)] (233-I)

tuymâq II his kılmâq, sez mâq;
paykamâq. (221-I)

tuydirmâq II tuymâq II [his kılmâq,
sez mâq; paykamâq. (221-I)] (221-I)

tuz I (1) kislâta tarkibidagi vâdârâd ornini birâr metall egallaşi naticasida hâsıl boladigan hımiyaviy birikmalarniڭ umumiy nâmi. (2) şu birikmaniڭ âvqat üçün ishlatiladigan bir türü (natriy hlârid). / âvqat yaki âvqat mahsulâtlari namaginiڭ past, baland yaki ma'yarida ekanlik daracasi. (3) kimsaniڭ başqa âdamga bergan, yedirgan-içirgan âvqati. / umuman âvqat, taâm. (4) mantıq, ma'nâ, mazmun. (218-II)

tuzâq (1) quş tutiş üçün âdatda kıldan yasaladigan sırtmâqli mâslama. (2) kimsani qolga tüşiriş yaki öziga âğdiriş üçün körilgan tadbir yaki işga sâlingan vâsita; dâm. (220-II)

tuzlamâq (1) tuz sepib qoymâq, tuz sepmâq, tuzga bulamâq. (2) tuz sepib yaki namakâbga sâlib uzâq vaqt buzilmaydigan egulik tayyarlamâq. (3) gap bilan bâplamâq, tuzatmâq. (4) bâplab aldamaq, firib bermâq, laqıllatmâq. (219-III)

tuzlanmâq tuzlamâq [(1) tuz sepib

(CLAUSON, 576/1, tuzlan- (? d-), bk: tuz; R.DANKOFF-J.KELLY, 203, tuzlan-, bk: tuz)

tuzlat- tuzlatmak.

(CLAUSON, 576/1, tuzlat- (? d-), bk: tuz; R.DANKOFF-J.KELLY, 203, tuzlat-, bk: tuz)

tuzluğ tuzlu.

(CLAUSON, 575/1, tuzluğ (? d-), bk: tuz; R.DANKOFF-J.KELLY, 203, tuzluğ, bk: tuz)

tü tüy, kıl, saç; renk, at tonu.

tüluğ yadhım tüylü yayğı, halı (Öz Türkçe değil).

(CLAUSON, 433/1, tü; R.DANKOFF-J.KELLY, 203, tü)

tüb dip, asıl, kök. bk: tüp.

(CLAUSON, 434/2, түb (d-); R.DANKOFF-J.KELLY, 205, түp)

tüblüg asaletli.

(CLAUSON, 439/2, tüblüg (d-), bk: түb; R.DANKOFF-J.KELLY, 205, tüplüg, bk: түp)

koymâķ, tuz sepmâķ, tuzga bulamâķ. (2) tuz sepib yaki namakâbga sâlib uzâķ vaķt buzilmaydigan egülik tayyarlamâķ. (3) gap bilan bâplamâķ, tuzatmâķ. (4) bâplab aldamaķ, firib bermâķ, laķıllatmâķ. (219-III)] (220-I)

tuzlatmâķ *tuzlamâķ* [(1) tuz sepib koymâķ, tuz sepmâķ, tuzga bulamâķ. (2) tuz sepib yaki namakâbga sâlib uzâķ vaķt buzilmaydigan egülik tayyarlamâķ. (3) gap bilan bâplamâķ, tuzatmâķ. (4) bâplab aldamaķ, firib bermâķ, laķıllatmâķ. (219-III)] (220-I)

tuzli içida yaki tarkibida tuzi bolgan. (220-I)

tük (1) badanda ösadigan saç yaki yünġniġ har biri; möy. (2) ba'zi narsalarniġ üstini ķâplab âlgan mayda ķılsimân ösimta. (221-III)

tüb (1) tag, âst. (2) pirâvard natica, âķir, âķıbat. (3) iş-harakat, vâķea-hâdisa va ş.k. zamiridagi narsa, asl mâhiyat; negiz. (4) asâsiy, bâş. / asl, asliy. / asâsli, tübli ravişda bolgan; keskin. (5) bütünlay, mutlaķâ, tübdan. (215-II)

tüblüg tübi, tagi bolgan, tagli. (2) çuķur asâsga ega bolgan, asâsli. (3) iş-harakat, vâķea-hâdisa va ş. k.niġ tüb mâhiyati, asâsi, negizi bilan çuķur bâġlangan;

tüg- düğmek, düğümlemek, bağlamak.

(CLAUSON, 434/2, tüg- (d-); R.DANKOFF-J.KELLY, 203, tüg-)

tügme düğme.

(CLAUSON, 482/2, tügme (d-), bk: tüg-; R.DANKOFF-J.KELLY, 203, tügme, bk: tüg-)

tügmelen- dügmelenmek, ilikeri iliklemek.

(CLAUSON, 483/1, tügmelen- (d-), bk: tüg-; R.DANKOFF-J.KELLY, 203, tügmelen-, bk: tüg-)

tügül- düğülmek, düğümlenmek; yemek boğazda kalmak.

tügülgen her zaman düğülen; her zaman can sıkıntısından kaşı gözü düğülen, çatılan.

(CLAUSON, 481/1, tügül-, bk: tüg-; R.DANKOFF-J.KELLY, 203, tügül-, bk: tüg-)

tügün düğüm.

(CLAUSON, 484/1, tügün (d-), bk: tüg-; R.DANKOFF-J.KELLY, 203, tügün, bk: tüg-)

keskin, ciddi. (216-I)

tügmâķ (1) tügün sâlmâķ; tügün sâlib ulamâķ, bâğlamâķ. (2) örab bâğlamâķ, boğçalamâķ; örab, tügün sâlib câylamâķ. (3) çetlarini yapıştirib yasamâķ, tayyarlamâķ (çuçvara, sâmsa va ş.k.ni).(4) meva sâlmâķ. (217-II)

tügma (1) kiyim, ğılâf va ş.k.ning çetiga қadaladigan, âdatda togarak şaklidagi tutқıç. (2) ulagiç knâpka. (3) çöt dânası. (217-II)

tügmalanmâķ tügmalamâķ [kiyim, ğılâf va ş.k.ning tügmasını salmâķ, қadamâķ. (217-II)] (217-II)

tügmâķ (1) *tügmâķ 1-3* [(1) tügün sâlmâķ; tügün sâlib ulamâķ, bâğlamâķ. (2) örab bâğlamâķ, boğçalamâķ; örab, tügün sâlib câylamâķ. (3) çetlarini yapıştirib yasamâķ, tayyarlamâķ (çuçvara, sâmsa va ş.k.ni).(217-II)] (217-I)

tügün (1) arқân, ip, lenta va ş.k. narsalarınĝ bâğlab ulangan yaki sırtmâķ kabi târtib bâğlangan yeri. (2) örab, boğçalab bâğlangan narsa; boğça. (3) badiiy asarda vâқeaniĝ rivâclana bâşlaşiga sabab bolgan vâқea, hâdisa. (4) vâқea, hâdisa va ş.k. niĝ toқnaşgan çalkaş yeri. (5) dilda toplangan, köĝilga ğaşlik sâlib turgan yaki yeçilmay bâş

- tügün-** kendi başına düğüm yapmak. **tüginmâķ** içida(n) tüginib qoymâķ. (217-III)
- (CLAUSON, 485/1, tügün- (d-), bk: tüg-; R.DANKOFF-J.KELLY, 203, tügün-, bk: tüg-)
- tügüş-** düğüm düğmekte yardım ve yarış etmek. **tügişmâķ** *tügmâķ* [(1) tügün sâlmâķ; tügün sâlib ulamâķ, bâğlamâķ. (2) örab bâğlamâķ, boğçalamâķ; örab, tügün sâlib câylamâķ. (3) çetlarini yapıştırıb yasamâķ, tayyarlamâķ (çuçvara, sâmsa va ş.k.ni).(4) meva sâlmâķ. (217-II)] (217-II)
- (CLAUSON, 487/2, tügüş- (d-), bk: tüg-; R.DANKOFF-J.KELLY, 203, tügüş-, bk: tüg-)
- tüke-** tükenmek, bitmek; yetmek, kifayet etmek. **tügamâķ** (1) âhırıga, nihâyasıga yetmâķ, tamâm bolmâķ. / âhırlamâķ, tohtamâķ. / ötib ketmâķ, ötmâķ. (2) işlatilib, sarflanib tamâm bolmâķ. (3) safdan çıkmâķ, tamâm bolmâķ, ölmâķ. (4) barham tâpmâķ, bartaraf bolmâķ, yoqâlmâķ. (216-III)
- (CLAUSON, 479/1, tüke-; R.DANKOFF-J.KELLY, 204, tüke-)
- tükel** tamamen, büsbütün. **tügal** (1) bitgan, çala yeri yoq, batamâm qoldan çıkarılğan, bitkazılğan, âhırıga, pâyanıga yetkazılğan. (2) tügallangan, tolıq; bekami-köst. (216-II)
- (CLAUSON, 480/2, tükel, bk: tüke-; R.DANKOFF-J.KELLY, 204, tükel, bk: tüke-)
- tüket-** tüketmek, bitirmek. **tügamâķ** (1) *tügamâķ* [(1) âhırıga, nihâyasıga yetmâķ, tamâm bolmâķ. / âhırlamâķ, tohtamâķ. / ötib ketmâķ, ötmâķ. (2) işlatilib, sarflanib tamâm bolmâķ. (3) safdan çıkmâķ, tamâm bolmâķ, ölmâķ. (4) barham tâpmâķ, bartaraf bolmâķ, yoqâlmâķ. (216-III)]
- (CLAUSON, 479/2, tüket-, bk: tüke-; R.DANKOFF-J.KELLY, 204, tüket-, bk: tüke-)
- (2) işini, faâliyatini tohtatib tarqatib yubârmâķ, berkitmâķ. (217-I)
- tülüg** tüylü. **tükli** (1) badanda tüki bolğan; möyli. (2)

(CLAUSON, 498/2, tülüg, bk: tü; üstki kısmi tük bilan qâplangan; sertük.
R.DANKOFF-J.KELLY, 203, tülüg, bk: (221-III)
tü)

tümen tümen tümen, pek çok.

tümen miñg bin kere bin.

(CLAUSON, 507/2, tümen; R.DANKOFF-J.KELLY, 204, tümen)

tün gece.

(CLAUSON, 513/1, tün; R.DANKOFF-J.KELLY, 204, tün)

tüne- geceleme.

(CLAUSON, 516/1, tüne- (d-), bk: tün; R.DANKOFF-J.KELLY, 204, tüne-, bk: tün)

tünet- geceletmek.

(CLAUSON, 517/1, tünet- (d-), bk: tüne-; R.DANKOFF-J.KELLY, 204, tünet-, bk: tün)

tüp asıl, kök, dip, temel, herhangi bir şeyin aslı, kökü, insanın aslı. bk: түb.

(CLAUSON, 434/2, түb (d-); R.DANKOFF-J.KELLY, 205, түp)

tüplüg asaletli.

(CLAUSON, 434/2, tüplüg (d-), bk: түb; R.DANKOFF-J.KELLY, 205, tüplüg, bk: түp)

tüpü tepe, insanın başının üst tarafı.

(CLAUSON, 436/1, töpi (töpö);

tüman II (1) on miñg. / nihâyatda köp, sanâğıga yetib bolmaydigan, tümânat.

(2) tilla barâbarida onğ miñg söm. (3) on miñg âtlıqdan ibârat askariy kısm.(222-II)

tün sütkaniñg kün bâtişdan kün çıkqungaça, âqşâmdan tâng âtargaça bolgan kısmi. (223-II)

tünamâq birâr câyda tünni uyqu bilan ötkazmâq, keçasi yatıb kalmâq.(223-III)

tünatmâq *tünamâq* [birâr câyda tünni uyqu bilan ötkazmâq, keçasi yatıb kalmâq.(223-III)] (223-III)

tüb (1) tag, âst. (2) pirâvard natica, âhir, âqibat. (3) iş-harakat, vâqea-hâdisa va ş.k. zamiridagi narsa, asl mâhiyat; negiz. (4) asâsiy, bâş. / asl, asliy. / asâsli, tübli ravişda bolgan; keskin. (5) bütünlay, mutlaqâ, tübdan. (215-II)

tüblüg tübi, tagi bolgan, tagli. (2) çuqur asâsga ega bolgan, asâsli. (3) iş-harakat, vâqea-hâdisa va ş. k.niñg tüb mâhiyati, asâsi, negizi bilan çuqur bağlangan; keskin, ciddi. (216-I)

tepa (1) yer sathidan baland, doñg cây; tepalik, balandlik. / umaman bâşqa câyga

R.DANKOFF-J.KELLY, 197, töpü)

nisbatan yuqâri, baland bolgan cây. (2) birâr narsaning yuqâri kısmi, üsti. (3) köp miqdârda uyulgan narsalardan hâsil bolgan balandlik, donġlik.(4) kişi üstidagi boşlıq, âsmân, falak; yuqâri.(5) 3-ş. egalik va ş. k., ö. -p., ç. k.affikslari bilan kömakçi vazifasida qollanadi (q. tepasiga, tepasida, tepasidan). (161-III)

tür- dürmek.

(CLAUSON, 530/2, tür- (d-);

R.DANKOFF-J.KELLY, 205, tür-)

türmak örab yaki tugin bağlangan narsa; bağ, tugin. (226-III)

türlüg türlü.

(CLAUSON, 546/2, törlüg (törlög; ? d-);

R.DANKOFF-J.KELLY, 205, türlüg)

türli (1) bir-biriga oqşamagan, har hil turga mansub bolgan, har hil. (2) kabi, sinqari, oqşaş, yanġlıġ. (226-II)

türmek kadın budu denilen yemek; dürüm.

(CLAUSON, 550/1, türmek (d-), bk: tür-;

R.DANKOFF-J.KELLY, 205, türmek, bk:

tür-)

türmak örab yaki tugin bağlangan narsa; bağ, tugin. (226-III)

türt- sürtmek, sıvamak, çalmak.

(CLAUSON, 535/1, türt- (d-);

R.DANKOFF-J.KELLY, 205, türt-)

türtmâq (1) kısqâ müddatli keskin zarb bermâq./ şunday zarb bilan birâr işâra kılmâq./ şunday zarb bilan birâr narsani sürmâq, itarmâq.(2) horlamâq, türtkilamâq./ gap bilan urmâq.(3)-ketmâq-, -ötmâq-, -qoymâq- fe'llari bilan birga kelib -qayd kılmâq-, -ta'kidlamâq- ma'nâlarini ifâdalaydi. (229-I)

türtül- sürülmek.

(CLAUSON, 536/2, türtül- (d-), bk: türt-;

R.DANKOFF-J.KELLY, 205, türtül-, bk:

türt-)

türtilmâq *türtmâq* [(1) kısqâ müddatli keskin zarb bermâq./ şunday zarb bilan birâr işâra kılmâq./ şunday zarb bilan birâr narsani sürmâq, itarmâq.(2) horlamâq, türtkilamâq./ gap bilan urmâq.(3) -ketmâq-, -ötmâq-, -qoymâq-

türtün- -yağ- sürünmek, sürünür görünmek.

(CLAUSON, 537/1, türün- (d-), bk: tür-; R.DANKOFF-J.KELLY, 205, türün-, bk: tür-)

türtüş- -yağ- sürmekte yarış etmek.

(CLAUSON, 536/2, türüş- (d-), bk: tür-; R.DANKOFF-J.KELLY, 205, türüş-, bk: tür-)

tüş düş, rüya; düş azması, ihtilam.

(CLAUSON, 559/1, 2 түш (d-); R.DANKOFF-J.KELLY, 206, түш)

tüş- düşmek; inmek.

(CLAUSON, 560/1, түш- (d-); R.DANKOFF-J.KELLY, 206, түш-)

fe'llari bilan birga kelib -qayd qilmâq-,
-ta'kidlamâq- ma'nalarini ifâdalaydi.
(229-I)] (228-II)

türtinmâq (1) *türtmâq* I [(1) kışka müddatli keskin zarb bermâq./ şunday zarb bilan birâr işâra qilmâq./ şunday zarb bilan birâr narsani sürmâq, itarmâq. (229-I)] (2) pand yemâq, қақılmâq. (3) қыналіб, тutilib oқımâq yaki gapirmâq. (4) ағır, нәçәр ahvâlda қâlmâq, қыналмâq. (228-III)

türtişmâq *türtmâq* [(1) kışka müddatli keskin zarb bermâq./ şunday zarb bilan birâr işâra qilmâq./ şunday zarb bilan birâr narsani sürmâq, itarmâq.

(2) ҳорламâq, түрткіламâq./ gap bilan urmâq.(3) -ketmâq-, -ötmâq-, -қoymâq- fe'llari bilan birga kelib -qayd qilmâq-,
-ta'kidlamâq- ma'nalarini ifâdalaydi.
(229-I)] (228-III)

tüş I uyқuda vucudga keladigan âbrazlar; uyқu vaқtıda köriladigan narsalar.(236-II)

tüşmâq (1) yuқâridan, balanddan yaki birâr narsa üstidan pastga tãmân harakat qilmâq; şunday harakat қilib birâr past yerga yetmâq, erişmâq, inmâq. / birâr transpârt vâsitasi yaki ât-ulâvdan yerga, pastga қonmâq. (2) birâr transpârt vâsitasiga otirmâq, чıkmâq. (3) pasayip birâr daracaga yetmâq (türli hâdisalar, прâтсесслар haқıda). (4) mahkamlangan,

tayangan, tutib turilgan yeridan boşab öz âgırligi bilan pastga ketmâķ. / âsilib, sâlinib yaki bâsilib birâr yerga yetmâķ. (5) boşab, üzilib tökilmâķ. (6) havâlab, uçib bârib öz âgırligi bilan birâr yerga yetmâķ, ķonmâķ (ırgıtilgan, âtilgan narsalar haķıda). / zarb bilan urilmâķ. / umuman bir yerga bârib ķonmâķ, kirmâķ. /yaġmâķ, yaġılmâķ (şudriņġ, ķırâv, dol va ş.k. tabiat hâdisalari haķıda). / bâşlanmâķ, çökmâķ, kirmâķ. (7) birâr iş, mansab, lavâzim va ş.k.dan boşamâķ yaki çetlatilmâķ. / çegaradan, haddan ârtiķça birâr hâlatdan ķaytmâķ, özini ķolga ķılmâķ. (8) birâr yakķa, tãmânga, câyga bârmâķ; kirmâķ. / birâr narsa içiga kirmâķ, bâtmâķ, kömilmâķ, çömmâķ. / ġâv, tosıķ va ş.k.dan âşib birâr yerga kirmâķ. / umuman çekkarâķ, içkarirâķ yaki yuķârirâķ câydan ortarâķ, taşķarirâķ, pastrâķ câyga yol âlmâķ, çıķmâķ. (9) safarda birâr câyga bârib toġtamâķ, ķonmâķ. / ķonmâķ (ķuş, samâlyat va ş.k. haķıda). (10) ma'lum yönalişda tarķalib, bârib birâr nuķtaga, yüzaga, sathga toġri, duķ kelmâķ, urinmâķ yaki yayilmâķ./ yönalmâķ (köz, ķaraş haķıda)./ asar, iz ķâldirmâķ.(11) paydâ bolmâķ, körinmâķ./ birâr yerda paydâ bolib urçimâķ, bâsmâķ. (12) ilinmâķ, tutilmâķ; uşlanmâķ./ ķandaydir sabab yaki zarurat, maķsad bilan birâr yerga kelmâķ yaki keltirilmâķ. (13) birâr kimsaga, hânadânga uzatilmâķ,

qaylıq kılib berilmâq. (14) birâr iş, hıttı-harakat, vâqea-hâdisa tufayli çıqımdâr bolmâq, nimadir yoqâtmâq, yutqazmâq. (15) taqsımâtda ma'lum miqdârdan toğri kelmâq yaki tegmâq. / kimsa çekiga, hissasiga toğri kelmâq, yüklanmâq. / umuman toğri kelmâq. (16) duç kelmâq, uçramâq (ğam-taşviş, şubha va umuman bâşka keçinmalar haqıda). (17) ma'lum mablağ, pul, mahnat va ş.k. evaziga kelmâq, alinmâq. (18) kelmâq; berilgan, âlingan bolmâq (arıza, şikâyat, taklif va ş.k. haqıda). (19) darâmad, olca va ş.k. tarzida kelmâq, qolga kirmâq, toplanmâq, camğarilmâq. (20) mâs kelmâq, mânand, toğri kelmâq, muvâfiq kelmâq. (21) kürilmâq, bünyad bolmâq, barpâ kılinmâq. (22) birâr iş yaki hıttı-harakatga kirişmâq, bâşlamâq. (23) âtlar bilan qoşma fe'l yasaydi, mas. (24) =(i)b, =a affiksli ravişdâşlar bilan kelib, iş-harakatniñ tügallanganligini bildiradi, mas. (25) =(i)b affiksli ravişdâşlar bilan kelib, iş-harakatniñ birdan, qoqqısdan, keskin sâdir bolganligini bildiradi, mas. (26) ravişdâş fârmasida özidan keyingi kömakçi fe'l bilan birga qoşma fe'l yasaydi, mas. (237-II)

tüş eğlek, durak, yolculukta dinlenilecek yer ve konulacak zaman.

tüş ödi konulacak zaman; kuşluk vakti.

tüşlük ödhi dinlenmek için yolcuların gece yarısından sonraki konak vakitleri.

tüş II küyaş qâq tepaga kelgan payt. (236-II)

(CLAUSON, 559/1, 3 tüş (d-);

R.DANKOFF-J.KELLY, 205, tüş)

tüşkün dikenli kitre ağaççığı.

(CLAUSON, 563/2, tüşgün (d-), bk: tüş-;

R.DANKOFF-J.KELLY, 205, tüşgün)

tüşür- düşürmek, indirmek.

(CLAUSON, 566/1, tüşür- (d-), bk: tüş-;

R.DANKOFF-J.KELLY, 206, tüşür-, bk:

tüş-)

tüşkün tüşkünlikka, inqırâzga yüz tutgan;

zavâlgâ, tanazzülga uçragan; tâbâra

ârqaga ketib, yamânlaşib bârayatgan. /

ümidsizlik ruhi bilan sugârilgan. (237-I)

tüşirmâk (1) *tüşmâk* 1-17, 19, 22, 23

[(1) yuqâridan, balanddan yaki birâr narsa

üstidan pastga tãmân harakat kılmâk;

şunday harakat kılib birâr past yerga

yetmâk, erişmâk, inmâk. / birâr transpârt

vâsitasi yaki ât-ulâvdan yerga, pastga

ķonmâk. (2) birâr transpârt vâsitasiga

otirmâk, çıkmâk. (3) pasayip birâr

daracaga yetmâk (türli hâdisalar,

prâtsesslar haķıda). (4) mahkamlangan,

tayangan, tutib turilgan yeridan boşab öz

âğırligi bilan pastga ketmâk. / âsilib,

sâlinib yaki bâsilib birâr yerga yetmâk.

(5) boşab, üzilib tökilmâk. (6) havâlab,

uçib bârib öz âğırligi bilan birâr yerga

yetmâk, ķonmâk (ırğıtilgan, âtilgan

narsalar haķıda). / zarb bilan urilmâk. /

umuman bir yerga bârib ķonmâk, kirmâk.

/yağmâk, yağılmâk (şudriñg, kırâv, dol va

ş.k. tabiat hâdisalari haķıda). / başlanmâk,

çökmâk, kirmâk. (7) birâr iş, mansab,

lavâzim va ş.k.dan boşamâk yaki

çetlatilmâk. / çegaradan, haddan ârtıķça

birâr hâlatdan ķaytmâk, özini ķolga

ķılmâk. (8) birâr yaķķa, tãmânga, câyga

bârmâk; kirmâk. / birâr narsa içiga

kirmâk, bâtmâk, kömilmâk, çömmâk. /

ğâv, tosıq va ş.k.dan âşib birâr yerga kirmâq. / umuman çekkarâq, içkarirâq yaki yuqârirâq câydan ortarâq, taşkarirâq, pastrâq câyga yol âlmâq, çıqmâq. (9) safarda birâr câyga bârib tohtamâq, qonmâq. / qonmâq (quş, samâlyat va ş.k. haqıda). (10) ma'lum yönalişda tarqalib, bârib birâr nuqtaga, yüzaga, sathga toğri, duç kelmâq, urinmâq yaki yayilmâq./ yönalmâq (köz, qarâş haqıda)./ asar, iz qâldirmâq. (11) paydâ bolmâq, körinmâq./ birâr yerda paydâ bolib urçimâq, bâsmâq. (12) ilinmâq, tutilmâq; uşlanmâq./ qandaydir sabab yaki zarurat, maqsad bilan birâr yerga kelmâq yaki keltirilmâq. (13) birâr kimsaga, hânadânga uzatilmâq, qaylıq qilib berilmâq. (14) birâr iş, hattı-harakat, vâqea-hâdisa tufayli çıqımdâr bolmâq, nimadir yoqâtmâq, yutqazmâq. (15) taqsimâtda ma'lum miqdârdan toğri kelmâq yaki tegmâq. / kimsa çekiga, hissasiga toğri kelmâq, yükulanmâq. / umuman toğri kelmâq. (16) duç kelmâq, uçramâq (ğam-taşviş, şubha va umuman bâşqa keçinmalar haqıda). (17) ma'lum mablağ, pul, mahnat va ş.k. evaziga kelmâq, alinmâq. (19) darâmad, olca va ş.k. tarzida kelmâq, qolga kirmâq, toplanmâq, camgarilmâq. (22) birâr iş yaki hattı-harakatga kirişmâq, bâşlamâq. (23) âtlar bilan qoşma fe'l yasaydi, mas. (237-II)] (2) ârtilgan yükni yerga âlib

qoymaq, yükdan boşatmaq. (3) birâr narsa bilan urmaq, sâlmâq. (4) yemâq, içmâq; yeb-içib qoymaq. (5) oqıb yaki âğzaki, yadaki aytib tamâmlamâq, tügatmaq. (6) âtlar bilan birikib qoşma fe'l yasaydi, mas. (236-III)

tüşürgü çayın ırmağa karışan ağzı, değirmenin bir ırmağa olan savağı.

(CLAUSON, 566/2, түşürgü (d-), bk: түşür-; R.DANKOFF-J.KELLY, 206, түşürgü, bk: түş-)

tütet- tütötmek. bk: tütit-.

[CLAUSON, 452/1, tütet- (d-), bk: tüte-; R.DANKOFF-J.KELLY, 206, tütet-, bk: tüt- (tüte- ?)]

tütün duman.

[CLAUSON, 457/2, tütün, bk: tüte-; R.DANKOFF-J.KELLY, 206, tütün, bk: tüt- (tüte- ?)]

tütüş- kavga etmek, tutuşmak, çekişmek, avı yakalamağa yardım ve yarış etmek.

bk: tutuş-.

[CLAUSON, 462/1, tutuş-/tütüş- (? tutoş-), bk: tut-; R.DANKOFF-J.KELLY, 206, tütüş-, bk: tut-]

tüşürgi ârtıqça suvni âqızib yubâriş üçün maşsus tarnâv, mas. suv tegirmânida. (236-III)

tütatmâq (1) *tütamâq* [(1) tütünlanib yanmaq, buruqsımâq; tütün çıkarmâq. (2) is çıkarib, şışani qaraytirib yanmaq (çırâq haqıda). (3) tutaqmâq, tutaqib ketmâq, kızişmâq; yanmaq. (231-II)] / tütün bâstirmek, tütünga toldirmek. (2) ot âldirib yandırıp âlmak. / çekmak (papierâsni). (231-II)

tütün birâr narsa yanganda havâğa acralib çıkadigan mayda zarralardan ibârat gazsımân mâddalar macmun. (234-II)

tutişmâq *tutmâq* 1-4, 6-17 [(1) qol bilan uşlamâq, uşlab turmâq; tutinmâq. / umuman tişida tişlab, âğziga sâlib, kulâğıga kıstirib va ş.k. yollar bilan uşlab turmâq. (2) âvlab, kuvib, izidan bârib va ş.k. yollar bilan uşlamâq, uşlab âlmâq, qolga tüşirmâq. / harakatdagi narsani uşlab âlmâq, uşlab qâlmâq; harakatdan tohtatib qoliga kiritmâq. (3) birâr narsani

iltifâtan kimsaga taklif qılmâq, fâydalanış üçün toğrilamâq, bermâq. (4) birâr narsani bâşqa narsaga toğrilib, robaro qilib uşlamâq, sâlmâq. / isiniş yaki isitiş maqsadida âlâvga yaki quyaşga sâlmâq, tâblamâq. / birâr narsaniñg yoliga köndalañg qilib uşlamâq, uzatib, çözüb yaki çıkarib turmâq. (6) tiymâq, bâsmâq, uşlamâq. (7) idâra qılmâq, bâşqarmâq. / öz qoli âstidagi, izmidagi, qaramâğıdagi kimsalarga qandaydir munâsabatda, muâmalada bolmâq. (8) birâr tarzda işlatmâq, fâydalanmâq, qollanmâq. / umuman fâydalanmâq, işlatmâq. (9) parvarış qılmâq, bâkmâq (pilla qurtini). (10) işlatış, fâydalanış üçün öz ihtiyarida qaramâğıda âlib turmâq, saqlamâq. (11) saqlamâq; kaldirmâq. (12) öz faâliyatida, işida birâr yolni ötkazmâq, amalga âşirmâq, ma'lum yoldan bârmâq. (13) barça tartib-qâidalarga riâya qılğan hâlda amalga âşirmâq, bacâ keltirmâq, qılmâq. (14) birâr iş gap va ş.k. bilan band, âvâra qilib, uşlab qalmâq, ketkazmay qoymâq. / gâv bolib, hâlaqıt berib va ş.k. yollar bilan iş-harakatni sekinlatmâq yaki tohtatmâq. (15) işgâl qılmâq, egallamâq, mâlik bolmâq. (16) hisâblamâq, sanamâq, ... dep bilmâq. (17) pardalaş, tösiş, qâplaş va ş.k. maqsadlar üçün ornatmâq, bâğlab, ilib yaki âsib qoymâq. / birâr narsa bilan bekitmâq, qâplamâq, tosmâq. / atrâflab yaki çetiga birâr narsa tikmâq,

tüz düz.

(CLAUSON, 471/2, tüz (d-);
R.DANKOFF-J.KELLY, 206, tüz)

tüz- düzmek, düzeltmek.

(CLAUSON, 472/2, tüz- (d-);
R.DANKOFF-J.KELLY, 206, tüz-)

tüzül- düzelmek, tertip ve tanzim edilmek.

(CLAUSON, 575/2, tüzül- (d-), bk: tüz-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 206, tüzül-, bk:
tüz-)

mahkamlamâk. (233-I)] (233-I)

tüz II (1) sayhân, tekis yer, tekislik. (2)
fâydalanılmay yatgan yer, boz yer, kırık.
(218-III)

tüz mâk (1) barpâ etmâk, vucudga
keltirmâk, yaratmâk. (2) tarkibiy
kısmalardan yaħlit narsa yaratmâk, tarkib
etmâk, tartib kılmâk. / türlü material
ma'lumât va ş.k.ni yığıb va ma'lum
tartibda câylaştırıb, yaħlit bir hâlga
keltirmâk; yaratmâk. / rasmiy ravişda
kelişib birâr hüccat yazmâk. (3)
uyuştirmâk; qurmâk, kılmâk. (4)
tüzatmâk I 2 [(2) büzilgan, işdan çıkqan
narsani tiklamâk, fâydalanışga, işlatisga
yarâqli hâlga keltirmâk; remânt kılmâk.
(219-II)] (220-I)

tüzilmâk **tüz mâk I-3** [(1) barpâ etmâk,
vucudga keltirmâk, yaratmâk. (2) tarkibiy
kısmalardan yaħlit narsa yaratmâk, tarkib
etmâk, tartib kılmâk. / türlü material
ma'lumât va ş.k.ni yığıb va ma'lum
tartibda câylaştırıb, yaħlit bir hâlga
keltirmâk; yaratmâk. / rasmiy ravişda
kelişib birâr hüccat yazmâk. (3)
uyuştirmâk; qurmâk, kılmâk. (220-I)]
(219-III)

2.1. Yapısına Göre Kelimeler

DLT ve ÖTİL'de tam karşılığı bulunan kelimeler, yapılarına göre kök, türemiş, birleşik kelimeler; ikilemeler ile alıntı kelimeler olarak sınıflandırılmıştır. Bunlar belirlenirken, birinci bölümde verilen ortak kelimeler listesi taranmış, Clauson ve

Dankoff-Kelly'nin etimolojileri kelimelerin yapısı belirlenirken esas alınmıştır. Ortak kelimeler birinci bölümde anlamlarıyla birlikte aynen verilmiştir. Ancak bu başlık altında anlamlar fazla yer kaplayacağından sadece kelimenin ÖTİL'deki karşılığı ve sayfa-sütun numarası alınmıştır.

2.1.1. Kök Durumundaki Kelimeler

Kök durumundaki kelimeler, isimler ve fiiller olmak üzere iki grupta incelenmiştir. Clauson ile Dankoff-Kelly'deki etimolojiler de gözetilmiştir.

2.1.1.1. Basit İsimler

Divanü Lugati't-Türk

Özbek Tilining İzahli Lügati

<i>taban</i> taban; deve tabanı.	<i>tāvân I</i> (195-I)
<i>tağ</i> dağ.	<i>tâğ</i> (212-I)
<i>tağay</i> dayı.	<i>tâğa</i> (212-II)
<i>tağağ</i> tavuk -cins adı-. bk: tağuk.	<i>tāvuk</i> (196-I)
<i>tağuk</i> horoz; tavuk. bk: tağağ.	<i>tāvuk</i> (196-I)
<i>tal</i> dal, yaş dal.	<i>tâl I</i> (198-III)
<i>talak</i> dalak.	<i>talâk II</i> (112-II)
<i>tam</i> duvar, dam, kale.	<i>tâm I</i> (199-III)
<i>tamu</i> cehennem.	<i>tamuğ</i> (115-I)
	<i>tâmuğ</i> (202-I)
<i>tan</i> sabah, akşam esen serin esinti.	<i>tañg I</i> (202-II)
<i>tañg</i> tan; sabah vakti.	<i>tañg I</i> (202-II)
<i>tar</i> dar.	<i>tar I</i> (205-II)
<i>tarhan</i> İslamlıktan önce verilmiş olan bir addır. "bey" demektir.	<i>târhan</i> (208-III)
<i>taş</i> dış; taşra, gurbet; geniş, açıklık, yazı, yabancı yer.	<i>taş</i> (136-II)
	<i>tuş II</i> (190-I)

<i>taş</i> taş, kaya.	<i>tâş I</i> (209-II)
<i>tavar</i> mal; davar. bk: tawar.	<i>tâvar</i> (194-II)
<i>tawar</i> mal, mülk; eşya. bk: tavar.	<i>tâvar</i> (194-II)
<i>tawılķu</i> tabarhun. bk: tawılģuç.	<i>tâbulģı</i> (194-II)
<i>tawılģuç</i> tabarhun; innap dedikleri meyve; kızıl ağaç; bakam ağacı; tarhun denen sebze; kızıl söğüt. bk: tawılķu.	<i>tâbulģı</i> (194-II)
<i>tay</i> tay.	<i>tay I</i> (197-III)
<i>taz</i> kel, daz; boynuzsuz; bitkisiz, çorak.	<i>tâz</i> (196-III)
<i>tegiñg</i> tekin, samur.	<i>tiyin II</i> (171-III)
<i>tegül</i> değil.	<i>tügül</i> (217-III)
<i>tejik</i> Tacik, Farşlı.	<i>tâcık</i> (196-II)
<i>tek</i> tek, sadece, bir şey dilemeyecek; gibi, benzetme edatı.	<i>tek</i> (155-I)
<i>teke</i> teke; boynuzundan yay yapılan erkek geyik.	<i>taka</i> (108-III)
<i>telü</i> deli, çılgın; ahmak. bk: telwe.	<i>telba</i> (156-III)
<i>telwe</i> deli. bk: telü.	<i>telba</i> (156-III)
<i>temür</i> demir.	<i>temir</i> (158-III)
<i>ten</i> vücut.	<i>tana I (f-t)</i> (115-III)
<i>tene</i> tane; susam, mışmış gibi şeyler.	<i>dana (f-t)</i> (233-II)
<i>teñg</i> denk, öğür, akran.	<i>teñg</i> (159-III)
<i>teñgiz</i> deniz.	<i>deñgiz</i> (221-II)
<i>ter</i> ter.	<i>ter</i> (163-III)
<i>ter</i> ücret, çalışana verilen para.	<i>ter</i> (163-III)
<i>teri</i> deri.	<i>teri I</i> (164-III)
<i>ters</i> güç olan her nesne.	<i>ters</i> (167-I)
<i>teytik</i> akıllı, zeki.	<i>tetik</i> (168-II)

<i>teve</i> deve.	<i>tuya</i> (240-II)
<i>tevey</i> deve.	<i>tuya</i> (240-II)
<i>tewe</i> deve.	<i>tuya</i> (240-II)
<i>tewey</i> deve.	<i>tuya</i> (240-II)
<i>tewi</i> deve.	<i>tuya</i> (240-II)
<i>têwi</i> deve.	<i>tuya</i> (240-II)
<i>tezek</i> tezek, at gübresi.	<i>tezak [f-t]</i> (153-III)
<i>til</i> dil; söz; lügat.	<i>til</i> (174-III)
<i>tin</i> dinmiş; haylaz, işsiz; tembelleşmek, harınlaşmış.	<i>tin</i> (179-I)
<i>tin</i> ruh, nefes, soluk.	<i>tin</i> (179-I)
<i>turngak</i> tırnak.	<i>turnâk</i> (186-III)
<i>tuş</i> diş.	<i>tüş I</i> (189-III)
<i>tiwi</i> deve.	<i>tuya</i> (240-II)
<i>tiz</i> diz.	<i>tiz I</i> (170-I)
<i>toklu</i> toklu, altı aylık kuzu.	<i>tokli</i> (258-II)
<i>toķu</i> toka, kemer tokası.	<i>toķa</i> (257-II)
<i>toķuz</i> sayıda dokuz.	<i>toķķuz</i> (259-II)
<i>tomşuķ</i> kuş gagası.	<i>tumşuķ</i> (223-II)
<i>ton</i> elbise.	<i>ton</i> (249-I)
<i>tonġuz</i> domuz.	<i>tonġuz</i> (250-I)
<i>tor</i> tuzak, ağ.	<i>tor I</i> (252-III)
<i>toruġ</i> at rengi, doru renk.	<i>torıķ</i> (253-II)
<i>tovil</i> davul; avda doġan kuşu için çalınan davul.	<i>davul II</i> (231-I)
<i>toy</i> ordu kuraġı.	<i>toy</i> (243-III)
<i>toz</i> toz.	<i>toz</i> (242-III)
<i>töl</i> yavrulama zamanı; yavru, döl.	<i>töl</i> (245-III)

<i>tör</i> evin veya odanın en iyi, en önemli yeri, sediri. bk: töre.	<i>tör II</i> (253-I)
<i>töre</i> evin önemli yeri ve sediri. bk: tör.	<i>tör II</i> (253-I)
<i>tört</i> sayıda dört.	<i>tört</i> (253-III)
<i>töş</i> döş, göğsün başı.	<i>töş</i> (256-II)
<i>tul</i> dul.	<i>tul</i> (221-III)
<i>tuman</i> duman, sis.	<i>tuman I</i> (222-II)
<i>turna</i> durna, turna kuşu.	<i>turna</i> (228-I)
<i>tuz</i> tuz.	<i>tuz I</i> (218-II)
<i>tü</i> tüy, kıl, saç; renk, at tonu.	<i>tük</i> (221-III)
<i>tüb</i> dip, asıl, kök. bk: tüp.	<i>tüb</i> (215-II)
<i>tümen</i> tümen tümen, pek çok.	<i>tüman II</i> (222-II)
<i>tün</i> gece.	<i>tün</i> (223-II)
<i>tüp</i> asıl, kök, dip, temel, herhangi bir şeyin aslı, kökü, insanın aslı. bk: tüb.	<i>tüb</i> (215-II)
<i>tüpü</i> tepe; insanın başının üst tarafı.	<i>tepa</i> (161-III)
<i>tüş</i> düş, rüya; düş azması, ihtilam.	<i>tüş I</i> (236-II)
<i>tüş</i> eğlek, durak, yolculukta dinlenilecek yer ve konulacak zaman.	<i>tüş II</i> (236-II)
<i>tüz</i> düz.	<i>tüz II</i> (218-III)

2.1.1.2. Basit Fiiller

Divanü Lugati't-Türk

taḳ- takmak.

tam- damlamak.

tan- inkar etmek.

tanu- danışmak; işaret etmek; söylemek, emretmek; tavsiye etmek.

Özbek Tilining İzahli Lügati

taḳmâḳ (147-II)

tammâḳ (201-I)

tanmâḳ (203-I)

tanimâḳ (117-III)

<i>tarma-</i> tırmalamak.	<i>turnamâk</i> (186-II)
<i>tart-</i> tartmak; cezp etmek; çekmek, uzatmak, germek; getirmek, almak, çıkarmak.	<i>târtmâk</i> (207-II)
<i>taş-</i> taşmak.	<i>tâşmâk</i> (210-III)
<i>taşu-</i> taşımak; çıkarıp atmak, koğmak.	<i>taşımâk</i> (138-I)
<i>tatı-</i> tat vermek.	<i>tatımâk</i> (133-I)
<i>tay-</i> kaymak.	<i>tâymâk</i> (198-I)
<i>taya-</i> dayak kaymak, dayak dikmek, dayamak.	<i>tayamâk</i> (144-II)
<i>te-</i> demek, söylemek. bk: ti-.	<i>demak</i> (220-II) <i>demâk</i> (220-III)
<i>teg-</i> değmek; dokunmak, ermek, erişmek, vermek; yakalamak; düşmek; hücum etmek.	<i>tegmâk</i> (152-I)
<i>tep-</i> döğmek, vurmak, tepmek.	<i>tepmâk</i> (163-II)
<i>tepre-</i> tepremek, kımıldamak.	<i>tebremâk</i> (150-II)
<i>ter-</i> dermek, toplamak.	<i>termâk</i> (166-II)
<i>tıdh-</i> geri koymak, men' etmek. bk: tıt-, tıy-.	<i>tıymâk</i> (171-III)
<i>tık-</i> tıkmak, doldurmak.	<i>tıkmâk</i> (192-I)
<i>tin-</i> dinlenmek; solumak, nefes almak; dinmek, sonu gelmek.	<i>tinmâk</i> (180-III)
<i>tıt-</i> ditmek, ziyadesiyle parçalamak.	<i>tıtmâk</i> (188-III)
<i>tıt-</i> geri koymak, men' etmek. bk: tıdh-, tıy-.	<i>tıymâk</i> (171-III)
<i>tıy-</i> men' etmek. bk: tıdh-, tıt-.	<i>tıymâk</i> (171-III)
<i>ti-</i> demek. bk: te-.	<i>demak</i> (220-II)
	<i>demâk</i> (220-III)
<i>tik-</i> bir şeyi delmek, dürtmek, sokmak; -ağaç- dikmek; bir şeyi dikey hale getirmek; -dikiş- dikmek.	<i>tikmâk</i> (174-II)

<i>tıl-</i> dilmek, uzunluğuna yarmak veya kesmek.	<i>tılmâk</i> (177-III)
<i>tîle-</i> dilemek, istemek; beklemek, aramak.	<i>tılamâk</i> (176-I)
<i>tıre-</i> dayak veya direk dikmek.	<i>tıramâk</i> (183-III)
<i>tüz-</i> dizmek.	<i>tüz mâk</i> (171-II)
<i>toğ-</i> doğmak, meydana çıkmak, belirlemek; yükselmek, havalanmak, göğe ağmak.	<i>tuğmâk</i> (241-II)
<i>toğra-</i> doğramak.	<i>toğramâk</i> (260-I)
<i>toķı-</i> -insan- döğmek; -demir- döğmek; vurmak; çarpmak; dokumak; dokunmak; götürmek ve batırmak.	<i>toķımâk</i> (258-I)
<i>tolğa-</i> takınmak, dolamak; ağrı tutmak, iç bulanmak, burulmak.	<i>tolgamâk</i> (248-II)
<i>toņg-</i> soğuktan donmak.	<i>toņgmâk</i> (249-II)
<i>toz-</i> tozarmak, toz yükselmek.	<i>tozmâk</i> (243-II)
<i>tög-</i> döğmek, dövmek, inceltmek.	<i>tüymâk I</i> (221-I)
<i>tök-</i> dökmek.	<i>tökmâk</i> (245-II)
<i>tön-</i> dönmek.	<i>dönmâk</i> (243-II)
<i>töşe-</i> döşemek.	<i>töşamâk</i> (256-III)
<i>tut-</i> tutmak, yakalamak.	<i>tutmâk</i> (234-I)
<i>tuy-</i> duymak.	<i>tuymâk II</i> (221-I)
<i>tüg-</i> düğmek, düğümlemek, bağlamak.	<i>tügmâk</i> (217-II)
<i>tüke-</i> tükenmek, bitmek; yetmek, kifayet etmek.	<i>tügamâk</i> (216-III)
<i>tür-</i> dürmek.	<i>türmak</i> (226-III)
<i>türt-</i> sürtmek, sıvamak, çalmak.	<i>türtmâk</i> (229-I)
<i>tüş-</i> düşmek; inmek.	<i>tüşmâk</i> (237-II)
<i>tüz-</i> düzmek, düzeltmek.	<i>tüz mâk</i> (220-I)

2.1.2. Türemiş Kelimeler

Türemiş kelimeler, türemiş isimler ve türemiş fiiller olmak üzere iki grupta incelenmiştir. Clauson ile Dankoff-Kelly'deki etimolojilerden de faydalanılarak; yapının kök veya gövdesi, ekleri ayrılarak belirtilmiştir.

2.1.2.1. Türemiş İsimler

2.1.2.1.1. İsimden Türemiş İsimler

Divanü Lugati't-Türk

Özbek Tilining İzahli Lügati

tamğa+luğ bir kişilik sofrası; küçük ibrik; **tamğali** (115-II)
hakanın damgası bulunan eşya.

(CLAUSON, 505/2, tamğalığ, bk: tamğa;
R.DANKOFF-J.KELLY, 176, tamğalığ,
bk: tamğa, tam-)

tamğa+luğ küçük ibrik; bir kişilik sofrası; **tamğali** (115-II)
hakanlardan başkasının yemek yememesi
için damgalanmış.

(CLAUSON, 506/1, tamğalık, bk: tamğa;
R.DANKOFF-J.KELLY, 176, tamğalık,
bk: tamğa, tam-)

tat+luğ tatlı. **tatli** (209-I)

(CLAUSON, 436/1, tatlığ, bk: 454/1
tatığlığ; R.DANKOFF-J.KELLY, 181,
tatlığ, bk: tatığlığ)

temür+çi demirci. **temirçi** (159-II)

(CLAUSON, 509/2, temirçi (d-),bk: temir ;
R.DANKOFF-J.KELLY, 185, temürçi)

ter+lik teri çekmek için eğerin veya **terlik** (165-II)
palanın altına konulan keçe.

(CLAUSON, 546/2, terlik (? d-), bk: ter;

R.DANKOFF-J.KELLY, 186, terlik, bk:
ter)

toḡ+huḡ tokluk; insanın başı saçsız ve **toḡlik** (258-II)
hayvanın boynuzsuz olması.

(CLAUSON, 469/1, toḡluk, bk: 1 toḡ;
R.DANKOFF-J.KELLY, 193, toḡluk, bk:
*to-, toḡ)

toḡ+uḡ çörek. **tokaç** (259-I)

(CLAUSON, 467/1, toḡaç; R.DANKOFF-
J.KELLY, 195, toḡaç, bk: *to-, toḡ)

top+iḡ topuk; top, çevgenle vurulan top, **topıḡ** (251-I)
topaç.

(CLAUSON, 437/2, tobiḡ, bk: tob;
R.DANKOFF-J.KELLY, 195, topıḡ, bk:
top)

tört+ü+nç sayıda dördüncü. **törtinçi** (253-III)

(CLAUSON, 535/2, törtinç (? dördünç),
bk: 534/2, tört; R.DANKOFF-J.KELLY,
198, törtünç, bk: tört)

töşek+lig döşekli, döşek sahibi. **töşâḡlik** (257-I)

(CLAUSON, 564/1, töşeklig (d-), bk:
563/2, töşek; R.DANKOFF-J.KELLY,
198, töşeklig, bk: töşe-)

töşek+lig döşeli, döşenmiş. **töşâḡlik** (257-I)

(CLAUSON, 564/1, töşeklig (d-), bk:
563/2, töşek; R.DANKOFF-J.KELLY,
198, töşeklig, bk: töşe-)

töşek+lik döşeklik, döşek ve benzeri **töşâḡlik** (257-I)

şeyleri yapmak üzere hazırlanıp ayrılmış
olan.

(CLAUSON, 564/1, töşeklik (d-), bk:

563/2, töşek; R.DANKOFF-J.KELLY,
198, töşeklik, bk: töşe-)

tuş+ag köstek, at ayağına vurulan bukağı. **tuşav** (239-II)

(CLAUSON, 562/1, tuşag, bk: tuşa-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 201, tuşag, bk:
tuş)

tuz+ak tuzak. **tuzak** (220-II)

(CLAUSON, 467/2, tuzak (? d-);
R.DANKOFF-J.KELLY, 203, tuzak, bk:
tuz)

tuz+lug tuzlu. **tuzli** (220-I)

(CLAUSON, 575/1, tuzlug (? d-), bk: tuz;
R.DANKOFF-J.KELLY, 203, tuzlug, bk:
tuz)

tüb+lüg asaletli. **tüblüg** (216-I)

(CLAUSON, 439/2, tüblüg (d-), bk: түb;
R.DANKOFF-J.KELLY, 205, tüplüg, bk:
tüp)

tü+lüg tüylü. **tükli** (221-III)

(CLAUSON, 498/2, түlüg, bk: тү;
R.DANKOFF-J.KELLY, 203, түlüg, bk:
tü)

tüp+lüg asaletli. **tüblüg** (216-I)

(CLAUSON, 434/2, tüblüg (d-), bk: түb;
R.DANKOFF-J.KELLY, 205, tüplüg, bk:
tüp)

tür+lüg türli. **türli** (226-II)

(CLAUSON, 546/2, törlüg (törlög; ? d-);
R.DANKOFF-J.KELLY, 205, türlüg)

2.1.2.1.2. Fiilden Türemiş İsimler

Divanü Lugati't-Türk

Özbek Tilining İzahli Lügati

taḳ-ı dahi.

(CLAUSON, 466/1, taḳı (d-), bk: taḳ-; R.DANKOFF-J.KELLY, 178, taḳı)

tam-aḳ boğaz. bk: tamğaq.

(CLAUSON, 504/2, tamaḳ, bk: tamğaq; R.DANKOFF-J.KELLY, 176, tamaḳ, bk: tam-: tamğaq)

tam-ar damar. bk: tamur, tamır.

(CLAUSON, 508/1, tamar/tamır (d-); R.DANKOFF-J.KELLY, 176, tamar, bk: tam-)

tam-ğa damga, hakanın ve başkalarının damgası.

(CLAUSON, 505/1, tamğa, bk: tam-; R.DANKOFF-J.KELLY, 175, tamğa, bk: tam-)

tam-ğaḳ boğaz, damak. bk: tamaḳ.

(CLAUSON, 505/1, tamğaq, bk: tam-; R.DANKOFF-J.KELLY, 175, tamğaq, bk: tam-)

tam-ır damar, sinir. bk: tamar, tamur.

(CLAUSON, 508/1, tamar/tamır (d-); R.DANKOFF-J.KELLY, 176, tamur, bk: tam-)

tam+ur damar. bk: tamar, tamır.

(CLAUSON, 508/1, tamar/tamır (d-); R.DANKOFF-J.KELLY, 176, tamur, bk: tam-)

tanu-ḳ şahit, tanık.

taḡı (148-II)

taḡın (148-II)

tâmâḳ (201-III)

tâvmir (195-I)

tâmir (200-II)

tamğa (115-I)

tâmâḳ (201-III)

tâvmir (195-I)

tâmir (200-II)

tâvmir (195-I)

tâmir (200-II)

tanıḳ (118-III)

(CLAUSON, 518/2, tanuḫ; R.DANKOFF-J.KELLY, 176, tanuḫ, bk: tanu-)

tap-ıṣ iki kişinin işlerini birbirine **tapiṣ** (203-III)
tapşırması, vekilleşme, yekeleşme.

(CLAUSON, 446/1, tapiṣ, bk: tap-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 177, tapiṣ, bk:
tap-)

tar-ğak tarak. **tarâk** (128-II)

(CLAUSON, 539/1, tarğak (? d-), bk: tara-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 179, tarğak, bk:
tara-, tar-)

tar-ğil -at'tan başka her hayvan için- alaca. **tarğil** (130-II)

(CLAUSON, 539/2, tarğil; R.DANKOFF-
J.KELLY, 178, tarğil, bk: tar-)

tari-ğ ekin, bitki; arpa, buğday; tane, **tarık** (127-I)
tohum; zahire, darı.

(CLAUSON, 537/2, tariğ, bk: tari-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 179, tariğ, bk:
tari-)

tari-ğ ekin, bitki; arpa, buğday; tane, **tarık** (127-I)
tohum; zahire; darı.

(CLAUSON, 537/2, tariğ, bk: tari-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 179, tariğ, bk: tari)

tarma-k yırtıcı hayvanların pençesi. **tarmâk** (127-III)

(CLAUSON, 549/2, tarmaḫ, bk: tarma-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 179, tarmaḫ, bk:
tarma-)

tart-ıg yük ipi, denk sarığı; bir iş çıkması **târtık** (207-II)
üzerine hakanın adamlarını çağırması.

(CLAUSON, 535/2, tartıg, bk: tart-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 180, tartıg, bk:

tart-)

tav-uş duygu ve kıvıldanma. bk: tawış, **dâvuş** (231-I)
tawuş. **tâvuş** (195-III)

(CLAUSON, 446/1, taviş (t-/d-; a/i/o; -b/-
v-/-w-;-i-/-u-); R.DANKOFF-J.KELLY,
182, tawuş, bk: 187, *tew-/taw-)

taw-ış duygu ve kıvıldanma. bk: tavuş, **dâvuş** (231-I)
tawuş. **tâvuş** (195-III)

(CLAUSON, 446/1, taviş (t-/d-; a/i/o; -b/-
v-/-w-;-i-/-u-); R.DANKOFF-J.KELLY,
182, tawuş, bk: 187, *tew-/taw-)

taw-ışğan tavşan. **tâvuşķân** kıyan. (196-I)

(CLAUSON, 447/1, tavişğan;
R.DANKOFF-J.KELLY, 182, tavişğan,
bk: *taw-)

taw-uş duygu ve kıvıldanma. bk: tavuş, **dâvuş** (231-I)
tawış. **tâvuş** (195-III)

(CLAUSON, 446/1, taviş (t-/d-; a/i/o; -b/-
v-/-w-;-i-/-u-); R.DANKOFF-J.KELLY,
182, tawuş, bk: 187, *tew-/taw-)

taya-ķ dayak, dayangaç. **tâyğâķ** (198-II)

(CLAUSON, 568/1, tayaķ (d-), bk: taya-);
R.DANKOFF-J.KELLY, 183, tayaķ, bk:
taya-)

teğir-men değirmen; değirmen taşı. **teğirmân** (151-II)

(CLAUSON, 486/2, teğirmen (d-), bk:
*teğir-; R.DANKOFF-J.KELLY, 184,
teğirmen (d-), bk: *teğir-)

teğ-iş değışme. **teğiş** (151-III)

(CLAUSON, 487/1, teğiş (d-), bk: teğ-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 183, teğiş, bk:
teğ-)

tegr-e etraf, çevre, daire, değre. **tegra** (152-III)

(CLAUSON, 487/2, tegre (d-), bk: *tegir-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 184, tegre, bk:
*tegir-)

teş-ik obur, karnı dolduğu halde gözü **teşik** (169-II)
doymayan kişi.

(CLAUSON, 563/2, teşük (d-), bk: teş-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 187, teşük, bk:
*teş-)

teş-ük taşağı yarık; deşik, yarık. **teşik** (169-II)

(CLAUSON, 563/2, teşük (d-), bk: teş-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 187, teşük, bk:
*teş-)

tet-ik akıllı. bk: teytik. **tetik** (168-II)

(CLAUSON, 455/1, tetik, bk: 2 tet-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 187, tetig, bk:
*tet-)

tıgra-k yılmaz; yiğit, bahadır. **tıyrağ** (172-I)

(CLAUSON, 471/2, tıgrağ, bk: tıgra-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 189, tıgrağ, bk:
tıgra-)

tik-en diken. bk: tikken. **tikan** (172-III)

(CLAUSON, 483/2, tiken (d-), *tikgen, bk:
tik-; R.DANKOFF-J.KELLY, 189,
tiken<tikken, bk: tik-)

tik-ken diken. bk: tiken. **tikan** (172-III)

(CLAUSON, 483/2, tiken (d-), *tikgen, bk:
tik-; R.DANKOFF-J.KELLY, 189,
tiken<tikken, bk: tik-)

tile-k dilek. **tilak** (175-III)

(CLAUSON, 498/1, tilek (d-), bk: tile-;

R.DANKOFF-J.KELLY, 190, tilek, bk:
tile-)

til-ge dilim, uzunlamasına kesilen her şey. **tilka** (177-I)

(CLAUSON, 498/2, tilge (d-), bk: til-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 190, tilge,bk: til-)

til-im dilim. **tilim** (176-III)

(CLAUSON, 500/1, tilim (d-), bk: til-;
R.DANKOFF-J.KELLY,190, tilim,bk: til-)

tire-k direk; kavak. **tirak** (183-III)

(CLAUSON, 543/2, tirek (d-), bk: tire-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 191, tirek, bk:
tire-)

tir-ig diri, canlı, yaşayan. **tirik** (184-II)

(CLAUSON, 543/2, tirig (d-), bk: *tir-;
R.DANKOFF-J.KELLY,191, tirig, bk:
*tir-)

tirke-ş yığılma; kalabalık yüzünden **tirkaş I** (186-I)
yürümekte güçlük.

(CLAUSON, 545/1, tergeş (d-),bk: *terge-;
R.DANKOFF-J.KELLY,186, tergeş, bk:
ter-)

tiz-gin dizgin. **tizgin** (170-I)

(CLAUSON, 574/2, tizgin (d-), bk: tiz-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 192, tizgin, bk:
tiz-)

tiz-im dizi. **tizim** (171-I)

(CLAUSON, 576/2, tizim (d-), bk: tiz-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 192, tizim, bk:
tiz-)

tiz-me şalvarın uçkurluğu, torbanın bağı ve **tizma** (171-I)
buna benzer nesnelere.

(CLAUSON, 576/2, tizme (d-), bk: tiz-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 192, tizme, bk:
tiz-)

to-~~k~~ tok, aç olmayan; saçsız insan; **tuk** (221-III)
boynuzsuz hayvan. **to~~k~~ I** (257-I)

(CLAUSON, 464/2, 2 to~~k~~; R.DANKOFF-
J.KELLY, 193, to~~k~~, bk:*to-)

to~~k~~i-ma~~k~~ tokmak, çamaşır tokmağı. **to~~k~~mâ~~k~~** (258-II)

(CLAUSON, 470/2, to~~k~~ıma~~k~~ (d-),bk: to~~k~~ı-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 195, to~~k~~ıma~~k~~, bk:
to~~k~~i-)

tol~~ğ~~a-~~ğ~~ kadın küpesi. **tol~~ğ~~â~~k~~** (248-III)

(CLAUSON, 496/1, tol~~ğ~~a~~ğ~~ (d-), tol~~ğ~~a-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 194, tol~~ğ~~a~~ğ~~, bk:
tol~~ğ~~a-)

tol~~ğ~~a-~~ğ~~ sıkıntı, kulunç ve iç ağrısı. **tol~~ğ~~â~~k~~** (248-III)

(CLAUSON, 496/1, tol~~ğ~~a~~ğ~~ (d-), tol~~ğ~~a-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 194, tol~~ğ~~a~~ğ~~, bk:
tol~~ğ~~a-)

tal~~k~~-an kavut, kavrulmuş döğülmüş arpa. **tâl~~k~~ân** (199-III)

(CLAUSON, 496/2, tal~~k~~an, bk: talk-,
*talkgan; R.DANKOFF-J.KELLY, 175,
tal~~k~~an)

tol-u dolu, boş olmayan. **tolu~~k~~** (246-III)

(CLAUSON, 495/1, tolu (d-), tol-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 193, tolu, bk:
*to-, tol-)

tol-un ayın ondördü, dolun. **tolun** (246-III)

(CLAUSON, 501/1, tolun (d-), tol-;
R.DANKOFF-J.KELLY,193, tolun, bk:
*to-, tol-)

- topra-*ḳ*** toprak. **tuprâ*ḳ*** (224-II)
 (CLAUSON, 443/1, toprak, bk: topra-;
 R.DANKOFF-J.KELLY, 195, toprak, bk:
 topra-)
- töşe-*k*** döşek. **töşak** (256-III)
 (CLAUSON, 563/2, töşek (d-), bk: töşe-;
 R.DANKOFF-J.KELLY, 198, töşek, bk:
 töşe-)
- tur-*ağ*** sığnak. **turâ*ḳ*** (228-II)
 (CLAUSON, 538/2, turuğ (d-), bk: tur-;
 R.DANKOFF-J.KELLY, 200, turuğ, bk:
 tur-, turiğ)
- tur-*ḳun*** durgun. **turğun** (230-I)
 (CLAUSON, 540/1, turḳun (d-), bk: turuḳ-;
 R.DANKOFF-J.KELLY, 200, turuğ, bk:
 tur-)
- tur-*um*** durum, birinin boyu kadarınca olan **turum I** (229-II)
 uzunluk.
 (CLAUSON, 549/1, turum (d-), bk: 1 tur-;
 R.DANKOFF-J.KELLY, 200, turum, bk:
 tur-)
- tur-*ur*** dır; mazisi ve mastarı olmayan bir **turur** (229-II)
 fiil.
 (CLAUSON, 548/1, turur, bk: 1 tur-;
 R.DANKOFF-J.KELLY, 200, turur, bk:
 tur-)
- tuşa+*ğ*** köstek, at ayağına vurulan bukağı. **tuşâv** (239-II)
 bk: tuşağı.
 (CLAUSON, 562/1, tuşağ, bk: tuşa-;
 R.DANKOFF-J.KELLY, 201, tuşağ, bk:
 tuş)
- tuşa+*ğu*** köstek. bk: tuşağ. **tuşâv** (239-II)

(CLAUSON, 563/1, tuşağı (? d-), bk: tuşa-; R.DANKOFF-J.KELLY, 200, tuşağı, bk: tuş, *tuşa-)

tut-ğak geceleyin düşmanın gözcülerini ve **tutğak** (235-II)
ileri karakollarını yakalamak için çıkarılan
atlı bölük.

(CLAUSON, 453/2, tutğak, bk: tut-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 202, tutğak, bk:
tut-)

tut-ğuç kahve altı, bir parça yemek. **tutğuç** (235-II)

(CLAUSON, 453/1, tutğuç, bk: tut-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 202, tutğuç, bk:
tut-)

tut-ğun tutgun, yakalanan, esir, tutsak. **tutğun** (235-II)

(CLAUSON, 453/2, tutğun, bk: tut-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 202, tutğun, bk:
tut-)

tut-ruğ vasiyet. bk: tutsuğ. **tuturuğ** (234-III)

(CLAUSON, 459/1, tutruğ, bk: tutsuğ;
R.DANKOFF-J.KELLY, 202, tutsuğ, bk:
tut-, tutuz-)

tut-uğ rehin, tutu. **tutuğ I** (235-I)

(CLAUSON, 452/2, tutuğ, bk: tut-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 202, tutuğ, bk:
tut-)

tüg-me düğme. **tügme** (217-II)

(CLAUSON, 482/2, tügme (d-), bk: tüg-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 203, tügme, bk:
tüg-)

tüg-ün düğüm. **tügün** (217-III)

(CLAUSON, 484/1, tügün (d-), bk: tüg-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 203, tügün, bk:

tüg-)

tüke-l tamamen, büsbütün.

tügal (216-II)

(CLAUSON, 480/2, tükel, bk: tüke-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 204, tükel, bk:
tüke-)

tür-mek kadın budu denilen yemek; dürüm. **türmak** (226-III)

(CLAUSON, 550/1, türmek (d-), bk: tür-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 205, türmek, bk:
tür-)

tüş-kün dikenli kitre ağaçığı.

tüşkün (237-I)

(CLAUSON, 563/2, түşgün (d-), bk: түş-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 205, түşgün)

tüşür-gü çayın ırmağa karışan ağzı, değirmenin bir ırmağa olan savağı. **tüşürgi** (236-III)

(CLAUSON, 566/2, түşürgü (d-),bk: түşür-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 206, түşürgü, bk:
tüş-)

tüt-ün duman.

tütün (234-II)

[CLAUSON, 457/2, tütün, bk: tüte-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 206, tütün, bk:
tüt- (tüte- ?)]

2.1.2.2. Türemiş Fiiller

2.1.2.2.1. Fiilden Türemiş Fiiller

Divanü Lugati't-Türk

Özbek Tilining İzahli Lügati

- tağla-t-** dağlatmak. **dâğlatmâk** (236-II)
 (CLAUSON, 470/1, tağlat- (d-), bk: tağla-;
 R.DANKOFF-J.KELLY, 174, tağla-,
 bk: dağ)
- tağ-ıl-** takılmak, dizilmek. **tağılmâk I** (146-I)
 (CLAUSON, 469/1, tağıl-, bk: tağ-;
 R.DANKOFF-J.KELLY, 178, tağıl-,
 bk: tağ-)
- tağ-tur-** taktırmak, dizdirmek. **tağtırmâk** (148-I)
 (CLAUSON, 468/1, tağtur-, bk: tağ-;
 R.DANKOFF-J.KELLY, 178, tağtur-,
 bk: tağ-)
- talb-ın-** kuş, dalbınmak, çırpınmak. **talpinmâk** (112-II)
 bk: talpın-.
 (CLAUSON, 493/2, talpın-; R.DANKOFF-
 J.KELLY, 174, talpın-, bk: tal-)
- talp-ın-** -kuş- dalbınmak, çırpınmak. **talpinmâk** (112-II)
 bk: talbın-.
 (CLAUSON, 493/2, talpın-; R.DANKOFF-
 J.KELLY, 174, talpin-, bk: tal-)
- tam-tur-** damlattırmak, damzırtmak. **tamdirmâk** (200-I)
 (CLAUSON, 504/2, tamtur- (d-), bk: tam-;
 R.DANKOFF-J.KELLY, 176, tamtur-,
 bk: *tam-)
- tam-uz-** damlatmak, damzırmak. **tamizmâk** (200-II)
 [CLAUSON, 510/1, tamız- (d-; tamuz-);
 R.DANKOFF-J.KELLY, 176, tamuz-,
 bk: tam-]
- tan-ış-** birbirine karşı borçlarını inkar etmek. **tanişmâk** (203-I)

(CLAUSON, 526/2, tanış- (? d-), bk: tan-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 176, tanış-,
bk: tan-)

tanu-l- söz söylenmek; söz geçilmek; işaret **tanılmâk** (117-III)
edilmek.

(CLAUSON, 521/1, tanul-, bk: tanu-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 176, tanul-,
bk: tanu-)

tanu-ş- danışmak; işaretleşmek. **tanişmâk** (118-II)

(CLAUSON, 526/2, tanuş-, bk: tanu-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 176, tanuş-,
bk: tanu-)

tanu-t- başkasına söz eriştirmeyi tavsiye ve **tanitmâk** (118-I)
emretmek.

(CLAUSON, 517/2, tanut-, bk: tanu-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 176, tanut-,
bk: tanu-)

tap-çur- tapşırarak, ulaştırmak; teslim **tapşirmâk** (205-I)
etmek. bk: tapşur-.

(CLAUSON, 437/1, tapçur-, bk:tapşur-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 177, tapçur-)

tap-ın- tapmak, tapınmak; hizmet etmek. **tapinmâk** (203-III)

(CLAUSON, 441/2, tapın-, bk: tap-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 177, tapın-,
bk: tap-)

tap-şur- tapşırarak, ulaştırmak; teslim **tapşirmâk** (205-I)
etmek. bk: tapçur-.

(CLAUSON, 447/1, tapşur-, bk: tapış-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 177, tapşur-,
bk: tap-)

tap-ul- -kaybolan şey - bulunmak. **tapilmâk** (203-II)

(CLAUSON, 441/2, tapıl-, bk: 2 tap-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 177, tapıl-,
bk: tap-)

tar-a- taramak, dağıtılmak. **taramâk** (122-III)

(CLAUSON, 532/1, tara- (? d-);
R.DANKOFF-J.KELLY, 178, tara-,
bk: tar-)

tara-l- taranmak. **taralmâk** (122-III)

(CLAUSON, 547/1, taral-(? d-), bk: tara-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 178, taral-,
bk: tar-)

tara-n- taranmak, kendini yardımsız **taranmâk** (123-II)
taramak.

(CLAUSON, 552/1, taran-(? d-), bk: tara-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 179, taran-,
bk: tara-, tar-)

tar-ıl- -bir nesne, ötekisi içine- dağılmak, **taralmâk** (122-III)
yayılmak; ayrılmak.

(CLAUSON, 537/2, 1 tarıl-, bk: tar-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 178, tarıl-,
bk: tar-)

tarmakla-n- kol kol kuş pençesi gibi akın **tarmâklanmâk** (127-III)
etmek; pençe sahibi olmak -kuş-; kol kol
olmak -su-.

(CLAUSON, 550/2, tarmaqlan-,
bk: tarmaq; R.DANKOFF-J.KELLY, 179,
tarmaqlan-, bk: tarma-)

tarma-ş- tirmalaşmak, birlikte kaşınmak. **tarmaşmâk** (127-II)
bk: tırmaş-.

(CLAUSON, 550/1, tarmaş-, bk: tarma-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 179, tarmaş-,
bk: tarma-)

tarma-t- tirmalatmak. **turnatmak** (186-III)

(CLAUSON, 550/1, tarmat-, bk: tarma-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 179, tarmat-,
bk: tarma-)

tart-ıl- tartılmak; gerimek ve çekilmek. **târtılmâk** (206-III)

(CLAUSON, 536/2, tartıl-, bk: tart-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 180, tartıl-,
bk: tart-)

tart-in- özlemek; acınmak; götürür **târtinmâk** (206-III)
görünmek.

(CLAUSON, 536/2, tartın-, bk: tart-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 180, tartın-,
bk: tart-)

tart-ış- tartışmak, tartmada yardım etmek; **tartışmâk** (207-I)

germekte yardım etmek; birbirini
cezbetmekte ve çekmekte ve kurmakta
yardım etmek; sızlamak.

(CLAUSON, 537/1, tartış-, bk: tart-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 180, tartış-,
bk: tart-)

taş-ğur- taşayazmak. **tâşirmâk** (210-II)

(CLAUSON, 562/2, taşğur-, bk: taş-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 180, taşğur-,
bk: taş-)

taş-ır- taşırmak. **tâşirmâk** (210-II)

(CLAUSON, 566/1, taşır-, bk: taş-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 180, taşır-,
bk: taş-)

taş-ur- taşırmak. **tâşirmâk** (210-III)

(CLAUSON, 566/1, taşur-, bk: taş-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 180, taşur-,

bk: taş-)

taşu-t- taşımak. **taşitmâk** (138-I)

(CLAUSON, 561/2, taşut- (d-), bk: taşu-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 180, taşut-,

bk: taşu-)

tatı-l- tadılmak, tadına bakılmak. **tâtilmâk** (209-I)

(CLAUSON, 436/1, tatıl- (? d- -d-),bk: tat-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 181, tatıl-,

bk: tati-)

tatı-n- tadar görünmek. **tâtinmâk** (209-I)

(CLAUSON, 458/1, tatın-(? d- -d-),bk: tat-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 181, tatin-,

bk: tati-)

tatı-t- tadılmak, tadına tesir etmek, tat **tatitmâk** (133-II)
vermek.

(CLAUSON, 452/1, tatıt-, bk: tati-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 181, tatıt-,

bk: tati-)

taya-n- dayanmak. **tayanmâk** (144-II)

(CLAUSON, 569/2, tayan- (dayan-),
bk: taya-); R.DANKOFF-J.KELLY, 182,
tayan-, bk: taya-)

tay-ış- kaymakta yarış etmek. **tâyışmâk** (197-III)

(CLAUSON, 570/1, tayış-, bk: tay-);
R.DANKOFF-J.KELLY, 182, tayış-,

bk:tay-)

tay-tur- kaydırmak, ziyandırmak. **tâydirimâk** (197-III)

(CLAUSON, 567/2, taytur-, bk: tay-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 182, taytur-,

bk: tay-)

- teg-il-** şaşılasmak, tek gözlü olmak. **teğilmâk** (151-II)
 (CLAUSON, 481/1, tegil- (d-) ;
 R.DANKOFF-J.KELLY, 183, tegil-,
 bk: teg-)
- teg-iş-** muhâkeme olmak; -bir yere- **teğişmak** (151-III)
 değmek; dürüm dürüşmek.
 (CLAUSON, 487/2, teğiş- (d-), bk: teg-;
 R.DANKOFF-J.KELLY, 183, teğiş-,
 bk: teg-)
- teñgle-n-** işi düşünmek, çare düşünmek. **teñgılanmâk** (160-II)
 (CLAUSON, 522/1, teñglen- (d-),
 bk: teñgle-; R.DANKOFF-J.KELLY, 185,
 teñglen-, bk: teñg)
- teñgle-ş-** iki şey birbirine denkleşmek. **teñglaşmâk** (160-II)
 (CLAUSON, 522/2, teñgleş- (d-),
 bk: teñgle-; R.DANKOFF-J.KELLY, 185,
 teñgleş-, bk: teñg)
- tep-il-** tepilmek. **tepillmâk** (162-II)
 (CLAUSON, 439/2, tepil- (? d-), bk: tep-;
 R.DANKOFF-J.KELLY, 185, tepil-,
 bk: tep-)
- tep-in-** tepmek, bir şeyi ayakla **tepinmâk** (162-II)
 kımıldatmak.
 (CLAUSON, 442/1, tepin- (d-), bk: tep-;
 R.DANKOFF-J.KELLY, 185, tepin-,
 bk: tep-)
- tep-iş-** tepişmek. **tepişmâk** (162-II)
 (CLAUSON, 446/2, tepiş- (d-), bk: tep-;
 R.DANKOFF-J.KELLY, 185, tepiş-,
 bk: tep-)

tepre-n- teprenmek.

tebranmâķ (150-II)

(CLAUSON, 444/2, tepren- (d-), bk: tepre-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 186, tepren-,
bk: tepre-)

tepre-t- tepretmek, teprendirmek; **tebratmâķ** (150-II)
kımıldatmak, saldırmak; -yalnız deve için-
sıçratmak.

(CLAUSON, 444/1, tepret- (d-), bk: tepre-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 186, tepret-,
bk: tepre-)

terge-ş- arka arkaya gelerek derleşmek. **tirkaşmâķ** (186-I)

bk: tirkeş-.

(CLAUSON, 446/2, tergeş- (d-), bk:
*terge-; R.DANKOFF-J.KELLY, 186,
tergeş-, bk: ter-)

ter-il- derilmek, toplanmak.

terilmâķ (165-I)

(CLAUSON, 547/2, teril- (d-), bk: ter-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 186, teril-,
bk: ter-)

ter-iş- toplamak; toplamakta ve dermekte **terişmâķ** (165-II)
yardım ve yarış etmek.

(CLAUSON, 554/1, teriş- (d-), bk: ter-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 186, teriş-,
bk: ter-)

teş-il- yarılmak, deşilmek.

teşilmâķ (169-III)

(CLAUSON, 564/1, teşil- (d-), bk: teş-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 187, teşil-,
bk: *teş-)

terle-t- terletmek.

terlatmâķ (165-II)

(CLAUSON, 548/1, terlet- (d-), bk: terle-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 186, terlet-,

bk: ter)

te-tür- söyletmek, dedirtmek. **dedirmâk** (219-II)

(CLAUSON, 459/2, tetür- (d-), bk: te-;

R.DANKOFF-J.KELLY, 183, tetür-,

bk: te-)

tidh-ıl- kaçınmak, çekinmek; alıkoymak, **tiyilmâk** (171-II)
engel olmak.

(CLAUSON, 456/1, tıdhıl-, bk: tidh-;

R.DANKOFF-J.KELLY, 188, tidhil-,

bk: tidh-)

tidh-in- kaçınmak; esirgenmek, yasak **tiyinmâk** (171-III)
edilmek.

(CLAUSON, 458/1, tıdhın-, bk: tidh-;

R.DANKOFF-J.KELLY, 189, tidhin-,

bk: 188, tidh-)

tığrakla-n- yiğitlik göstermek, **tiyraklanmâk** (172-I)
yiğitlenmek.

(CLAUSON, 473/2, tığraklan-, bk: tığrak;

R.DANKOFF-J.KELLY, 189, tığraklan-,

bk: tıgra-)

tık-ıl- tıklamak, sıkışmak. **tıkılmâk** (191-I)

(CLAUSON, 469/2, tıkııl-, bk: tık-;

R.DANKOFF-J.KELLY, 191, tıkııl-,

bk: tık-)

tık-ış- tıklamak, sıkışmak. **tıkışmâk** (191-III)

(CLAUSON, 474/1, tıkış-, bk: tık-;

R.DANKOFF-J.KELLY, 191, tıkış-,

bk: tık-)

tık-tur- tiktirmek, bastırmak. **tıktirmâk** (192-II)

(CLAUSON, 468/1, tıktur-, bk: tık-;

R.DANKOFF-J.KELLY, 191, tıktur-,

bk: tiğ-)

tın-dur- rahat ettirmek, dinlendirmek. ***tındirmâk*** (179-II)

(CLAUSON, 514/1, tındur- (? d-), bk: tın-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 190, tındur-,

bk: tin-)

tıngla-ş- dinlemekte yarış etmek. ***tınglaşmâk*** (179-I)

(CLAUSON, 522/2, tınglaş- (d-), bk:
tıngla-; R.DANKOFF-J.KELLY, 191,
tınglaş-, bk: tıngla-)

tıngla-t- dinletmek. ***tınglatmâk*** (179-I)

(CLAUSON, 522/1, tınglat- (d-), bk:
tıngla-; R.DANKOFF-J.KELLY, 191,
tınglat-, bk: tıngla-)

tışla-t- dişletmek. ***tışlatmâk*** (190-II)

[CLAUSON, 565/1, tışlat- (d-), bk: tışla-
(tışle-); R.DANKOFF-J.KELLY, 191,
tışlat-, bk: tış]

tırma-l- tırmalanmak. ***tırnalmâk*** (186-II)

(CLAUSON, 550/1, tarmal-, bk: tarma-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 179, tarmal-,
bk: tarma-)

tırma-ş- tırmaşmak, kaşınmak. bk: tarmaş-. ***tırmaşmâk*** (186-II)

(CLAUSON, 550/1, tarmaş-, bk: tarma-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 179, tarmaş-,
bk: tarma-)

tıt-ıl- didilmek. ***tıtilmâk*** (188-II)

(CLAUSON, 456/2, tıtıl-(d-), bk: tıt-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 192, tıtıl-,bk: tıt-)

tıt-ış- ditmekte yardım etmek, yırtılmak. ***tıtışmâk*** (188-II)

bk: tıtış-

(CLAUSON, 462/1, tıtış-(d-), bk: tıt-;

R.DANKOFF-J.KELLY, 192, titiş-, bk: tit-)

tik-il- dikilmek; -ağaç- dikilmek, bir şeyi **tikilmâk I** (173-I)
dikine koymak.

(CLAUSON, 481/1, tikil- (d-), bk: tik-;

R.DANKOFF-J.KELLY, 189, tikil-,

bk: tik-)

tik-iş- -ağaç, elbise- dikmekte yardım **tikişmâk** (173-II)
etmek.

(CLAUSON, 487/2, tikiş- (d-), bk: tik-;

R.DANKOFF-J.KELLY, 189, tikiş-,

bk: tik-)

tik-tür- -dikiş- diktirmek. **tiktirmâk** (174-III)

(CLAUSON, 479/2, tiktür- (d-), bk: tik-;

R.DANKOFF-J.KELLY, 189, tiktür-,

bk: tik-)

til-dür- dildirmek. bk: tiltür-. **tildirmâk** (176-II)

(CLAUSON, 494/2, tiltür- (d-), bk: til-;

R.DANKOFF-J.KELLY, 190, tildür-,

bk: til-)

til-tür- dildirmek. bk: tildür-. **tildirmâk** (176-II)

(CLAUSON, 494/2, tiltür- (d-), bk: til-;

R.DANKOFF-J.KELLY, 190, tiltür-,

bk: til-)

tile-n- aranmak, dilenmek. **tilanmâk** (176-II)

(CLAUSON, 501/2, tilen- (d-), bk: tile-;

R.DANKOFF-J.KELLY, 190, tilen-,

bk: tile-)

tile-ş- dilemekte yarış etmek. **tilaşmâk** (176-II)

(CLAUSON, 502/1, tileş- (d-), bk: tile-;

R.DANKOFF-J.KELLY, 190, tileş-,

bk: tile-)

til-in- uzunlamasına dilinmek. **tilinmâk** (176-III)

(CLAUSON, 501/2, tilin- (d-), bk: til-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 190, tilin-,
bk: til-)

til-iş- dilmekte yardım ve yarış etmek. **tilişmâk** (176-III)

(CLAUSON, 502/2, tiliş- (d-), bk: til-;
R.DANKOFF-J.KELLY,190, tiliş-,bk: til-)

tire-n- dayanmak; direnmek, çekinmek. **tiranmâk** (184-I)

(CLAUSON, 552/2, tiren- (d-), bk: tire-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 191, tiren-, bk:
tire-)

tire-ş- direşmek, çekinmek, diremek, **tiraşmâk** (184-I)
sıkıntıdan yürümez olmak, -hayvan-;
çekişmek.

(CLAUSON, 554/1, tireş- (d-), bk: tire-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 191, tireş-, bk:
tire-)

tir-il- dirilmek, yaşamak. **tirilmâk** (185-I)

(CLAUSON, 547/2, tiril- (d-), bk: *tir-;
R.DANKOFF-J.KELLY,191, tiril-, bk:
*tir-)

tirke-ş- toplanmak, toplaşmak, derleşmek. **tirkaşmâk** (186-I)

bk: tergeş-.
(CLAUSON, 545/2, tergeş- (d-), bk:
*terge-; R.DANKOFF-J.KELLY,186,
tergeş-, bk: ter-)

tişe-l- bilenmek, dişenmek. **tişalmâk** (190-I)

(CLAUSON, 564/1, tişel- (d-), bk: tişe-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 191, tişel-, bk:
tiş)

tişe-t- dişetmek. **tişatmâk** (190-I)

(CLAUSON, 562/1, tişet- (d-), bk: tişe-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 191, tişet-, bk:
tiş)

tişle-n- dişlenmek; dişenmek,bilenmek. **tişlanmâk** (190-II)

(CLAUSON, 565/1, tişlen- (d-), bk: tişle-;
R.DANKOFF-J.KELLY,191, tişlen-, bk:
tiş)

tît-iş- ditmekte yardım ve yarış etmek; **titişmâk** (188-II)
yırılmak. bk: titiş-

(CLAUSON, 462/1, titiş-(d-), bk: tît-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 192,titiş-,bk: tit-)

tître-ş- titreşmek. **titraşmâk** (189-II)

(CLAUSON, 460/2, titreş- (? d-), bk: titre-;
R.DANKOFF-J.KELLY,192, titreş-, bk:
*titre-)

tiz-il- dizilmek. **tizilmâk** (170-III)

(CLAUSON, 575/2, tizil- (d-), bk: tiz-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 192, tizil-, bk:
tiz-)

to-dh- doymak. **toymâk** (244-II)

(CLAUSON, 451/1, todh- (?d-);
R.DANKOFF-J.KELLY,193, todh-, bk:
*to-)

tod-un- doyar gibi görünmek. **toyinmâk** (244-II)

(CLAUSON, 458/1, todhun- (d-),bk: todh-;
R.DANKOFF-J.KELLY,193, todhun-, bk:
*to-)

toğra-l- doğramak, parçalamak, -ayakta ve **toğralmâk** (260-I)
dokumada- yarıklar peyda olmak.

(CLAUSON, 472/2, toğral- (d-), bk: toğra-;
R.DANKOFF-J.KELLY,193, toğral-, bk:

toğra-)

toğra-ş- doğramakta yardım etmek, **toğraşmâk** (260-II)
parçalamak ve yarılmak.

(CLAUSON, 473/1, toğraş- (d-), bk: toğra-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 193, toğraş-, bk:
toğra-)

toğra-t- doğratmak. **toğratmâk** (260-II)

(CLAUSON, 472/2, toğrat- (d-), bk: toğra-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 193, toğrat-, bk:
toğra-)

toğ-tur- doğurtmak. **tuğdirmâk** (241-I)

(CLAUSON, 468/1, tuğtur- (d-), bk: tuğ-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 199, tuğtur-, bk:
tuğ-)

toķı-l- dökülmek; dokunmak; adam **toķılmâk** (257-III)
döğülmek. bk: toķul-. **tökilmâk** (245-I)

(CLAUSON, 469/2, toķıl- (d-), bk: toķı-; **tüyilmâk I** (221-I)
R.DANKOFF-J.KELLY, 195, toķıl-, bk:
toķı-)

toķı-n- -insan- döğülmek; çarpmak; **toķınmâk** (258-II)
döğülerek sertletirmek; dokunmak.

(CLAUSON, 471/1, toķın- (d-), bk: toķı-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 195, toķın-, bk:
toķı-)

toķı-ş- çarpışmak, harp etmek. bk: toķuş-. **toķışmâk II** (258-II)

(CLAUSON, 474/1, toķış- (d-), bk: toķı-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 195, toķış-, bk:
toķı-)

toķı-t- vurdurmak; döğdürmek; dokutmak. **toķıtmâk** (258-I)

(CLAUSON, 467/2, toķıt- (d-), bk: toķı-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 195, toķıt-, bk:

toķi-)

toķu-l- döğölmek; dokunmak; adam **toķılmâķ** (257-III)
döğölmek. bk: toķıl-.

(CLAUSON, 469/2, toķıl- (d-), bk: toķı-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 195, toķıl-, bk:
toķi-)

toķu-ş- vuruşmak, çarpışmak, harp etmek. **toķışmâķ II** (258-II)
bk: toķış-.

(CLAUSON, 474/1, toķış- (d-), bk: toķı-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 195, toķış-, bk:
toķi-)

tolģa-n- dolanmak, kendine dolamak; içi **tolģanmâķ** (248-II)
bulanıp kusma gelmek.

(CLAUSON, 497/1, tolģan- (d-), tolģa-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 194, tolģan-, bk:
tolģa-)

tolģa-ş- dolaşmak, dolamakta ve bükmekte **tolaşmâķ** (246-II)
yariş etmek; burulmak.

(CLAUSON, 497/2, tolģaş- (d-), tolģa-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 194, tolģaş-, bk:
tolģa-)

tol-tur- doldurmak. **toldirmâķ** (246-III)

(CLAUSON, 495/1, toltur- (d-), tol-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 193, toltur-, bk:
*to-, tol-)

toş-ğur- taşarak doldurmak. **tâşirmâķ** (210-III)

(CLAUSON, 562/2, toşğur- (d-), bk: toş-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 196, toşğur-, bk:
193, *to-)

tozt-t- tozutmak. **tozitmâķ** (243-I)

(CLAUSON, 573/1, tozut- (? tozıt-), bk:

toz-; R.DANKOFF-J.KELLY, 196, tozit-,
bk: toz)

tög-üş- döğmekte yardım ve yarış etmek. **tüyişmâķ** (221-I)
bk: töküş-

(CLAUSON, 487/2, tögüş- (d-), bk: tög-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 197, tögüş-, bk:
tög-)

tök-tür- döktürmek. **töktirmâķ** (245-III)

(CLAUSON, 479/1, töktür- (d-), bk: tök-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 197, töktür-, bk:
tök-)

tök-ül- dökülmek. **tökilmâķ** (245-I)

(CLAUSON, 481/1, tökül- (d-), bk: tök-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 197, tökül-, bk:
tök-)

töng-der- döndermek, altını üstüne **döndirmâķ** (243-I)
getirmek.

(CLAUSON, 518/2, töngder-, bk: töngit-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 197, töngder-,
bk: *töng-)

töşe-l- döşenmek. **töşalmâķ** (256-III)

(CLAUSON, 564/2, töşel- (d-), bk: töşe-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 198, töşel-, bk:
töşe-)

töşe-t- döşetmek. **töşatmâķ** (257-I)

(CLAUSON, 562/1, töşet- (d-), bk: töşe-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 198, töşet-, bk:
töşe-)

tur-ul- usanmak, bıkmak. **turilmâķ** (225-II)

(CLAUSON, 548/1, turul- (d-), bk: 1 tur-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 200, turul-, bk:

tur-)

tur-uş- ayağa kalkışmak; duruşmak, karşı **turişmâķ** (225-III)
durmak.

(CLAUSON, 554/1, turuş- (d-), bk: 1 tur-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 200, turuş-, bk:
tur-)

tut-tur- tutturmak, yakalatmak. **tuttirmâķ** (233-I)

(CLAUSON, 459/2, tutur-, bk: tut-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 202, tuttur-, bk:
tut-)

tut-ul- tutulmak, yakalanmak. **tutilmâķ** (232-III)

(CLAUSON, 436/2, tutul-, bk: tut-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 202, tutul-, bk:
tut-)

tut-un- tutulmak; edinmek, tutmak; yalnız **tutinmâķ I** (232-III)
başına tutmak; tutuşmak. bk. tütün-.

(CLAUSON, 458/1, tutun-, bk: tut-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 202, tutun-, bk:
tut-)

tut-uş- tutuşmak. **tutişmâķ** (233-I)

(CLAUSON, 462/1, tutuş-/tütüş- (? tutoş-),
bk: tut-; R.DANKOFF-J.KELLY, 202,
tutuş-, bk: tut-)

tuy-tur- duyurmak; anlatmak. **tuydirmâķ II** (221-I)

(CLAUSON, 467/2, tuytur- (d-), bk: tuy-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 203, tuytur-, bk:
tuy-)

tuzla-n- tuzlanmak. **tuzlanmâķ** (220-I)

(CLAUSON, 576/1, tuzlan- (? d-), bk: tuz;
R.DANKOFF-J.KELLY, 203, tuzlan-, bk:
tuz)

tuzla-t- tuzlatmak.

tuzlatmâķ (220-I)

(CLAUSON, 576/1, tuzlat- (? d-), bk: tuz;
R.DANKOFF-J.KELLY, 203, tuzlat-, bk:
tuz)

tügmele-n-

düğmelenmek,

ilikeri

tügmalanmâķ (217-II)

iliklemek.

(CLAUSON, 483/1, tügmelen- (d-), bk:
tüg-; R.DANKOFF-J.KELLY, 203,
tügmelen-, bk: tüg-)

tüg-ül-

düğölmek, düğümlenmek; yemek

tügilmâķ (217-I)

boğazda kalmak.

(CLAUSON, 481/1, tügöl-, bk: tüg-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 203, tügöl-, bk:
tüg-)

tüg-ün-

kendi başına düğüüm yapmak.

tüginmâķ (217-II)

(CLAUSON, 485/1, tügün- (d-), bk: tüg-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 203, tügün-, bk:
tüg-)

tüg-üş-

düğüüm düğüümde yardım ve yarış

tügişmâķ (217-II)

etmek.

(CLAUSON, 487/2, tügüş- (d-), bk: tüg-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 203, tügüş-, bk:
tüg-)

tüke-t-

tüketmek, bitirmek.

tügamâķ (217-I)

(CLAUSON, 479/2, tüket-, bk: tüke-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 204, tüket-, bk:
tüke-)

tüne-t-

geceletmek.

tüinatmâķ (223-III)

(CLAUSON, 517/1, tünet- (d-), bk: tüne-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 204, tünet-, bk:
tün)

türt-ül- sürülmek.

türtilmâk (228-II)

(CLAUSON, 536/2, türkül- (d-), bk: türt-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 205, türkül-, bk:
türt-)

türt-ün- -yağ- sürünmek, sürünür **türtinmâk** (228-III)
görünmek.

(CLAUSON, 537/1, türkün- (d-), bk: türt-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 205, türkün-, bk:
türt-)

türt-üş- -yağ- sürmekte yarış etmek. **türtişmâk** (228-III)

(CLAUSON, 536/2, türtüş- (d-), bk: türt-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 205, türtüş-, bk:
türt-)

tüş-ür- düşürmek, indirmek. **tüşirmâk** (236-III)

(CLAUSON, 566/1, tüşür- (d-), bk: tüş-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 206, tüşür-, bk:
tüş-)

tüte-t- tütütmek. **tütatmâk** (231-II)

CLAUSON, 452/1, tütet- (d-), bk: tüte-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 206, tütet-, bk:
tüt- (tüte- ?)]

tüt-üş- kavga etmek, tutuşmak, çekişmek, **tutişmâk** (233-I)
avı yakalamağa yardım ve yarış etmek.

bk: tutuş-.

[CLAUSON, 462/1, tutuş-/tütüş- (? tutoş-),
bk: tut-; R.DANKOFF-J.KELLY, 206,
tütüş-, bk: tut-]

tüz-ül- düzelmek, tertip ve tanzim edilmek. **tüzilmâk** (219-III)

(CLAUSON, 575/2, tüzül- (d-), bk: tüz-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 206, tüzül-, bk:
tüz-)

2.1.2.2.2 İsimden Türemiş Fiiller

Divanü Lugati't-Türk

Özbek Tilining İzahli Lügati

tağ+la- dağlamak.

dâğlamâq (236-I)

(CLAUSON, 469/2, tağla- (d-), bk: dağ;
R.DANKOFF-J.KELLY, 174, tağla-, bk:
dağ)

talı+la- seçmek.

tallamâq (112-I)

(CLAUSON, 499/2, talula-; R.DANKOFF-
J.KELLY, 175, talula-, bk: talı)

taş+la- taşlamak; gurbete gitmek; **taşlamâq** (138-II)
dışarılıklı olmak.

(CLAUSON, 564/2, taşla- (d-), bk: 1 taş;
R.DANKOFF-J.KELLY, 180, taşla-, bk:
taş)

tel(i)m+ir- sağa sola bakınmak -bir şey **telmirmâq** (158-II)
istemek için- **telmürmâq** (158-II)

(CLAUSON, 500/2, telmir- (d-), bk: telim ;
R.DANKOFF-J.KELLY, 184, telmir-, bk:
telim)

teñg+le- iki şeyi birbirine denkleme, denk **teñglamâq** (160-II)
etmek, denkleştirmek.

(CLAUSON, 521/2, teñgle- (d-), bk: teñg;
R.DANKOFF-J.KELLY, 185, teñgle-, bk:
teñg)

ter+le- terlemek; kaşığılamak, gebrelemek, **terlamâq** (165-II)
silme.

(CLAUSON, 548/1, terle- (d-), bk: ter;
R.DANKOFF-J.KELLY, 186, terle-, bk:
ter)

tezek+le- pisleme.

tezaklamâq (153-III)

(CLAUSON, 575/1, tezekle-, bk: tezek;
R.DANKOFF-J.KELLY, 188, tezekle-, bk:
tezek)

tıkı+la- “tık” diye ses vermek. bk: tikile-. **tikillamâk** (191-I)

[CLAUSON, 482/1, tigile--, bk: tigi;
R.DANKOFF-J.KELLY, 189, tikile-, bk:
tiki (tegi ?)]

tîng+la- dinlemek. bk: tîngle-. **tînglamâk** (179-I)

(CLAUSON, 522/1, tîngla- (d-), bk: *tîng-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 191, tîngla-)

tiki+le- ses, hışırtı çıkarmak. bk: tıkıla-. **tikillamâk** (173-I)

[CLAUSON, 482/1, tigile-, bk: tigi;
R.DANKOFF-J.KELLY, 189, tikile-, bk:
tiki (tegi ?)]

tîng+le- dinlemek. bk: tîngla-. **tînglamâk** (179-I)

(CLAUSON, 522/1, tîngla- (d-), bk: *tîng-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 191, tîngla-)

tîpü+le- tepelemek, tepesine vurmak. **tepalamâk** (162-I)

(CLAUSON, 441/2, töpüle-, bk: töpü;
R.DANKOFF-J.KELLY, 197, töpüle-, bk:
töpü)

tîş+e- dişemek. **tîşamâk** (190-I)

(CLAUSON, 561/1, tîşe- (d-), bk: tîş (dîş);
R.DANKOFF-J.KELLY, 191, tîşe-, bk: tîş)

tîş+le- dişlemek, dişle ısırarak. **tîşlamâk** (190-I)

(CLAUSON, 564/2, tîşle- (d-), bk: tîş
(1 tîş) ; R.DANKOFF-J.KELLY, 191,
tîşle-, bk: tîş)

tiz+le- dizle ezmek, çiğnemek. **tizlamâk** (171-I)

(CLAUSON, 576/1, tizle- (d-), bk: tiz;
R.DANKOFF-J.KELLY, 192, tizle-, bk:

tiz)

tuz+la- tuzlamak.

tuzlamâk (219-III)

(CLAUSON, 576/1, tuzla- (? d-), bk: tuz;

R.DANKOFF-J.KELLY, 203, tuzla-, bk:

tuz)

tün+e- geceleme.

tünamâk (223-III)

(CLAUSON, 516/1, tüne- (d-), bk: tün;

R.DANKOFF-J.KELLY, 204, tüne-, bk:

tün)

2.1.3. Birleşik Kelimeler

Divanü Lugati't-Türk

Özbek Tilining İzahli Lügati

tanġ tuġ et- “tan tan” diye ses vermek.

dang-dung (208-I)

temür kazġuġ (temür kazuġuġ) kutup yıldızı, demir kazık.

temirġazıġ (159-II)

toġ tuġ et- katı bir şey sert bir şey üzerine düşerse ses vermek.

dang-dung (208-I)

toġ toġ et- taşın taşa vurmasından çıkan ses gibi ses çıkarmak.

toġ - toġ II (259-II)

toġuz on sayıda doksan. bk: doġsun.

toġsân (259-I)

turumtay yırtıcı bir kuş; erkek adı.

turumtay (229-II)

2.1.4. İkilemeler

Divanü Lugati't-Türk

Özbek Tilining İzahli Lügati

tanġ tuġ (et-) “tan tan” diye ses vermek.

dang-dung (208-I)

tah tah salındıktan sonra doğanı veya şahini çağırarak için bir nida.

tah-tah (136-II)

<i>taķır taķır</i> ses bildiren bir kelime.	<i>taķır-tuķur</i> (146-III)
<i>tikir tikir</i> at nalının çıkardığı sesi bildiren bir kelime.	<i>takir-tukur</i> (109-II) <i>taķır-tuķur</i> (146-III)
<i>toņġ tuņġ (et-)</i> katı bir Őey sert bir Őey üzerine dūŐerse ses vermek.	<i>dang-dung</i> (208-I)
<i>toķ toķ (et-)</i> taşın taşa vurmasından çıkan ses gibi ses çıkarmak.	<i>toķ - toķ II</i> (259-II)

2.1.5. Yapısı özulemeyenler

KarŐılaŐtırdığımız kelimeler arasında, birden çok heceli olup herhangi bir kök veya gövde ile açıklayamadığımız kelimeleri basit olarak değerlendirdik. Ancak bunların içinde de bizim çözemediğimiz bir yapının olabileceği dikkate alınmalıdır. Bu kelimeleri basit sözcükler olarak değerlendirirken bizim dayanağımız, faydalandığımız etimolojik sözlüklerdeki veriler olmuştur.

2.1.6. Alıntı Kelimeler

Bu başlık altında verilen kelimeler, BA'nın eserindeki köken bilgileri ile kaynak olarak baŐvurduğumuz etimolojik sözlüklerdeki verilerden faydalanılarak belirlenmiştir. Ayrıca TİL'de madde başlarında parantez içinde belirtilen “(f - t)” gibi köken bilgilerinden de faydalanılmıŐtır.

Divanü Lugati't-Türk

tamu cehennem.

(CLAUSON, 503/1, tamu, Sogdian; R.DANKOFF-J.KELLY, 176, tamu)

ten vücut.

(CLAUSON, 510/1, 2 tan, Persian)

tene tane; susam, mışmış gibi Şeyler (Arguca).

zbek Tilining zahli Lügati

tamuğ (115-I)

tmuğ (202-I)

tana I [f-t] (115-III)

dana (f-t) (233-II)

(CLAUSON, 515/1, tana, Uç/Argu;
R.DANKOFF-J.KELLY, 176, tana, Uç/
Argu)

tezek tezek, at gübresi.

tezak [f-t] (153-III)

(CLAUSON, 574/1, tezek, ; R.DANKOFF-
J.KELLY, 188, tezek)

tümen tümen tümen, pek çok.

tüman II (222-II)

(CLAUSON, 507/2, tümen, Proto Chinese;
R.DANKOFF-J.KELLY, 204, tümen)

2.2. Kelime Türlerine Göre Kelimeler

Bu başlıkta bütün kelime türleri alınmamıştır. Fiiller, isimler, sıfatlar ve edatlar incelenmiştir. Bunun nedeni metnin sözlük olması, yani metin bağlamı eksikliğidir. Her kelime türü için tanık bulunmamaktadır. Ayrıca sözlüklerde sadece /t/ sesi ile başlayanlar karşılaştırıldığı için, bulunan ortak kelimeler arasında tüm türlere örnek tespit edilememiştir.

2.2.1. Fiiller

Divanü Lugati't-Türk

Özbek Tilining İzahli Lügati

tağla- dağlamak.

dâğlamâk (236-I)

tağlat- dağlatmak.

dâğlatmâk (236-II)

tağ- takmak.

tağmâk (147-II)

tağıl- takılmak, dizilmek.

tağılmâk I (146-I)

tağtur- taktırmak, dizdirmek.

tağtırmâk (148-I)

talbın- kuş, dalbınmak, çırpınmak.

talpinmâk (112-II)

talpın- -kuş- dalbınmak, çırpınmak.

talpinmâk (112-II)

bk: talbın-.

talula- seçmek.

tallamâk (112-I)

tam- damlamak.

tammâk (201-I)

<i>tamtur-</i> damlattırmaq, damzırtmaq.	<i>tamdirmâk</i> (200-I)
<i>tamuz-</i> damlatmaq, damzırtmaq.	<i>tamizmâk</i> (200-II)
<i>tan-</i> inkar etmek.	<i>tanmâk</i> (203-I)
<i>tañg tuñg et-</i> “tan tan” diye ses vermek.	<i>dang-dung</i> (208-I)
<i>taniş-</i> birbirine karşı borçlarını inkar etmek.	<i>tanişmâk</i> (203-I)
<i>tanu-</i> danışmaq; işaret etmek; söylemek, emretmek; tavsiye etmek.	<i>tanımâk</i> (117-III)
<i>tanul-</i> söz söylenmek; söz geçilmek; işaret edilmek.	<i>tanilmâk</i> (117-III)
<i>tanuş-</i> danışmaq; işaretleşmek.	<i>tanişmâk</i> (118-II)
<i>tanut-</i> başkasına söz eriştirmeyi tavsiye ve emretmek.	<i>tanitmâk</i> (118-I)
<i>tapçur-</i> tapşırmaq, ulaştırmak; teslim etmek. bk: tapşur-.	<i>tapşirmâk</i> (205-I)
<i>tapın-</i> tapmaq, tapınmaq; hizmet etmek.	<i>tapınmâk</i> (203-III)
<i>tapşur-</i> tapşırmaq, ulaştırmak; teslim etmek. bk: tapçur-.	<i>tapşirmâk</i> (205-I)
<i>tapul-</i> -kaybolan şey - bulunmaq.	<i>tapilmâk</i> (203-II)
<i>tara-</i> taramak, dağıtılmak.	<i>taramâk</i> (122-III)
<i>taral-</i> taranmaq.	<i>taralmâk</i> (122-III)
<i>taran-</i> taranmaq, kendini yardımsız taramak.	<i>taranmâk</i> (123-II)
<i>tarıl-</i> -bir nesne, ötekisi içine- dağılmak, yayılmak; ayrılmak.	<i>taralmâk</i> (122-III)
<i>tarma-</i> tırmalamak.	<i>tırnamâk</i> (186-II)
<i>tarmaklan-</i> kol kol kuş pençesi gibi akın etmek; pençe sahibi olmak -kuş-; kol kol olmak -su-.	<i>tarmâklanmâk</i> (127-III)

<i>tarmaş-</i> tırmalaşmak, birlikte kaşınmak. bk: tırmaş-.	<i>tarmaşmâk</i> (127-II)
<i>tarmat-</i> tırmalatmak.	<i>turnatmak</i> (186-III)
<i>tart-</i> tartmak; cezp etmek; çekmek, uzatmak, germek; getirmek, almak, çıkarmak.	<i>târtmâk</i> (207-II)
<i>tartil-</i> tartılmak; gerimek ve çekilmek.	<i>târtilmâk</i> (206-III)
<i>tartin-</i> özlemek; acınmak; götürür görünmek.	<i>târtinmâk</i> (206-III)
<i>tartış-</i> tartışmak, tartmada yardım etmek; germekte yardım etmek; birbirini cezbetmekte ve çekmekte ve kurmakta yardım etmek; sızlamak.	<i>tartışmâk</i> (207-I)
<i>taş-</i> taşmak.	<i>tâşmâk</i> (210-III)
<i>taşgur-</i> taşayazmak.	<i>tâşirmâk</i> (210-II)
<i>taşır-</i> taşırnak.	<i>tâşirmâk</i> (210-II)
<i>taşla-</i> taşlamak; gurbete gitmek; dışarılıklı olmak.	<i>taşlamâk</i> (138-II)
<i>taşu-</i> taşımak; çıkarıp atmak, koğmak.	<i>taşimâk</i> (138-I)
<i>taşur-</i> taşırnak.	<i>tâşirmâk</i> (210-III)
<i>taşut-</i> taşıtmak.	<i>taşitmâk</i> (138-I)
<i>tatı-</i> tat vermek.	<i>tatimâk</i> (133-I)
<i>tatıl-</i> tadılmak, tadına bakılmak.	<i>tâtilmâk</i> (209-I)
<i>tatin-</i> tadar görünmek.	<i>tâtinmâk</i> (209-I)
<i>tatıt-</i> tadılmak, tadına tesir etmek, tat vermek.	<i>tatitmâk</i> (133-II)
<i>tay-</i> kaymak.	<i>tâymâk</i> (198-I)
<i>taya-</i> dayak kaymak, dayak dikmek, dayamak.	<i>tayamâk</i> (144-II)

<i>tayan-</i> dayanmak.	<i>tayanmâk</i> (144-II)
<i>tayış-</i> kaymakta yarış etmek.	<i>tâyişmâk</i> (197-III)
<i>taytur-</i> kaydırmak, zıyındırmak.	<i>tâydirmâk</i> (197-III)
<i>te-</i> demek, söylemek.	<i>demak</i> (220-II)
	<i>demâk</i> (220-III)
<i>teg-</i> değmek; dokunmak, ermek, erişmek, vermek; yakalamak; düşmek; hücum etmek.	<i>tegmâk</i> (152-I)
<i>tegil-</i> şaşılasmak, tek gözlü olmak.	<i>tegilimâk</i> (151-II)
<i>tegiş-</i> muhâkeme olmak; -bir yere değmek; dürüm dürüşmek.	<i>tegişmak</i> (151-III)
<i>telmir-</i> sağa sola bakınmak -bir şey istemek için-.	<i>telmirmâk</i> (158-II)
	<i>telmürmâk</i> (158-II)
<i>teñgle-</i> iki şeyi birbirine denkleme, denk etmek, denkleştirmek.	<i>teñglamâk</i> (160-II)
<i>teñglen-</i> işi düşünmek, çare düşünmek.	<i>teñglenmâk</i> (160-II)
<i>teñgles-</i> iki şey birbirine denkleşmek.	<i>teñglaşmâk</i> (160-II)
<i>tep-</i> döğmek, vurmak, tepmek.	<i>tepmâk</i> (163-II)
<i>tepil-</i> tepilmek.	<i>tepilimâk</i> (162-II)
<i>tepin-</i> tepmek, bir şeyi ayakla kımıldatmak.	<i>tepinmâk</i> (162-II)
<i>tepiş-</i> tepişmek.	<i>tepişmâk</i> (162-II)
<i>tepre-</i> tepremek, kımıldamak.	<i>tebremâk</i> (150-II)
<i>tepren-</i> teprenmek.	<i>tebranmâk</i> (150-II)
<i>tepret-</i> tepretmek, teprendirmek; kımıldatmak, saldırmak; -yalnız deve için- sıçratmak.	<i>tebratmâk</i> (150-II)
<i>ter-</i> dermek, toplamak.	<i>termâk</i> (166-II)
<i>tergeş-</i> arka arkaya gelerek derleşmek.	<i>tirkaşmâk</i> (186-I)
bk: tirkeş-.	

<i>teril-</i> derilmek, toplanmak.	<i>terilmâķ</i> (165-I)
<i>teriş-</i> toplamak; toplamakta ve dermekte yardım ve yarış etmek.	<i>terişmâķ</i> (165-II)
<i>terle-</i> terlemek; kaşağılamak, gebrelemek, silmek.	<i>terlamâķ</i> (165-II)
<i>terlet-</i> terletmek.	<i>terlatmâķ</i> (165-II)
<i>teşil-</i> yarılmak,deşilmek.	<i>teşilmâķ</i> (169-III)
<i>tetür-</i> söyletmek, dedirtmek.	<i>dedirmâķ</i> (219-II)
<i>tezekle-</i> pislemek.	<i>tezaklamâķ</i> (153-III)
<i>tudh-</i> geri koymak, men' etmek.bk: tıt-, tıy-.	<i>tiymâķ</i> (171-III)
<i>tudhul-</i> kaçınmak, çekinmek; alıkoymak, engel olmak.	<i>tiyilmâķ</i> (171-II)
<i>tudhın-</i> kaçınmak; esirgenmek, yasak edilmek.	<i>tiyinmâķ</i> (171-III)
<i>tiğraqlan-</i> yiğitlik göstermek, yiğitlenmek.	<i>tiyraklanmâķ</i> (172-I)
<i>tıķ-</i> tıkmak, doldurmak.	<i>tıķmâķ</i> (192-I)
<i>tıķıl-</i> tıklılmak, sıkışmak.	<i>tıķılmâķ</i> (191-I)
<i>tıkıla-</i> “tık” diye ses vermek. bk: tikile-.	<i>tıkillamâķ</i> (191-I)
<i>tıķış-</i> tıklılmak, sıkışmak.	<i>tıķışmâķ</i> (191-III)
<i>tıķtur-</i> tıktırmak, bastırmak.	<i>tıķtırmâķ</i> (192-II)
<i>tin-</i> dinlenmek; solumak, nefes almak; dinmek, sonu gelmek.	<i>tinmâķ</i> (180-III)
<i>tındur-</i> rahat ettirmek, dinlendirmek.	<i>tındirmâķ</i> (179-II)
<i>tiŋgla-</i> dinlemek. bk: tiŋgle-.	<i>tiŋglamâķ</i> (179-I)
<i>tiŋglaş-</i> dinlemekte yarış etmek.	<i>tiŋglaşmâķ</i> (179-I)
<i>tiŋglat-</i> dinletmek.	<i>tiŋglatmâķ</i> (179-I)
<i>tırmal-</i> tırmalanmak.	<i>tırmalmâķ</i> (186-II)
<i>tırmaş-</i> tırmaşmak, kaşınmak. bk: tarmaş-.	<i>tırmaşmâķ</i> (186-II)
<i>tışlat-</i> dışletmek.	<i>tışlatmâķ</i> (190-II)

tüt- ditmek, ziyadesiyle parçalamak.	tütmâk (188-III)
tüt- geri koymak, men' etmek. bk: tıdh-, tıy-.	tüymâk (171-III)
tütül- didilmek.	tütülmâk (188-II)
tütüş- ditmekte yardım etmek, yırtılmak. bk: titiş-.	tütüşmâk (188-II)
tüy- men' etmek. bk: tıdh-, tıt-.	tüymâk (171-III)
tî- demek. bk: te-.	demak (220-II)
	demâk (220-III)
tik- bir şeyi delmek, dürtmek, sokmak; -ağaç- dikmek; bir şeyi dikey hale getirmek; -dikiş- dikmek.	tikmâk (174-II)
tikil- dikilmek; -ağaç- dikilmek, bir şeyi dikine koymak.	tikilmâk I (173-I)
tikile- ses, hışırtı çıkarmak. bk: tıkıla-.	tikillamâk (173-I)
tikiş- -ağaç, elbise- dikmekte yardım etmek.	tikişmâk (173-II)
tiktür- -dikiş- diktirmek.	tiktirmâk (174-III)
til- dilmek, uzunluğuna yarmak veya kesmek.	tilmâk (177-III)
tildür- dildirmek. bk: tiltür-.	tildirmâk (176-II)
tiltür- dildirmek. bk: tildür-.	tildirmâk (176-II)
tile- dilemek, istemek; beklemek, aramak.	tilamâk (176-I)
tilen- aranmak, dilenmek.	tilanmâk (176-II)
tileş- dilemekte yarış etmek.	tilaşmâk (176-II)
tilin- uzunlamasına dilinmek.	tilinmâk (176-III)
tiliş- dilmekte yardım ve yarış etmek.	tilişmâk (176-III)
tiñgle- dinlemek. bk: tıñgla-.	tiñglamâk (179-I)
tipüle- tepelemek, tepesine vurmak.	tepalamâk (162-I)
tire- dayak veya direk dikmek.	tiramâk (183-III)

tiren- dayanmak; direnmek, çekinmek.	tiranmâķ (184-I)
tireş- direşmek, çekinmek, diremek, sıkıntıdan yürümez olmak, -hayvan-; çekişmek.	tiraşmâķ (184-I)
tiril- dirilmek, yaşamak.	tirilmâķ (185-I)
tirkeş- toplanmak, toplaşmak, derleşmek. bk: tergeş-.	tirkaşmâķ (186-I)
tişe- dişemek.	tişamâķ (190-I)
tişel- bilenmek, dişenmek.	tişalmâķ (190-I)
tişet- dişetmek.	tişatmâķ (190-I)
tişle- dişlemek, dişle ısırarak.	tişlamâķ (190-I)
tişlen- dişlenmek; dişenmek, bilenmek.	tişlanmâķ (190-II)
titiş- ditmekte yardım ve yarış etmek; yırtılmak. bk: titiş-.	titişmâķ (188-II)
titreş- titreşmek.	titraşmâķ (189-II)
tiz- dizmek.	tizmâķ (171-II)
tizil- dizilmek.	tizilmâķ (170-III)
tizle- dizle ezmek, çiğnemek.	tizlamâķ (171-I)
toğh- doymak.	toymâķ (244-II)
toğun- doyar gibi görünmek.	toyinmâķ (244-II)
toğ- doğmak, meydana çıkmak, belirlemek; yükselmek, havalanmak, göğe ağmak.	tođmâķ (241-II)
toğra- doğramak.	tođramâķ (260-I)
toğral- doğramak, parçalamak, -ayakta ve dokumada- yarıklar peyda olmak.	tođralmâķ (260-I)
toğraş- doğramakta yardım etmek, parçalamak ve yarılmak.	tođraşmâķ (260-II)
toğrat- doğratmak.	tođratmâķ (260-II)
toğtur- doğurtmak.	tođdirmâķ (241-I)

- toķ toķ et-** taşın taşa vurmasından çıkan ses gibi ses çıkarmak. **toķ - toķ II** (259-II)
- toķı-** -insan- döğmek; -demir- döğmek; vurmak; çarpmak; dokumak; dokunmak; götürmek ve batırmak. **toķımâķ** (258-I)
- toķıl-** dökülmek; dokunmak; adam döğülmek. bk: tokul-. **toķılmâķ** (257-III)
tökilmâķ (245-I)
tüyilmâķ I (221-I)
- toķın-** -insan- döğülmek; çarpmak; döğülerek sertletirmek; dokunmak. **toķınmâķ** (258-II)
- toķış-** çarpışmak, harp etmek. bk: tokuş-. **toķışmâķ II** (258-II)
- toķıt-** vurdurmak; döğdürmek; dokutmak. **toķıtmâķ** (258-I)
- toķul-** döğülmek; dokunmak; adam döğülmek. bk: tokıl-. **toķılmâķ** (257-III)
- toķuş-** vuruşmak, çarpışmak, harp etmek. bk: tokış-. **toķışmâķ II** (258-II)
- tol-** girmek. **tolmâķ** (247-I)
- tolğa-** takınmak, dolamak; ağrı tutmak, iç bulanmak, burulmak. **tolğamâķ** (248-II)
- tolğan-** dolanmak, kendine dolamak; içi bulanıp kusma gelmek. **tolğanmâķ** (248-II)
- tolğaş-** dolaşmak, dolamakta ve bükmekte yarış etmek; burulmak. **tolaşmâķ** (246-II)
- toltur-** doldurmak. **toldirmâķ** (246-III)
- toñğ-** soğuktan donmak. **toñgmâķ** (249-II)
- toñğ tuñğ et-** katı bir şey sert bir şey üzerine düşerse ses vermek. **danğ-dunğ** (208-I)
- toşğur-** taşarak doldurmak. **tâşirmâķ** (210-III)
- toy-** doymak. **toymâķ** (244-II)
- toz-** tozarmak, toz yükselmek. **tozmâķ** (243-II)

<i>tozıt-</i> tozutmak.	<i>tozitmâķ</i> (243-I)
<i>tög-</i> döğmek, dövme, inceltmek.	<i>tüymâķ I</i> (221-I)
<i>tögüş-</i> döğmekte yardım ve yarış etmek. bk: töküş-.	<i>tüyişmâķ</i> (221-I)
<i>tök-</i> dökmek.	<i>tökmâķ</i> (245-II)
<i>töktür-</i> döktürmek.	<i>töktirmâķ</i> (245-III)
<i>tökül-</i> dökülmek.	<i>tökilmâķ</i> (245-I)
<i>tön-</i> dönmek.	<i>dönmâķ</i> (243-II)
<i>töngder-</i> döndermek, altını üstüne getirmek.	<i>döndirmâķ</i> (243-I)
<i>töşe-</i> döşemek.	<i>töşamâķ</i> (256-III)
<i>töşel-</i> döşenmek.	<i>töşalmâķ</i> (256-III)
<i>töşet-</i> döşetmek.	<i>töşatmâķ</i> (257-I)
<i>turul-</i> usanmak, bıkmak.	<i>turilmâķ</i> (225-II)
<i>turuş-</i> ayağa kalkışmak; duruşmak, karşı durmak.	<i>turişmâķ</i> (225-III)
<i>tut-</i> tutmak, yakalamak.	<i>tutmâķ</i> (234-I)
<i>tuttur-</i> tutturmak, yakalatmak.	<i>tuttirmâķ</i> (233-I)
<i>tutul-</i> tutulmak, yakalanmak.	<i>tutilmâķ</i> (232-III)
<i>tutun-</i> tutulmak; edinmek, tutmak; yalnız başına tutmak; tutuşmak. bk. tütün-.	<i>tutinmâķ I</i> (232-III)
<i>tutuş-</i> tutuşmak.	<i>tutişmâķ</i> (233-I)
<i>tuy-</i> duymak.	<i>tuymâķ II</i> (221-I)
<i>tuytur-</i> duyurmak; anlatmak.	<i>tuydirmâķ II</i> (221-I)
<i>tuzla-</i> tuzlamak.	<i>tuzlamâķ</i> (219-III)
<i>tuzlan-</i> tuzlanmak.	<i>tuzlanmâķ</i> (220-I)
<i>tuzlat-</i> tuzlatmak.	<i>tuzlatmâķ</i> (220-I)
<i>tüg-</i> düğmek, düğümlemek, bağlamak.	<i>tügmâķ</i> (217-II)

tügmelen- düğmelenmek, ilikeri iliklemek.	tügmalanmâķ (217-II)
tügül- düğülmek, düğümlenmek; yemek boğazda kalmak.	tügilmâķ (217-I)
tügün- kendi başına düğüm yapmak.	tüginmâķ (217-II)
tügüş- düğüm düğmekte yardım ve yarış etmek.	tügışmâķ (217-II)
tüke- tükenmek, bitmek; yetmek, kifayet etmek.	tügamâķ (216-III)
tüket- tüketmek, bitirmek.	tügamâķ (217-I)
tüne- gecelemeκ.	tünamâķ (223-III)
tünet- geceletmek.	tünatmâķ (223-III)
tür- dürmek.	türmak (226-III)
türt- sürtmek, sıvamak, çalmak.	türtmâķ (229-I)
türtül- sürülmek.	türtilmâķ (228-II)
türtün- -yağ-sürünmek, sürünür görünmek.	türtinmâķ (228-III)
türtüş- -yağ- sürmekte yarış etmek.	türtişmâķ (228-III)
tüş- düşmek; inmek.	tüşmâķ (237-II)
tüşür- düşürmek, indirmek.	tüşirmâķ (236-III)
tütet- tütötmek. bk: tütit-.	tütatmâķ (231-II)
tütüş- kavga etmek, tutuşmak, çekişmek, avı yakalamağa yardım ve yarış etmek. bk: tutuş-.	tutişmâķ (233-I)
tüz- düzmek, düzeltmek.	tüzmâķ (220-I)
tüzül- düzelmek, tertip ve tanzim edilmek.	tüzilmâķ (219-III)

2.2.2. İsim Soylu Kelimeler

Bu başlık altında isimler ve sıfatlar verilmiştir. Metin bağlamı eksikliği olmasına rağmen, sıfat olarak değerlendirilen kelimeler, anlamca nitelik veya nicelik bildirdiğinden başlık altında toplanmıştır.

2.2.2.1. İsimler

Divanü Lugati't-Türk

Özbek Tilining İzahli Lügati

<i>taban</i> taban; deve tabanı.	<i>tāvân I</i> (195-I)
<i>tağ</i> dağ.	<i>tâğ</i> (212-I)
<i>tağay</i> dayı.	<i>tâğa</i> (212-II)
<i>tağağ</i> tavuk -cins adı-. bk: tağuk.	<i>tāvuk</i> (196-I)
<i>tağuk</i> horoz; tavuk. bk: tağağ.	<i>tāvuk</i> (196-I)
<i>tal</i> dal, yaş dal.	<i>tâl I</i> (198-III)
<i>talak</i> dalak.	<i>talâk II</i> (112-II)
<i>talқан</i> kavut, kavrulmuş döğülmüş arpa.	<i>tâlqân</i> (199-III)
<i>tam</i> duvar, dam, kale.	<i>tâm I</i> (199-III)
<i>tamağ</i> boğaz. bk: tamğaq.	<i>tâmâğ</i> (201-III)
<i>tamar</i> damar. bk: tamur, tamır.	<i>tâvmir</i> (195-I)
	<i>tâmir</i> (200-II)
<i>tamğa</i> damga, hakanın ve başkalarının damgası.	<i>tamğa</i> (115-I)
<i>tamğaq</i> boğaz, damak. bk: tamağ.	<i>tâmâğ</i> (201-III)
<i>tamğalığ</i> bir kişilik sofa; küçük ibrik; hakanın damgası bulunan eşya. bk: tamğalıq.	<i>tamğali</i> (115-II)
<i>tamğalıq</i> küçük ibrik; bir kişilik sofa; hakanlardan başkasının yemek yememesi için damgalanmış. bk: tamğalığ.	<i>tamğali</i> (115-II)

<i>tamir</i> damar, sinir. bk: tamar, tamur.	<i>tâvmir</i> (195-I)
	<i>tâmir</i> (200-II)
<i>tamu</i> cehennem.	<i>tamuġ</i> (115-I)
	<i>tâmuġ</i> (202-I)
<i>tamur</i> damar. bk: tamar, tamır.	<i>tâmir</i> (200-II)
<i>tan</i> sabah, akşam esen serin esinti.	<i>tañġ I</i> (202-II)
<i>tañġ</i> tan; sabah vakti.	<i>tañġ I</i> (202-II)
<i>tanuġ</i> şahit, tanık.	<i>tanıġ</i> (118-III)
<i>tapiş</i> iki kişinin işlerini birbirine tapşırması, vekilleşme, yekeleşme.	<i>tapiş</i> (203-III)
<i>tarġaġ</i> tarak.	<i>tarâġ</i> (128-II)
<i>tarıġ</i> ekin, bitki; arpa, buğday; tane, tohum; zahire, darı.	<i>tarıġ</i> (127-I)
<i>tarıġ</i> ekin, bitki; arpa, buğday; tane, tohum; zahire; darı.	<i>tarık</i> 127-I)
<i>tarmaġ</i> yırtıcı hayvanların pençesi.	<i>tarmâġ</i> (127-III)
<i>tartıġ</i> yük ipi, denk sarıġısı; bir iş çıkması üzerine hakanın adamlarını çağırması.	<i>târtıġ</i> (207-II)
<i>tarġan</i> İslamlıktan önce verilmiş olan bir addir. "bey" demektir (Arguca).	<i>târġân</i> (208-III)
<i>taş</i> dış; taşra, gurbet; geniş açıklık, yazı, yabancı yer.	<i>taş</i> (136-II)
	<i>tuş II</i> (190-I)
<i>taş</i> taş, kaya.	<i>tâş I</i> (209-II)
<i>tavar</i> mal; davar. bk: tawar.	<i>tâvar</i> (194-II)
<i>tavuş</i> duygu ve kımıldanma. bk: tawış, tawuş.	<i>dâvuş</i> (231-I)
	<i>tâvuş</i> (195-III)
<i>tawar</i> mal, mülk; eşya. bk: tavar.	<i>tâvar</i> (194-II)
<i>tawılġu</i> tabarhun. bk: tawılġuç.	<i>tâbulġi</i> (194-II)
<i>tawılġuç</i> tabarhun; innap dedikleri meyve;	<i>tâbulġi</i> (194-II)

kızıl ağaç; bakam ağacı; tarhun denen sebze; kızıl söğüt. bk: tawılķu.	
<i>tawış</i> duygu ve kımıldanma. bk: tavuş, tawuş.	<i>dâvuş</i> (231-I) <i>tâvuş</i> (195-III)
<i>tawıŝġan</i> tavşan.	<i>tâvuŝġân</i> kıyan. (196-I)
<i>tawuş</i> duygu ve kımıldanma. bk: tavuş, tawış.	<i>dâvuş</i> (231-I) <i>tâvuş</i> (195-III)
<i>tay</i> tay.	<i>tay I</i> (197-III)
<i>tayaķ</i> dayak, dayangaç.	<i>tâyġâķ</i> (198-II)
<i>taz</i> kel, daz; boynuzsuz; bitkisiz, çorak.	<i>tâz</i> (196-III)
<i>teġiņġ</i> tekin, samur.	<i>tıyin II</i> (171-III)
<i>teġirmen</i> deġirmen; deġirmen taşı.	<i>teġirmân</i> (151-II)
<i>teġiŝ</i> deġiŝme.	<i>teġiŝ</i> (1) (151-III)
<i>tegre</i> etraf, çevre, daire, deġre.	<i>tegra</i> (152-III)
<i>tejik</i> Tacik, Farslı.	<i>tâcık</i> (196-II)
<i>teke</i> teke; boynuzundan yay yapılan erkek geyik.	<i>taka</i> (108-III)
<i>temürçi</i> demirci.	<i>temirçi</i> (159-II)
<i>ten</i> vücut.	<i>tana I (f-t)</i> (115-III)
<i>tene</i> tane; susam, mışmış gibi şeyler.	<i>dana (f-t)</i> .(233-II)
<i>teņġiz</i> deniz.	<i>deņġiz</i> (221-II)
<i>teņġri</i> Tanrı.	<i>taņġri</i> (117-II)
<i>ter</i> ter.	<i>ter</i> (163-III)
<i>ter</i> ücret, çalışana verilen para.	<i>ter</i> (163-III)
<i>teri</i> deri.	<i>teri I</i> (164-III)
<i>terlik</i> teri çekmek için eġerin veya palan'ın altına konulan keçe.	<i>terlik</i> (165-II)
<i>teve (tivi, tevey, tewe, tewey, tewi, têwi, tiwi)</i> deve.	<i>tuya</i> (240-II)

<i>tezek</i> tezek, at gübresi.	<i>tezak</i> [f-t] (153-III)
<i>til</i> dil; söz; lugat.	<i>til</i> (174-III)
<i>tin</i> ruh, nefes, soluk.	<i>tin</i> (179-I)
<i>tırnâğak</i> tırnak.	<i>tırnâğ</i> (186-III)
<i>tış</i> diş.	<i>tış I</i> (189-III)
<i>tiken</i> diken. bk: tikken.	<i>tikan</i> (172-III)
<i>tikken</i> diken. bk: tiken.	<i>tikan</i> (172-III)
<i>tilek</i> dilek.	<i>tilak</i> (175-III)
<i>tilge</i> dilim, uzunlamasına kesilen her şey.	<i>tilka</i> (177-I)
<i>tilim</i> dilim.	<i>tilim</i> (176-III)
<i>tilki</i> tilki. bk: tilkü.	<i>tülki</i> (122-I)
<i>tilkü</i> tilki. bk: tilki.	<i>tülki</i> (122-I)
<i>tirek</i> direk; kavak.	<i>tirak</i> (183-III)
<i>tirkeş</i> yığılma; kalabalık yüzünden yürümekte güçlük.	<i>tirkaş I</i> (186-I)
<i>tirsgек</i> dirsek.	<i>tirsak I</i> (187-II)
<i>tirsgек</i> göz kapaklarında çıkan sivilce, it dirseği, arpacık.	<i>tirsak II</i> (187-II)
<i>tiz</i> diz.	<i>tiz I</i> (170-I)
<i>tizgin</i> dizgin.	<i>tizgin</i> (170-I)
<i>tizim</i> dizi.	<i>tizim</i> (171-I)
<i>tizme</i> şalvarın uçurluğu, torbanın bağı ve buna benzer nesnelere.	<i>tizma</i> (171-I)
<i>toķmak</i> tokmak, çamaşır tokmağı.	<i>toķmâğ</i> (258-II)
<i>toķlı</i> toklu, altı aylık kuzu.	<i>toķli</i> (258-II)
<i>toķluk</i> tokluk; insanın başı saçsız ve hayvanın başı boynuzsuz olması.	<i>toķlik</i> (258-II)
<i>toķu</i> toka, kemer tokası.	<i>toķa</i> (257-II)

<i>toķuķ</i> çörek.	<i>tokaķ</i> (259-I)
<i>tolġaġ</i> kadın küpesi.	<i>tolġâķ</i> (248-III)
<i>tolġaġ</i> sıkıntı, kulunç ve iç aġrısı.	<i>tolġâķ</i> (248-III)
<i>tomşuķ</i> kuş gagası.	<i>tumşuķ</i> (223-II)
<i>ton</i> elbise.	<i>ton</i> (249-I)
<i>toņġuz</i> domuz.	<i>tonġuz</i> (250-I)
<i>topıķ</i> topuk; top, çevgenle vurulan top, topaç.	<i>topıķ</i> (251-I)
<i>toprak</i> toprak.	<i>tuprâķ</i> (224-II)
<i>tor</i> tuzak, aġ.	<i>tor I</i> (252-III)
<i>tovil</i> davul; avda doġan kuşu için çalınan davul.	<i>davul II</i> (231-I)
<i>toy</i> ordu kuraġı.	<i>toy</i> (243-III)
<i>toz</i> toz.	<i>toz</i> (242-III)
<i>töl</i> yavrulama zamanı; yavru, döl.	<i>töl</i> (245-III)
<i>tör</i> evin veya odanın en iyi, en önemli yeri, sediri.	<i>tör II</i> (253-I)
<i>töre</i> evin önemli yeri ve sediri.	<i>tör II</i> (253-I)
<i>töş</i> döş, göġsün başı.	<i>töş</i> (256-II)
<i>töşek</i> döşek.	<i>töşak</i> (256-III)
<i>tuman</i> duman, sis.	<i>tuman I</i> (222-II)
<i>turaġ</i> sığınak.	<i>turâķ</i> (228-II)
<i>turna</i> durna, turna kuşu.	<i>turna</i> (228-I)
<i>turum</i> durum; birinin boyu kadarınca olan uzunluk.	<i>turum I</i> (229-II)
<i>turumtay</i> yırtıcı bir kuş; erkek adı.	<i>turumtây</i> (229-II)
<i>turur</i> dır; mazisi ve mastarı olmayan bir fiil.	<i>turur</i> (229-II)
<i>tuşaġ</i> köstek, at ayaġına vurulan bukaġı.	<i>tuşâv</i> (239-II)

bk: tuşaġu.

tutruġ vasiyet.

tuturıġ (234-III)

tuz tuz.

tuz I (218-II)

tuzak tuzak.

tuzak (220-II)

tü tüy, kıl, saç; renk, at tonu.

tük (221-III)

tüb dip, asıl, kök. bk: tüp.

tüb (215-II)

tügme düġme.

tügma (217-II)

tügün düġüm.

tügün (217-III)

tün gece.

tün (223-II)

tüp asıl, kök, dip, temel, herhangi bir şeyin aslı, kökü, insanın aslı. bk: tüb.

tüb (215-II)

tüpü tepe, insanın başının üst tarafı.

tepa (161-III)

türmek kadın budu denilen yemek; dürüm.

türmak (226-III)

tüş düş, rüya; düş azması, ihtilam.

tüş I (236-II)

tüşkün dikenli kitre ağaççıġı.

tüşkün (237-I)

tüşürgü çayın ırmaġa karışan ağzı, değirmenin bir ırmaġa olan savaġı.

tüşürġi (236-III)

tütün duman.

tütün (234-II)

2.2.2.2. Sıfatlar

Divanü Lugati't-Türk

Özbek Tilining İzahli Lügati

tal dal, yaş dal.

tâl I (198-III)

targıl -at'tan başka her hayvan için - alaca.

targıl (130-II)

tar dar.

tar I (205-II)

tatlıġ tatlı.

tatli (209-I)

telü deli, çılgın; ahmak. bk: telwe.

telba (156-III)

telwe deli. bk: telü.

telba (156-III)

<i>temür</i> demir.	<i>temir</i> (158-III)
<i>teñg</i> denk, öğür, akran.	<i>teñg</i> (159-III)
<i>ters</i> güç olan her nesne.	<i>ters</i> (167-I)
<i>teşik</i> obur, karnı dolduğu halde gözü doymayan kişi.	<i>teşik</i> (169-II)
<i>teşük</i> taşağı yarık; deşik, yarık.	<i>teşik</i> (169-II)
<i>tetik</i> akıllı. bk: teytik.	<i>tetik</i> (168-II)
<i>teytik</i> akıllı, zeki. bk: tetik.	<i>tetik</i> (168-II)
<i>tıgraq</i> yılmaz; yiğit, bahadır.	<i>tiyraq</i> (172-I)
<i>tin</i> dinmiş; haylaz, işsiz; tembelleşmiş, harınlaşmış.	<i>tin</i> (179-I)
<i>tirig</i> diri, canlı, yaşayan.	<i>tirik</i> (184-II)
<i>toq</i> tok, aç olmayan; saçsız insan; boynuzsuz hayvan.	<i>tuk</i> (221-III) <i>toq I</i> (257-I)
<i>toqsun</i> sayıda doksan. bk: toquz on.	<i>toqsân.</i> (259-I)
<i>toquz</i> sayıda dokuz.	<i>toqkız</i> (259-II)
<i>tolu</i> dolu, boş olmayan.	<i>tolıq</i> (246-III)
<i>tolun</i> ayın on dördü, dolun.	<i>tolın</i> (246-III)
<i>toruğ</i> at rengi, doru renk.	<i>torıq</i> (253-II)
<i>tört</i> sayıda dört.	<i>tört</i> (253-III)
<i>törtünç</i> sayıda dördüncü.	<i>törtinçi</i> (253-III)
<i>töşeklig</i> döşeli, döşenmiş.	<i>töşâğlik</i> (257-I)
<i>töşeklig</i> döşekli, düşek sahibi.	<i>töşâğlik</i> (257-I)
<i>töşeklik</i> döşeklik, döşek ve benzeri şeyleri yapmak üzere hazırlanıp ayrılmış olan.	<i>töşâğlik</i> (257-I)
<i>tul</i> dul.	<i>tul</i> (221-III)
<i>turkun</i> durgun.	<i>turgun</i> (230-I)
<i>tutgaq</i> geceleyin düşmanın gözcülerini ve	<i>tutqâq</i> (235-II)

ileri karakollarını yakalamak için çıkarılan atlı bölük.

<i>tutğuç</i> kahvaltı, bir parça yemek.	<i>tutkıç</i> (235-II)
<i>tutgun</i> tutgun, yakalanan, esir, tutsak.	<i>tutkun</i> (235-II)
<i>tutuğ</i> rehin, tutu.	<i>tutuğ I</i> (235-I)
<i>tuzluğ</i> tuzlu.	<i>tuzli</i> (220-I)
<i>tüblüg</i> asaletli.	<i>tüblüg</i> (216-I)
<i>tükel</i> tamamen, büsbütün.	<i>tügal</i> (216-II)
<i>tülüg</i> tüylü.	<i>tükli</i> (221-III)
<i>tümen</i> tümen tümen, pek çok.	<i>tüman II</i> (222-II)
<i>tüplüg</i> asaletli.	<i>tüblüg</i> (216-I)
<i>türlüg</i> türlü.	<i>türli</i> (226-II)
<i>tüş</i> eğlek, durak, yolculukta dinlenilecek yer ve konulacak zaman.	<i>tüş II</i> (236-II)
<i>tüz</i> düz.	<i>tüz II</i> (218-III)

2.2.3. Edatlar

Divanü Lugati't-Türk

<i>tağı</i> dahi.	<i>tağı</i> (148-II)
<i>tağın</i>	<i>tağın</i> (148-II)
<i>tegül</i> değil.	<i>tügül</i> (217-III)
<i>tek</i> tek, sadece, bir şey dilemeyerek; gibi, benzetme edatı.	<i>tek</i> (155-I)

Özbek Tilining İzahli Lügati

2.3. Ses Olaylarına Göre Kelimeler

2.3.1. Ses Değişikliği Olmayanlar

Divanü Lugati't-Türk

Özbek Tilining İzahli Lügati

<i>taḳ-</i> takmak.	<i>taḳmâḳ</i> (147-II)
<i>tam-</i> damlamak.	<i>tammâḳ</i> (201-I)
<i>tamḡa</i> damga, hakanın ve başkalarının damgası.	<i>tamḡa</i> (115-I)
<i>tan-</i> inkar etmek.	<i>tanmâḳ</i> (203-I)
<i>tañḡ</i> tan;sabah vakti.	<i>tañḡ I</i> (202-II)
<i>tara-</i> taramak, dağıtılmak.	<i>taramâḳ</i> (122-III)
<i>taral-</i> taranmak.	<i>taralmâḳ</i> (122-III)
<i>taran-</i> taranmak, kendini yardımsız taramak.	<i>taranmâḳ</i> (123-II)
<i>tarḡul</i> -at'tan başka her hayvan için- alaca.	<i>tarḡul</i> (130-II)
<i>tarmaş-</i> tırmalaşmak, birlikte kaşınmak. bk: tırmaş-.	<i>tarmaşmâḳ</i> (127-II)
<i>taş</i> dış; taşra, gurbet; geniş, açıklık, yazı, yabancı yer.	<i>taş</i> (136-II)
<i>taşla-</i> taşlamak; gurbete gitmek; dışarılıklı olmak.	<i>taşlamâḳ</i> (138-II)
<i>tay</i> tay.	<i>tay I</i> (197-III)
<i>taya-</i> dayak kaymak, dayak dikmek, dayamak.	<i>tayamâḳ</i> (144-II)
<i>tayan-</i> dayanmak.	<i>tayanmâḳ</i> (144-II)
<i>teg-</i> değmek; dokunmak, ermek, erişmek, vermek; yakalamak; düşmek; hücum etmek.	<i>tegmâḳ</i> (152-I)
<i>tegil-</i> şaşılasmak, tek gözlü olmak.	<i>tegil-mâḳ</i> (151-II)

<i>tegiş</i> değişme.	<i>tegiş</i> (151-III)
<i>tegiş-</i> muhâkeme olmak; -bir yere-değmek; drm drşmek.	<i>tegişmak</i> (151-III)
<i>tek</i> tek, sadece, bir Şey dilemeyecek; gibi, benzetme edatı.	<i>tek</i> (155-I)
<i>telmir-</i> sağa sola bakınmak -bir Şey istemek iin-.	<i>telmirmâķ</i> (158-II)
<i>teñg</i> denk, oğgr, akran.	<i>teñg</i> (159-III)
<i>tep-</i> dğmek, vurmak, tepmek.	<i>tepmâķ</i> (163-II)
<i>tepil-</i> tepilmek.	<i>tepilmâķ</i> (162-II)
<i>tepin-</i> tepmek, bir Şeyi ayakla kımıldatmak.	<i>tepinmâķ</i> (162-II)
<i>tepiş-</i> tepişmek.	<i>tepişmâķ</i> (162-II)
<i>ter-</i> dermek, toplamak.	<i>termâķ</i> (166-II)
<i>ter</i> ter.	<i>ter</i> (163-III)
<i>ter</i> cret, alışana verilen para.	<i>ter</i> (163-III)
<i>teri</i> deri.	<i>teri I</i> (164-III)
<i>teril-</i> derilmek, toplanmak.	<i>terilmâķ</i> (165-I)
<i>teriş-</i> toplamak; toplamakta ve dermekte yardım ve yariş etmek.	<i>terişmâķ</i> (165-II)
<i>terlik</i> teri çekmek iin eğerin veya palanın altına konulan kee.	<i>terlik</i> (165-II)
<i>ters</i> g olan her nesne.	<i>ters</i> (167-I)
<i>teşik</i> obur, karnı dolduğu halde gz doymayan kişi.	<i>teşik</i> (169-II)
<i>teşil-</i> yarılmak, deşilmek.	<i>teşilmâķ</i> (169-III)
<i>tetik</i> akıllı. bk: teytik.	<i>tetik</i> (168-II)
<i>tıķ-</i> tıkmak, doldurmak.	<i>tıķmâķ</i> (192-I)
<i>tıķıl-</i> tıkılmak, sıkışmak.	<i>tıķılmâķ</i> (191-I)
<i>tıķıř-</i> tıkılmak, sıkışmak.	<i>tıķıřmâķ</i> (191-III)

- tırmaş-** tırmaşmak, kaşınmak. bk: tarmaş-. **tırmaşmâk** (186-II)
- tik-** bir şeyi delmek, dürtmek, sokmak; **tikmâk** (174-II)
-ağaç- dikmek; bir şeyi dikey hale getirmek; -dikiş- dikmek.
- tikil-** dikilmek; -ağaç- dikilmek, bir şeyi **tikilmâk I** (173-I)
dikine koymak.
- tikiş-** -ağaç, elbise- dikmekte yardım **tikişmâk** (173-II)
etmek.
- til-** dilmek, uzunluğuna yarmak veya **tilmâk** (177-III)
kesmek.
- tilim** dilim. **tilim** (176-III)
- tilin-** uzunlamasına dilinmek. **tilinmâk** (176-III)
- tiliş-** dilmekte yardım ve yarış etmek. **tilişmâk** (176-III)
- tiril-** dirilmek, yaşamak. **tirilmâk** (185-I)
- titiş-** ditmekte yardım ve yarış etmek; **titişmâk** (188-II)
yırılmak. bk: tıtış-.
- tiz** diz. **tiz I** (170-I)
- tiz-** dizmek. **tizmâk** (171-II)
- tizgin** dizgin. **tizgin** (170-I)
- tizil-** dizilmek. **tizilmâk** (170-III)
- tizim** dizi. **tizim** (171-I)
- toğra-** doğramak. **toğramâk** (260-I)
- toğral-** doğranmak, parçalanmak, -ayakta **toğralmâk** (260-I)
ve dokumada- yarıklar peyda olmak.
- toğraş-** doğramakta yardım etmek, **toğraşmâk** (260-II)
parçalanmak ve yarılmak.
- toğrat-** doğratmak. **toğratmâk** (260-II)
- toğ toğ et-** taşın taşa vurmasından çıkan ses **toğ - toğ II** (259-II)
gibi ses çıkarmak.

- toķ** tok, aç olmayan; saçsız insan; **toķ I** (257-I)
boynuzsuz hayvan.
- toķı-** -insan- döğmek; -demir- döğmek; **toķımâķ** (258-I)
vurmak; çarpmak; dokumak; dokunmak;
götürmek ve batırmak.
- toķıl-** döğölmek; dokunmak; adam **toķılmâķ** (257-III)
döğölmek. bk: toķul-.
- toķın-** -insan- döğölmek; çarpmak; **toķınmâķ** (258-II)
döğölerek sertleştirmek; dokunmak.
- toķış-** çarpışmak, harp etmek. bk: toķuş-. **toķışmâķ II** (258-II)
- toķıt-** vurdurmak; döğdürmek; dokutmak. **toķıtmâķ** (258-II)
- tol-** girmek. **tolmâķ** (247-I)
- tolğa-** takınmak, dolamak; ağrı tutmak, iç **tolğamâķ** (248-II)
bulanmak, burulmak.
- tolğan-** dolanmak, kendine dolamak; içi **tolğanmâķ** (248-II)
bulanıp kusma gelmek.
- ton** elbise. **ton** (249-I)
- toņg-** soğuktan donmak. **toņgmâķ** (249-II)
- topıķ** topuk; top, çevgenle vurulan top, **topıķ** (251-I)
topaç.
- tor** tuzak, ağ. **tor I** (252-III)
- toy-** doymak. bk: todh-. **toymâķ** (244-II)
- toy** ordu kurağı. **toy** (243-III)
- toz** toz. **toz** (242-III)
- toz-** tozarmak, toz yükselmek. **tozmâķ** (243-II)
- tök-** dökmek. **tökmâķ** (245-II)
- töl** yavrulama zamanı; yavru, döl. **töl** (245-III)
- tör** evin veya odanın en iyi, en önemli yeri, **tör II** (253-I)
sediri.

<i>tört</i> sayıda dört.	<i>tört</i> (253-III)
<i>töş</i> döş, göğsün başı.	<i>töş</i> (256-II)
<i>tul</i> dul.	<i>tul</i> (221-III)
<i>tuman</i> duman, sis.	<i>tuman I</i> (222-II)
<i>turna</i> durna, turna kuşu.	<i>turna</i> (228-I)
<i>turum</i> durum, birinin boyu kadarınca olan uzunluk.	<i>turum I</i> (229-II)
<i>turur</i> dır; mazisi ve mastarı olmayan bir fiil.	<i>turur</i> (229-II)
<i>tut-</i> tutmak, yakalamak.	<i>tutmâk</i> (234-I)
<i>tuy-</i> duymak.	<i>tuymâk II</i> (221-I)
<i>tuz</i> tuz.	<i>tuz I</i> (218-II)
<i>tuzla-</i> tuzlamak.	<i>tuzlamâk</i> (219-III)
<i>tuzlan-</i> tuzlanmak.	<i>tuzlanmâk</i> (220-I)
<i>tuzlat-</i> tuzlatmak.	<i>tuzlatmâk</i> (220-I)
<i>tüb</i> dip, asıl, kök. bk: tüp.	<i>tüb</i> (215-II)
<i>tüblüg</i> asaletli.	<i>tüblüg</i> (216-I)
<i>tüg-</i> düğmek, düğümlemek, bağlamak.	<i>tügmâk</i> (217-II)
<i>tügün</i> düğüm	<i>tügün</i> (217-III)
<i>tün</i> gece.	<i>tün</i> (223-II)
<i>tür-</i> dürmek.	<i>türmak</i> (226-III)
<i>türt-</i> sürtmek, sıvamak, çalmak.	<i>türtmâk</i> (229-I)
<i>tüş</i> düş, rüya; düş azması, ihtilam.	<i>tüş I</i> (236-II)
<i>tüş-</i> düşmek; inmek.	<i>tüşmâk</i> (237-II)
<i>tüş</i> eğlek, durak, yolculukta dinlenilecek yer ve konulacak zaman.	<i>tüş II</i> (236-II)
<i>tüşkün</i> dikenli kitre ağaççığı.	<i>tüşkün</i> (237-I)
<i>tütün</i> duman.	<i>tütün</i> (234-II)

<i>tüz</i> düz.	<i>tüz II</i> (218-III)
<i>tüz-</i> düzmek, düzeltmek.	<i>tüzmağ</i> (220-I)

2.3.2 Ses Değişikliği Olanlar

Ortak kelimelerdeki ses değişiklikleri belirlenirken her sesin düzenli bir ses değişimine uğramadığı görülmüştür. Bu başlık altında verilen ses değişikliklerinden bazıları düzenli ses değişikliği bazıları da çeşitli ses olayı sonucu oluşan ses değişikliğidir. Bazı kelimelerde ise kelimenin ünlülerinde okuyuş farklılığı olabileceğinden, bu farklılıklar ses değişimi olarak değerlendirilmemiştir (örnek: *BA toğ-*, *Clauson toğ-*, *Denkoff- Kelly tuğ-*). Benzer ses olayından kaynaklanan değişiklikler aynı madde altında toplanmıştır.

2.3.2.1. Ünlü Değişmeleri

2.3.2.1.1. -a- >-ı-; -a- >-i-

Divanü Lugati't-Türk

Özbek Tilining İzahli Lügati

taş dış; taşra, gurbet; geniş, açıklık, yazı, yabancı yer. *tuş II* (190-I)

tamar damar. *tâmir* (200-II)

2.3.2.1.2. -e- > -a- ; -e > -a

tegre etraf, çevre, daire, değre. *tegra* (152-III)

teke teke; boynuzundan yay yapılan erkek geyik. *taka* (108-III)

telwe deli. *telba* (156-III)

teñgle- iki şeyi birbirine denkleme, denk etmek, denkleştirmek. *teñglamâğ* (160-II)

teñglen- işi düşünmek, çare düşünmek. *teñglanmâğ* (160-II)

teñgles- iki şey birbirine denkleşmek. *teñglaşmâğ* (160-II)

teñgri Tanrı. *tañgri* (117-II)

<i>tepren-</i> teprenmek.	<i>tebranmâķ</i> (150-II)
<i>tepret-</i> tepretmek, teprendirmek; kımıldatmak, saldırmak; -yalnız deve için- sıçratmak.	<i>tebratmâķ</i> (150-II)
<i>tergeş-</i> arka arkaya gelerek derleşmek.	<i>tirkaşmâķ</i> (186-I)
<i>terle-</i> terlemek; kaşağılamak, gebrelemek, silmek.	<i>terlamâķ</i> (165-II)
<i>terlet-</i> terletmek.	<i>terlatmâķ</i> (165-II)
<i>teve</i> deve.	<i>tuya</i> (240-II)
<i>tewe</i> deve.	<i>tuya</i> (240-II)
<i>tezekle-</i> pislemek.	<i>tezaklamâķ</i> (153-III)
<i>tiken</i> diken.	<i>tikan</i> (172-III)
<i>tikile-</i> ses, hışırtı çıkarmak.	<i>tikillamâķ</i> (173-I)
<i>tikken</i> diken.	<i>tikan</i> (172-III)
<i>tile-</i> dilemek, istemek; beklemek, aramak.	<i>tilamâķ</i> (176-I)
<i>tilek</i> dilek.	<i>tilak</i> (175-III)
<i>tilen-</i> aranmak, dilenmek.	<i>tilanmâķ</i> (176-II)
<i>tileş-</i> dilemekte yarış etmek.	<i>tilaşmâķ</i> (176-II)
<i>tilge</i> dilim, uzunlamasına kesilen her şey.	<i>tilka</i> (177-I)
<i>tiŋgle-</i> dinlemek.	<i>tiŋglamâķ</i> (179-I)
<i>tipüle-</i> tepelemek, tepesine vurmak.	<i>tepalamâķ</i> (162-I)
<i>tire-</i> dayak veya direk dikmek.	<i>tiramâķ</i> (183-III)
<i>tirek</i> direk; kavak.	<i>tirak</i> (183-III)
<i>tiren-</i> dayanmak; direnmek, çekinmek.	<i>tiranmâķ</i> (184-I)
<i>tireş-</i> direşmek, çekinmek, diremek, sıkıntıdan yürümez olmak, -hayvan-; çekişmek.	<i>tiraşmâķ</i> (184-I)
<i>tirkeş-</i> toplanmak, toplaşmak, derleşmek.	<i>tirkaşmâķ</i> (186-I)
<i>tirkeş</i> yığılma; kalabalık yüzünden	<i>tirkaş I</i> (186-I)

yürümekte güçlük.

tırsgek dirsek.	tırsak I (187-II)
tırsgek göz kapaklarında çıkan sivilce, it dirseği, arpacık.	tırsak II (187-II)
tışe- dişemek.	tışamâk (190-I)
tışel- bilenmek, dişenmek.	tışalmâk (190-I)
tışet- dişetmek.	tışatmâk (190-I)
tışle- dişlemek, dişle ısırarak.	tışlamâk (190-I)
tışlen- dişlenmek; dişenmek, bilenmek.	tışlanmâk (190-II)
titreş- titreşmek.	titraşmâk (189-II)
tizle- dizle ezmek, çiğnemek.	tizlamâk (171-I)
tizme şalvarın uçurluğu, torbanın bağı ve buna benzer nesnelere.	tizma (171-I)
töşe- döşemek.	töşamâk (256-III)
töşek döşek.	töşak (256-III)
töşel- döşenmek.	töşalmâk (256-III)
töşet- döşetmek.	töşatmâk (257-I)
tügme düğme.	tügma (217-II)
tügmelen- düğmelenmek, ilikleri ilikleme.	tügmalanmâk (217-II)
tüke- tükenmek, bitmek; yetmek, kifayet etmek.	tügamâk (216-III)
tükel tamamen, büsbütün.	tügal (216-II)
tüket- tüketmek, bitirmek.	tügamâk (217-I)
tümen tümen tümen, pek çok.	tüman II (222-II)
tüne- geceleme.	tünamâk (223-III)
tünet- geceletmek.	tünatmâk (223-III)
tütet- tütütmek.	tütatmâk (231-II)

2.3.2.1.3. -e- > -ü-

tegül değil.

tügül (217-III)

2.3.2.1.4. -ı- > -i-, -ı > -i

taķıl- takılmak, dizilmek.

taķılmâķ I (146-I)

talbın- kuş, dalbınmak, çırpınmak.

talpinmâķ (112-II)

talpın- -kuş- dalbınmak, çırpınmak.

talpinmâķ (112-II)

tamğalıĝ bir kişilik sofrası; küçük ibrik; hakanın damgası bulunan eşya.

tamğali (115-II)

tamğalıķ küçük ibrik; bir kişilik sofrası; hakanlardan başkasının yemek yememesi için damgalanmış.

tamğali (115-II)

tamır damar, sinir.

tâmir (200-II)

tanış- birbirine karşı borçlarını inkar etmek.

tanişmâķ (203-I)

tapın- tapmak, tapınmak; hizmet etmek.

tapınmâķ (203-III)

tapış iki kişinin işlerini birbirine tapşırması, vekilleşme, yekelleşme.

tapiş (203-III)

tartıl- tartılmak; gerimek ve çekilmek.

târtilmâķ (206-III)

tartın- özlemek; acınmak; götürür görünmek.

târtinmâķ (206-III)

tartış- tartışmak, tartmada yardım etmek; germekte yardım etmek; birbirini cezbetmekte ve çekmekte ve kurmakta yardım etmek; sızlamak.

tartışmâķ (207-I)

taşır- taşırnak.

tâşirmâķ (210-II)

tatı- tat vermek.

tatimâķ (133-I)

tatıl- tadılmak, tadına bakılmak.

tâtılmâķ (209-I)

tatın- tadar görünmek.

tâtinmâķ (209-I)

<i>tatıt-</i> tadılmak, tadına tesir etmek, tat vermek.	<i>tatitmâķ</i> (133-II)
<i>tatlġ</i> tatlı.	<i>tatli</i> (209-I)
<i>tayış-</i> kaymakta yarış etmek.	<i>tâyiřmâķ</i> (197-III)
<i>tudh-</i> geri koymak, men' etmek.	<i>tiymâķ</i> (171-III)
<i>tudhıl-</i> kaçınmak, çekinmek; alıkoymak, engel olmak.	<i>tiyilmâķ</i> (171-II)
<i>tudhın-</i> kaçınmak; esirgenmek, yasak edilmek.	<i>tiyinmâķ</i> (171-III)
<i>tıġraķ</i> yılmaz; yiġit, bahadır.	<i>tiyraķ</i> (172-I)
<i>tıġraķlan-</i> yiġitlik göstermek, yiġitlenmek.	<i>tiyraķlanmâķ</i> (172-I)
<i>tıkıla-</i> "tık" diye ses vermek.	<i>tikillamâķ</i> (191-I)
<i>til</i> dil; söz; lugat.	<i>til</i> (174-III)
<i>tin-</i> dinlenmek; solumak, nefes almak; dinmek, sonu gelmek.	<i>tinmâķ</i> (180-III)
<i>tin</i> dinmiş; haylaz, işsiz; tembelleşmek, harınlaşmış.	<i>tin</i> (179-I)
<i>tin</i> ruh, nefes, soluk.	<i>tin</i> (179-I)
<i>tındur-</i> rahat ettirmek, dinlendirmek.	<i>tındirmâķ</i> (179-II)
<i>tınġla-</i> dinlemek.	<i>tınġlamâķ</i> (179-I)
<i>tınġlaş-</i> dinlemekte yarış etmek.	<i>tınġlaşmâķ</i> (179-I)
<i>tınġlat-</i> dinletmek.	<i>tınġlatmâķ</i> (179-I)
<i>tış</i> diş.	<i>tiş I</i> (189-III)
<i>tışlat-</i> dişletmek.	<i>tiřlatmâķ</i> (190-II)
<i>tit-</i> ditmek, ziyadesiyle parçalamak.	<i>titmâķ</i> (188-III)
<i>tit-</i> geri koymak, men' etmek.	<i>tiymâķ</i> (171-III)
<i>titıl-</i> didilmek.	<i>titilmâķ</i> (188-II)
<i>tituş-</i> ditmekte yardım etmek, yırtılmak.	<i>tițiřmâķ</i> (188-II)
<i>tiy-</i> men' etmek.	<i>tiymâķ</i> (171-III)

toḡlı toklu, altı aylık kuzu.

toḡlı (258-II)

tozıt- tozutmak.

tozitmâḡ (243-I)

2.3.2.1.5. -ı- > -u-

tawılḡu tabarhun. bk: tawılḡuḡ.

tâbulḡi (194-II)

tawılḡuḡ tabarhun; innap dedikleri meyve; kızıl ağaç; bakam ağacı; tarhun denen sebze; kızıl söğüt. bk: tawılḡu.

tâbulḡi (194-II)

2.3.2.1.6. -i- > -e-

tipüle- tepelemek, tepesine vurmak.

tepalamâḡ (162-I)

ti- demek.

demâḡ (220-III)

tipüle- tepelemek, tepesine vurmak.

tepalamâḡ (162-I)

2.3.2.1.7. -i- > -ü-

telmir- sağa sola bakınmak -bir şey istemek için-

telmürmâḡ (158-II)

2.3.2.1.8. -u- > -a-, -u > -a

toḡu toka, kemer tokası.

toḡa (257-II)

toḡuḡ çörek.

toḡaḡ (259-I)

2.3.2.1.9. -u- > -ı-, -u > -ı; -u- > -i-

tanuḡ şahit, tanık.

tanuḡ (118-III)

toḡul- döḡülmek; dokunmak; adam döḡülmek.

toḡılmâḡ (257-III)

toḡuḡ- vuruşmak, çarpışmak, harp etmek.

toḡıḡmâḡ II (258-II)

toḡuz sayıda dokuz.

toḡkız (259-II)

<i>tolu</i> dolu, boş olmayan.	<i>tolıķ</i> (246-III)
<i>tolun</i> ayın ondördü, dolun.	<i>tolın</i> (246-III)
<i>toñguz</i> domuz.	<i>tonğuz</i> (250-I)
<i>toruğ</i> at rengi, doru renk.	<i>torıķ</i> (253-II)
<i>tutğuç</i> kahve altı, bir parça yemek.	<i>tutķıç</i> (235-II)
<i>tutruğ</i> vasiyet.	<i>tuturıķ</i> (234-III)
<i>taktur-</i> taktırmak, dizdirmek.	<i>taktırmâķ</i> (148-I)
<i>tamtur-</i> damlattırmak, damzırtmak.	<i>tamdırmâķ</i> (200-I)
<i>tamur</i> damar.	<i>tâmir</i> (200-II)
<i>tamuz-</i> damlatmak, damzırmak.	<i>tamizmâķ</i> (200-II)
<i>tanu-</i> danışmak; işaret etmek; söylemek, emretmek; tavsiye etmek.	<i>tanımâķ</i> (117-III)
<i>tanul-</i> söz söylenmek; söz geçilmek; işaret edilmek.	<i>tanılmâķ</i> (117-III)
<i>tanuş-</i> danışmak; işaretleşmek.	<i>tanişmâķ</i> (118-II)
<i>tanut-</i> başkasına söz eriştirmeyi tavsiye ve emretmek.	<i>tanitmâķ</i> (118-I)
<i>tapçur-</i> tapşırarak, ulaştırmak; teslim etmek.	<i>tapşırmâķ</i> (205-I)
<i>tapşur-</i> tapşırarak, ulaştırmak; teslim etmek.	<i>tapşırmâķ</i> (205-I)
<i>tapul-</i> -kaybolan şey- bulunmak.	<i>tapılmâķ</i> (203-II)
<i>taşğur-</i> taşayazmak.	<i>tâşırmâķ</i> (210-II)
<i>taşu-</i> taşımak; çıkarıp atmak, koğmak.	<i>taşımâķ</i> (138-I)
<i>taşur-</i> taşımak.	<i>tâşırmâķ</i> (210-III)
<i>taşut-</i> taşımak.	<i>taşıtmâķ</i> (138-I)
<i>tawılķu</i> tabarhun. bk: tawılķuç.	<i>tâbulgi</i> (194-II)
<i>tawılğuç</i> tabarhun; innap dedikleri meyve; kızıl ağaç; bakam ağacı; tarhun denen	<i>tâbulgi</i> (194-II)

sebze; kızıl söğüt. bk: tawılķu.

taytur- kaydırmak, ziyındırmak. **tâydirmâķ** (197-III)

tıktur- tıktırmak, bastırmak. **tıktirmâķ** (192-II)

tundur- rahat ettirmek, dinlendirmek. **tindirmâķ** (179-II)

todun- doyar gibi görünmek. **toyinmâķ** (244-II)

toğtur- doğurtmak. **tuğdirmâķ** (241-I)

toķluk tokluk; insanın başı saçsız ve hayvanın boynuzsuz olması. **toķlik** (258-II)

toltur- doldurmak. **toldirmâķ** (246-III)

toşgur- taşarak doldurmak. **tâşirmâķ** (210-II)

turul- usanmak, bıkmak. **turilmâķ** (225-II)

turuş- ayağa kalkışmak; duruşmak, karşı durmak. **turişmâķ** (225-III)

tuttur- tutturmak, yakalatmak. **tuttirmâķ** (233-I)

tutul- tutulmak, yakalanmak. **tutilmâķ** (232-III)

tutun- tutulmak; edinmek, tutmak; yalnız başına tutmak; tutuşmak. **tutinmâķ I** (232-III)

tutuş- tutuşmak. **tutişmâķ** (233-I)

tuytur- duyurmak; anlatmak. **tuydirmâķ II** (221-I)

tuzluğ tuzlu. **tuzli** (220-I)

2.3.2.1.10. -ü->-i-, -ü >-i

temür demir. **temir** (158-III)

temür kazınguk (**temür kazınguk**) kutup yıldızı, demir kazık. **temirķazık** (159-II)

temürçi demirci. **temirçi** (159-II)

teşük taşağı yarık; deşik, yarık. **teşik** (169-II)

tetür- söyletmek, dedirtmek. **dedirmâķ** (219-II)

<i>tiktür-</i> -dikiş- diktirmek.	<i>tiktirmâk</i> (174-III)
<i>tildür-</i> dildirmek.	<i>tildirmâk</i> (176-II)
<i>tiltür-</i> dildirmek.	<i>tildirmâk</i> (176-II)
<i>tilkü</i> tilki.	<i>tülki</i> (122-I)
<i>tögüş-</i> döğmekte yardım ve yarış etmek.	<i>tüyişmâk</i> (221-I)
<i>töktür-</i> döktürmek.	<i>töktirmâk</i> (245-III)
<i>tökül-</i> dökülmek.	<i>tökilmâk</i> (245-I)
<i>törtünç</i> sayıda dördüncü.	<i>törtinçi</i> (253-III)
<i>tügül-</i> düğülmek, düğümlenmek; yemek boğazda kalmak.	<i>tügilmâk</i> (217-I)
<i>tügün-</i> kendi başına düğüm yapmak.	<i>tüginmâk</i> (217-II)
<i>tügüş-</i> düğüm düğmekte yardım ve yarış etmek.	<i>tügişmâk</i> (217-II)
<i>türlüg</i> türlü.	<i>türli</i> (226-II)
<i>türtül-</i> sürülmek.	<i>türtilmâk</i> (228-II)
<i>türtün-</i> -yağ-sürünmek, sürünür görünmek.	<i>türtinmâk</i> (228-III)
<i>türtüş-</i> -yağ- sürmekte yarış etmek.	<i>türtişmâk</i> (228-III)
<i>tüşür-</i> düşürmek, indirmek.	<i>tüşirmâk</i> (236-III)
<i>tüşürgü</i> çayın ırmağa karışan ağzı, değirmenin bir ırmağa olan savağı.	<i>tüşürgi</i> (236-III)
<i>tütüş-</i> kavga etmek, tutuşmak, çekişmek, avı yakalamağa yardım ve yarış etmek.	<i>tutişmâk</i> (233-I)
<i>tüzül-</i> düzelmek, tertip ve tanzim edilmek.	<i>tüzilmâk</i> (219-III)

2.3.2.1.11. Yuvarlaklaşma

2.3.2.1.11.1. -a- > -â-

<i>taban</i> taban; deve tabanı.	<i>tâvân I</i> (195-I)
<i>tağ</i> dağ.	<i>tâğ</i> (212-I)
<i>tağay</i> dayı.	<i>tâğa</i> (212-II)

<i>tağla-</i> dağlamak.	<i>dâğlamâk</i> (236-I)
<i>tağlat-</i> dağlatmak.	<i>dâğlatmâk</i> (236-II)
<i>tağağü</i> tavuk -cins adı-.	<i>tâvuk</i> (196-I)
<i>tağuk</i> horoz; tavuk.	<i>tâvuk</i> (196-I)
<i>tal</i> dal, yaş dal.	<i>tâl I</i> (198-III)
<i>talak</i> dalak.	<i>talâk II</i> (112-II)
<i>talğan</i> kavut, kavrulmuş döğölmüş arpa.	<i>tâlğân</i> (199-III)
<i>tam</i> duvar, dam, kale.	<i>tâm I</i> (199-III)
<i>tamağ</i> boğaz.	<i>tâmâk</i> (201-III)
<i>tamar</i> damar.	<i>tâvmir</i> (195-I)
	<i>tâmir</i> (200-II)
<i>tamğak</i> boğaz, damak.	<i>tâmâk</i> (201-III)
<i>tamır</i> damar, sinir.	<i>tâvmir</i> (195-I)
	<i>tâmir</i> (200-II)
<i>tamu</i> cehennem.	<i>tâmuğ</i> (202-I)
<i>tamur</i> damar.	<i>tâvmir</i> (195-I)
	<i>tâmir</i> (200-II)
<i>tar</i> dar.	<i>târ I</i> (205-II)
<i>tarğak</i> tarak.	<i>tarâk</i> (128-II)
<i>tarmağ</i> yırtıcı hayvanların pençesi.	<i>tarmâk</i> (127-III)
<i>tarmağlan-</i> kol kol kuş pençesi gibi akın etmek; pençe sahibi olmak -kuş-; kol kol olmak -su-.	<i>tarmâğlanmâk</i> (127-III)
<i>tart-</i> tartmak; cezp etmek; çekmek, uzatmak, germek; getirmek, almak, çıkarmak.	<i>târtmâk</i> (207-II)
<i>tartığ</i> yük ipi, denk sarığı; bir iş çıkması üzerine hakanın adamlarını çağırması.	<i>târtık</i> (207-II)
<i>tartil-</i> tartılmak; gerimek ve çekilmek.	<i>târtilmâk</i> (206-III)

<i>tartın-</i> özlemek; acınmak; götürür görünmek.	<i>târtinmâk</i> (206-III)
<i>tartış-</i> tartışmak, tartmada yardım etmek; germekte yardım etmek; birbirini cezbetmekte ve çekmekte ve kurmakta yardım etmek; sızlamak.	<i>târtişmâk</i> (207-I)
<i>tarhan</i> İslamlıktan önce verilmiş olan bir adtır. "bey" demektir (Arguca).	<i>târhan</i> (208-III)
<i>taş-</i> taşmak.	<i>tâşmâk</i> (210-III)
<i>taş</i> taş, kaya.	<i>tâş I</i> (209-II)
<i>taşgur-</i> taşayazmak.	<i>tâşirmâk</i> (210-II)
<i>taşır-</i> taşırmak.	<i>tâşirmâk</i> (210-II)
<i>taşur-</i> taşırmak.	<i>tâşirmâk</i> (210-III)
<i>tatıl-</i> tadılmak, tadına bakılmak.	<i>tâtilmâk</i> (209-I)
<i>tatın-</i> tadar görünmek.	<i>tâtinmâk</i> (209-I)
<i>tavar</i> mal; davar.	<i>tâvar</i> (194-II)
<i>tavuş</i> duygu ve kımıldanma.	<i>dâvuş</i> 231-I)
	<i>tâvuş</i> (195-III)
<i>tawar</i> mal, mülk; eşya.	<i>tâvar</i> (194-II)
<i>tawılku</i> tabarhun. bk: tawılguç.	<i>tâbulgi</i> (194-II)
<i>tawılguç</i> tabarhun; innap dedikleri meyve; kızıl ağaç; bakam ağacı; tarhun denen sebze; kızıl söğüt. bk: tawılku.	<i>tâbulgi</i> (194-II)
<i>tawış</i> duygu ve kımıldanma.	<i>dâvuş</i> (231-I)
	<i>tâvuş</i> (195-III)
<i>tawışgan</i> tavşan.	<i>tâvuşkân</i> (196-I)
<i>tawuş</i> duygu ve kımıldanma.	<i>dâvuş</i> (231-I)
	<i>tâvuş</i> (195-III)
<i>tay-</i> kaymak.	<i>tâymâk</i> (198-I)

<i>tayaq</i> dayak, dayangaç.	<i>tâygâq</i> (198-II)
<i>tayış-</i> kaymakta yarış etmek.	<i>tâyişmâq</i> (197-III)
<i>taytur-</i> kaydırmak, zıyındırmak.	<i>tâydirmâq</i> (197-III)
<i>taz</i> kel, daz; boynuzsuz; bitkisiz, çorak.	<i>tâz</i> (196-III)
<i>temür kazınguk</i> (<i>temür kazınguk</i>) kutup yıldızı, demir kazık.	<i>temirkâzık</i> (159-II)
<i>tolgâg</i> kadın küpesi.	<i>tolgâq</i> (248-III)
<i>tolgâg</i> sıkıntı, kulunç ve iç ağrısı.	<i>tolgâq</i> (248-III)
<i>topraq</i> toprak.	<i>tuprâq</i> (224-II)
<i>turağ</i> sığınak.	<i>turâq</i> (228-II)
<i>turumtay</i> yırtıcı bir kuş; erkek adı.	<i>turumtây</i> (229-II)
<i>tuşâg</i> köstek, at ayağına vurulan bukağı.	<i>tuşâv</i> (239-II)
<i>tutgâk</i> geceleyin düşmanın gözcülerini ve ileri karakollarını yakalamak için çıkarılan atlı bölük.	<i>tutkâk</i> (235-II)
<i>tuzak</i> tuzak.	<i>tuzâq</i> (220-II)

2.3.2.1.11.2. -e- > -â-

<i>tegirmen</i> değirmen; değirmen taşı.	<i>teğirmân</i> (151-II)
<i>tejik</i> Tacik, Farslı.	<i>tâcık</i> (196-II)
<i>töşeklig</i> döşeli, döşenmiş.	<i>töşâglik</i> (257-I)
<i>töşeklig</i> döşekli, düşek sahibi.	<i>töşâglik</i> (257-I)
<i>töşeklik</i> döşeklik, döşek ve benzeri şeyleri yapmak üzere hazırlanıp ayrılmış olan.	<i>töşâglik</i> (257-I)

2.3.2.1.11.3. -o- > -â-

Divanü Lugati't-Türk

Özbek Tilining İzahli Lügati

<i>toşgur-</i> taşarak doldurmak.	<i>tâşirmâq</i> (210-II)
-----------------------------------	--------------------------

toğuz on sayıda doksan.

toğsân (259-I)

2.3.2.2. Ünsüz Değişmeleri

2.3.2.2.1. -b- > -p-

Divanü Lugati't-Türk

Özbek Tilining İzahli Lügati

talbın- kuş, dalbınmak, çırpınmak.

talpinmâk (112-II)

2.3.2.2.2. -b- > -v-

taban taban; deve tabanı.

tâvân I (195-I)

2.3.2.2.3. -ç- > -ş-

tapçur- tapşırmaq, ulaştırmak; teslim etmek.

tapşirmâk (205-I)

2.3.2.2.4. -d- (-dh-) > -y-

tidh- geri koymak, men' etmek.

tiymâk (171-III)

tidhul- kaçınmak, çekinmek; alıkoymak, engel olmak.

tiyilmâk (171-II)

tidhin- kaçınmak; esirgenmek, yasak edilmek.

tiyinmâk (171-III)

todh- doymak.

toymâk (244-II)

todun- doyar gibi görünmek.

toyinmâk (244-II)

2.3.2.2.5. -g- > -k-, -g > -k

tergeş- arka arkaya gelerek derleşmek.

tirkaşmâk (186-I)

tilge dilim, uzunlamasına kesilen her şey.

tilka (177-I)

tirig diri, canlı, yaşayan.

tirik (184-II)

töşeklig döşeli, döşenmiş.

töşâğlik (257-I)

töşeklig döşekli, düşek sahibi. *töşâglik* (257-I)

2.3.2.2.6. -g- > -y-

tegiñg tekin, samur. *tiyin II* (171-III)

2.3.2.2.7. -ğ- > -k-, -ğ > -k

takağ tavuk -cins adı-. *tâvuk* (196-I)

tariğ ekin, bitki; arpa, buğday; tane, tohum; zahire; darı. *tariğ* (127-I)

tariğ ekin, bitki; arpa, buğday; tane, tohum; zahire; darı. *tariğ* (127-I)

tartiğ yük ipi, denk sarığı; bir iş çıkması üzerine hakanın adamlarını çağırması. *târtığ* (207-II)

tawışgan tavşan. *tâvuşğân* (196-I)

toruğ at rengi, doru renk. *toriğ* (253-II)

turağ sığınak. *turâğ* (228-II)

tutğak geceleyin düşmanın gözcülerini ve ileri karakollarını yakalamak için çıkarılan atlı bölük. *tutğâk* (235-II)

tutğuç kahve altı, bir parça yemek. *tutğıç* (235-II)

tutğun tutgun, yakalanan, esir, tutsak. *tutğun* (235-II)

tutruğ vasiyet. *tuturığ* (234-III)

tutuğ rehin, tutu. *tutuğ I* (235-I)

2.3.2.2.8. -ğ-, -ğ > -v

tuşağ köstek, at ayağına vurulan bukağı. bk: tuşağı. *tuşâv* (239-II)

tuşağı köstek. bk: tuşağ. *tuşâv* (239-II)

2.3.2.2.9. -ğ- >-y-

tığrak yılmaz; yiğit, bahadır.

tıyrak (172-I)

tığraklan- yiğitlik göstermek, yiğitlenmek.

tıyraklanmâk (172-I)

2.3.2.2.10. -j > -c

tejik Tacik, Farslı.

tâcık (196-II)

2.3.2.2.11. -k- > -g-

tüke- tükenmek, bitmek; yetmek, kifayet etmek.

tügamâk (216-III)

tükel tamamen, büsbütün.

tügal (216-II)

tüket- tüketmek, bitirmek.

tügamâk (217-I)

2.3.2.2.12. -k- >-ğ-

töşeklig döşeli, döşenmiş.

töşâğlik (257-I)

töşeklig döşekli, düşek sahibi.

töşâğlik (257-I)

töşeklik döşeklik, döşek ve benzeri şeyleri yapmak üzere hazırlanıp ayrılmış olan.

töşâğlik (257-I)

2.3.2.2.13. -k- >-g-

tawılku tabarhun.

tâbulgi (194-II)

2.3.2.2.14. -k- > -ğ-, -k- >-ğ-

takı dahi.

tağı (148-II)

tağın (148-II)

turkun durgun.

turgun (230-I)

2.3.2.2.15. -k̄ > -k

toḵ tok, aç olmayan; saçsız insan; *tuk* (221-III)
boynuzsuz hayvan.

toḵluk tokluk; insanın başı saçsız ve *toḵlik* (258-II)
hayvanın başı boynuzsuz olması.

toḵuç çörek. *tokaç* (259-I)

2.3.2.2.16. -n > -ñg

tan sabah, akşam esen serin esinti. *tañg I* (202-II)

2.3.2.2.17. -p- > -b-, -p > -b

tepre- tepremek, kımıldamak. *tebremâḵ* (150-II)

tepren- teprenmek. *tebranmâḵ* (150-II)

tepret- tepretmek, teprendirmek; *tebratmâḵ* (150-II)
kımıldatmak, saldırmak; -yalnız deve için-
sıçratmak.

tüp asıl, kök, dip, temel, herhangi bir şeyin *tüb* (215-II)
aslı, kökü, insanın aslı.

tüplüg asaletli. *tüblüg* (216-I)

2.3.2.2.18. t- > d-, -t- > -d-

taḡla- daḡlamak. *dâḡlamâḵ* (236-I)

taḡlat- daḡlatmak. *dâḡlatmâḵ* (236-II)

tañg tuñg et- “tan tan” diye ses vermek. *dang-dung* (208-I)

tavuş duygu ve kımıldanma. *dâvuş* (231-I)

tawış duygu ve kımıldanma. *dâvuş* (231-I)

tawuş duygu ve kımıldanma. *dâvuş* (231-I)

taytur- kaydırmak, zıyındırmak. *tâydirmâḵ* (197-III)

<i>te-</i> demek, söylemek. bk: <i>ti-</i>	<i>demâk</i> (220-III)
<i>tene</i> tane; susam, mışmış gibi şeyler (Arguca).	<i>dana (f-m)</i> (233-II)
<i>teñgiz</i> deniz.	<i>deñgiz</i> (221-II)
<i>tetür-</i> söyletmek, dedirtmek.	<i>dedirmâk</i> (219-II)
<i>ti-</i> demek. bk: <i>te-</i>	<i>demâk</i> (220-III)
<i>tiltür-</i> dildirmek.	<i>tildirmâk</i> (176-II)
<i>toltur-</i> doldurmak.	<i>toldirmâk</i> (246-III)
<i>toñg tuñg et-</i> katı bir şey sert bir şey üzerine düşerse ses vermek.	<i>danğ-dunğ</i> (208-I)
<i>tovl</i> davul; avda doğan kuşu için çalınan davul.	<i>davul II</i> (231-I)
<i>tön-</i> dönmek.	<i>dönmâk</i> (243-II)
<i>töñgder-</i> döndermek, altını üstüne getirmek.	<i>döndirmâk</i> (243-I)

2.3.2.2.19. -w-> -b-

<i>tawılku</i> tabarhun. bk: <i>tawılguç.</i>	<i>tâbulgi</i> (194-II)
<i>tawılguç</i> tabarhun; innap dedikleri meyve; kızıl ağaç; bakam ağacı; tarhun denen sebze; kızıl söğüt. bk: <i>tawılku.</i>	<i>tâbulgi</i> (194-II)

2.3.2.2.20. -w-> -v-

<i>tawar</i> mal, mülk; eşya.	<i>tâvar</i> (194-II)
<i>tawış</i> duygu ve kımıldanma.	<i>dâvuş</i> (231-I)
	<i>tâvuş</i> (195-III)
<i>tawışgan</i> tavşan.	<i>tâvuşkan</i> (196-I)
<i>tawuş</i> duygu ve kımıldanma.	<i>dâvuş</i> (231-I)
	<i>tâvuş</i> (195-III)

2.3.2.3. Ünlü Düşmesi

2.3.2.3.1. -e > ϕ

töre evin önemli yeri ve sediri.

tör II (253-I)

2.3.2.3.2. -ı- > ϕ

to~~k~~ıma~~k~~ tokmak, çamaşır tokmağı.

to~~k~~mâ~~k~~ (258-II)

2.3.2.3.3. -u- > ϕ , -u > ϕ

ta~~k~~a~~ğ~~u tavuk -cins adı-.

tâvu~~k~~ (196-I)

talula- seçmek.

tallamâ~~k~~ (112-I)

to~~k~~uz on sayıda doksan.

to~~k~~sân (259-I)

tu~~ş~~a~~ğ~~u köstek. bk: tuşağ.

tu~~ş~~âv (239-II)

2.3.2.4. Ünlü Türemesi

2.3.2.4.1. ϕ > -i

törtün~~ç~~ sayıda dördüncü.

törtin~~ç~~i (253-III)

2.3.2.4.3. ϕ > -u-

tutru~~ğ~~ vasiyet.

tuturı~~k~~ (234-III)

2.3.2.5. Ünsüz Düşmesi

2.3.2.5.1. -g- > ϕ , -g > ϕ

tirs~~g~~ek dirsek.

tirsak I (187-II)

tirs~~g~~ek göz kapaklarında çıkan sivilce, it dirseği, arpacık.

tirsak II (187-II)

tül~~ü~~ğ tüylü.

tü~~k~~li (221-III)

türl~~ü~~ğ türlü.

tür~~l~~i (226-II)

2.3.2.5.2. -ğ- > φ, -ġ > φ

<i>tamğak</i> boğaz, damak.	<i>tâmâk</i> (201-III)
<i>tamğalıġ</i> bir kişilik sofa; küçük ibrik; hakanın damgası bulunan eşya.	<i>tamğali</i> (115-II)
<i>tarğak</i> tarak.	<i>tarâk</i> (128-II)
<i>taşğur-</i> taşayazmak.	<i>tâşirmâk</i> (210-II)
<i>tatlıġ</i> tatlı.	<i>tatli</i> (209-I)
<i>tolğaş-</i> dolaşmak, dolamakta ve bükmekte yarış etmek; burulmak.	<i>tolaşmâk</i> (246-II)
<i>toşğur-</i> taşarak doldurmak.	<i>tâşirmâk</i> (210-II)
<i>tuzluġ</i> tuzlu.	<i>tuzli</i> (220-I)

2.3.2.5.3. -k- > φ, -k > φ

<i>tikken</i> diken.	<i>tikan</i> (172-III)
----------------------	------------------------

2.3.2.5.4. -k- > φ, -k > φ

<i>tamğalık</i> küçük ibrik; bir kişilik sofa; hakanlardan başkasının yemek yememesi için damgalanmış.	<i>tamğali</i> (115-II)
--	-------------------------

2.3.2.5.5. -ñġ- > φ

<i>temür kazñguġ</i> (<i>temür kazunġuġ</i>) kutup yıldızı, demir kazık.	<i>temirkâzık</i> (159-II)
--	----------------------------

2.3.2.5.6. -y- > φ, -y > φ

<i>taġay</i> dayı.	<i>tâġa</i> (212-II)
<i>tevey</i> deve.	<i>tuya</i> (240-II)
<i>tewey</i> deve.	<i>tuya</i> (240-II)

teyitik akıllı, zeki.

tetik (168-II)

2.3.2.6. Ünsüz Türemesi

2.3.2.6.1. $\phi > -ğ-$, $\phi > -ğ$

tamu cehennem.

tamuğ (115-I)

tâmuğ (202-I)

tayağ dayak, dayangaç.

tâyğâğ (198-II)

2.3.2.6.2. $\phi > -k-$, $\phi > -k$

tü tüy, kıl, saç; renk, at tonu.

tük (221-III)

tülüg tüylü.

tükli (221-III)

2.3.2.6.3. $\phi > -n$

tağ dahi.

tağın (148-II)

2.4. Anlamlarına Göre Kelimeler

2.4.1. Anlamı Değişmeyen Kelimeler

Bu başlık altında gruplandırılan kelimeler, her iki sözlükteki birinci anlamlarına (temel anlam) göre sınıflandırılmıştır. ÖTİL’de kelimenin temel anlamından gelişen diğer anlamlar için bk: DİVANÜ LUGATİ’T-TÜRK VE ÖZBEK TİLİNİN İZAHLI LUGATİ’NDEKİ ORTAK KELİMELELER.

Divanü Lugati’t-Türk

tağ dağ.

tağay dayı.

Özbek Tilining İzahli Lügati

tâğ (1) yer sirtiniñ tekislikka, tepalikka yaki başqa balandlikka nisbatan baland kötarilgan kısmi./ şunday câylar qazilma bâyliklar manbai sifatida. (212-I)

tâğa (1) ayalniñ aka-ukalari (uniñ bälalariga nisbatan). (212-II)

tağla- dağlamak.

tağlat- dağlatmak.

tağ- takmak.

tağağ tavuk -cins adı.

tağı dahi.

tağıl- takılmak, dizilmek.

tağır tağır ses bildiren bir kelime.

tağtur- taktirmek, dizdirmek.

tağuk horoz; tavuk. bk: tağağ.

tal dal, yaş dal.

talbın- kuş dalbınmak, çırpınmak.

bk: talpın-.

talpın- -kuş- dalbınmak, çırpınmak.

bk: talbın-.

talğan kavut, kavrulmuş döğölmüş arpa.

tam- damlamak.

dâğlamâğ (1) kızdırib etiltirmâğ, dâğ kılmâğ (mây, yağ haqida). (236-I)

dâğlatmâğ dâğlamâğ. (236-II)

tağmâğ (1) bezak buyumlari, medal', qurâl va ş.k.ni tananiñg (kiyimniñg) birâr câyiga ötkazib, âsib yaki bağlab ornatmâğ. (147-II)

tâvuğ (1) guşti, pati va tuğumi üçün bâqiladigan urğaçi üy parrandasi. (196-I)

tağı tağın, yana. (148-II)

tağın (1) buniñg üstiga, bundan taşqarı, üstiga üstak; yana, bâz. (148-II)

tağılmâğ I (1) tağmâğ I-4. (146-I)

tağır-tuğur (1) kısqâ kısqâ kattıq taraqlagan tâvuşlar; tarağ-turuğ. (146-III)

tağtirmâğ tağmâğ I-4. (148-I)

tâvuğ (1) guşti, pati va tuğumi üçün bâqiladigan urğaçi üy parrandasi. (196-I)

tâl I ingiçka uzun bargli, surğ nâvda âtib ösadigan darağt yaki buta. (198-III)

talpınmâğ (1) qanât qağıb âldinga ihtilmâğ, uçmâğ. / qollarini qanât kabi qağıb, toğanıb intilmak. (112-II)

talpınmâğ (1) qanât qağıb âldinga intilmâğ, uçmâğ. / qollarini qanât kabi qağıb, toğanıb intilmâğ. (112-II)

tâlqân (1) qâvurilgan dân, quritilgan nân, suğari ve ş.k.dan tüyib tayyarlangan yemiş. (199-III)

tammâğ (1) tâmçilab âkmâğ; çakka-çakka âğıb turmâğ, tüşmâğ, tâmçilamâğ. (201-I)

tam duvar, dam, kale.

tamar damar. bk: tamur, tamir.

tamaq boğaz. bk: tamgaq.

tamga damga, hakanın ve başkalarının damgası.

tamgaq boğaz, damak. bk: tamaq.

tamur damar, sinir. bk: tamar, tamir.

tamtur- damlattırmak, damzırtmak.

tamu cehennem.

tamur damar. bk: tamar, tamir.

tamuz- damlatmak, damzırmak.

tan- inkar etmek.

tām I (1) üyniṅ, bināniṅ üstini bekitib turuvçı tepa kısmi. (199-III)

tāvmir tāmir I, 8, 9. (195-I)

tāmīr (1) ādam va hayvānlar tanasida qān yaki limfa āqadigan nayçasimān ārgan. (200-II)

tāmāq (1) boynniṅ ēngak yaki tumsuq āsti kısmi. (201-III)

tamga (1) narsa, māl, mahsulāt ve ş.k.nı acratış, hisābga āliş yaki ularniṅ kimga teğışliligini kōrsatış üçün qoyiladigan, bāsiladiganbelgi./qadimda mahbuslarniṅ tanasiga bāsiladigan belgi. / şunday belgi qoyış, bāsiş üçün hızmanat qıladigan asbāb va uniṅ yordamida qoyilgan, bāsilgan belgi, iz. (115-I)

tāmāq (1) boynniṅ ēngak yaki tumsuq āsti kısmi. (201-III)

tāvmir tāmir I, 8, 9. (195-I)

tāmīr (1) ādam va hayvānlar tanasida qān yaki limfa āqadigan nayçasimān ārgan. (200-II)

tamdirmāq tammāq. (200-I)

tamuḡ cahannam, dozaḡ. (115-I)

tāmūḡ dozaḡ, cahannam. (202-I)

tāvmir tāmir I, 8, 9. (195-I)

tāmīr (1) ādam va hayvānlar tanasida qān yaki limfa āqadigan nayçasimān ārgan. (200-II)

tamizmāq (1) *tammāq.* (200-II)

tanmāq qılmişini, aybini boyniga ālmay turib ālmāq, inkār ētmāq./ kimsadan

- tañg* tan; sabah vakti.
- tañg tuñg et-* “tan tan” diye ses vermek.
- taniş-* birbirine karşı borçlarını inkar etmek.
- tanuq* şahit, tanık.
- taran-* taranmak, kendini yardımsız taramak.
- tarğil* -at’tan başka her hayvan için- alaca.
- tarig* ekin, bitki; arpa, buğday; tane, tohum; zahire; darı.
- tarma-* tırmalamak.
- tarmâq* yırtıcı hayvanların pençesi.
- tarmaqlan-* kol kol kuş pençesi gibi akın etmek; pençe sahibi olmak -kuş-; kol kol olmak -su-.
- tavar* mal; davar. bk: tawar.
- tawar* mal, mülk; eşya. bk: tavar.
- tawuş* duygu ve kimıldanma. bk: tavuş, tawuş.
- narsa, qarz va ş. k. âlib, âlmadim deb turib âlmâq. (203-I)
- tañg I* (1) kün çıkış payti, subhidam, sahar, azân. (202-II)
- dang-dung* metal narsalarniñ urilişidan çıkadigan âvâzlar haqıda.(208-I)
- tanişmâq tanmâq* [kılmışini, aybini boyniga âlmay turib âlmâq, inkâr êtmâq. / kimsadan narsa, qarz va ş. k. âlib, âlmadim deb turib âlmâq.(203-I)] (203-I)
- tanuq* (1) tanib âliş üçün qoyilgan yaki tabiiy belgi, nişân. (118-III)
- taranmâq* saçlarını tarab öziga ârâ bermâq. (123-II)
- tarğil* sarğış va qaramtir yolli. / şu tusdagi sığır, buzâq, va ş. k./ sarğış.(130-II)
- taruq* başaqli galla ösimligi va uning âqlab sök kılmadigan mayda dâni.(127-I)
- turnamâq* tırnâq yaki ötkir uçli narsalar bilan tilmâq, yulmâq, timdalamâq.(186-II)
- tarmâq* (1) butâq, şâh. (127-III)
- tarmâqlanmâq tarmâqlamâq* [(1) tarmâq âtmâq, şâhlamâq. (2) keñg tarmâq âtib rivâclanmâq. (127-III)] (127-III)
- tâvar* (1) ayırbâşlaş, sâtiş üçün işlab çıkarilgan mehnat mahsulâti. (194-II)
- tâvar* (1) ayırbâşlaş, sâtiş üçün işlab çıkarilgan mehnat mahsulâti. (194-II)
- dâvuş* tâvuş, âvâz. (231-I)
- tâvuş* (1) gapiriş, küylaş, kıçkırış, yıglaş va ş.k. vaqtida yüzaga keladigan va eşitiş

tawuşğan tavşan.

tawuş duygu ve kımıldanma. bk: tavuş, tawış.

taya- dayak koymak, dayak dikmek, dayamak.

tayak dayak, dayangaç.

teñgle- iki şeyi birbirine denkleme, denk etmek, denkleştirmek.

teñgles- iki şey birbirine denkleşmek.

teñgri Tanrı.

tegiñg tekin, samur.

teğirmen değirmen; değirmen taşı.

tegre etraf, çevre, daire, değre.

tejik Tacik, Farslı.

ârganlari qabul qilib âladigan âvâz; sadâ, sas. / ma'lum sıfatlarga êga bolgan âvâz.

(195-III)

tâvuşqân quyan. (196-I)

dâvuş tâvuş, âvâz. (231-I)

tâvuş (1) gapiriş, küylaş, qıçqırış, yığlaş va ş.k. vaqtida yüzaga keladigan va eşitiş ârganlari qabul qilib âladigan âvâz; sadâ, sas. / ma'lum sıfatlarga êga bolgan âvâz.

(195-III)

tayamâk (1) birâr narsani ikkinçi bir narsaga küç bilan tegizib itarib turmâk, tıramâk. (144-II)

tâygâk tâygânâk mânesiz sırğanib ketadigan daracada sılık, sırğançık, tâygâk. (198-II)

teñglamâk teñglaştirmâk, baravarlaştirmâk, baravarlamâk. (160-II)

teñglaşmâk (1) birâr cihatdan, mas. mavkei, huquqi, bilimi, hacmi va ş.k. cihatidan başqa bilan teñg, baravar bolmâk, baravarlaşmâk. (160-II)

tañgri hudâ, âllâ, parvardigâr. (117-II)

tiyin II âlmağân [ormanda darahtda yaşavçi uzun barak dumli kiçkina kemirüvçi hayvan. (533-II)] (171-III)

teğirmân gallani, dânni yançib un qılış-un târtiş üçün mâslangan qurılma ve şunday qurılma ornatilgan binâ. (151-II)

tegra tevarak, atrâf. (152-III)

tâcik Tâciklar [Tâcikistân SSRniñg

- asâsiy ahâlisini taşkil etgan, erâniy tillardan birida sözleşüvçi halk; Tâcîk halkı. (196-II)] (196-II)
- telmir-** sağa sola bakınmak -bir şey istemek için-.
- telmirmâķ** *termilmâķ* [köz üzmasdan uzâķ qarab qâlmâķ, tikilmâķ; ümid bilan, suqlanib yaki köz câvdiratib qaramâķ. (165-III)] (158-II)
- telmürmâķ** *termilmâķ* (158-II)
- telü** deli, çılgın; ahmak. bk: telwe.
- telba** (1) aqldan âzgan, devâna, cinni. / birâr narsaga, kimsaga ârtîķ daracada berilgan; savdâyi, şaydâyi. / telva-teskari; beoḥşâv. (156-III)
- telwe** deli. bk: telü.
- telba** (1) aqldan âzgan, devâna, cinni. / birâr narsaga, kimsaga ârtîķ daracada berilgan; savdâyi, şaydâyi. / telva-teskari; beoḥşâv. (156-III)
- temür** demir.
- temir** (1) ḥımıyaviy elemant, bâlğalanganda yassılanadigan, istalğan şaklga kiradigan, üglerâd bilan qoşilganda polat ve çoyan hâsil qıladigan qâramtır kümüş raḅgli âğır metal. (158-III)
- temür kazıḅguk** (*temür kazıḅguk*) kutup yıldızı, demir kazık.
- temirqâzıķ** qutb yulduzi [qutb.] (159-II)
- temürçi** demirci.
- temirçi** temirni bâlğalab, undan türlü buyumlar yasaydigan usta. (159-II)
- tepil-** tepilmek.
- tepillmâķ** *tepmâķ* 1 [(1) âyaķ bilan zarb bermâķ. (163-II)] (162-II)
- tepin-** tepmek, bir şeyi ayakla kımıldatmak.
- tepinmâķ** *tepmâķ* 1 [(1) âyaķ bilan zarb bermâķ. (163-II)] (162-II)
- tepre-** tepremek, kımıldamak.
- tebremâķ** *tebranmâķ* 3 [(3) câyidan qozğalmâķ, cilmâķ, conamâķ, yürmâķ. (150-II)] (150-II)

ter ter.

terlik teri çekmek için eğerin veya palan'ın altına konulan keçe.

teşil- yarılmak,deşilmek.

teşük taşağı yarık;deşik, yarık.

tetür- söyletmek, dedirtmek.

teve deve. bk: tevey, tewe, tewey, tewi, tēwi, tivi.

tevey deve. bk: teve, tewe, tewey, tewi, tēwi, tivi.

tewe deve. bk: teve, tevey, tewey, tēwi, tivi.

tewey deve. bk: teve, tewe, tevey, tewi, tēwi, tivi.

tewi deve. bk: teve, tewe, tevey, tewey, tēwi, tivi.

tēwi deve. bk: teve, tewe, tevey, tewey, tewi, tivi.

tîngla- dinlemek. bk: tîngle-.

tînglaş- dinlemekte yarış etmek.

tînglat- dinletmek.

tıkıla- “tık” diye ses vermek. bk: tikile-.

tırmal- tırmalanmak.

tîngle- dinlemek. bk: tîngla-.

ter teri âstidagi maħsus bezlar acratadigan suvsimân şaffâf suyuqlık. (163-III)

terlik egar yaki toķım tagidan qoyıladigan qalın namat parça. (165-II)

teşilmâķ (1) *teşmâķ* [parmalab, oyib, küydirib yaki başqa birâr yol bilan teşik hâsil kılmâķ. (169-III)] (169-III)

teşik teşilgan cây, kavak, oyıķ. (169-II)

dedirmâķ *demâķ* 1. (219-II)

tuya bir yaki ikki örkaçlı, yirik sütemizüvçi iş hayvâni. (240-II)

tuya bir yaki ikki örkaçlı, yirik sütemizüvçi iş hayvâni. (240-II)

tuya bir yaki ikki örkaçlı, yirik sütemizüvçi iş hayvâni. (240-II)

tuya bir yaki ikki örkaçlı, yirik sütemizüvçi iş hayvâni. (240-II)

tuya bir yaki ikki örkaçlı, yirik sütemizüvçi iş hayvâni. (240-II)

tuya bir yaki ikki örkaçlı, yirik sütemizüvçi iş hayvâni. (240-II)

tînglamâķ kulaķ bermâķ, kulaķ sâlmâķ; eşitmâķ. (179-I)

tînglaşmâķ *tînglamâķ*. (179-I)

tînglatmâķ *tînglamâķ*. (179-I)

tikillamâķ *tıkırlamâķ* [“tıkır - tıkır” âvâz çıkarmâķ. (191-III)] (191-I)

turnalmâķ *turnamâķ*. (186-II)

tînglamâķ kulaķ bermâķ, kulaķ sâlmâķ; eşitmâķ. (179-I)

- tikile-** ses, hışırtı çıkarmak. bk: tıkıla-.
- tilge** dilim, uzunlamasına kesilen her şey.
- tilim** dilim.
- tişe-** dişemek.
- tiwi** deve.
- toñg tuñg et-** katı bir şey sert bir şey üzerine düşerse ses vermek.
- toğra-** doğramak.
- tolgağ** sıkıntı, kulunç ve iç ağrısı.
- tolun** ayın on dördü, dolun.
- toruğ** at rengi, doru renk.
- toķ toķ et-** taşın taşa vurmasından çıkan ses gibi ses çıkarmak.
- toķış-** çarpışmak, harp etmek. bk: toķuş-.
- toķlı** toklu, altı aylık kuzu.
- toķu** toka, kemer tokası.
- toķuş-** vuruşmak, çarpışmak, harp etmek. bk: toķış-.
- tikillamâķ** bir marâmda uzun, past âvâz çıkarmâķ, “tik-tik” etgan âvâz bermâķ. (173-I)
- tilka** bölak-bölak, pâra-pâra. (177-I)
- tilim** narsalarniñ uzun-uzun kılib tilib, kesib acratilgan har bir bölagi; tilik. (176-III)
- tişamâķ** tiş çıkarmâķ yaki tişini çarhlab ötkirlamâķ. (190-I)
- tuya** bir yaki ikki örkaçli, yirik sütemizüvçi iş hayvâni. (240-II)
- dang-dung** metal narsalarniñ urilişidan çıkadigan âvâzlar haķıda. (208-I)
- toğramâķ** kesib, sindirib maydalamâķ, uşatmâķ. (260-I)
- tolğâķ** (1) tuğış âldida tutadigan kattıķ âğriķ, dard. (248-III)
- tolun** tolıķ, gardiş şakliga kirgan, bütün (ây haķıda). (246-III)
- toriķ** ķâra kızıl, toķ ciyrân (ât tusi haķıda). / şunday tusdagi ât. (253-II)
- toķ - toķ II toķ II** [boşrâķ nasralarniñ urilişidan hâsıl boladigan âçık tâvuş haķıda. (257-II)] (259-II)
- toķışmâķ II** toķnaşmâķ, uçraşmâķ. (258-II)
- toķli** urgâçi ķozı; ķozıçâķ. (258-II)
- toķa** kamar, târtma va ş.k.niñ uçini ötkazib taķıladigan ķismi. (257-II)
- toķışmâķ II** toķnaşmâķ, uçraşmâķ. (258-II)

- toz** toz. bk: tör, tür.
- tög-** döğmek, dövmek, inceltmek.
- tör** evin veya odanın en iyi, en önemli yeri, sediri.
- töre** evin önemli yeri ve sediri.
- töşeklig** döşeli, döşenmiş.
- tuman** duman, sis.
- turumtay** yırtıcı bir kuş; erkek adı.
- turur** dır; mazisi ve mastarı olmayan bir fiil.
- tuzluğ** tuzlu.
- tü** tüy, kıl, saç; renk, at tonu.
- tügmelen-** düğmelenmek, ilikeri iliklemek.
- tün** gece.
- toz** çanğ, tozân. (242-III)
- tüymâk I** (1) keli, hâvânça va ş.k.da yançmâk, maydalamâk, kükün kılmâk. (221-I)
- tör II** pâygakdagi câyga nisbatan yuğâridagi cây, hurmatli orın; aksı pâygah./ umuman üyniñg, câyniñg yuğâri tãmâni. (253-I)
- tör II** pâygakdagi câyga nisbatan yuğâridagi cây, hurmatli orın; aksı pâygah./ umuman üyniñg, câyniñg yuğâri tãmâni. (253-I)
- töşâglik** töşalğan, töşab, sâlib qoyılğan; sâliglıq. (257-I)
- tuman I** atmâsferaniñg quyi qatlamlarida yüzaga keladigan mayda suv yaki muz zarralari. (222-II)
- turumtây** yırtqıç kuşlar türküminiñg lâçinsimânlar âilasiga mansub, sâvuq câylerde yaşaydigan kuş. (229-II)
- turur** 3 şahs birlikda, kesim vazifasida kelüvçi affiks fârmasi (=dir affiksiga mâs keladi). (229-II)
- tuzli** içida yaki tarkibida tuzi bolğan. (220-I)
- tük** (1) badanda ösadigan sâç yaki yünğniñg har biri; möy. (221-III)
- tügmalanmâk** tügmalamâk [kiyim, gılâf va ş.k.ning tügmasini salmâk, qadamâk. (217-II)] (217-II)
- tün** sütkanıñg kün bâtişdan kün çıkkungaça, âqşâmdan tâñg âtargaça

tüne- gecelelemek.

tünet- geceletmek.

tür- dürmek.

tüş düş, rüya; düş azması, ihtilam.

tüşürgü çayın ırmağa karışan ağzı, değirmenin bir ırmağa olan savağı.

tütün duman.

bolgan kısmi. (223-II)

tünamâk birâr câyda tünni uyqu bilan ötkazmâk, keçasi yatıb kalmâk. (223-III)

tünatmâk tünamâk. (223-III)

türmak örab yaki tügib bâğlangan narsa; bâğ, tügün. (226-III)

tüş I uyquda vucudga keladigan âbrazlar; uyqu vaqtida köriladigan narsalar. (236-II)

tüşürgi ârtıqça suvni âqızib yubâriş üçün mahsus tarnâv, mas. suv tegirmânida. (236-III)

tütün birâr narsa yanganda havâga acralib çıkadigan mayda zarralardan ibârat gazsimân mâddalar macmun. (234-II)

2.4.2. Anlamı Değişen Kelimeler

Divanü Lugati't-Türk

taban taban; deve tabanı.

tah tah salındıktan sonra doğanı veya şahini çağırmaq için bir nida.

talak dalak.

talula- seçmek.

tamğalıg bir kişilik sofra; küçük ibrik; hakanın damgası bulunan eşya.

bk: tamğalıq.

tamğalıq küçük ibrik; bir kişilik sofra; hakanlardan başkasının yemek yememesi için damgalanmış. bk: tamğalıg.

tanu- danışmaq; işaret etmek; söylemek,

Özbek Tilining İzahli Lügati

tâvân I (1) âyaq kaftiniñ arqa kısmi. (195-I)

tağ-tağ bir neça tağlamdan ibârat bolgan; tağlam-tağlam. (136-II)

talâk II qâracigar I. (112-II)

tallamâk tanlamâk. (112-I)

tamğali (1) tamğa bâsilgan, tamğa sâlingan. (115-II)

tamğali (1) tamğa bâsilgan, tamğa sâlingan. (115-II)

tanimâk (1) taniş, âşnâ bolmâk, bilmâk./

emretmek; tavsiye etmek.

yaqından bilmâq, bilib âlmâq, tanışmâq.
(117-III)

tanul- söz söylenmek; söz geçilmek; işaret edilmek.

tanilmâq (1) *tanimâq* 1, 2, 4. (117-III)

tanuş- danışmak; işaretleşmek.

tanişmâq (1) *tanimâq*. (118-II)

tanut- başkasına söz eriştirmeyi tavsiye ve emretmek.

tanitmâq (1) *tanimâq*. (118-I)

tapçur- tapşırmaq, ulaştırmak; teslim etmek. bk: tapşur-.

tapşirmâq (1) kimsaniñ öz qoliga yaqi ihtiyariga bermâq. / etkazmâq; yollamâq; aytmâq. (205-I)

tapın- tapmaq, tapınmaq; hizmet etmek.

tapınmâq (1) sığınmâq, çokınmâq. (203-III)

tapış iki kişinin işlerini birbirine tapşırması, vekilleşme, yekeleşme.

tapış (1) *tapmâq*. (203-III)

tapşur- tapşırmaq, ulaştırmak; teslim etmek. bk: tapçur-.

tapşirmâq (1) kimsaniñ öz qoliga yaqi ihtiyariga bermâq. / etkazmâq; yollamâq; aytmâq. (205-I)

tapul- -kaybolan şey- bulunmak.

tapilmâq (1) *tapmâq* 1-5. (203-II)

tar dar.

târ I (1) êni, keñligi unça katta bolmagan; ênsiz, kambar./ hacmi, cisimi unça katta bolmagan; sıxıq. / zorğa sıgadigan, tanaga yepişib tirişib-tirtişib turadigan, tanani sıgadigan, sıxıq (kiyim haqıda). (205-II)

tara- taramak, dağıtılmak.

taramâq (1) tarâq yaqi başqa birâr narsa bilan sâç, sâqâl va ş. k.niñ çigilini yazmâq, tekislamâq. (122-III)

taral- taranmak.

taralmâq (1) *taramâq*. (122-III)

tarğak tarak.

tarâq (1) sâç, sâqâl taras uçun işlatiladigan yağâç, metall, suyak va

- ş.k.dan yasalğan tişli buyum. (128-II)
- tarıl-** -bir nesne, ötekisi içine- dağılmak, yayılmak; ayrılmak. **taralmâk** (1) *taramâk*. (122-III)
- tarmaş-** tırmalaşmak, birlikte kaşınmak. bk: tırmaş-. **tarmaşmâk** *tırmaşmâk*. (127-II)
- tarmat-** tırmalatmak. **turnatmak** *turnamâk* [tırnâk yağı ötkir uçli narsalar bilan tilmâk, yulmâk, tımdalamâk. (186-II)] (186-III)
- tarhan** İslamlıktan önce verilmiş olan bir addır. “bey” demektir (Arguca). **târhan** *darhan* [(1) orta asrlarda sâlıqdan va har kıanday macburiyatlardan âzâd kıilingan; imtiyazli, dahlsiz (kıabila, uruğ, zât yağı mansabdâr). (212-II)] (208-III)
- tart-** tartmak; cezbetmek; çekmek, uzatmak, germek; getirmek, almak, çıkarmak. **târtmâk** (1) birâr eridan uşlab, tutib öziga tâmân surmâk yağı surişga harakat kıılmâk./ küç bilan birâr eridan öziga tâmân sürib taraŋlamâk yağı sudramâk./şu yosında pastdan yuğâriga çıkarmâk, âlmâk. (207-II)
- tartıg** yük ipi, denk sarığısı; bir iş çıkması üzerine hakanın adamlarını çağırması. **târtıq** (1) kimsaga tuhfa kıilingan narsa; sâvğa, armuğân. (207-II)
- tartil-** tartılmak; gerimek ve çekilmek. **târtılmâk** (1) *târtmâk 1-14, 16* (206-III)
- tartin-** özlemek; acınmak; götürür görünmek. **târtinmâk** (1) uyalib, begânasirab yağı başka birâr andişa bilan özini târtib, tiyib, âdâb saqlab turmâk, iymanmâk. / tâymâk; hazar kıılmâk, kıorkmâk. (206-III)
- tartış-** tartışmak, tartmada yardım etmek; germekte yardım etmek; birbirini cezbetmekte ve çekmekte ve kurmakta yardım etmek; sızlamak. **târtışmâk** (1) *târtmâk 1, 2, 4, 5, 7-13, 15-18* (207-I)
- taş-** taşmak. **tâşmâk** (1) kırgağdan âşmâk, kırgağdan âşib atrâfga yayılmâk, atrâfni bâsmâk. /

- taş* dış; taşra, gurbet; geniş açıklık, yazı, yabancı yer.
- taş* taş, kaya.
- taşgur-* taşayazmak.
- taşır-* taşirmek.
- taşla-* taşlamak; gurbete gitmek; dışarılıklı olmak.
- taşu-* taşımak; çıkarıp atmak, koğmak.
- taşur-* taşirmek.
- taşut-* taşirmek.
- tatı-* tat vermek.
- tatıl-* tadılmak, tadına bakılmak.
- tatın-* tadar görünmek.
- qaynab, köpirib, köpçib idiş çetidan âşib çıkmâq. (210-III)
- taş* (1) taşkı tãmân, sırt. (136-II)
- taş II* taş, sırt, taşqari. (190-I)
- tâş I* (1) yaqlıt massa yaki bölak-bölak hâlda uçraydigan, suv kâr kılmaydigan, qattıq, mort tâğ cinslariniñg umumiy nâmi./ şunday tâğ cinslariniñg ziynat buyumlari yasaş yaki ularni bezatiş üçün işlatiladigan navlari nâmi./ şunday tâğ cinsidan taraşlab yasalğan, qabr üstiga qoyılğan lavha, yadgârlık./ şunday tâğ cinsiga oħşaş cüda qattıq narsa haqıda. (209-II)
- tâşirmâq* tâşmâq 1, 2, 4 (210-II)
- tâşirmâq* tâşmâq 1, 2, 4 (210-II)
- taşlamâq* (1) narsalarni yerga, pastga tüşirmâq, tüşürib yubârmâq./ ulâktirmâq, ırğıtmâq, ıtqıtmâq, âtmâq./ narsani birâr narsa üstiga, âstiga yaki içiga yönaltirmâq. / kimsa yaki narsaga bermâq, sâlmâq. (138-II)
- taşımâq* (1) narsalarni bir yerden ikkinçi yerga kötarib yaki transpârt vâsitalariga ârtib köçirmâq, êltmâq. (138-I)
- tâşirmâq* tâşmâq 1, 2, 4 (210-III)
- taşitmâq* taşımâq. (138-I)
- tatımâq* (1) tâtmâq. (133-I)
- tâtilmâq* tâtmâq. (209-I)
- tâtinmâq* (1) âvqatdan âzgina yemâq, içmâq; andak âvqatlanib, eb, içib âlmâq. (209-I)

- tatit-** tadılmak, tadına tesir etmek, tat vermek.
- tatlıĝ** tatlı.
- tavuş** duygu ve kımıldanma. bk: tawış, tawuş.
- tawılĝuç** tabarhun; innap dedikleri meyve; kızıl ağaç; bakam ağacı; tarhun denen sebze; kızıl söĝüt. bk: tawılķu.
(CLAUSON, 441/1, tawılĝuç, bk: tawılķu; R.DANKOFF-J.KELLY, 181, tawılĝuç)
- tawılķu** tabarhun. bk: tawılĝuç.
(CLAUSON, 440/2, tawılķu; R.DANKOFF-J.KELLY, 181, tawılķu, bk: tawılķuç)
- tay-** kaymak.
- tay** tay.
- tayan-** dayanmak.
- tayış-** kaymakta yarış etmek.
- taytur-** kaydırmak, zıyıandırmak.
- taz** kel, daz; boynuzsuz; bitkisiz, çorak.
- te-** demek, söylemek.
- tatitmâķ** *tatimâķ*. (133-II)
- tatli** (1) ta'mi, mazasi yaĝŝı; mazali, lazzatli, şirin. (209-I)
- dâvuş** tâvuş, âvâz. (231-I)
- tâvuş** (1) gapiriş, küylaş, kıçķırıŝ, yıĝlaŝ va ŝ.k. vaķtıda yüzaga keladigan va eşitiş ârganlari ķabul ķilib âladigan âvâz; sadâ, sas. / ma'lum sıfatlarga éga bolgan âvâz. (195-III)
- tâbulĝi** ra'nâĝüllilarga mansub, tâĝli yerlarda uçraydigan buta ösimlik. (194-II)
- tâbulĝi** ra'nâĝüllilarga mansub, tâĝli yerlarda uçraydigan buta ösimlik. (194-II)
- tâymaķ** (1) sılıķ yüzada mânesiz sürilib, sırĝanıb ketmaķ; tâyĝanmaķ. (198-I)
- tay I** (1) âtniĝ ikki yaşardan kiçik bâlasi. (197-III)
- tayanmaķ** (1) *tayamaķ*. (144-II)
- tâyıŝmaķ** *tâymaķ*. (197-III)
- tâydırmâķ** *tâymaķ*. (197-III)
- tâz** (1) bâŝniĝ sâçsiz taķır yaki kal yeri. (196-III)
- demak** (1) demâķ, aytmâķ. (220-II)
- demâķ** (1) âĝzaki yaki yazma ravişda birâr fikr bildirmâķ, aytmâķ; gapirmâķ. / birâr âvâz, tâvuş, ün çıķarmâķ. (220-III)

teŋg denk, ögür, akran.

teŋgiz deniz.

teŋglen- işi düşünmek, çare düşünmek.

teg- deĝmek; dokunmak, ermek, erişmek, varmak; yakalamak; düşmek; hücum etmek.

tegil- şaşlaşmak, tek gözlü olmak.

tegiş deĝişme.

tegiş- muhâkeme olmak; -bir yere-deĝmek; dürüm dürüşmek.

tegül deĝil.

tek tek, sadece, bir şey dilemeyerek; gibi, benzetme edatı.

teke teke; boynuzundan yay yapılan erkek geyik.

ten vücut.

tene tane; susam, mışmış gibi şeyler (Arguca).

tep- döĝmek, vurmak, tepmek.

teŋg (1) ölçami, hacmi, katta-kıçıklığı, sâni ve ş.k. cihatidan oħşaş, bir hıl, barabar. / yaşı cihatidan baravar, teŋgdâş, teŋgkur. (159-III)

deŋgiz (1) âkeanniŋ ħuruqlıĝğa tutaşgan yaki ħuruqlıĝğa erib kirgan, suvı şor boladigan, bir bolagi. (221-II)

teŋglanmâĝ *teŋglamâĝ* [teŋglaştirmâĝ, baravarlaştirmâĝ, baravarlamâĝ. (160-II)] (160-II)

tegmâĝ (1) bir-biriga yaki bir narsaga bevâsita yanma-yan, uçma-uç kelib taĝalmâĝ, yapışmâĝ, urinmâĝ. / sıypalab ötmâĝ, sıypamâĝ. (152-I)

tegilâĝ *tegmâĝ* 4, 5. (151-II)

tegiş (1) *tegmâĝ*. (151-III)

tegişmak (1) *tegmâĝ*. 4, 5, 6. (151-III)

tügül narsa, kimsanigina emas, balki...; u yeĝda tursin, hattâ... (217-III)

tek (1) harakatsiz, ħımırlamasdan va âvâz çıĝarmasdan, cim. / ħımırlama, cim. (155-I)

taka eĝkiniŋ erkagi. (108-III)

tana I [f-m](1) gavdaniŋ bâş ve ħol-âyaĝdan bâşğa ħısmi. / gavdaniŋ bâşdan bölak ħısmi; cüssa. (115-III)

dana (f-m) (1) sanâĝ sânlar bilan kelib, mikdâr bildiradi. (233-II)

tepmâĝ (1) âyaĝ bilan zarb bermâĝ. (163-II)

- tepiş-** tepişmek.
- tepre-** teprenmek.
- tepret-** tepretmek, teprendirmek; kımıldatmak, saldırmak; -yalnız deve için- sıçratmak.
- ter-** dermek, toplamak.
- ter** ücret, çalışana verilen para.
- tergeş-** arka arkaya gelerek derleşmek. bk: tirkeş-.
- teri** deri.
- teril-** derilmek, toplanmak.
- teriş-** toplamak; toplamakta ve dermekte yardım ve yarış etmek.
- terle-** terlemek; kaşağılamak, gebrelemek, silmek.
- terlet-** terletmek.
- ters** güç olan her nesne.
- tetik** akıllı. bk: teytik.
- teytik** akıllı, zeki. bk: tetik.
- tepişmâķ** (1) *tepmâķ I* [(1) âyaķ bilan zarb bermâķ. (163-II)] (162-II)
- tebranmâķ** (1) gâh u tãmânga, gâh bu tãmânga bir tekis harakat kılmâķ; çayķalmâķ. / umuman kımirlamâķ; silkinmâķ. (150-II)
- tebratmâķ** (1) tebranma harakatga keltirmâķ, bir tekisda u yaķ-bu yaķķa çayķaltirmâķ. / umuman kımirlatmâķ; silkimâķ. (150-II)
- termâķ** (1) sâçilib yaki tøkilib yatgan narsalarni ķol bilan birma-bir âlib toplamâķ, yıgmâķ. (166-II)
- ter** teri âstidagi maķsus bezlar acratadigan suvsimân şaffâf suyuķlık. (163-III)
- tirkas̄mâķ** *tirkamâķ*. (186-I)
- teri I** (1) âdam va hayvân tanasiniņg taşķi ķâplaması, posti. / mâlniņg, hayvânniņg şilib âlingan posti. (164-III)
- terilmâķ** (1) *termâķ*. (165-I)
- terişmâķ** *termâķ*. (165-II)
- terlamâķ** (1) badanidan ter çıkarmâķ, terga bâtmâķ. (165-II)
- terlatmâķ** (1) *terlamâķ*. (165-II)
- ters** (1) teskari, çap, çapa; terskay. (167-I)
- tetik** (1) hali küç-ķuvvatga tola, bardam, baķuvvat. / çaqķân, tiyrak. (168-II)
- tetik** (1) hali küç-ķuvvatga tola, bardam,

- tezek** tezek, at gübresi.
- tezekle-** pislemek.
- tudh-** geri koymak, men' etmek.bk: tit-, tıy-.
- tudhul-** kaçınmak, çekinmek; alıkoymak, engel olmak.
- tudhun-** kaçınmak; esirgenmek, yasak edilmek.
- tıgrağ** yılmaz; yiğit, bahadır.
- tıgrağlan-** yiğitlik göstermek, yiğitlenmek.
- til** dil; söz; lugat.
- tin-** dinlenmek; solumak, nefes almak; dinmek, sonu gelmek.
- baquvvat. / çaqqân, tiryak. (168-II)
- tezak [f-m]** (1) hayvân yaki kuş ahlati; göng. (153-III)
- tezaklamâğ** tabiiy hâcat çıkarmâğ, yazılmâğ (hayvân va kuşlar hakıda). (153-III)
- tiymâğ** (1) birâr iş-harakatdan tohtamâğ yaki tohtatmâğ, kaytarmâğ; undan özini yaki kimsani tutmâğ; bâsmâğ, erk bermaslik. (171-III)
- tiyilmâğ** (1) *tiymâğ* 1. (171-II)
- tiyinmâğ** *tiymâğ* 1, 2. (171-III)
- tiyrağ** (1) bir yerda tinç turmaydigan, gayrati içiga sıgmaydigan; serharakat. / bardam, tetik, baquvvat. (172-I)
- tiyrağlanmâğ** (1) tiyrağlik kasb etmâğ, tetiklaşmâğ, bardamlaşmâğ, cânlanmâğ. (172-I)
- til** (1) âğız boşligiga câylaşgan, tam-maza biliş, kişilarda esa, bundan taşqarı, nutq tâvuşlari hâsil kıliş üçün hızmat kıladigan a'zâ. / hayvânlarniñ guşt sıfatida işlatiladigan şunday ârgani. (174-III)
- tinmâğ** (1) içidagi qum, lâyqa va ş.k. aralaşmalarniñ çökişi naticasida tâzalanmâğ, tınıqlaşmâğ (suyuklik haqıda). / suyuqlikdan acralib, âstiga çökmâğ (suyuklikdagi aralaşmalar haqıda). (180-III)

- tin** dinmiş; haylaz, işsiz; tembelleşmiş, harınlaşmış.
- tin** ruh, nefes, soluk.
- tundur-** rahat ettirmek, dinlendirmek.
- tırnâğâk** tırnak.
- tırmaş-** tırmaşmak, kaşınmak. bk: tarmaş-.
- tiş** diş.
- tişlat-** dişletmek.
- tit-** ditmek, ziyadesiyle parçalamak.
- tit-** geri koymak, men' etmek. bk: tıdh-, tıy-.
- tutul-** didilmek.
- tutuş-** ditmekte yardım etmek, yırtılmak. bk: titiş-.
- tuk-** tıkmak, doldurmak.
- tin** (1) nefas âliş, nefas. (179-I)
- tin** (1) nefas âliş, nefas. (179-I)
- tindirmâk** (1) *tinmâk*. (179-II)
- turnâk** (1) barmâklar uçiniġ ârqa tâmânidagi etga yapışgan, şâh mâddali himâya taqıması, kâplaması. (186-III)
- tırmaşmâk** (1) mahkam yapışib, çırmaşib yuqâri kôtarilmâk, yuqâriga çikmâk. (186-II)
- tiş I** (1) âvkat eyiş, tişlaş çaynaş üçün hızmat kıladigan a'zâ. (189-III)
- tişlatmâk** (1) *tişlamâk I*, 3-6. (190-II)
- titmâk** (1) todalab, üyib qoyilgan narsani kavlab, aġdarib, sâçib birâr narsa aġtarmâk. / umuman tozġitmâk, sâçmâk. (188-III)
- tiymâk** (1) birâr iş-harakatdan toġtamâk, yaki toġtatmâk, qaytarmâk; undan özini yaki kimsani tutmâk; bâsmâk, erk bermaslik. (171-III)
- titilmâk** *titmâk*. (188-II)
- titişmâk** *titmâk*. (188-II)
- tukmâk** (1) bir narsani bâşkasining içiga, ârasiga yaki tagiga kirgizmâk, suqmâk, câylamâk, sâlmâk. / birâr idişga imkâni bâriça ziçlab, tıġzlab câylamâk, nıqtalamâk. / narsalarniġ âġzini, teşigini bekitmâk. (192-I)

tıķıl- tıķılmak, sıkışmak.

tıķıř- tıķılmak, sıkışmak.

tıķtur- tıķtırmak, bastırmak.

tıy- men' etmek. bk: tıdh-, tıt-.

ti- demek. bk: te-.

tik- bir şeyi delmek, dürtmek, sokmak;
-ağaç- dikmek; bir şeyi dikey hale
getirmek; -dikiş- dikmek.

tiken diken. bk: tikken.

tikil- dikilmek; -ağaç- dikilmek, bir şeyi
dikine koymak.

tikir tikir at nalının çıkardığı sesi bildiren
bir kelime.

tikiş- -ağaç, elbise- dikmekte yardım
etmek.

tikken diken. bk: tiken.

tıķılmâķ (1) *tıķmâķ*. (191-I)

tıķıřmâķ *tıķmâķ*. (191-III)

tıķtırmâķ *tıķmâķ*. (192-II)

tıymâķ (1) birâr iş-harakatdan tohtamâķ,
yaki tohtatmâķ, kaytarmâķ; undan özini
yaki kimsani tutmâķ; bâsmâķ, erk
bermaslik. (171-III)

demak (1) demâķ, aytmâķ. (220-II)

demâķ (1) âğzaki yaki yazma ravişda
birâr fikr bildirmâķ, aytmâķ, gapirmâķ. /
birâr âvâz, tâvuş, ün ıķarmâķ. (220-III)

tikmâķ (1) igna-ip bilan aķlab ulamâķ,
biriktirmâķ, "yaranı tikmâķ". / şu yol
bilan birâr narsa tayyarlamâķ, hâsil
ķılmâķ. (174-II)

tikan (1) ösimliklarning, řuniġdek ba'zi
hayvânlarınġ ingiçka uli, ninasimân
ârgani. / şunaday ösimliklar özi; tikanak.
(172-III)

tikilmâķ I *tikmâķ* (173-I)

takir-tukur takillaydigan narsalardan
ketma-ket ıķadigan tâvuşlar haķida.
(109-II)

takır-tuķur (1) kışka-kışka ķattıķ
taraķlagan tâvuşlar; taraķ-turuķ. (146-III)

tikiřmâķ *tikmâķ* (173-II)

tikan (1) ösimliklarning, řuniġdek ba'zi
hayvânlarınġ ingiçka uli, ninasimân
ârgani. / şunaday ösimliklar özi; tikanak.

tiktür- -dikiş- diktirmek.

til- dilmek, uzunluğuna yarmak veya kesmek.

tildür- dildirmek. bk: tiltür-.

tile- dilemek, istemek; beklemek, aramak.

tilek dilek.

tilen- aranmak, dilenmek.

tileş- dilemekte yarış etmek.

tilin- uzunlamasına dilinmek.

tiliş- dilmekte yardım ve yarış etmek.

tilki tilki. bk: tilkü.

tilkü tilki. bk: tilki.

tiltür- dildirmek. bk: tildür-.

tipüle- tepelemek, tepesine vurmak.

tire- dayak veya direk dikmek.

tirek direk; kavak.

(172-III)

tiktirmâk *tikmâk* 1-5 (174-III)

tilmâk (1) tilim-tilim kılib kesmâk; tilimlamâk. / umuman uzunasiga kesmâk, bölaklamâk. (177-III)

tildirmâk *tilmâk*. (176-II)

tilamâk (1) hahlamâk, istamâk. (176-I)

tilak (1) birâr narsani, amalga âşiriş için bolgan intiliş; istak, hahiş. (175-III)

tilanmâk (1) *tilamâk*. (176-II)

tilaşmâk *tilamâk*. (176-II)

tilinmâk *tilmâk*. (176-III)

tilişmâk *tilmâk*. (176-III)

tülki (1) itlar türkümiga mansub, tumşuğı uzun, dumı mayın uzun cünli yırtkıç sütemizüvçi hayvân. / şu hayvânning möynasi. (122-I)

tülki (1) itlar türkümiga mansub, tumşuğı uzun, dumı mayın uzun cünli yırtkıç sütemizüvçi hayvân. / şu hayvânning möynasi. (122-I)

tildirmâk *tilmâk* (176-II)

tepalamâk (1) narsalarnı bir yerga öyib baland kılmâk, balandlık hâsil etmâk. (162-I)

tiramâk (1) narsani birâr hâlatda müstahkam suyab, kötarib, tutib turiş için unğa başqa narsa tayamâk. / birâr narsani başqa narsaga tiralgan hâlda tutmâk, tayamâk, qadamâk. (183-III)

tirak (1) narsani birâr hâlatda suyab,

- tiren-** dayanmak; direnmek, çekinmek. **tiranmâk** *tiramâk* (184-I)
- tireş-** direşmek, çekinmek, diremek, sıkıntıdan yürümez olmak -hayvan-; çekişmek. **tiraşmâk** *tiramâk* (184-I)
- tirig** diri, canlı, yaşayan. **tirik** (1) ölmagan, hali yaşab turgan; hayat, barhayat. (184-II)
- tiril-** dirilmek, yaşamak. **tirilmâk** (1) diniy-mistik tasavvurlarga köra câni kirib qaytadan yaşay başlamâk. / ölim yaqasidan qaytmâk, ölümdan qalmâk, tirik qalmâk./ huşiga kelmâk, öziga kelmâk; h̄arakat kıla başlamâk (öldi dep faraz qilingan yaki qattıq huşsiz bolgan kişi yaki hayvân haqıda). (185-I)
- tirkeş-** toplanmak, toplaşmak, derleşmek. bk: tergeş-. **tirkaşmâk** *tirkamâk* (186-I)
- tirkeş** yığılma; kalabalık yüzünden yürümekte güçlük. **tirkaş I** *tirkamâk* (186-I)
- tirsgek** dirsek. **tirsak I** (1) qoliniñg bilak suyagi bilan elka suyagi qoşiladigan, bükilib bürçak h̄âsıl qıladigan câyi, boğımi. / eñgniñg qolniñg şu eriga toğri keladigan qismi. (187-II)
- tirsgek** göz kapaklarında çıkan sivilce, it dirseği, arpacık. **tirsak II** tilda paydâ boladigan söğalsimân börtıq, çıkıq; sarıqça. (187-II)
- tişel-** bilenmek, dişenmek. **tişalmâk** *tişamâk* (190-I)
- tişet-** dişetmek. **tişatmâk** *tişamâk* [tiş çıkarmâk yaki tişini çarhlab ötkirlamâk. (190-I)] (190-I)
- tişle-** dişlemek, dişle ısırmaq. **tişlamâk** (1) tişlari ârasiga âlib bir kısmını üzib, acratib âlmâk. / çaynamâk. (190-I)

- tişlen-** dişlenmek; dişenmek, bilenmek. **tişlanmâķ** *tişlamâķ I, 3-6* (190-II)
- titiş-** ditmekte yardım ve yarış etmek; yırtılmak. bk: titiş-. **titişmâķ** *titmâķ* (188-II)
- titreş-** titreşmek. **titraşmâķ** *titramâķ I, 3* (189-II)
- tiz** diz. **tiz I** *tizza* (170-I)
- tiz-** dizmek. **tizmâķ** (1) ip, sim va ş. narsalarga ötkazib şadalamâķ; termâķ. (171-II)
- tizgin** dizgin. **tizgin** (1) ât, eşak va başķa hayvânlarni bağlaş yaki kıantarib kıoyiş üçün hizmat kıladigan, uçı suvlıķķa yaki başvâķķa biriktirilgan uzun tasma yaki çizimķa. (170-I)
- tizil-** dizilmek. **tizilmâķ** (1) *tizmâķ* (170-III)
- tizim** dizi. **tizim** ip, sim va ş.kga terilgan narsa; şada. (171-I)
- tizle-** dizle ezmek, çiğnemek. **tizlamâķ** (1) *tizzalamâķ* (171-I)
- tizme** şalvarın uçkurluķu, torbanın baķı ve buna benzer nesnelere. **tizma** (1) birin-ketin yaki yanma-yan câylaşgan; kıatâr. (171-I)
- tońg-** soğuktan donmak. **tońgmâķ** (1) muzlab kıatib kıalmâķ, muzlamâķ. / sâvuķ kıatmâķ, sâvuķ yemâķ, sâvķatmâķ. (249-II)
- tońguz** domuz. **tonġuz** (1) yavvâyi çoķķa, kıabân. / umuman çoķķa. (250-I)
- todh-** doymak. **toymâķ** (1) eb-içib, rızķlanib özinińġ âvķatga, suvga bolgan talabini kıandirmâķ, kıanib yemâķ, içmâķ, âvķatga, suvga kıanmâķ. / suvga kıanmâķ, kıanib suv içmâķ (yer va ösimlikler haķıda). / mırıķmâķ, kıanmâķ, kıanâat hâsil kıılmâķ. (244-II)

- todun-** doyar gibi görünmek. **toyinmâk** (1) âbdan toymâk. (244-II)
- toğ-** doğmak, meydana çıkmak, belirlemek; yükselmek, havalanmak, göğe ağmak. **tuğmâk** (1) boyıda, kârında bolgan bâlani, ây-küni yetgaç, dünyaga keltirmâk. (241-II)
- toğral-** doğranmak, parçalanmak, -ayakta ve dokumada- yarıklar peyda olmak. **toğralmâk toğramâk** (260-I)
- toğraş-** doğramakta yardım etmek, parçalanmak ve yarılmak. **toğraşmâk toğramâk**. (260-II)
- toğrat-** doğratmak. **toğratmâk toğramâk**. (260-II)
- toğtur-** doğurtmak. **tuğdirmâk** (1) *tuğmâk 1-4*. (241-I)
- tol-** girmek. **tolmâk** (1) boş câyi kâlmay egallanmâk, band bolmâk. (247-I)
- tolğa-** takınmak, dolamak; ağrı tutmak, iç bulanmak, burulmak. **tolgamâk** çaykatmâk; tebratmâk; cilganġlatmâk. (248-II)
- tolgâğ** kadın küpesi. **tolgâğ** (1) tuğış âldida tutadigan kattıq âğrıq, dard. (248-III)
- tolğan-** dolanmak, kendine dolamak; içi bulanıp kusma gelmek. **tolğanmâk** (1) *tolgamâk*. (248-II)
- tolgaş-** dolaşmak, dolamakta ve bükmekte yarış etmek; burulmak. **tolaşmâk tolamâk**. (246-II)
- toltur-** doldurmak. **toldirmâk** (1) *tolmâk 1-3, 6, 8*. (246-III)
- tolu** dolu, boş olmayan. **tolıq** (1) tolgan, toldirilgan, tola. (2) bekami-köst, mükammal, tola. (246-III)
- tomşuq** kuş gagası. **tumşuq** (1) kuşlarniġ âğız bilan birikkan, çoqış va zarb beriş üçün hizmat kıladigan ötkir uçli şahsimân a'zâsi. (223-II)
- ton** elbise. **ton** (1) âldi âçık uzun üstki milliy kiyim, çâpân. (249-I)
- topıq** topuk; top, çevgenle vurulan top, topaç. **topıq** bâldir süyaginiġ pastki uçidagi yan tãmânga türtib çıqқан dombâq kısmi.

toprak toprak.

tor tuzak, ağ.

toşgur- taşarak doldurmak.

toq tok, aç olmayan; saçsız insan; boynuzsuz hayvan.

toqi- -insan- döğmek; -demir- döğmek; vurmak; çarpmak; dokumak; dokunmak; götürmek ve batırmak.

toqil- döğülmek; dokunmak; adam döğülmek. bk: toqul-

toqimâq tokmak, çamaşır tokmağı.

toqin- -insan- döğülmek; çarpmak; döğülerek sertleştirmek; dokunmak.

toqit- vurdurmak; döğdürmek; dokutmak.

toqluq tokluk; insanın başı saçsız ve hayvanın başı boynuzsuz olması.

toqsun sayıda doksan. bk: toquz on.

(251-I)

tuprâq (1) kavlaş, çâpiş, haydaş naticasida sâçilüvçan hâlga kelgan yer qatlami; yer. / gard; çanğ. (224-II)

tor I (1) tabiiy yaki sun'iy tâladan katak-katak közli yağud becamadâr qilib toqılğan gazmâl; tyul'. / şunday toqılğan tayyar buyum. (252-III)

tâşirmâq taşmâq 1, 2, 4. (210-II)

tuk (1) badanda ösadigan sâç yaki yünğniğ har biri; moy.

toq I (1) âvqatga bolğan talabini, nafsini qândirib, toyib âvqatlangan, âvqat yeb âlğan. (257-I)

toqimâq (1) toqıma gazmâl yaki buyum yasamâq, tayyarlamaq. (258-I)

toqilmâq toqımâq. (257-III)

toqmâq (1) dastasi va uriladigan kısmi köpinça yağaçdan qılınadigan, bâşqânga oğşaş asbâb. (258-II)

toqinmâq (1) toqnaşmâq. (258-II)

toqitmâq toqımâq 1 [(1) toqıma gazmâl yaki buyum yasamâq, tayyarlamaq. (258-I)] (258-II)

toqlik (1) toq I. (258-II)

toqsân (1) 90 raqami va şu raqam bilan ifâdalangan sân, mıqdâr. (259-I)

- toķuĉ** çörek. **toķaĉ** (1) katta bogırsâķ. (259-I)
- toķul-** döğölmek; dokunmak; adam **toķılmâķ** *toķımâķ*. (257-III)
döğölmek. bk: toķıl-.
- toķuz on** sayıda doksan. bk: toķsun. **toķsân** (1) 90 raķami va Şu raķam bilan ifâdalangan sân, mıķdâr. (259-I)
- toķuz** sayıda dokuz. **toķķız** (1) 9 raķami va Şu raķam bilan ifâdalangan sân, mıķdâr. (259-II)
- tovl** davul; avda doĝan kuşu için çalınan **davul II** âvçılar, topçi ķârâvullar yaķi davul. harbiylar üçün belgilangan maĥsus nâĝâra. (231-I)
- toy-** doymak. bk: todh-. **toymâķ** (1) eb-içib, rızķlanib öziniĝ âvķatga, suvga bolgan talabini ķândirmâķ, ķânib yemâķ, içmâķ, âvķatga, suvga ķânılmâķ. / suvga ķânılmâķ, ķânib suv içmâķ (yer va ösimliklar haķıda). / mırıķılmâķ, ķânılmâķ, ķanâat hâsil ķılmâķ. (244-II)
- toy** ordu kuraĝı. **toy** (1) köpinça bazm-tâmâşalar bilan ziyafat berib ötkaziladigan ba‘zı marâsimlarniĝ umumiy nâmi. (243-III)
- toz-** tozarmak, toz yükselmek. **tozmâķ** (1) tozândeķ har yan sâçılmâķ, uçmâķ, tozĝılmâķ. (243-II)
- tozit-** tozutmak. **tozitmâķ** *tozimâķ* va *tozmâķ*. (243-I)
- töĝder-** döndermek, altını üstüne **döndirmâķ** (1) *dönmâķ*. (243-I)
getirmek.
- töĝüŐ-** döĝmekte yardım ve yarış etmek. **tüyiŐmâķ** *tüymâķ I*. (221-I)
bk: töküş-.
- tök-** dökmek. **tökmâķ** (1) suyuķ yaķi sâçilüvçan narsalarni idişdan tüŐirmâķ, sâçilişiga yol ķoymâķ. / duv tüŐirmâķ, taŐlamâķ. (245-II)

töktür- döktürmek.	töktirmâk tökmâk. (245-III)
tökül- dökülmek.	tökilmâk (1) tökmâk. (245-I)
töl yavrulama zamanı; yavru, döl.	töl qoylarning tuğış, bälalaş mavsümi. / qozılaş; qozılatış. (245-III)
tön- dönmek.	dönmâk (1) aylanmâk, bir tãmândan ikkinçi tãmânga ögirilmâk. / çarh urmâk, aylanib yürmâk; cavlân urmâk. (243-II)
tört sayıda dört.	tört (1) 4 raqami va şu raqam bilan ifâdalangan sân, miqdâr. (253-III)
törtünç sayıda dördüncü.	törtinçi (1) tartib ornı 4 raqami bilan belgilangan, 4 nâmerli. (253-III)
töş döş, göğsün başı.	töş (1) gavdaniñ boyın bilan qarın ortasidagi âld kısmi; kökrak. (256-II)
töşe- döşemek.	töşamâk (1) töşama salmâk, bâsmâk, yatqızılmâk, töşama bilan qâplamâk. (256-III)
töşek döşek.	töşak (1) cun, pahta singari yumşâk narsa tıqilib yasalgan qalın orın-bâş ancâmi. (256-III)
töşeklig döşekli, düşek sahibi.	töşâglik töşalgan, töşab, sâlib qoyilgan; sâlıgıq. (257-I)
töşeklik döşeklik, döşek ve benzeri şeyleri yapmak üzere hazırlanıp ayrılmış olan.	töşâglik töşalgan, töşab, sâlib qoyilgan; sâlıgıq. (257-I)
töşel- döşenmek.	töşalmâk töşamâk. (256-III)
töşet- döşetmek.	töşatmâk töşamâk. (257-I)
tul dul.	tul eri yaki hatını ölib yalğız qalğan; beva, esir. (221-III)
turağ sığnak.	turâk şe'r mısralarida takrârlanuvçı vazniy birlik. (228-II)
turna durna, turna kuşu.	turna bātqâklik va köllarda yaşaydigan,

- turul-** usanmak, bıkmak.
- turum** durum; birinin boyu kadarınca olan uzunluk.
- turuş-** ayağa kalkışmak; duruşmak, karşı durmak.
- turkun** durgun.
- tuşag** köstek, at ayağına vurulan bukağı. bk: tuşağı.
- tuşağı** köstek. bk: tuşag.
- tut-** tutmak, yakalamak.
- tutgak** geceleyin düşmanın gözcülerini ve ileri karakollarını yakalamak için çıkarılan atlı bölük.
- tutguç** kahve altı, bir parça yemek.
- tutgun** tutgun, yakalanan, esir, tutsak.
- âyağı, boyni tumşuğı uzun köçmançı kuş. (228-I)
- turilmâk** (1) *turmâk* 1, 2, 4-7, 13. (225-II)
- turum I** (3-ş.birl. turmi va turumi) eşik tabaçasiniñ tepadâri va âstânadagi uyalarga tüşib turadigan va eşikniñ açilib-yepilişiga imkân beradigan çıkıq kısmi. (229-II)
- turişmâk** *turmâk* 1, 4, 5-8. (225-III)
- turgun** (1) birâr câyda dâimiy yaşâvçi, ornaşib qâlgan; muqım; *şaharniñ turgun halkı*. (230-I)
- tuşâv** uzâkqa ketib qâlmaslik üçün âtulâv va mâllarniñ âldingi ikki âyağıni mataştirib bağlaydigan arqân yaki mâslama. (239-II)
- tuşâv** uzâkqa ketib qâlmaslik üçün âtulâv va mâllarniñ âldingi ikki âyağıni mataştirib bağlaydigan arqân yaki mâslama. (239-II)
- tutmâk** (1) qol bilan uşlamâk, uşlab turmâk; tutinmâk. / umuman tişida tişlab, âgziga sâlib, qulâğıga qıstırıp va ş.k. yollar bilan uşlab turmâk. (234-I)
- tutqâk** *tutqalâk* [tutqanâk, quyançık. (235-I)] (235-II)
- tutқиç** (1) narsalarniñ qol bilan uşlaş üçün hızmat qıladigan kısmi, dasta. (235-II)
- tutқun** (1) asir âlingan yaki asir tüşgan

tutruĝ vasiyet.

tuttur- tutturmak, yakalatmak.

tutuĝ rehin, tutu.

tutul- tutulmak, yakalanmak.

tutun- tutulmak; edinmek, tutmak; yalnız başına tutmak; tutuşmak. bk. tütün-.

tutuş- tutuşmak.

tuy- duymak.

tuytur- duyurmak; anlatmak.

tuz tuz.

tuzak tuzak.

tuzla- tuzlamak.

tuzlan- tuzlanmak.

tuzlat- tuzlatmak.

tüb dip, asıl, kök. bk: tüp.

tüblüg asaletli.

tüg- düğmek, düğümlemek, bağlamak.

tügme düğme.

âdam; asir, bandi. (235-II)

tuturiĝ kimsaniĝ öz sözida, va'dasida tura âliş hislatı; lafz, burd. / tayinli ma'nâ, mazmun. (234-III)

tuttirmâĝ *tutmâĝ* 2-4, 7-15, 17-20 (233-I)

tutuĝ I (1) tutib qoyilgan; tutuqli. (235-I)

tutilmâĝ (1) *tutmâĝ* 1-4, 7-14, 16, 17 (232-III)

tutinmâĝ I (1) *tutmâĝ* (232-III)

tutişmâĝ *tutmâĝ* 1-4, 6-17 (233-I)

tuymâĝ II his qılmâĝ, sez mâĝ; payqamâĝ. (221-I)

tuydirmâĝ II *tuymâĝ II* (221-I)

tuz I (1) kislâta tarkibidagi vâdârâd ornini birâr metall egallaşi naticasida hâsıl boladigan ħımiyaviy birikmalarniĝ umumiy nâmi. (218-II)

tuzâĝ (1) quş tutişi için âdatda qıldan yasaladigan sırtmâqli mâslama. (220-II)

tuzlamâĝ (1) tuz sepib qoymâĝ, tuz sepmâĝ, tuzga bulamâĝ. (219-III)

tuzlanmâĝ *tuzlamâĝ* (220-I)

tuzlatmâĝ *tuzlamâĝ* (220-I)

tüb (1) tag, âst. (215-II)

tüblüg tübi, tagi bolgan, tagli. (216-I)

tügmâĝ (1) tügün sâlmâĝ; tügün sâlib ulamâĝ, bâĝlamâĝ. (217-II)

tügma (1) kiyim, ĝılâf va ş.k.ning çetiga qadaladigan, âdatda togarak şaklidagi

- tügül-** düğülmek, düğümlenmek; yemek boğazda kalmak.
- tügün** düğüm.
- tügün-** kendi başına düğüm yapmak.
- tügüş-** düğüm düğmekte yardım ve yarış etmek.
- tüke-** tükenmek, bitmek; yetmek, kifayet etmek.
- tükel** tamamen, büsbütün.
- tüket-** tüketmek, bitirmek.
- tülüg** tüylü.
- tümen** tümen tümen, pek çok.
- tüp** asıl, kök, dip, temel, herhangi bir şeyin aslı, kökü, insanın aslı. bk: tüb.
- tüplüg** asaletli.
- tüpü** tepe, insanın başının üst tarafı.
- türlüg** türlü.
- tutkıç. (217-II)
- tügilmâķ** (1) *tügmâķ 1-3* (217-I)
- tügün** (1) arķân, ip, lenta va ş.k. narsalarnıĝ bağlab ulangan yaki sırtmâķ kabi târtib bağlangan yeri. (217-III)
- tüginmâķ** içida(n) tüginib qoymâķ. köngilga tügmâķ. (217-II)
- tügişmâķ** *tügmâķ* (217-II)
- tügamâķ** (1) âhırıga, nihâyasıga yetmâķ, tamâm bolmâķ. / âhırlamâķ, tohtamâķ. / ötib ketmâķ, ötmâķ. (216-III)
- tügal** (1) bitgan, çala yeri yoķ, batamâm qoldan çıkarilgan, bitkazilgan, âhırıga, pâyanıga yetkazilgan. (216-II)
- tügamâķ** (1) *tügamâķ* (217-I)
- tükli** (1) badanda tüki bolgan; möyli. (221-III)
- tüman II** (1) on miĝ. / nihâyatda köp, sanâĝıga yetib bolmaydıgan, tümânat. (222-II)
- tüb** (1) tag, âst. (215-II)
- tüblüg** tübi, tagi bolgan, tagli. (216-I)
- tepa** (1) yer sathidan baland, doĝ cây; tepalik, balandlik. / umaman bâşķa câyga nisbatan yuķâri, baland bolgan cây. (161-III)
- türli** (1) bir-birıga oşşamagan, har hil

- türmek** kadın budu denilen yemek; dürüm.
- türt-** sürtmek, sıvamak, çalmak.
- türtül-** sürülmek.
- türtün-** -yağ- sürünmek, sürünür görünmek.
- türtüş-** -yağ- sürmekte yarış etmek.
- tüş-** düşmek; inmek.
- tüş** eğlek, durak, yolculukta dinlenilecek yer ve konulacak zaman.
- tüşkün** dikenli kitle ağaççığı.
- tüşür-** düşürmek, indirmek.
- tütet-** tütütmek.
- tütüş-** kavga etmek, tutuşmak, çekişmek, avı yakalamağa yardım ve yarış etmek.
- bk: tutuş-.
- tüz** düz.
- turga mansub bolgan, har hil. (226-II)
- türmak** örab yaki tügib bāğlangan narsa; bāğ, tügün. (226-III)
- türtmâķ** (1) kısqâ müddatli keskin zarb bermâķ./ şunday zarb bilan birâr işâra kılmâķ./ şunday zarb bilan birâr narsani sürmâķ, itarmâķ. (229-I)
- türtilmâķ** *türtmâķ* (228-II)
- türtinmâķ** (1) *türtmâķ I* (228-III)
- türtişmâķ** *türtmâķ* (228-III)
- tüşmâķ** (1) yuqâridan, balanddan yaki birâr narsa üstidan pastga tāmân harakat kılmâķ; şunday harakat kılib birâr past yerga yetmâķ, erişmâķ, inmâķ. / birâr transpârt vâsitasi yaki ât-ulâvdan yerga, pastga qonmâķ. (237-II)
- tüş II** küyaş qâķ tepaga kelgan payt. (236-II)
- tüşkün** tüşkünlikka, inqırâzga yüz tutgan; zavâlgâ, tanazzülga uçragan; tâbâra ârqağa ketib, yamânlaşib bârayatgan. / ümidsizlik ruhi bilan sugârilgan. (237-I)
- tüşirmâķ** (1) *tüşmâķ 1-17, 19, 22, 23* (236-III)
- tütatmâķ** (1) *tütamâķ* / tütün bâstirmek, tütünga toldirmek. (231-II)
- tutişmâķ** *tutmâķ 1-4, 6-17* (233-I)
- tüz II** (1) sayhân, tekis yer, tekislik. (218-

<i>tüz-</i> düzmek, düzeltmek.	III) <i>tüzmâķ</i> (1) barpâ etmâķ, vucudga keltirmâķ, yaratmâķ. (220-I)
<i>tüzül-</i> düzelmek, tertip ve tanzim edilmek.	<i>tüzilmâķ</i> <i>tüzmâķ</i> 1-3. (219-III)

2.5. Niteliklerine Göre Kelimeler

Bu başlık altında kelimeler, “Somut” ve “Soyut” olarak gruplanırken, kelimelerin karşıladıkları varlıkların, eylemlerin, kavramların veya nesnelerin beş duyu organıyla algılanıp algılanmamasına göre incelenmiştir. ÖTİL’deki anlamlar verilmemiş, sadece sayfa ve sütun numarası verilmiştir. Kelimelerin karşıladığı anlamlar için bk: DİVANÜ LUGATİ’T-TÜRK VE ÖZBEK TİLİNİNG İZAHLI LUGATİ’NDEKİ ORTAK KELİMELELER

2.5.1. Somut Kelimeler

Divanü Lugati’t-Türk

Özbek Tilining İzahli Lügati

<i>taban</i> taban; deve tabanı.	<i>tâvân</i> I (195-I)
<i>tağ</i> dağ.	<i>tâğ</i> (212-I)
<i>tağay</i> dayı.	<i>tâga</i> (212-II)
<i>tağla-</i> dağlamak.	<i>dâğlamâķ</i> (236-I)
<i>tağlat-</i> dağlatmak.	<i>dâğlatmâķ</i> (236-II)
<i>tah tah</i> saldıktan sonra doğanı veya şahini çağırmaq için bir nida.	<i>tağ-tağ</i> (136-II)
<i>taķ-</i> takmak.	<i>taķmâķ</i> (147-II)
<i>taķağ</i> tavuk-cins adı.	<i>tâvuķ</i> (196-I)
<i>taķıl-</i> takılmak, dizilmek.	<i>taķilmâķ</i> I (146-I)
<i>taķır taķır</i> ses bildiren bir kelime.	<i>taķır-tuķur</i> (146-III)
<i>taķtur-</i> taktirmek, dizdirmek.	<i>taķtirmâķ</i> (148-I)
<i>taķuķ</i> horoz; tavuk. bk: taķağ.	<i>tâvuķ</i> (196-I)

<i>tal</i> dal, yaş dal.	<i>tâl I</i> (198-III)
<i>talağ</i> dalak. bk: sulağ (Kıpçakça).	<i>talâğ II</i> (112-II)
<i>talbın-</i> kuş, dalbınmak, çırpınmak. bk: talpın-.	<i>talpinmâğ</i> (112-II)
<i>talğan</i> kavut, kavrulmuş döğülmüş arpa.	<i>tâlğân</i> (199-III)
<i>talpın-</i> -kuş- dalbınmak, çırpınmak. bk: talbın-.	<i>talpinmâğ</i> (112-II)
<i>talula-</i> seçmek.	<i>tallamâğ</i> (112-I)
<i>tam-</i> damlamak.	<i>tammâğ</i> (201-I)
<i>tam</i> duvar, dam, kale.	<i>tâm I</i> (199-III)
<i>tamağ</i> boğaz. bk: tamgak.	<i>tâmâğ</i> (201-III)
<i>tamar</i> damar. bk: tamur, tamır.	<i>tâvmir</i> (200-II)] (195-I) <i>tâmir</i> (200-II)
<i>tamğa</i> damga, hakanın ve başkalarının damgası.	<i>tamğa</i> (115-I)
<i>tamğak</i> boğaz, damak. bk: tamağ.	<i>tâmâğ</i> (201-III)
<i>tamğalığ</i> bir kişilik sofa; küçük ibrik; hakanın damgası bulunan eşya. bk: tamğalık.	<i>tamğali</i> ((115-II)
<i>tamğalık</i> küçük ibrik; bir kişilik sofa; hakanlardan başkasının yemek yememesi için damgalanmış. bk: tamğalığ.	<i>tamğali</i> (115-II)
<i>tamır</i> damar, sinir. bk: tamar, tamur.	<i>tâmir</i> (200-II)
<i>tamtur-</i> damlattırmak, damzırtmak.	<i>tamdirmâğ</i> (200-I)
<i>tamur</i> damar. bk: tamar, tamır.	<i>tâmir</i> (200-II)
<i>tamuz-</i> damlatmak, damzırmak.	<i>tamizmâğ</i> (200-II)
<i>tan</i> sabah, akşam esen serin esinti.	<i>tañg I</i> (202-II)
<i>tañg</i> tan; sabah vakti.	<i>tañg I</i> (202-II)
<i>tañg tuñg et-</i> “tan tan” diye ses vermek.	<i>dang-dung</i> (208-I)

<i>tanu-</i> danışmak; işaret etmek; söylemek, emretmek; tavsiye etmek.	<i>tanımâk</i> (117-III)
<i>tanuķ</i> şahit, tanık.	<i>tanıķ</i> (118-III)
<i>tanul-</i> söz söylenmek; söz geçilmek; işaret edilmek.	<i>tanılmâk</i> (117-III)
<i>tanuş-</i> danışmak; işaretlemek.	<i>tanişmâk</i> (118-II)
<i>tanut-</i> başkasına söz eriştirmeyi tavsiye ve emretmek.	<i>tanitmâk</i> (118-I)
<i>tapçur-</i> tapşırarak, ulaştırmak; teslim etmek. bk: tapşur-.	<i>tapşirmâk</i> (205-I)
<i>tapşur-</i> tapşırarak, ulaştırmak; teslim etmek. bk: tapçur-.	<i>tapşirmâk</i> (205-I)
<i>tapul-</i> -kaybolan şey- bulunmak.	<i>tapılmâk</i> (203-II)
<i>tar</i> dar.	<i>târ I</i> (205-II)
<i>tara-</i> taramak, dağıtılmak.	<i>taramâk</i> (122-III)
<i>taral-</i> taranmak.	<i>taralmâk</i> (122-III)
<i>taran-</i> taranmak, kendini yardımsız taramak.	<i>taranmâk</i> (123-II)
<i>tarġaķ</i> tarak.	<i>tarâķ</i> (128-II)
<i>tarġul</i> -at'tan başka her hayvan için- alaca.	<i>tarġul</i> (130-II)
<i>tarıġ</i> ekin, bitki; arpa, buġday; tane, tohum; zahire, darı.	<i>tarıķ</i> (127-I)
<i>tarıl-</i> -bir nesne, ötekisi içine- dağılmak, yayılmak; ayrılmak.	<i>taralmâk</i> (122-III)
<i>tarma-</i> tırmalamak.	<i>tırnamâk</i> (186-II)
<i>tarmaķ</i> yırtıcı hayvanların pençesi.	<i>tarmâķ</i> (127-III)
<i>tarmaķlan-</i> kol kol kuş pençesi gibi akın etmek; pençe sahibi olmak -kuş-; kol kol olmak -su-.	<i>tarmâķlanmâk</i> (127-III)

<i>tarmaş-</i> tırmalaşmak, birlikte kaşınmak. bk: tırmaş-.	<i>tarmaşmâk</i> (127-II)
<i>tarmat-</i> tırmalatmak.	<i>turnatmak</i> (186-III)
<i>tart-</i> tartmak; cezp etmek; çekmek, uzatmak, germek; getirmek, almak, çıkarmak.	<i>târtmâk</i> (207-II)
<i>tartuğ</i> yük ipi, denk sarığı; bir iş çıkması üzerine hakanın adamlarını çağırması.	<i>târtık</i> (207-II)
<i>tartil-</i> tartılmak; gerimek ve çekilmek.	<i>târtılmâk</i> (206-III)
<i>tartuş-</i> tartışmak, tartmada yardım etmek; germekte yardım etmek; birbirini cezbetmekte ve çekmekte ve kurmakta yardım etmek; sızlamak.	<i>tartışmâk</i> (207-I)
<i>tarhan</i> İslamlıktan önce verilmiş olan bir adtır. "bey" demektir (Arguca).	<i>târhan</i> (208-III)
<i>taş-</i> taşmak.	<i>tâşmâk</i> (210-III)
<i>taş</i> dış; taşra, gurbet; geniş, açıklık, yazı, yabancı yer.	<i>taş</i> (136-II) <i>tuş II</i> (190-I)
<i>taş</i> taş, kaya.	<i>tâş I</i> (209-II)
<i>taşgur-</i> taşayazmak.	<i>tâşirmâk</i> (210-II)
<i>taşır-</i> taşırnak.	<i>tâşirmâk</i> (210-II)
<i>taşla-</i> taşlamak; gurbete gitmek; dışarılıklı olmak.	<i>taşlamâk</i> (138-II)
<i>taşu-</i> taşımak; çıkarıp atmak, koğmak.	<i>taşımâk</i> (138-I)
<i>taşur-</i> taşırnak.	<i>tâşirmâk</i> (210-III)
<i>taşut-</i> taşımak.	<i>taşitmâk</i> (138-I)
<i>tatı-</i> tat vermek.	<i>tatimâk</i> (133-I)
<i>tatıl-</i> tadılmak, tadına bakılmak.	<i>tâtilmâk</i> (209-I)
<i>tatın-</i> tadar görünmek.	<i>tâtinmâk</i> (209-I)

<i>tatit-</i> tadılmak, tadına tesir etmek, tat vermek.	<i>tatitmâk</i> (133-II)
<i>tatlîğ</i> tatlı.	<i>tatli</i> (209-I)
<i>tavar</i> mal; davar. bk: tawar.	<i>tâvar</i> (194-II)
<i>tawar</i> mal, mülk; eşya. bk: tavar.	<i>tâvar</i> (194-II)
<i>tawılķu</i> tabarhun. bk: tawılğuç.	<i>tâbulgi</i> (194-II)
<i>tawılğuç</i> tabarhun; innap dedikleri meyve; kızıl ağaç; bakam ağacı; tarhun denen sebze; kızıl söğüt. bk: tawılķu.	<i>tâbulgi</i> (194-II)
<i>tawıŕğan</i> tavşan.	<i>tâvuŕġân</i> (196-I)
<i>tay-</i> kaymak.	<i>tâymâk</i> (198-I)
<i>tay</i> tay.	<i>tay I</i> (197-III)
<i>taya-</i> dayak kaymak, dayak dikmek, dayamak.	<i>tayamâk</i> (144-II)
<i>tayak</i> dayak, dayangaç.	<i>tâyġâk</i> (198-II)
<i>tayan-</i> dayanmak.	<i>tayanmâk</i> (144-II)
<i>tayıŕ-</i> kaymakta yarış etmek.	<i>tâyıŕmâk</i> (197-III)
<i>taytur-</i> kaydırmak, zıyındırmak.	<i>tâydirimâk</i> (197-III)
<i>taz</i> kel, daz; boynuzsuz; bitkisiz, çorak.	<i>tâz</i> (196-III)
<i>te-</i> demek, söylemek. bk: ti-.	<i>demak</i> (220-II)
	<i>demâk</i> (220-III)
<i>teg-</i> değmek; dokunmak, ermek, erişmek, vermek; yakalamak; düşmek; hücum etmek.	<i>tegmâk</i> (152-I)
<i>tegil-</i> şaşılasmak, tek gözlü olmak.	<i>tegilimâk</i> (151-II)
<i>tegiñg</i> tekin, samur.	<i>tiyin II</i> (171-III)
<i>teğirmen</i> değirmen; değirmen taşı.	<i>teğirmân</i> (151-II)
<i>tegiŕ</i> değişme.	<i>tegiŕ</i> (151-III)
<i>tegiŕ-</i> muhâkeme olmak; -bir yere-değmek; dürüm dürüşmek.	<i>tegiŕmak</i> (151-III)

<i>tegre</i> etraf, çevre, daire, değre.	<i>tegra</i> (152-III)
<i>tejik</i> Tacik, Farslı.	<i>tâcîk</i> (196-II)
<i>teke</i> teke; boynuzundan yay yapılan erkek geyik.	<i>taka</i> (108-III)
<i>telmir-</i> sağa sola bakınmak -bir şey istemek için-.	<i>telmirmâķ</i> (158-II) <i>telmürmâķ</i> (158-II)
<i>temür</i> demir.	<i>temir</i> (158-III)
<i>temür kazınguķ</i> (<i>temür kazuńguķ</i>) kutup yıldızı, demir kazık.	<i>temirķazıķ</i> (159-II)
<i>temürçi</i> demirci.	<i>temirçi</i> (159-II)
<i>ten</i> vücut.	<i>tana I (f-t)</i> (115-III)
<i>tene</i> tane; susam, mışmış gibi şeyler (Arguca).	<i>dana (f-t)</i> (233-II)
<i>teńg</i> denk, ögür, akran.	<i>teńg</i> (159-III)
<i>teńgiz</i> deniz.	<i>deńgiz</i> (221-II)
<i>teńgle-</i> iki şeyi birbirine denkleme, denk etmek, denkleřtirmek.	<i>teńglamâķ</i> (160-II)
<i>teńglen-</i> iři düşünmek, çare düşünmek.	<i>teńglanmâķ</i> (160-II)
<i>teńgles-</i> iki şey birbirine denkleřmek.	<i>teńglařmâķ</i> (160-II)
<i>tep-</i> dögmek, vurmak, tepmek.	<i>tepmâķ</i> (163-II)
<i>tepil-</i> tepilmek.	<i>tepilmeâķ</i> (162-II)
<i>tepin-</i> tepmek, bir şeyi ayakla kımıldatmak.	<i>tepinmeâķ</i> (162-II)
<i>tepiş-</i> tepişmek.	<i>tepiřmeâķ</i> (162-II)
<i>tepre-</i> tepremek, kımıldamak.	<i>tebremâķ</i> (150-II)
<i>tepren-</i> teprenmek.	<i>tebranmeâķ</i> (150-II)
<i>tepret-</i> tepretmek, teprendirmek; kımıldatmak, saldırmak; -yalnız deve için- sıçratmak.	<i>tebratmeâķ</i> (150-II)
<i>ter-</i> dermek, toplamak.	<i>termâķ</i> (166-II)

<i>ter</i> ter.	<i>ter</i> (163-III)
<i>tergeş-</i> arka arkaya gelerek derleşmek. bk: tirkeş-.	<i>tirkaşmâķ</i> (186-I)
<i>teri</i> deri.	<i>teri I</i> (164-III)
<i>teril-</i> derilmek, toplanmak.	<i>terilmâķ</i> (165-I)
<i>teriş-</i> toplamak; toplamakta ve dermekte yardım ve yarış etmek.	<i>terişmâķ</i> (165-II)
<i>terle-</i> terlemek; kaşağılamak, gebrelemek, silme.	<i>terlamâķ</i> (165-II)
<i>terlet-</i> terletmek.	<i>terlatmâķ</i> (165-II)
<i>terlik</i> teri çekmek için eğerin veya palanın altına konulan keçe.	<i>terlik</i> (165-II)
<i>ters</i> güç olan her nesne.	<i>ters</i> (167-I)
<i>teşik</i> obur, karnı dolduğu halde gözü doymayan kişi.	<i>teşik</i> (169-II)
<i>teşil-</i> yarılmak, deşilmek.	<i>teşilmâķ</i> (169-III)
<i>teşük</i> taşağı yarık; deşik, yarık.	<i>teşik</i> (169-II)
<i>tetür-</i> söyletmek, dedirtmek.	<i>dedirmâķ</i> (219-II)
<i>teve</i> deve. bk: tevey, tewe, tewey, tewi, têwi, tivi.	<i>tuya</i> (240-II)
<i>tevey</i> deve. bk: teve, tewe, tewey, tewi, têwi, tivi.	<i>tuya</i> (240-II)
<i>tewe</i> deve. bk: teve, tevey, tewey, têwi, tivi.	<i>tuya</i> (240-II)
<i>tewey</i> deve. bk: teve, tewe, tevey, tewi, têwi, tivi.	<i>tuya</i> (240-II)
<i>tewi</i> deve. bk: teve, tewe, tevey, tewey, têwi, tivi.	<i>tuya</i> (240-II)
<i>têwi</i> deve. bk: teve, tewe, tevey, tewey, têwi, tivi.	<i>tuya</i> (240-II)

tewi, tivi.

tezek tezek, at gübresi.

tezak [f-t] (153-III)

tezekle- pislemek.

tezaklamâk (153-III)

tık- tıkmak, doldurmak.

tıkmâk (192-I)

tıkıl- tıklılmak, sıkışmak.

tıkılmâk (191-I)

tıkıla- “tık” diye ses vermek. bk: tikile-.

tikillamâk (191-I)

tıkış- tıklılmak, sıkışmak.

tıkışmâk (191-III)

tıktur- tıktırmak, bastırmak.

tıktırmâk (192-II)

til dil; söz; lügat.

til (174-III)

tin- dinlenmek; solumak, nefes almak; dinmek, sonu gelmek.

tinmâk (180-III)

tiŋla- dinlemek. bk: tiŋle-.

tiŋlamâk (179-I)

tiŋlaş- dinlemekte yarış etmek.

tiŋlaşmâk (179-I)

tiŋlat- dinletmek.

tiŋlatmâk (179-I)

tırmal- tırmalanmak.

tırmalmâk (186-II)

tırmaş- tırmaşmak, kaşınmak. bk: tırmaş-.

tırmaşmâk (186-II)

tırŋgağ tırnak.

tırŋğâk (186-III)

tiş diş.

tiş I (189-III)

tişlat- dişletmek.

tişlatmâk (190-II)

tit- ditmek, ziyadesiyle parçalamak.

titmâk (188-III)

titil- didilmek.

titilmâk (188-II)

titiş- ditmekte yardım etmek, yırtılmak. bk: titiş-.

titişmâk (188-II)

ti- demek. bk: te-.

demak (220-II)

demâk (220-III)

tik- bir şeyi delmek, dürtmek, sokmak; -ağaç- dikmek; bir şeyi dikey hale getirmek; -dikiş- dikmek.

tikmâk (174-II)

tiken diken. bk: tikken.

tikan (172-III)

tikil- dikilmek; -ağaç- dikilmek, bir şeyi dikine koymak.	tikilmâk I (173-I)
tikile- ses, hışırtı çıkarmak. bk: tıkıla-.	tikillamâk (173-I)
tikir tikir at nalının çıkardığı sesi bildiren bir kelime.	takir-tukur (109-II)
tikiş- -ağaç, elbise- dikmekte yardım etmek.	tikişmâk (173-II)
tikken diken. bk: tiken.	tikan (172-III)
tiktür- -dikiş- diktirmek.	tiktirmâk (174-III)
til- dilmek, uzunluğuna yarmak veya kesmek.	tilmâk (177-III)
tildür- dildirmek. bk: tiltür-.	tildirmâk (176-II)
tile- dilemek, istemek; beklemek, aramak.	tilamâk (176-I)
tilen- aranmak, dilenmek.	tilanmâk (176-II)
tileş- dilemekte yarış etmek.	tilaşmâk (176-II)
tilge dilim, uzunlamasına kesilen her şey.	tilka (177-I)
tilim dilim.	tilim (176-III)
tilin- uzunlamasına dilinmek.	tilinmâk (176-III)
tiliş- dilmekte yardım ve yarış etmek.	tilişmâk (176-III)
tilki tilki. bk: tilkü.	tülki (122-I)
tilkü tilki. bk: tilki.	tülki (122-I)
tiltür- dildirmek. bk: tildür-.	tildirmâk (176-II)
tiñgle- dinlemek. bk: tıñgla-.	tiñglamâk (179-I)
tipüle- tepelemek, tepesine vurmak.	tepalamâk (162-I)
tire- dayak veya direk dikmek.	tiramâk (183-III)
tirek direk; kavak.	tirak (183-III)
tireş- direşmek, çekinmek, diremek, sıkıntıdan yürümez olmak, -hayvan-; çekişmek.	tiraşmâk (184-I)

<i>tirig</i> diri, canlı, yaşayan.	<i>tirik</i> (184-II)
<i>tiril-</i> dirilmek, yaşamak.	<i>tirilmâk</i> (185-I)
<i>tirkeş-</i> toplanmak, toplaşmak, derleşmek. bk: tergeş-.	<i>tirkaşmâk</i> (186-I)
<i>tirkeş</i> yığılışma; kalabalık yüzünden yürümekte güçlük.	<i>tirkaş I</i> (186-I)
<i>tirsgek</i> dirsek.	<i>tirsak I</i> (187-II)
<i>tirsgek</i> göz kapaklarında çıkan sivilce, it dirseği, arpacık.	<i>tirsak II</i> (187-II)
<i>tişe-</i> dişemek.	<i>tişamâk</i> (190-I)
<i>tişel-</i> bilenmek, dişenmek.	<i>tişalmâk</i> (190-I)
<i>tişet-</i> dişetmek.	<i>tişatmâk</i> (190-I)
<i>tişle-</i> dişlemek, dişle ısırarak.	<i>tişlamâk</i> (190-I)
<i>tişlen-</i> dişlenmek; dişenmek, bilenmek.	<i>tişlanmâk</i> (190-II)
<i>titiş-</i> ditmekte yardım ve yarış etmek; yırtılmak. bk: titiş-.	<i>titişmâk</i> (188-II)
<i>titreş-</i> titreşmek.	<i>titraşmâk</i> (189-II)
<i>tîwi</i> deve.	<i>tuya</i> (240-II)
<i>tiz</i> diz.	<i>tiz I</i> (170-I)
<i>tiz-</i> dizmek.	<i>tizmâk</i> (171-II)
<i>tizgin</i> dizgin.	<i>tizgin</i> (170-I)
<i>tizil-</i> dizilmek.	<i>tizilmâk</i> (170-III)
<i>tizim</i> dizi.	<i>tizim</i> (171-I)
<i>tizle-</i> dizle ezmek, çiğnemek.	<i>tizlamâk</i> (171-I)
<i>tizme</i> şalvarın uçkurluğu, torbanın bağı ve buna benzer nesnelere.	<i>tizma</i> (171-I)
<i>tohd-</i> doymak.	<i>toymâk</i> (244-II)
<i>todun-</i> doyar gibi görünmek.	<i>toyinmâk</i> (244-II)
<i>toğ-</i> doğmak, meydana çıkmak, belirlemek; yükselmek, havalanmak, göğe ağmak.	<i>tuğmâk</i> (241-II)

<i>toğra-</i> doğramak.	<i>toğramâk</i> (260-I)
<i>toğral-</i> doğramak, parçalamak, -ayakta ve dokumada- yarıklar peyda olmak.	<i>toğralmâk</i> (260-I)
<i>toğraş-</i> doğramakta yardım etmek, parçalamak ve yarılmak.	<i>toğraşmâk</i> (260-II)
<i>toğrat-</i> doğratmak.	<i>toğratmâk</i> (260-II)
<i>toğtur-</i> doğurtmak.	<i>tuğdirmâk</i> (241-I)
<i>toğ toğ et-</i> taşın taşa vurmasından çıkan ses gibi ses çıkarmak.	<i>toğ - toğ II</i> (259-II)
<i>toğ</i> tok, aç olmayan; saçsız insan; boynuzsuz hayvan.	<i>tuk</i> (221-III) <i>toğ I</i> (257-I)
<i>toğı-</i> -insan- döğmek; -demir- döğmek; vurmak; çarpmak; dokumak; dokunmak; götürmek ve batırmak.	<i>toğımâk</i> (258-I)
<i>toğıl-</i> dökülmek; dokunmak; adam döğülmek. bk: toğıl-.	<i>toğılmâk</i> (257-III) <i>tökilmâk</i> (245-I) <i>tüyilmâk I</i> (221-I)
<i>toğımâk</i> tokmak, çamaşır tokmağı.	<i>toğmâk</i> (258-II)
<i>toğın-</i> -insan- döğülmek; çarpmak; döğülerek sertletirmek; dokunmak.	<i>toğınmâk</i> (258-II)
<i>toğış-</i> çarpışmak, harp etmek. bk: toğuş-.	<i>toğışmâk II</i> (258-II)
<i>toğıt-</i> vurdurmak; döğdürmek; dokutmak.	<i>toğıtmâk</i> (258-I)
<i>toğlı</i> toklu, altı aylık kuzu.	<i>toğlı</i> (258-II)
<i>toğluk</i> tokluk; insanın başı saçsız ve hayvanın boynuzsuz olması.	<i>toğlık</i> (258-II)
<i>toğku</i> toka, kemer tokası.	<i>toğa</i> (257-II)
<i>toğkuç</i> çörek.	<i>tokaç</i> (259-I)
<i>toğul-</i> döğülmek; dokunmak; adam döğülmek. bk: toğıl-.	<i>toğılmâk</i> (257-III)

toķuş- vuruşmak, çarpışmak, harp etmek. bk: toķış-.	toķışmâķ II (258-II)
tol- girmek.	tolmâķ (247-I)
tolġa- takınmak, dolamak; ağrı tutmak, iç bulanmak, burulmak.	tolġamâķ (248-II)
tolġaġ kadın küpesi.	tolġâķ (248-III)
tolġaġ sıkıntı, kulunç ve iç ağrısı.	tolġâķ (248-III)
tolġan- dolanmak, kendine dolamak; içi bulanıp kusma gelmek.	tolġanmâķ (248-II)
tolġaş- dolaşmak, dolamakta ve bükmekte yarış etmek; burulmak.	tolaşmâķ (246-II)
toltur- doldurmak.	toldirmâķ. (246-III)
tolu dolu, boş olmayan.	tolıķ (246-III)
tolun ayın ondördü, dolun.	tolın (246-III)
tomşuķ kuş gagası.	tumşuķ (223-II)
ton elbise.	ton (249-I)
toņġ- soġuktan donmak.	toņġmâķ (249-II)
toņġ tuņġ et- katı bir şey sert bir şey üzerine düşerse ses vermek.	danġ-dunġ (208-I)
toņġuz domuz.	tonġuz (250-I)
topıķ topuk; top, çevgenle vurulan top, topaç.	topıķ (251-I)
toprak toprak.	tuprâķ (224-II)
tor tuzak, ağ.	tor I (252-III)
toruġ at rengi, doru renk.	torıķ (253-II)
toşġur- taşarak doldurmak.	tâşirmâķ (210-III)
tovil davul; avda doġan kuşu için çalınan davul.	davul II (231-I)
toy- doymak. bk: todh-.	toymâķ (244-II)

<i>toy</i> ordu kurağı.	<i>toy</i> (243-III)
<i>toz</i> toz.	<i>toz</i> (242-III)
<i>toz-</i> tozarmak, toz yükselmek.	<i>tozmâk</i> (243-II)
<i>tozıt-</i> tozutmak.	<i>tozitmâk</i> (243-I)
<i>tög-</i> döğmek, dövme, inceltmek.	<i>tüymâk I</i> (221-I)
<i>tögüş-</i> döğmekte yardım ve yarış etmek. bk: töküş-.	<i>tüyışmâk</i> (221-I)
<i>tök-</i> dökmek.	<i>tökmâk</i> (245-II)
<i>töktür-</i> döktürmek.	<i>töktirmâk</i> (245-III)
<i>tökül-</i> dökülmek.	<i>tökilmâk</i> (245-I)
<i>töl</i> yavrulama zamanı; yavru, döl.	<i>töl</i> (245-III)
<i>tön-</i> dönmek.	<i>dönmâk</i> (243-II)
<i>töngder-</i> döndermek, altını üstüne getirmek.	<i>döndirmâk</i> (243-I)
<i>tör</i> evin veya odanın en iyi, en önemli yeri, sediri.	<i>tör II</i> (253-I)
<i>töre</i> evin önemli yeri ve sediri.	<i>tör II</i> (253-I)
<i>töş</i> döş, göğsün başı.	<i>töş</i> (256-II)
<i>töşe-</i> döşemek.	<i>töşamâk</i> (256-III)
<i>töşek</i> döşek.	<i>töşak</i> (256-III)
<i>töşeklig</i> döşeli, döşenmiş.	<i>töşâglik</i> (257-I)
<i>töşeklig</i> döşekli, düşek sahibi.	<i>töşâglik</i> (257-I)
<i>töşeklik</i> döşeklik, döşek ve benzeri şeyleri yapmak üzere hazırlanıp ayrılmış olan.	<i>töşâglik</i> (257-I)
<i>töşel-</i> döşenmek.	<i>töşalmâk</i> (256-III)
<i>töşet-</i> döşetmek.	<i>töşatmâk</i> (257-I)
<i>tul</i> dul.	<i>tul</i> (221-III)
<i>tuman</i> duman, sis.	<i>tuman I</i> (222-II)

<i>turağ</i> sığınak.	<i>turâk</i> (228-II)
<i>turkun</i> durgun.	<i>turgun</i> (230-I)
<i>turna</i> durna, turna kuşu.	<i>turna</i> (228-I)
<i>turum</i> durum, birinin boyu kadarınca olan uzunluk.	<i>turum I</i> (229-II)
<i>turumtay</i> yırtıcı bir kuş; erkek adı.	<i>turumtây</i> (229-II)
<i>turuş-</i> ayağa kalkışmak; duruşmak, karşı durmak.	<i>turişmâk</i> (225-III)
<i>tuşâğ</i> köstek, at ayağına vurulan bukağı. bk: tuşağı.	<i>tuşâv</i> (239-II)
<i>tuşağı</i> köstek. bk: tuşâğ.	<i>tuşâv</i> (239-II)
<i>tut-</i> tutmak, yakalamak.	<i>tutmâk</i> (234-I)
<i>tutğak</i> geceleyin düşmanın gözcülerini ve ileri karakollarını yakalamak için çıkarılan atlı bölük.	<i>tutğâk</i> (235-II)
<i>tutğuç</i> kahve altı, bir parça yemek.	<i>tutkıç</i> (235-II)
<i>tutgun</i> tutgun, yakalanan, esir, tutsak.	<i>tutkun</i> (235-II)
<i>tutruğ</i> vasiyet.	<i>tuturık</i> (234-III)
<i>tuttur-</i> tutturmak, yakalatmak.	<i>tuttirmâk</i> (233-I)
<i>tutuğ</i> rehin, tutu.	<i>tutuğ I</i> (235-I)
<i>tutul-</i> tutulmak, yakalanmak.	<i>tutilmâk</i> (232-III)
<i>tutin-</i> tutulmak; edinmek, tutmak; yalnız başına tutmak; tutuşmak. bk: tütün-	<i>tutinmâk I</i> (232-III)
<i>tutuş-</i> tutuşmak.	<i>tutişmâk</i> (233-I)
<i>tuy-</i> duymak.	<i>tuymâk II</i> (221-I)
<i>tuytur-</i> duyurmak; anlatmak.	<i>tuydirmâk II</i> (221-I)
<i>tuz</i> tuz.	<i>tuz I</i> (218-II)
<i>tuzak</i> tuzak.	<i>tuzâk</i> (220-II)
<i>tuzla-</i> tuzlamak.	<i>tuzlamâk</i> (219-III)

<i>tuzlan-</i> tuzlanmak.	<i>tuzlanmâķ</i> (220-I)
<i>tuzlat-</i> tuzlatmak.	<i>tuzlatmâķ</i> (220-I)
<i>tuzluĝ</i> tuzlu.	<i>tuzli</i> (220-I)
<i>tü</i> tüy, kıl, saç; renk, at tonu.	<i>tük</i> (221-III)
<i>tüb</i> dip, asıl, kök. bk: tüp.	<i>tüb</i> (215-II)
<i>tüg-</i> düĝmek, düĝümlemek, bağlamak.	<i>tügmâķ</i> (217-II)
<i>tügme</i> düĝme.	<i>tügma</i> (217-II)
<i>tügmelen-</i> düĝmelenmek, ilikeri iliklemek.	<i>tügmalanmâķ</i> (217-II)
<i>tügül-</i> düĝülmek, düĝümlenmek; yemek boĝazda kalmak.	<i>tüglmâķ</i> (217-I)
<i>tügün</i> düĝüm.	<i>tügün</i> (217-III)
<i>tügün-</i> kendi başına düĝüm yapmak.	<i>tüginmâķ</i> (217-II)
<i>tügüş-</i> düĝüm düĝmekte yardım ve yarış etmek.	<i>tügişmâķ</i> (217-II)
<i>tüke-</i> tükenmek, bitmek; yetmek, kifayet etmek.	<i>tügamâķ</i> (216-III)
<i>tüket-</i> tüketmek, bitirmek.	<i>tügatmâķ</i> (217-I)
<i>tün</i> gece.	<i>tün</i> (223-II)
<i>tüne-</i> gecelelemek.	<i>tünamâķ</i> (223-III)
<i>tünet-</i> geceletmek.	<i>tünatmâķ</i> (223-III)
<i>tüp</i> asıl, kök, dip, temel, herhangi bir şeyin aslı, kökü, insanın aslı. bk: tüb.	<i>tüb</i> (215-II)
<i>tüpü</i> tepe; insanın başının üst tarafı.	<i>tepa</i> (161-III)
<i>tür-</i> dürmek.	<i>türmak</i> (226-III)
<i>türlüg</i> türlü.	<i>türli</i> (226-II)
<i>türmek</i> kadın budu denilen yemek; dürüm.	<i>türmak</i> (226-III)
<i>türt-</i> sürtmek, sıvamak, çalmak.	<i>türtmâķ</i> (229-I)
<i>türtül-</i> sürülmek.	<i>türtilmâķ</i> (228-II)

<i>türtün-</i> -yağ- sürünmek, sürünür görünmek.	<i>türtinmâk</i> (228-III)
<i>türtüş-</i> -yağ- sürmekte yarış etmek.	<i>türtişmâk</i> (228-III)
<i>tüş-</i> düşmek; inmek.	<i>tüşmâk</i> (237-II)
<i>tüşkün</i> dikenli kitre ağaççığı.	<i>tüşkün</i> (237-I)
<i>tüşür-</i> düşürmek, indirmek.	<i>tüşirmâk</i> (236-III)
<i>tüşürgü</i> çayın ırmağa karışan ağzı, değirmenin bir ırmağa olan savağı.	<i>tüşürgi</i> (236-III)
<i>tütet-</i> tütütmek. bk: tütit-.	<i>tütatmâk</i> (231-II)
<i>tütün</i> duman.	<i>tütün</i> (234-II)
<i>tütüş-</i> kavga etmek, tutuşmak, çekişmek, avı yakalamağa yardım ve yarış etmek. bk: tutuş-.	<i>tutişmâk</i> (233-I)
<i>tüz</i> düz.	<i>tüz II</i> (218-III)
<i>tüz-</i> düzmek, düzeltmek.	<i>tüzmâk</i> (220-I)
<i>tüzül-</i> düzelmek, tertip ve tanzim edilmek.	<i>tüzilmâk</i> (219-III)

2.5.2. Soyut Kelimeler

Divanü Lugati't-Türk

tamu cehennem.

tan- inkar etmek.

taniş- birbirine karşı borçlarını inkar etmek.

tapın- tapmak, tapınmak; hizmet etmek.

tapiş iki kişinin işlerini birbirine tapşırması, vekilleşme, yekeleşme.

tart- tartmak; cezp etmek; çekmek, uzatmak, germek; getirmek, almak, çıkarmak.

tartın- özlemek; acınmak; götürür görünmek.

Özbek Tilining İzahli Lügati

tamug (115-I)

tâmuğ (202-I)

tanmâk (203-I)

tanişmâk (203-I)

tapinmâk (203-III)

tapiş (203-III)

târtmâk (207-II)

târtinmâk (206-III)

tartış- tartışmak, tartmada yardım etmek; germekte yardım etmek; birbirini cezbetmekte ve çekmekte ve kurmakta yardım etmek; sızlamak.	tartıŝmâċ (207-I)
tavuş duygu ve kımıldanma. bk: tawış, tawuş.	dâvuş (231-I) tâvuş (195-III)
tawış duygu ve kımıldanma. bk: tavuş, tawuş.	dâvuş (231-I) tâvuş (195-III)
tawuş duygu ve kımıldanma. bk: tavuş, tawuş.	dâvuş (231-I) tâvuş (195-III)
telü deli, çılgın; ahmak. bk: telwe.	telba (156-III)
telwe deli. bk: telü.	telba (156-III)
teñgri Tanrı.	tañgri (117-II)
tetik akıllı. bk: teytik.	tetik (168-II)
teytik akıllı, zeki. bk: tetik.	tetik (168-II)
tidh- geri koymak, men' etmek. bk: tıt-, tıy-.	tiymâċ (171-III)
tidhul- kaçınmak, çekinmek; alıkoymak, engel olmak.	tiyilmâċ (171-II)
tidhin- kaçınmak; esirgenmek, yasak edilmek.	tiyinmâċ (171-III)
tiğraċ yılmaz; yiğit, bahadır.	tiyraċ (172-I)
tiğraċan- yiğitlik göstermek, yiğitlenmek.	tiyraklanmâċ (172-I)
tin dinmiş; haylaz, işsiz; tembelleşmek, harınlaşmış.	tin (179-I)
tin ruh, nefes, soluk.	tin (179-I)
tindur- rahat ettirmek, dinlendirmek.	tindirmâċ (179-II)
tıt- geri koymak, men' etmek. bk: tidh-, tıy-.	tiymâċ (171-III)
tıy- men' etmek. bk: tidh-, tıt-.	tiymâċ (171-III)
tile- dilemek, istemek; beklemek, aramak.	tilamâċ (176-I)

<i>tilek</i> dilek.	<i>tïlak</i> (175-III)
<i>tïlen-</i> aranmak, dilenmek.	<i>tïlanmâķ</i> (176-II)
<i>tïleş-</i> dilemekte yarış etmek.	<i>tïlaşmâķ</i> (176-II)
<i>tïren-</i> dayanmak; direnmek, çekinmek.	<i>tïranmâķ</i> (184-I)
<i>tïreş-</i> direşmek, çekinmek, diremek, sıkıntıdan yürümez olmak, -hayvan-; çekişmek.	<i>tïraşmâķ</i> (184-I)
<i>tïril-</i> dirilmek, yaşamak.	<i>tïrilmâķ</i> (185-I)
<i>toķsun</i> sayıda doksan. bk: toķuz on.	<i>toķsân</i> (259-I)
<i>toķuz on</i> sayıda doksan. bk: doķsun.	<i>toķsân</i> (259-I)
<i>toķuz</i> sayıda dokuz.	<i>toķķız</i> (259-II)
<i>tört</i> sayıda dört.	<i>tört</i> (253-III)
<i>törtünç</i> sayıda dördüncü.	<i>törtinçi</i> (253-III)
<i>turķun</i> durgun.	<i>turgun</i> (230-I)
<i>turul-</i> usanmak, bıkmak.	<i>turilmâķ</i> (225-II)
<i>tüblüg</i> asaletli.	<i>tüblüg</i> (216-I)
<i>tükel</i> tamamen, büsbütün.	<i>tügal</i> (216-II)
<i>tümen</i> tümen tümen, pek çok.	<i>tüman II</i> (222-II)
<i>tüplüg</i> asaletli.	<i>tüblüg</i> (216-I)
<i>tüş</i> düş, rüya; düş azması, ihtilam.	<i>tüş I</i> (236-II)
<i>tüş</i> eğlek, durak, yolculukta dinlenilecek yer ve konulacak zaman.	<i>tüş II</i> (236-II)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DİVANÜ LUGATİ'T-TÜRK'ÜN /t/ MADDESİNDE BULUNAN VE ÖZBEK TİLİNİN İZAHLI LUGATİ'NDE KÖK VEYA TÜREV ORTAKLIĞI BULUNAN KELİMELER

Bu başlık altında DLT'nin /t/ maddesinde bulunup ÖTİL'de tam karşılığını bulamadığımız kelimeler, Clauson ve Dankoff – Kelly'nin etimolojilerinden de faydalanılarak, kök ve türevleri bakımından incelenmiştir. ÖTİL'de tam karşılığını tespit edemediğimiz bu kelimelerin, ÖTİL'deki kök ve türevleri taranmıştır. Böylece DLT'de olup, bugün Özbek Türkçesinde kök veya türev şeklinde yaşayan kelimeler tespit edilmiştir. ÖTİL'de tespit edilen kelimelerin anlamları alınmamış, sadece buldukları sayfa ve sütun numaraları belirtilmiştir.

Divanü Lugati't-Türk

Özbek Tilining İzahli Lügati

tabanla- -deve- tepmek.

ϕ

(CLAUSON, 442/1, tabanla-, bk: taban; R.DANKOFF-J.KELLY, 173, tabanla-, bk:

bk: tāvân I (195-I)

taban)

tabanlığ tabanlı.

ϕ

(CLAUSON, 442/1, tabanlığ, bk: taban; R.DANKOFF-J.KELLY, 173, tabanlığ,

bk: tāvân I (195-I)

bk: taban)

tabız- bilmece söylemek ve sormak.

ϕ

bk: tabuz-, tapuz-.

bk: tâpalâq, tâparman, tâparman -

(CLAUSON, 448/2, tapuz-, bk: 2 tap-;

tutarman, tâpa –tuta, tâpagân, tâpagânlık,

R.DANKOFF-J.KELLY, 178, tapuz-)

tâpgan-tayangan, tâpgan-tutgan, tâpildiq,

tâpilma, tâpilmas, tâpilmâq (203-II)

tâpinişmâq, tâpinmâq, tâpintirmâq, tâpiş,

tâpişlik-tutişlik, tâpişmaçâq (203-III)

tâpişmâq II, tâpiş –tutiş, tâpiş –tutişlik,

	tâpmâķ (204-I)
	tâptirmâķ, tâpřirilmâķ, tâpřiriřmâķ, tâpşirik, tâpřirmâķ (205-I)
	tâpķir II, tâpķirlik (205-II)
tablaĝ rıza, muvafakat.	ϕ
(CLAUSON, 439/2, taplaĝ, bk: tapla-;	bk: tab (193-III)
R.DANKOFF-J.KELLY, 177, taplaĝ, bk:	tap (203-I)
tap-)	
tabuz- bilmece söylemek veya sormak.	ϕ
bk: tabız-, tapuz-.	bk: tâpalâķ, tâparman, tâparman- tutarman, tâpa-tuta, tâpaĝân, tâpaĝânlık, tâpĝan-tayangan, tâpĝan-tutĝan, tâpildik, tâpilma, tâpilmas, tâpilmâķ (203-II)
<i>tabuzĝu neĝ</i> bilmece.	tâpiniřmâķ, tâpinmâķ, tâpintirmâķ, tâpiş, tâpişlik-tutişlik, tapiřmaçâķ (203-III)
(CLAUSON, 448/2, tapuz-, bk: 2 tap-;	tâpiřmâķ II, tâpiş –tutiş, tâpiş –tutişlik, tâpmâķ (204-I)
R.DANKOFF-J.KELLY, 178, tapuz-)	tâptirmâķ, tâpřirilmâķ, tâpřiriřmâķ, tâpşirik, tâpřirmâķ (205-I)
	tâpķir II, tâpķirlik (205-II)
tabuzĝuk bilmece.	ϕ
(CLAUSON, 448/2, tapuzĝuk, bk: tapuz-;	bk: tâpalâķ, tâparman, tâparman- tutarman, tâpa-tuta, tâpaĝân, tâpaĝânlık, tâpĝan-tayangan, tâpĝan-tutĝan, tâpildik, tâpilma, tâpilmas, tâpilmâķ (203-II)
R.DANKOFF-J.KELLY, 178, tapuzĝuk,	tâpiniřmâķ, tâpinmâķ, tâpintirmâķ, tâpiş, tâpişlik-tutişlik, tapiřmaçâķ (203-III)
bk: tapuz-)	tâpiřmâķ II, tâpiş –tutiş, tâpiş –tutişlik, tâpmâķ (204-I)
	tâptirmâķ, tâpřirilmâķ, tâpřiriřmâķ, tâpşirik, tâpřirmâķ (205-I)

	tâpķir II, tâpķirlik (205-II))
tafarçı yük taşıyan.	ϕ
(CLAUSON, 445/1, tavarçı, bk: tavar;	bk: tâvar (194-II)
R.DANKOFF-J.KELLY, 182, tavarçı, bk:	tâvardârlik (194-III)
181, tavar)	
tağık- dağa çıkmak; dağa kaçmak,	ϕ
yozlaşmak.	bk: tâğ (212-I)
(CLAUSON, 468/2, tağık- (d-), bk: 1 tağ;	tâğday, tâgli, tâğlik (212-II)
R.DANKOFF-J.KELLY, 174, tağık-, bk:	tâğ-tâş (tâğu tâş), tâğ-tâğ (212-III)
tağ)	
talpır- kanat çırpamak, dalbınmak.	ϕ
(CLAUSON, 493/2, talpır-; R.DANKOFF-	bk: talpinmâğ (112-II)
J.KELLY, 174, talpır-, bk: tal-)	talpintirmâğ (112-III)
talpış- kanat çırpışmak, dalpışmak,	ϕ
dalgalanmak.	bk: talpinmâğ (112-II)
(CLAUSON, 493/2, talpış-; R.DANKOFF-	talpintirmâğ (112-III)
J.KELLY, 174, talpış-, bk: tal-)	
talı seçme.	ϕ
(CLAUSON, 491/2, talı; R.DANKOFF-	bk: tallamâğ (112-I)
J.KELLY, 175, talı)	tanlamâğ (118-III)
	tanlaniş, tanlanmâğ, tanlaşmâğ (119-I)
tamçır- damlamak, serpilmek. bk: tamçır-.	ϕ
(CLAUSON, 493/2, tamçır- (? tamçır-),	bk: tâmdirmâğ, tâmizdirmâğ, tâmizilmâğ,
bk: tam-; R.DANKOFF-J.KELLY, 175,	tâmizim (200-I)
tamçır-, bk: tam-)	tâmizmâğ, tâmizgı, tâmizgılık, tâmizgıç,
	tâmir (200-II)
	tâmmâğ (201-I)
	tâmâğ (201-III)
	tâmâğhor (202-I)
	tâmçi (202-I)

- tamçur-** sepelemek. bk: tamçır-.
- (CLAUSON, 503/2, tamçur- (? tamçır-), bk: tam-; R.DANKOFF-J.KELLY, 175, tamçur-, bk: tam-)
- tamdu** kuvvetli, alevli ateş; tuturuk.
- (CLAUSON, 504/1, tamdu/tamduķ, bk: tam-; R.DANKOFF-J.KELLY, 176, tamdu, bk: *tam-)
- tamdur-** yaktırmak. bk: tamtur-.
- (CLAUSON, 504/1, tamtur- (d-), bk: tam-; R.DANKOFF-J.KELLY, 176, tamtur-, bk: *tam-)
- tamduķ** kuvvetli, alevli ateş; tuturuk.
- (CLAUSON, 504/1, tamdu/tamduķ, bk: tam-; R.DANKOFF-J.KELLY, 176, tamduķ, bk: *tam-)
- tamġa** denize, göle veya dereye dökülen suyun bir kolu; gemilerin demir atıkları iskele veya liman.
- tamġa suwı*
- (CLAUSON, 505/1, 2 tamġa, bk: tam-;
- tâmçılamâķ (202-II)
- tâmçılanmâķ, tâmçilatmâķ (202-II)
- ϕ
- bk: tâmdirmâķ, tâmizdirmâķ, tâmizilmâķ, tâmizim (200-I)
- tâmizmâķ, tâmizġı, tâmizġılık, tâmizġıç, tâmir (200-II)
- tâmmâķ (201-I)
- tâmâķ (201-III)
- tâmâķhor (202-I)
- tâmçi (202-I)
- tâmçılamâķ (202-II)
- tâmçılanmâķ, tâmçilatmâķ (202-II)
- ϕ
- bk: tamġa (115-I)
- tamġadâr, tamġalamâķ, tamġalanmâķ, tamġalatmâķ, tamġali(115-II)
- ϕ
- bk: tamġa (115-I)
- tamġadâr, tamġalamâķ, tamġalanmâķ, tamġalatmâķ, tamġali(115-II)
- ϕ
- bk: tamġa (115-I)
- tamġadâr, tamġalamâķ, tamġalanmâķ, tamġalatmâķ, tamġali(115-II)
- ϕ
- bk: tâmdirmâķ, tâmizdirmâķ, tâmizilmâķ, tâmizim (200-I)
- tâmizmâķ, tâmizġı, tâmizġılık, tâmizġıç, tâmir (200-II)

- R.DANKOFF-J.KELLY, 176, tamğa, bk: tãmmâķ (201-I)
tam-) tãmâķ (201-III)
tãmâķhor (202-I)
tãmçi (202-I)
tãmçilamâķ (202-II)
tãmçilanmâķ, tãmçilatmâķ (202-II)
- tamğala-** hakanın damgasını -turasını
vurmak. ϕ
bk: tamğa (115-I)
(CLAUSON, 506/1, tamğala-, bk: tamğa; tamğadâr, tamğalamâķ, tamğalanmâķ,
R.DANKOFF-J.KELLY, 176, tamğala-, tamğalatmâķ, tamğali(115-II)
bk: tamğa, tam-)
- tamğaķla-** boğaza vurmak. ϕ
(CLAUSON, 506/1, tamğaķla-, bk: bk: tãmdirmâķ, tãmizdirmâķ, tãmizilmâķ,
tamğaķ; R.DANKOFF-J.KELLY, 175, tãmizim (200-I)
tamğaķ, bk: tam-) tãmizmâķ, tãmizġı, tãmizġılık, tãmizġiç,
tãmir (200-II)
tãmmâķ (201-I)
tãmâķ (201-III)
tãmâķhor (202-I)
tãmçi (202-I)
tãmçilamâķ (202-II)
tãmçilanmâķ, tãmçilatmâķ (202-II)
- tamğır-** damlayayazmak. bk: tamğır- ϕ
(CLAUSON, 505/1, tamğır- (d-), bk: tam-; bk: tãmdirmâķ, tãmizdirmâķ, tãmizilmâķ,
R.DANKOFF-J.KELLY, 175, tamğır-, bk: tãmizim (200-I)
tam-) tãmizmâķ, tãmizġı, tãmizġılık, tãmizġiç,
tãmir (200-II)
tãmmâķ (201-I)
tãmâķ (201-III)
tãmâķhor (202-I)

	tâmcî (202-I)
	tâmcîlamâķ (202-II)
	tâmcîlanmâķ, tâmcîlatmâķ (202-II)
<i>tamğur-</i> damlayayazmak. bk: tamğır-.	ϕ
(CLAUSON, 505/1, tamğır- (d-), bk: tam-;	bk: tâmdirmâķ, tâmizdirmâķ, tâmizilmâķ,
R.DANKOFF-J.KELLY, 175, tamğır-, bk:	tâmizim (200-I)
tam-)	tâmizmâķ, tâmizğı, tâmizğılık, tâmizğıç,
	tâmir (200-II)
	tâmmâķ (201-I)
	tâmâķ (201-III)
	tâmâķhor (202-I)
	tâmcî (202-I)
	tâmcîlamâķ (202-II)
	tâmcîlanmâķ, tâmcîlatmâķ (202-II)
<i>tamındı sıw</i> su damlası.	ϕ
(CLAUSON, 508/1, tamındı (d-), bk:	bk: tâmdirmâķ, tâmizdirmâķ, tâmizilmâķ,
tamin-; R.DANKOFF-J.KELLY, 175,	tâmizim (200-I)
tamındı, bk: tam-)	tâmizmâķ, tâmizğı, tâmizğılık, tâmizğıç,
	tâmir (200-II)
	tâmmâķ (201-I)
	tâmâķ (201-III)
	tâmâķhor (202-I)
	tâmcî (202-I)
	tâmcîlamâķ (202-II)
	tâmcîlanmâķ, tâmcîlatmâķ (202-II)
<i>tamırlıg</i> damarlı.	ϕ
(CLAUSON, 509/2, tamırlıg (d-), bk:	bk: tâmdirmâķ, tâmizdirmâķ, tâmizilmâķ,
tamır; R.DANKOFF-J.KELLY, 176,	tâmizim (200-I)
tamırlıg, bk: tam-)	tâmizmâķ, tâmizğı, tâmizğılık, tâmizğıç,
	tâmir (200-II)

tâmmâk (201-I)

tâmâk (201-III)

tâmâkhor (202-I)

tâmçi (202-I)

tâmçilamâk (202-II)

tâmçilanmâk, tâmçilatmâk (202-II)

tamiş- damlaşmak.(CLAUSON, 510/1, tamiş- (d-), bk: tam-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 175, tamiş-, bk:
tam-)

ϕ

bk: tâmdirmâk, tâmizdirmâk, tâmizilmâk,
tâmizim (200-I)tâmizmâk, tâmizgı, tâmizgılık, tâmizgıç,
tâmir (200-II)

tâmmâk (201-I)

tâmâk (201-III)

tâmâkhor (202-I)

tâmçi (202-I)

tâmçilamâk (202-II)

tâmçilanmâk, tâmçilatmâk (202-II)

tamıt- damlatmak.(CLAUSON, 504/1, tamıt- (d-), bk: tam-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 175, tamıt-, bk:
tam-)

ϕ

bk: tâmdirmâk, tâmizdirmâk, tâmizilmâk,
tâmizim (200-I)tâmizmâk, tâmizgı, tâmizgılık, tâmizgıç,
tâmir (200-II)

tâmmâk (201-I)

tâmâk (201-III)

tâmâkhor (202-I)

tâmçi (202-I)

tâmçilamâk (202-II)

tâmçilanmâk, tâmçilatmâk (202-II)

tamtur- yaktırmak. bk: tamdur-.

(CLAUSON, 504/1, tamtur- (d-), bk: tam-;

ϕ

bk: tamğa (115-I)

- R.DANKOFF-J.KELLY, 175, tamtur-, bk: tamğadâr, tamğalamâķ, tamğalanmâķ,
*tam-)
tamğalatmâķ, tamğali(115-II)
- tamuli** duvar temeli. ϕ
bk: tâm I (199-III)
- tamur-** -burun- kanamak, damlamak. ϕ
tamurğan her zaman kanayan, damlayan. bk: tâmdirmâķ, tâmizdirmâķ, tâmizilmâķ,
(CLAUSON, 509/1, 1 tomur-, bk: tam-; tâmizim (200-I)
R.DANKOFF-J.KELLY, 175, tamur-, bk: tâmizmâķ, tâmizği, tâmizğilik, tâmizğiç,
tam-)
tâmir (200-II)
tâmmâķ (201-I)
tâmâķ (201-III)
tâmâķhor (202-I)
tâmçi (202-I)
tâmçilamâķ (202-II)
tâmçilanmâķ, tâmçilatmâķ (202-II)
- tantur-** inkâr ettirmek. ϕ
(CLAUSON, 518/1, tantur-, bk: tan-; bk: tanışmâķ, tanmâķ (203-I)
R.DANKOFF-J.KELLY, 176, tantur-, bk:
tan-)
- tanuķluk** şahitlik, tanıklık; tutak. ϕ
(CLAUSON, 519/2, tanuķluk, bk: tanuķ; bk: tanilmâķ (117-III)
R.DANKOFF-J.KELLY, 176, tanuķluk, tanitmâķ (118-I)
bk: tanu-) tanışmâķ (118-II)
tanıķ, tanimâķ (118-III)
- tap-** tapmak; hizmet etmek; bulmak, ϕ
sezmek, kaybolanı bulmak. bk: tapinişmâķ, tapinmâķ, tapintirmâķ
(CLAUSON, 435/1, 1 tap-; R.DANKOFF- (203-III)
J.KELLY, 177, tap-)
- tapuğ** hizmet; tapma, tapı. ϕ
(CLAUSON, 437/1, tapığ, bk: 1 tap-; bk: tapinişmâķ, tapinmâķ, tapintirmâķ
R.DANKOFF-J.KELLY, 177, tapuğ, bk: (203-III)

tap-)

tapuğçı hizmetçi.

ϕ

(CLAUSON, 438/2, tapığçı; bk: tapıg bk: tapinişmâk, tapinmâk, tapintirmâk
R.DANKOFF-J.KELLY, 177, tapuğçı, bk: (203-III)

tap-)

tapuğluğ devamlı hizmeti olan.

ϕ

(CLAUSON, 438/2, tapıglıg, bk: tapıg; bk: tapinişmâk, tapinmâk, tapintirmâk
R.DANKOFF-J.KELLY, 177, tapuğluğ, (203-III)

bk: tap-)

tapuğsağ hizmet eden, hizmet etmeyi seven.

ϕ

bk: tapinişmâk, tapinmâk, tapintirmâk

(CLAUSON, 438/2, tapıgsağ, bk: tapıg; (203-III)
R.DANKOFF-J.KELLY, 177, tapuğsağ,

bk: tap-)

tapuz- bilmece sormak ve söylemek.

ϕ

bk: tabız-, tabuz-.

bk: tâpalâk, tâparman, tâparman-

(CLAUSON, 448/2, tapuz-, bk: 2 tap-; tutarman, tâpa–tuta, tâpağân, tâpağânlık,
R.DANKOFF-J.KELLY, 178, tapuz-) tâpgan-tayangan, tâpgan-tutgan, tâpildik,

tâpılma, tâpilmas, tâpilmâk (203-II)

tâpinişmâk, tâpinmâk, tâpintirmâk, tâpiş,

tâpişlik-tutişlik, tapişmaçâk (203-III)

tâpişmâk II, tâpiş –tutiş, tâpiş –tutişlik,

tâpmâk (204-I)

tâptirmâk, tâpşirilmâk, tâpşirişmâk,

tâpşirik, tâpşirmâk (205-I)

tâpķir II, tâpķirlik (205-II)

tapzuğ bilmece.

ϕ

(CLAUSON, 448/2, tapzuğ, bk: tapuz-; bk: tâpalâk, tâparman, tâparman-
R.DANKOFF-J.KELLY, 178, tapzuğ, bk: tutarman, tâpa–tuta, tâpağân, tâpağânlık,
tapuz-) tâpgan-tayangan, tâpgan-tutgan, tâpildik,

tâpılma, tâpilmas, tâpilmâk (203-II)

tâpinişmâk, tâpinmâk, tâpintirmâk, tâpiş,
tâpişlik-tutişlik, tapişmaçâk (203-III)

tâpişmâk II, tâpiş –tutiş, tâpiş –tutişlik,
tâpmâk (204-I)

tâptirmâk, tâpşirilmâk, tâpşirişmâk,
tâpşirik, tâpşirmâk (205-I)

tâpkir II, tâpkirlik (205-II)

tapuzğuk halkın birbirini sınamaya
çektikleri bilmece.

(CLAUSON, 448/2, tapuzğuk, bk: tapuz-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 178, tapuzğuk,
bk: tapuz-)

φ
bk: tâpalâk, tâparman, tâparman-
tutarman, tâpa–tuta, tâpağân, tâpağânlık,
tâpğan-tayangan, tâpğan-tutgan, tâpildik,
tâpilma, tâpilmas, tâpilmâk (203-II)

tâpinişmâk, tâpinmâk, tâpintirmâk, tâpiş,
tâpişlik-tutişlik, tapişmaçâk (203-III)

tâpişmâk II, tâpiş –tutiş, tâpiş –tutişlik,
tâpmâk (204-I)

tâptirmâk, tâpşirilmâk, tâpşirişmâk,
tâpşirik, tâpşirmâk (205-I)

tâpkir II, tâpkirlik (205-II)

tar- dağıtmak, yaymak; ayırmak.

(CLAUSON, 529/1, tar-, bk: tara-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 178, tar-)

φ
bk: taralmâk, taram, taramâk (122-III)

taram-taram (123-I)

taranişmâk, taranmâk, taratilmâk, taratmâk
(123-II)

taraş I, taraşlamâk (124-II)

taraşlanmâk, taraşlatmâk, taraşlavçi (124-
III)

tarâk, tarâklamâk, tarâklanmâk, tarâkçi,
tarâkçilik (128-II)

tarçalışmâk, tarçalmâk (129-II)

tarçamâk, tarçatilmâk, tarçatiş,

- tarasla-* bir şeyi kuvvet ile dağıtmak. ϕ
 (CLAUSON, 553/2, tarısla-, bk: tar-; bk: taralmâk, taram, taramâk (122-III)
 R.DANKOFF-J.KELLY, 179, tarasla- ?, taram-taram (123-I)
 178, bk: tar-)
- tarâş* I, tarâşlamâk (124-II)
 tarâşlanmâk, tarâşlatmâk, tarâşlavçi (124-III)
 tarâk, tarâklamâk, tarâklanmâk, tarâkçi, tarâkçilik (128-II)
 tarâkalışmâk, tarâkalmâk (129-II)
 tarâkamâk, tarâkatılmâk, tarâkatiş, tarâkatişmâk, tarâkatmâk (129-III)
 tarâkatüvçi, tarâkaşmâk, tarâkâv, tarâkâk, tarâkâklik (130-I)
- tari-* -ekin- ekmek. ϕ
 (CLAUSON, 532/2, tari-; R.DANKOFF-J.KELLY, 179, tari-) bk: tariğ, tariğday, tariğça (127-I)
- tariğ* çiftçi. ϕ
 bk: tariğ, tariğday, tariğça (127-I)
- tariğçi* çiftçi, ikinci. ϕ
 (CLAUSON, 541/2, tariğçi, bk: tariğ; bk: tariğ, tariğday, tariğça (127-I)
 R.DANKOFF-J.KELLY, 179, tariğçi, bk: tari-)
- tariğlağ* tohum ekilecek yer; tarla, ekerge. ϕ
 (CLAUSON, 541/2, tariğlağ, bk: *tariğla-, bk: tariğ, tariğday, tariğça (127-I)
 tariğ; R.DANKOFF-J.KELLY, 179, tariğlağ, bk: tari-)

- tarıĝlan-*** ekin sahibi olmak. ϕ
 (CLAUSON, 542/2, tarıĝlan-, bk: tariĝ; bk: tariĝ, tariĝday, tariĝça (127-I)
 R.DANKOFF-J.KELLY, 179, tarıĝlan-,
 bk: tari-)
- tarıĝlıĝ*** anbar. ϕ
 (CLAUSON, 542/1, tarıĝlıĝ, bk: *tarıĝla-, bk: tariĝ, tariĝday, tariĝça (127-I)
 tariĝ; R.DANKOFF-J.KELLY, 179,
 tarıĝlıĝ, bk: tari-)
- tarıĝlıĝ*** anbar. ϕ
 (CLAUSON, 542/1, tarıĝlıĝ, bk: *tarıĝla-, bk: tariĝ, tariĝday, tariĝça (127-I)
 tariĝ; R.DANKOFF-J.KELLY, 179,
 tarıĝlıĝ, bk: tari-)
- tarıl-*** ekilmek. ϕ
 (CLAUSON, 547/1, 2 tarıl-, bk: tarı-; bk: tariĝ, tariĝday, tariĝça (127-I)
 R.DANKOFF-J.KELLY, 179, tarıl-, bk:
 tari-)
- tarım*** göllere, kumluklara dökülen çay ϕ
 kolları. bk: taralmâĝ, taram, taramâĝ (122-III)
 (CLAUSON, 548/2, tarım, bk: tar-; taram-taram (123-I)
 R.DANKOFF-J.KELLY, 178, tarım, bk: taranişmâĝ, taranmâĝ, taratilmâĝ, taratmâĝ
 tar-) (123-II)
 taraş I, taraşlamâĝ (124-II)
 taraşlanmâĝ, taraşlatmâĝ, taraşlavçi (124-
 III)
 tarâĝ, tarâĝlamâĝ, tarâĝlanmâĝ, tarâĝçi,
 tarâĝçilik (128-II)
 tarĝalışmâĝ, tarĝalmâĝ (129-II)
 tarĝamâĝ, tarĝatilmâĝ, tarĝatiş,
 tarĝatişmâĝ, tarĝatmâĝ (129-III)
 tarĝatüvçi, tarĝaşmâĝ, tarĝâv, tarĝâĝ,
 tarĝâĝlık (130-I)

- tarımla-** ırmağı bir adadan öbür adaya atlamak suretiyle geçmek. ϕ
 (CLAUSON, 550/2, tarımla-, bk: tar-; R.DANKOFF-J.KELLY, 179, tarimla-, bk: tar-)
 bk: taralmâk, taram, taramâk (122-III)
 taram-taram (123-I)
 taranişmâk, taranmâk, taratilmâk, taratmâk (123-II)
 taraş I, taraşlamâk (124-II)
 taraşlanmâk, taraşlatmâk, taraşlavçi (124-III)
 tarâk, tarâklamâk, tarâklanmâk, tarâkçi, tarâkçilik (128-II)
 tarçalışmâk, tarçalmâk (129-II)
 tarçamâk, tarçatilmâk, tarçatiş, tarçatişmâk, tarçatmâk (129-III)
 tarçatüvçi, tarçaşmâk, tarçâv, tarçâk, tarçâklik (130-I)
- tarımsın-** ekin eker görünmek. ϕ
 (CLAUSON, 551/1, tarımsın-, bk: tarı-; R.DANKOFF-J.KELLY, 179, tarımsın-, bk: tari-)
 bk: tarık, tarıkday, tarıkça (127-I)
- tarın-** yalnız başına ekmek; ekin eker görünmek. ϕ
 (CLAUSON, 552/1, tarın-, bk: tarı-; R.DANKOFF-J.KELLY, 179, tarin-, bk: tari-)
 bk: tarık, tarıkday, tarıkça (127-I)
- tarıt-** ekincilik etmek, ektirmek. ϕ
 (CLAUSON, 536/1, tarıt-, bk: tarı-; R.DANKOFF-J.KELLY, 179, tarıt-, bk: tari-)
 bk: tarık, tarıkday, tarıkça (127-I)
- tarık-** daralmak. ϕ
 (CLAUSON, 540/2, tarık- (d-), bk: 1 tar; R.DANKOFF-J.KELLY, 178, tarık-, bk: bk: târ I (205-II)

tar)

tarmut dağların tepeleri, dereleri.

(CLAUSON, 549/2, tarmut, bk: 1 tarma-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 178, tarmut, bk:
tar-)

ϕ

bk: taralmâk, taram, taramâk (122-III)

taram-taram (123-I)

taranişmâk, taranmâk, taratilmâk, taratmâk
(123-II)

taraş I, taraşlamâk (124-II)

taraşlanmâk, taraşlatmâk, taraşlavçi (124-
III)

tarâk, tarâklamâk, tarâklanmâk, tarâkçi,
tarâkçilik (128-II)

tarçalışmâk, tarçalmâk (129-II)

tarçamâk, tarçatilmâk, tarçatiş,
tarçatişmâk, tarçatmâk (129-III)

tarçatüvçi, tarçaşmâk, tarçâv, tarçâk,
tarçâklik (130-I)

tarmutlan- -su-kollara ayrılmak.

(CLAUSON, 549/2, tarmutlan-, bk: tarmut;
R.DANKOFF-J.KELLY, 178, tarmutlan-,
bk: tar-)

ϕ

bk: taralmâk, taram, taramâk (122-III)

taram-taram (123-I)

taranişmâk, taranmâk, taratilmâk, taratmâk
(123-II)

taraş I, taraşlamâk (124-II)

taraşlanmâk, taraşlatmâk, taraşlavçi (124-
III)

tarâk, tarâklamâk, tarâklanmâk, tarâkçi,
tarâkçilik (128-II)

tarçalışmâk, tarçalmâk (129-II)

tarçamâk, tarçatilmâk, tarçatiş
tarçatişmâk

tarçatmâk (129-III)

tarçatüvçi, tarçaşmâk, tarçâv, tarçâk,

- tartıgıcı** davetçi.
(CLAUSON, 537/2, tartıgıcı (d-), bk: tartıg; R.DANKOFF-J.KELLY, 180, tartıgıcı, bk: tart-)
- tartın** yiyecek; başka bir yerden getirilen zahire.
(CLAUSON, 535/2, tartın (? d-), bk: tart-; R.DANKOFF-J.KELLY, 180, tartın, bk: tart-)
- taru-** daralmak.
(CLAUSON, 532/2, taru- (daru-), 1 tar; R.DANKOFF-J.KELLY, 178, taru-)
- tarun-** canı sıkılmak, usanmak; sıkılmak.
(CLAUSON, 552/1, tarun- (d-), bk: taru-; R.DANKOFF-J.KELLY, 178, tarun-, bk: tar)
- tarut-** darlaştırmak.
- tarkâklık (130-I)
- ϕ
- bk: târtib (206-II)
- târtılmâk, târtinişmâk, târtinmâk, târtinçâk (206-III)
- târtinçâklık, târtiş, târtişiş, târtişmaçâk, târtişmâk, târtişüv (207-I)
- târtık, târtıklık, târtma, târtmâk (207-II)
- târttirmâk, târt- târt, târtüvçân, târtkılamâk (208-II)
- târtkılanmâk, târtkılaşmâk (208-III)
- ϕ
- bk: târtib (206-II)
- târtılmâk, târtinişmâk, târtinmâk, târtinçâk (206-III)
- târtinçâklık, târtiş, târtişiş, târtişmaçâk, târtişmâk, târtişüv (207-I)
- târtık, târtıklık, târtma, târtmâk (207-II)
- târttirmâk, târt- târt, târtüvçân, târtkılamâk (208-II)
- târtkılanmâk, târtkılaşmâk (208-III)
- ϕ
- bk: târ I (205-II)
- ϕ
- bk: târ I (205-II)
- ϕ

(CLAUSON, 536/1, tarut- (d-), bk: taru-; bk: târ I (205-II)

R.DANKOFF-J.KELLY, 178, tarut-, bk:
tar)

taşak erkeklik aygıtı.

ϕ

(CLAUSON, 562/1, taşak (d-), bk: 2 taş; bk: taş (136-II)

R.DANKOFF-J.KELLY, 180, taşak, bk:
taş)

taşalmâk, taşamâk, taşaşmâk (137-I)

taşdan (137-III)

taşlama, taşlamâk (138-II)

taşlandi, taşlandık, taşlanilmâk, taşlanma,
taşlanmâk, taşlaşmâk, taşlâv (139-II)

taşkari, taşkariga, taşkarigi, taşkarida(140-
I)

taşkaridagi, taşkaridan, taşkı (140-II)

tış II (190-I)

taşaklıg taşaklı.

ϕ

(CLAUSON, 563/1, taşaklıg (? d-), bk: bk: taş (136-II)

taşak; R.DANKOFF-J.KELLY, 180, taşaklıg, bk: taş)
taşalmâk, taşamâk, taşaşmâk (137-I)

taşdan (137-III)

taşlama, taşlamâk (138-II)

taşlandi, taşlandık, taşlanilmâk, taşlanma,
taşlanmâk, taşlaşmâk, taşlâv (139-II)

taşkari, taşkariga, taşkarigi, taşkarida(140-
I)

taşkaridagi, taşkaridan, taşkı (140-II)

tış II (190-I)

taşıt- taşıtmaq.

ϕ

taşıtgan daima taşıtmaq, taşıran.

bk: tâşbâş (210-II)

(CLAUSON, 561/2, 1 taşıt-, bk: taş-; tâşborân, tâşirmâk (210-II)

R.DANKOFF-J.KELLY, 180, taşıt-, bk:
taş-)

tâşmâk (210-III)

tâşkın (211-I)

taşıq- dışarı çıkmak. bk: tışık-.

(CLAUSON, 562/1, 1 taşıq- (d-), bk: 1 taş;
R.DANKOFF-J.KELLY, 180, taşıq-, bk:
taş)

ϕ

bk: taş (136-II)

taşalmâq, taşamâq, taşaşmâq (137-I)
taşdan (137-III)

taşlama, taşlamâq (138-II)

taşlandi, taşlandıq, taşlanilmâq, taşlanma,
taşlanmâq, taşlaşmâq, taşlâv (139-II)

taşqari, taşqariga, taşqarigi, taşqarida(140-
I)

taşqaridagi, taşqaridan, taşqı (140-II)

tış II (190-I)

taşlat- taşlatmak; taşraya yollamak.

(CLAUSON, 565/1, 1 taşlat- (d-), bk: 1
taşla-; R.DANKOFF-J.KELLY, 180,
taşlat-, bk: taş)

ϕ

bk: taş (136-II)

taşalmâq, taşamâq, taşaşmâq (137-I)
taşdan (137-III)

taşlama, taşlamâq (138-II)

taşlandi, taşlandıq, taşlanilmâq, taşlanma,
taşlanmâq, taşlaşmâq, taşlâv (139-II)

taşqari, taşqariga, taşqarigi, taşqarida(140-
I)

taşqaridagi, taşqaridan, taşqı (140-II)

tış II (190-I)

taşra dışarı.

(CLAUSON, 565/2, 1 taşra (d-), bk: 1 taş;
R.DANKOFF-J.KELLY, 180, taşra, bk:
taş)

ϕ

bk: taş (136-II)

taşalmâq, taşamâq, taşaşmâq (137-I)
taşdan (137-III)

taşlama, taşlamâq (138-II)

taşlandi, taşlandıq, taşlanilmâq, taşlanma,
taşlanmâq, taşlaşmâq, taşlâv (139-II)

taşqari, taşqariga, taşqarigi, taşqarida(140-

- I)
taşkaridagi, taşkaridan, taşkı (140-II)
tış II (190-I)
- taşuğ** taşınabilen mal, eşya; menkul mal. ϕ
(CLAUSON, 562/1, 1 taşuğ (d-), bk: taşu-; bk. taşılmâk (137-III)
R.DANKOFF-J.KELLY, 180, taşuğ, bk: taşımâk (138-I)
taşu-) taşitmâk, taşüvçi (139-III)
- tatğan-** tatlı bulmak, tat almak. ϕ
(CLAUSON, 454/1, 1 tatğan- (d-), bk: bk: tatim, tatimli, tatimâk (133-I)
tatıg; R.DANKOFF-J.KELLY, 181, tatğan-, tatinmâk, tatitmâk, tatıq(133-II)
bk: tati-) tât (208-III)
tâtılmâk, tâtim, tâtinmâk, tâtli, tâtmâk
(209-I)
- tatıg** tat, lezzet. ϕ
(CLAUSON, 452/1, tatıg, bk: tat-; bk: tatim, tatimli, tatimâk (133-I)
R.DANKOFF-J.KELLY, 181, tatıg, bk: tatinmâk, tatitmâk, tatıq(133-II)
tati-) tât (208-III)
tâtılmâk, tâtim, tâtinmâk, tâtli, tâtmâk
(209-I)
- tatıglan-** tatlanmak. ϕ
(CLAUSON, 454/2, tatıglan-, bk: tatıg; bk: tatim, tatimli, tatimâk (133-I)
R.DANKOFF-J.KELLY, 181, tatıglan-, bk: tatinmâk, tatitmâk, tatıq(133-II)
tati-) tât (208-III)
tâtılmâk, tâtim, tâtinmâk, tâtli, tâtmâk (209-
I)
- tatıglıg** tatlı. ϕ
(CLAUSON, 454/2, tatıglıg, bk: tatıg; bk: tatim, tatimli, tatimâk (133-I)
R.DANKOFF-J.KELLY, 181, tatıglıg, bk: tatinmâk, tatitmâk, tatıq(133-II)
tati-) tât (208-III)
tâtılmâk, tâtim, tâtinmâk, tâtli, tâtmâk (209-

	I)
tatiğsa- canı tatlı istemek.	ϕ
(CLAUSON, 455/1, tatiğsa-, bk: tatiğ;	bk: tatim, tatimli, tatımâķ (133-I)
R.DANKOFF-J.KELLY, 181, tatiğsa-, bk:	tatinmâķ, tatitmâķ, tatiķ(133-II)
tati-)	tât (208-III)
	tâtılmâķ,tâtım,tâtinmâķ,tâtli,tâtmâķ (209-I)
tatiğtalıg tat, lezzet.	ϕ
	bk: tatim, tatimli, tatımâķ (133-I)
	tatinmâķ, tatitmâķ, tatiķ(133-II)
	tât (208-III)
	tâtılmâķ,tâtım,tâtinmâķ,tâtli,tâtmâķ (209-I)
tatındı süt bol süt.	ϕ
(CLAUSON, 458/2, tatındı, bk: tatın-;	Bk: tatim, tatimli, tatımâķ (133-I)
R.DANKOFF-J.KELLY, 181, tatındı, bk:	tatinmâķ, tatitmâķ, tatiķ(133-II)
tati-)	tât (208-III)
	tâtılmâķ,tâtım,tâtinmâķ,tâtli,tâtmâķ (209-I)
tatruş- birbirine tattırmak.	ϕ
(CLAUSON, 460/1, tatruş- (? dadruş-), bk:	bk: tatim, tatimli, tatımâķ (133-I)
tatur-; R.DANKOFF-J.KELLY, 181,	tatinmâķ, tatitmâķ, tatiķ(133-II)
tatruş-, bk: tati-)	tât (208-III)
	tâtılmâķ,tâtım,tâtinmâķ,tâtli,tâtmâķ (209-I)
tatur- tattırmak.	ϕ
<i>taturgan</i> daima tattıran.	bk: tatim, tatimli, tatımâķ (133-I)
(CLAUSON, 459/2, tatur- (? dadur-), bk:	tatinmâķ, tatitmâķ, tatiķ(133-II)
tat-; R.DANKOFF-J.KELLY, 181, tatur-,	tât (208-III)
bk: tati-)	tâtılmâķ,tâtım,tâtinmâķ,tâtli,tâtmâķ (209-I)

- I))
- taķukluĝ*** tavuklu.
 (CLAUSON, 468/2, taķukluĝ, bk: taķuk (takıĝu); R.DANKOFF-J.KELLY, 178, taķukluĝ, bk: taķaĝu)
 bk: tãvuķ (196-I)
 tãvuķbãķar, tãvuķĥãna, tãvuķķilik (196-II)
- tavarlıĝ*** mallı, mal sahibi.
 (CLAUSON, 445/2, tavarlıĝ, bk: tavar; R.DANKOFF-J.KELLY, 182, tawarlıĝ, bk: 181, tawar)
 bk: tãvar (194-II)
 tãvardãrlık, tãvarşunãs, tãvarşunãslik (194-III)
- tavarluķ*** mal konan yer, hazine.
 (CLAUSON, 445/2, tavarluķ, bk: tavar; R.DANKOFF-J.KELLY, 182, tawarluķ, bk: 181, tawar)
 bk: tãvar (194-II)
 tãvardãrlık, tãvarşunãs, tãvarşunãslik (194-III)
- tavarsaķ*** mal sever.
 (CLAUSON, 445/2, tavasaķ, bk: tavar; R.DANKOFF-J.KELLY, 182, tawarsaķ, bk: 181, tawar)
 bk: tãvar (194-II)
 tãvardãrlık, tãvarşunãs, tãvarşunãslik (194-III)
- tavişĝanlaş-*** öndül olarak tavşan koyup yarış -bahis- etmek.
 (CLAUSON, 447/2, tavişĝanlaş-, bk: tavişĝan; R.DANKOFF-J.KELLY, 182, tavişĝanlaş-, bk: tavişĝan, *tew-)
 bk: tãvuşķãn (196-I)
- tawuşla-*** kımıldamak, duyu ve hareket belirtmek.
 (CLAUSON, 447/2, tavişla-, bk: taviş; R.DANKOFF-J.KELLY, 187, tawuşla-, bk: taviş, *tew-/taw-)
 bk: tãvuş (195-III)
 tãvuşli, tãvuşsiz (196-I)
 dãvuş (231-I)
- tayaĝu*** taş ve tezek parçası.
 (CLAUSON, 568/2, tayaĝu, bk: taya-; R.DANKOFF-J.KELLY, 182, tayaĝu, bk: taya-)
 bk: tayamãķ, tayanarlı, tayanılmãķ, tayanişmãķ, tayanmãķ, tayantirmãķ, tayanķ (144-II)

- tayanġu** mabeyinci, perdecı başı. ϕ
 (CLAUSON, 570/1, tayanġu, bk: tayan-; bk: tayamâġ, tayanarli, tayanilmâġ,
 R.DANKOFF-J.KELLY, 182, tayanġu, bk: tayanişmâġ, tayanmâġ, tayantirmâġ,
 taya-, tayan-) tayanç (144-II)
 tayançık (144-III)
- tayaġlan-** dayak, baston sahibi olmak. ϕ
 (CLAUSON, 569/1, tayaġlan-, bk: tayaġ; bk: tayamâġ, tayanarli, tayanilmâġ,
 R.DANKOFF-J.KELLY, 183, tayaġlan-, tayanişmâġ, tayanmâġ, tayantirmâġ,
 bk: 182, taya-) tayanç (144-II)
 tayançık (144-III)
- tayıġ** kaygın. ϕ
 (CLAUSON, 568/1, tayıġ, bk: tay-; bk: tâydirilmâġ, tâydirmâġ, tâyilişmâġ,
 R.DANKOFF-J.KELLY, 182, tayıġ, bk: tâyilmâġ, tâyiltirmâġ, tâyişmâġ (197-III)
 182, tay-) tâymas, tâymâġ (198-I)
 tâyganişmâġ, tâyġanmâġ, tâyġanâġ,
 tâyġantirmâġ, tâyġançâġ, tâyġâġ (198-II)
- tayıt-** kaydırmak. ϕ
 (CLAUSON, 567/2, tayıt-, bk: tay-; bk: tâydirilmâġ, tâydirmâġ, tâyilişmâġ,
 R.DANKOFF-J.KELLY, 183, tayıt-, bk: tâyilmâġ, tâyiltirmâġ, tâyişmâġ (197-III)
 182, tay-) tâymas, tâymâġ (198-I)
 tâyganişmâġ, tâyġanmâġ, tâyġanâġ,
 tâyġantirmâġ, tâyġançâġ, tâyġâġ (198-II)
- tazar-** kelleşmek. ϕ
 (CLAUSON, 577/1, tazar- (d-), bk: taz; bk: tâz (196-III)
 R.DANKOFF-J.KELLY, 183, tazar-, bk:
 taz)
- tazġar-** kelleşmek, dazlaşmak. bk: tazġır-. ϕ
 (CLAUSON, 574/1, tazġır- (d-), bk: taz; bk: tâz (196-III)
 R.DANKOFF-J.KELLY, 183, tazġır-, bk:
 taz)

- tazgır-** dazlaşmak, kelleşmek. bk: tazgar-. ϕ
 (CLAUSON, 574/1, tazgır- (d-), bk: taz; bk: tâz (196-III)
 R.DANKOFF-J.KELLY, 183, tazgır-, bk:
 taz)
- tazla-** birine kel demek, birini kel saymak. ϕ
 (CLAUSON, 576/1, tazla- (d-), bk: taz; bk: tâz (196-III)
 R.DANKOFF-J.KELLY, 183, tazla-, bk:
 taz)
- teñger-** iki şeyi birbirine denkleme, ϕ
 denkleştirmek. bk: teñg (159-III)
 (CLAUSON, 520/1, teñger- (d-), bk: 1 teñg; R.DANKOFF-J.KELLY, 185, teñger-, bk: teñg)
 teñgdâş, teñgdâşlık, teñglama (160-I)
 teñglamâk, teñglanmâk, teñglaştırmâk,
 teñglaştırmâk, teñglik, teñglikda, teñgsiz
 (160-II)
 teñgsizlik, teñgsitmâk, teñg-tüş, teñgçi,
 teñgçilik, teñgkur (160-III)
- teñgeş-** denkleşmek, iki şey birbirine denk ϕ
 olmak. bk: teñg (159-III)
 (CLAUSON, 520/1, teñgeş- (d-), bk: 1 teñg; R.DANKOFF-J.KELLY, 185, teñgeş-, bk: teñg)
 teñgdâş, teñgdâşlık, teñglama (160-I)
 teñglamâk, teñglanmâk, teñglaştırmâk,
 teñglaştırmâk, teñglik, teñglikda, teñgsiz
 (160-II)
 teñgsizlik, teñgsitmâk, teñg-tüş, teñgçi,
 teñgçilik, teñgkur (160-III)
- teñgirgen** Tanrı'ya tapınan bilgin. ϕ
 bk: teñgrigen. bk: tañgrı (117-II)
 (CLAUSON, 525/1, teñgriken, bk: teñgri;
 R.DANKOFF-J.KELLY, 185, teñgriken,
 bk: teñgri)
- tegir** değer, kıymet. ϕ
 (CLAUSON, 485/1, tegir (d-), bk: teg-; bk: tegaçak, tegacaklik, tegacâglik,

- R.DANKOFF-J.KELLY, 183, *tegir*, bk: *tegarçik*, *tegdirmâk* (151-I)
teg-)
tegizilmâk, *tegizmâk*, *tegilimâk*, *tegiş*
(151-II)
tegişli, *tegişlik*, *tegişliça*, *tegişmâk* (151-III)
tegişsiz, *tegişkâk*, *tegmâk* (152-I)
- tegme*** değme, her, her bir, türlü türlü. ϕ
(CLAUSON, 482/1, *tegme* (d-), bk: *teg-*; bk: *tegaçak*, *tegacaklik*, *tegacâglik*,
R.DANKOFF-J.KELLY, 183, *tegme*) *tegarçik*, *tegdirmâk* (151-I)
tegizilmâk, *tegizmâk*, *tegilimâk*, *tegiş*
(151-II)
tegişli, *tegişlik*, *tegişliça*, *tegişmâk* (151-III)
tegişsiz, *tegişkâk*, *tegmâk* (152-I)
- tegrek(g)*** herhangi bir şeyin halkası, ϕ
değresi. bk: *tegra* (152-III)
(CLAUSON, 485/2, *tegrek* (d-), bk: *tegre*;
R.DANKOFF-J.KELLY, 184, *tegrek*, bk:
**tegir-*)
- tegür-*** eriştirmek, dokundurmak, değirmek. ϕ
teğürgen daima değiren, eriştiren. bk: *tegaçak*, *tegacaklik*, *tegacâglik*,
(CLAUSON, 485/2, *tegür-* (d-), bk: *teg-*; *tegarçik*, *tegdirmâk* (151-I)
R.DANKOFF-J.KELLY, 183, *tegür-*, bk: *tegizilmâk*, *tegizmâk*, *tegilimâk*, *tegiş* (151-
teg-) II)
tegişli, *tegişlik*, *tegişliça*, *tegişmâk* (151-III)
tegişsiz, *tegişkâk*, *tegmâk* (152-I)
- tejikle-*** Farşlı saymak, Farşlılığa nippet ϕ
etmek. bk: *Tâcık*, *Tâcıklar*, *Tâcıkça* (196-II)
(R.DANKOFF-J.KELLY, 183, *tazikle-*, bk:
tazik)

- tekiş** her şeyin sonu, bitimi. ϕ
 (CLAUSON, 487/1, teğiş (d-), bk: teg-; bk: tegaçak, tegacaklık, tegacâğlık,
 R.DANKOFF-J.KELLY, 183, teğiş, bk: tegarçık, tegdirmâk (151-I)
 teg-) tegizilmâk, tegizmâk, tegilmâk, teğiş(151-
 II)
 teğişli, teğişlik, teğişliça, teğişmâk (151-
 III)
 teğişsiz, teğişkâk, tegmâk (152-I)
- tekşüt** değışit; karşılık, bedel. ϕ
 (CLAUSON, 487/2, tegşüt (d-), bk: teğiş-; bk: tegaçak, tegacaklık, tegacâğlık,
 R.DANKOFF-J.KELLY, 183, tegşüt, bk: tegarçık, tegdirmâk (151-I)
 teg-) tegizilmâk, tegizmâk, tegilmâk, teğiş(151-
 II)
 teğişli, teğişlik, teğişliça, teğişmâk (151-
 III)
 teğişsiz, teğişkâk, tegmâk (152-I)
- telin-** delinmek. ϕ
 (CLAUSON, 501/1, telin- (d-), bk: tel-; bk: teşik (196-II)
 R.DANKOFF-J.KELLY, 184, telin-, bk: teşilmâk, teşmâk, teştirmâk (169- III)
 tel-)
- teliş-** delmekte yardım ve yarış etmek. ϕ
 (CLAUSON, 502/1, teliş- (d-), bk: tel-; bk: teşik (196-II)
 R.DANKOFF-J.KELLY, 184, teliş-, bk: teşilmâk, teşmâk, teştirmâk (169- III)
 tel-)
- tem** tırkaz (“kapı mandalı, sürgü” Türkçe ϕ
 Sözlük II. cilt, TDK, Ankara 1998). bk: tamba (113-III)
 (CLAUSON, 503/1, 2 tam; R.DANKOFF-
 J.KELLY, 175, tam)
- temle-** tırkazlamak. ϕ
 (CLAUSON, 503/1, tamlat-, bk: 2 tam; bk: tamba (113-III)
 R.DANKOFF-J.KELLY, 175, tamlat-, bk:

tam)

temregü temreği.

ϕ

(CLAUSON, 509/2, temregü (d-), bk: bk: temir (158-III)

*terme-, temir; R.DANKOFF-J.KELLY, 185, temiratki, temir-betân, temirtak, temir-
tersak (159-I)

temirtâş, temirçi, temirçilik, temirķâzık
(159-II)

temürgen ok temreni. bk: temürken.

ϕ

(CLAUSON, 509/2, temürgen (d-), bk: bk: temir (158-III)

temir; R.DANKOFF-J.KELLY, 185, temiratki, temir-betân, temirtak, temir-
tersak (159-I)

temirtâş, temirçi, temirçilik, temirķâzık
(159-II)

temürken ok temreni. bk: temürgen.

ϕ

(CLAUSON, 509/2, temürken (d-), bk: bk: temir (158-III)

temir; R.DANKOFF-J.KELLY, 185, temiratki, temir-betân, temirtak, temir-
tersak (159-I)

temirtâş, temirçi, temirçilik, temirķâzık
(159-II)

temürlüg demir sahibi.

ϕ

(CLAUSON, 509/2, temürlüg (d-), bk: bk: temir (158-III)

temir; R.DANKOFF-J.KELLY, 185, temiratki, temir-betân, temirtak, temir-
tersak (159-I)

temirtâş, temirçi, temirçilik, temirķâzık
(159-II)

temürlük demir eritilen ve süzülen yer.

ϕ

(CLAUSON, 509/2, temürlük (d-), bk: bk: temir (158-III)

temir; R.DANKOFF-J.KELLY, 185, temiratki, temir-betân, temirtak, temir-
tersak (159-I)

temirtâş, temirçi, temirçilik, temirķâzık

- (159-II)
- tepiik** tepiş, tepme. ϕ
- (CLAUSON, 438/2, tepig (d-), bk: tep-; bk: depsimâk, depsinmâk (221-III)
R.DANKOFF-J.KELLY, 185, tepig, bk: tebralmâk, tebramâk, tebrangîç, tebraniş, tep-) tebranişmâk, tebranma, tebranmas, tebranmâk, tebratilmâk, tebratmâk (150-II)
- tepağân, tepilmâk, tepinmâk, tepişmâk, tepki I (162-II)
- tepkilamâk, tepkılanmâk, tepkilaş (162-III)
- tepkilaşmâk, tepkili I-II, tepkilik (163-I)
- tepmâk, tepângîç, tepsa-tebranmas (163-II)
- tepsinmâk, teptirmâk (163-III)
- tepreş-** oynamak, tepreşmek, kaynaşmak. ϕ
- (CLAUSON, 445/1, tepreş- (d-), bk: tepre-; bk: depsimâk, depsinmâk (221-III)
R.DANKOFF-J.KELLY, 186, tepreş-, bk: tepre-) tebralmâk, tebramâk, tebrangîç, tebraniş, tebranişmâk, tebranma, tebranmas, tebranmâk, tebratilmâk, tebratmâk (150-II)
- tepağân, tepilmâk, tepinmâk, tepişmâk, tepki I (162-II)
- tepkilamâk, tepkılanmâk, tepkilaş (162-III)
- tepkilaşmâk, tepkili I-II, tepkilik (163-I)
- tepmâk, tepângîç, tepsa-tebranmas (163-II)
- tepsinmâk, teptirmâk (163-III)
- tepretiş-** tepretmekte yardım ve yarış etmek. ϕ
- bk: depsimâk, depsinmâk (221-III)

(CLAUSON, 445/2, tepretiş- (d-), bk: tebralmâķ, tebramâķ, tebrangıç, tebraniş, tepre-; R.DANKOFF-J.KELLY, 186, tebranişmâķ, tebranma, tebranmas, tepretiş-, bk: tepre-)

tebranmâķ, tebratilmâķ, tebratmâķ (150-II)

tepağân, tepilmâķ, tepinmâķ, tepişmâķ, tepki I (162-II)

tepkilamâķ, tepkılanmâķ, tepkilaş (162-III)

tepkilaşmâķ, tepkili I-II, tepkilik (163-I)

tepmâķ, tepângıç, tepsa-tebranmas (163-II)

tepsinmâķ, teptirmâķ (163-III)

tepük kurşun eritilerek iğ ağırşığı şeklinde dökülür, üzerine keçi kılı veya başka bir şey sarılır, çocuklar bunu teperek oynarlar.

(CLAUSON, 438/2, tepük (d-), bk: tep-; R.DANKOFF-J.KELLY, 185, tepük, bk: tep-)

φ

bk: depsimâķ, depsinmâķ (221-III)

tebralmâķ, tebramâķ, tebrangıç, tebraniş, tebranişmâķ, tebranma, tebranmas, tebranmâķ, tebratilmâķ, tebratmâķ (150-II)

tepağân, tepilmâķ, tepinmâķ, tepişmâķ, tepki I (162-II)

tepkilamâķ, tepkılanmâķ, tepkilaş (162-III)

tepkilaşmâķ, tepkili I-II, tepkilik (163-I)

tepmâķ, tepângıç, tepsa-tebranmas (163-II)

tepsinmâķ, teptirmâķ (163-III)

terçi ücretle çalışan, ırgat.

(CLAUSON, 534/1, terçi, bk: ter; R.DANKOFF-J.KELLY, 186, terçi, bk: ter)

φ

bk: ter (163-III)

terlama, terlamâķ, terlatmâķ, terlaşmâķ, terli, terlik, terlâķ (165-II)

terçil, terçilamâķ (167-II)

tergi sofa. bk: tergü.

ϕ

(CLAUSON, 544/1, tergi, bk: ter-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 186, tergi, bk:
ter-)

bk: tergalmağ, tergamâğ, tergâv (164-II)
tergâvsiz, tergâvçi, tergâvçilik,
terdirilmâğ, terdirmâğ (164-III)
terilmâğ, terim, terimçi (165-I)
teriş, terişmâğ, terma (165-II)
termakaş, termalamâğ, termaçi, termâğ
(166-II)
terüvçi (167-II)

tergin toplu olan, toplanmış olan her şey.

ϕ

(CLAUSON, 544/2, tergin (d-), bk: ter-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 186, tergin, bk:
ter-)

bk: tergalmağ, tergamâğ, tergâv (164-II)
tergâvsiz, tergâvçi, tergâvçilik,
terdirilmâğ, terdirmâğ (164-III)
terilmâğ, terim, terimçi (165-I)
teriş, terişmâğ, terma (165-II)
termakaş, termalamâğ, termaçi, termâğ
(166-II)
terüvçi (167-II)

tergü sofa, sofa üzerindeki çeşitli yemek;
sıra, dizi. bk: tergi.

ϕ

(CLAUSON, 544/1, tergü (d-), bk: ter-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 186, tergü, bk:
ter-)

bk: tergalmağ, tergamâğ, tergâv (164-II)
tergâvsiz, tergâvçi, tergâvçilik,
terdirilmâğ, terdirmâğ (164-III)
terilmâğ, terim, terimçi (165-I)
teriş, terişmâğ, terma (165-II)
termakaş, termalamâğ, termaçi, termâğ
(166-II)
terüvçi (167-II)

terig derme, deriş; dernek, derge. bk: tirik.

ϕ

(CLAUSON, 543/1, terig (d-), bk: ter-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 186, terig, bk:

bk: tergalmağ, tergamâğ, tergâv (164-II)
tergâvsiz, tergâvçi, tergâvçilik,

ter-)	terdirilmâk, terdirmâk (164-III)
	terilmâk, terim, terimçi (165-I)
	teriş, terişmâk, terma (165-II)
	termakaş, termalamâk, termaçi, termâk (166-II)
	terüvçi (167-II)
terimsin- derer gibi görünmek.	ϕ
(CLAUSON, 551/1, terimsin- (d-), bk: ter-; R.DANKOFF-J.KELLY, 186, terimsin-, bk: ter-)	bk: tergalrmâk, tergamâk, tergâv (164-II)
	tergâvsviz, tergâvçi, tergâvçilik, terdirilmâk, terdirmâk (164-III)
	terilmâk, terim, terimçi (165-I)
	teriş, terişmâk, terma (165-II)
	termakaş, termalamâk, termaçi, termâk (166-II)
	terüvçi (167-II)
terin- kendisine dermek.	ϕ
(CLAUSON, 552/1, terin- (d-), bk: ter-; R.DANKOFF-J.KELLY, 186, terin-, bk: ter-)	bk: tergalrmâk, tergamâk, tergâv (164-II)
	tergâvsviz, tergâvçi, tergâvçilik, terdirilmâk, terdirmâk (164-III)
	terilmâk, terim, terimçi (165-I)
	teriş, terişmâk, terma (165-II)
	termakaş, termalamâk, termaçi, termâk (166-II)
	terüvçi (167-II)
terit- terlemek.	ϕ
(CLAUSON, 536/1, terit-, bk: ter; R.DANKOFF-J.KELLY, 186, terit-, bk: ter)	bk: ter (163-III)
	terlama, terlamâk, terlatmâk, terlaşmâk, terli, terlik, terlâk (165-II)
	terçil, terçilamâk (167-II)
terkek bohça.	ϕ

- (CLAUSON, 544/2, türgek; R.DANKOFF-J.KELLY, 205, türgek) bk: türmak, türmaklamâk, türmaklanmâk, türmalâmâk, türmaçi (226-III)
türmüşlamâk (228-I)
- terlen-** terlemek. ϕ
(CLAUSON, 548/2, terlen-, bk: terle-; R.DANKOFF-J.KELLY, 186, terlen-, bk: ter) bk: ter (163-III)
terlama, terlamâk, terlatmâk, terlaşmâk, terli, terlik, terlâk (165-II)
terçil, terçilamâk (167-II)
- ternek** dernek, işlerini konuşmak için ϕ
ulusun toplandığı yer. bk: tergalâmâk, tergamâk, tergâv (164-II)
(CLAUSON, 551/2, ternek (d-), bk: terin-; R.DANKOFF-J.KELLY, 186, ternek, bk: ter-) tergâvsiz, tergâvçi, tergâvçilik, terdirilmâk, terdirmâk (164-III)
terilmâk, terim, terimçi (165-I)
teriş, terişmâk, terma (165-II)
termakaş, termalamâk, termaçi, termâk (166-II)
terüvçi (167-II)
- ters ters ur-** her yanından, her yanına ϕ
vurmak. bk: ters (167-I)
(CLAUSON, 553/1, ters; R.DANKOFF-J.KELLY, 187, ters) tersaymâk, terskay, terslanmâk, terslik (167-II)
- tersin-** terslemek, kızmak; -yara ϕ
kapandıktan sonra- azmak. bk: ters (167-I)
(CLAUSON, 553/2, tersin-, bk: *ters-, ters; R.DANKOFF-J.KELLY, 187, tersin-, bk: ters) tersaymâk, terskay, terslanmâk, terslik (167-II)
- teşükle-** obur, aç gözlü saymak. ϕ
(CLAUSON, 564/1, teşükle- (d-), bk: teşük; R.DANKOFF-J.KELLY, 187, teşükle-, bk: *teş-) bk: teşik (169-II)
teşilmâk, teşmâk, teştirmâk (169-III)

teyitil- akıllanmak, zekileşmek.

ϕ

bk: tetik (168-II)

tetiklamâğ, tetiklanmâğ, tetiklantirmâğ,
tetiklaşmâğ, tetiklik (168-III)

tez- kaçmak, tezilmek.

ϕ

(CLAUSON, 572/1, tez-; R.DANKOFF-
J.KELLY, 188, tez-)

bk: tez (153-I)

tezikmâğ (153-III)

tezlama, tezlamağ I, tezlanmâğ I,
tezlantirmâğ, tezlatilmâğ I, tezlatkiç (154-
I)

tezlatmâğ I, tezlaşmâğ I, tezlaştirmâğ,
tezlik (154-II)

tezlikda (154-III)

tezgek er işten ve işe benzer şeylerden
kaçan, çekingen.

ϕ

bk: tez (153-I)

(CLAUSON, 574/2, tezgek, bk: tez-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 188, tezgek, bk:
tez-)

tezikmâğ (153-III)

tezlama, tezlamağ I, tezlanmâğ I,
tezlantirmâğ, tezlatilmâğ I, tezlatkiç (154-
I)

tezlatmâğ I, tezlaşmâğ I, tezlaştirmâğ,
tezlik (154-II)

tezlikda (154-III)

tezgi düşman gelmesi yüzünden halk
arasında olan ürküntü, panik.

ϕ

bk: tez (153-I)

tezgi bol- bu yüzden ürküntü meydana
gelmek.

tezikmâğ (153-III)

(CLAUSON, 574/2, tezgi, bk: tezig;
R.DANKOFF-J.KELLY, 188, tezgek, bk:
tez-)

tezlama, tezlamağ I, tezlanmâğ I,
tezlantirmâğ, tezlatilmâğ I, tezlatkiç (154-
I)

tezlatmâğ I, tezlaşmâğ I, tezlaştirmâğ,
tezlik (154-II)

- tezlikda (154-III)
- tezik** halk arasında ürküntü, panik. ϕ
- tezik kişi* işten kaçan kimse. bk: tez (153-I)
- (CLAUSON, 574/1, tezig, bk: tez-; tezikmâk (153-III)
R.DANKOFF-J.KELLY, 188, tezig, bk: tezlama, tezlamâk I, tezlanmâk I, tezlantirmâk, tezlatilmâk I, tezlatic (154-I)
- tezlatmâk I, tezlaşmâk I, tezlaştirmâk, tezlik (154-II)
- tezlikda (154-III)
- tezin-** kaçır görünmek. ϕ
- (CLAUSON, 576/2, tezin-, bk: tez-; bk: tez (153-I)
R.DANKOFF-J.KELLY, 188, tezin-, bk: tezikmâk (153-III)
- tezlama, tezlamâk I, tezlanmâk I, tezlantirmâk, tezlatilmâk I, tezlatic (154-I)
- tezlatmâk I, tezlaşmâk I, tezlaştirmâk, tezlik (154-II)
- tezlikda (154-III)
- teziş-** birbirinden kaçışmak. ϕ
- (CLAUSON, 577/2, teziş-, bk: tez-; bk: tez (153-I)
R.DANKOFF-J.KELLY, 188, teziş-, bk: tezikmâk (153-III)
- tezlama, tezlamâk I, tezlanmâk I, tezlantirmâk, tezlatilmâk I, tezlatic (154-I)
- tezlatmâk I, tezlaşmâk I, tezlaştirmâk, tezlik (154-II)
- tezlikda (154-III)
- tezit-** kaçırmak. ϕ
- (CLAUSON, 573/1, tezit-, bk: tez-; bk: tez (153-I)

- R.DANKOFF-J.KELLY, 188, tezit-, bk: tezikmâķ (153-III)
tez-)
tezlama, tezlamaķ I, tezmanmâķ I,
tezlantirmâķ, tezlatilmâķ I, tezlatkiç (154-
I)
tezlatmâķ I, tezlaşmâķ I, tezlaştirmâķ,
tezlik (154-II)
tezlikda (154-III)
- tidhiĝ-** bir Őeyden alıkoyma, engel olma. ϕ
tidhiĝliĝ neĝ kendisine varılması yasak
edilmiş nesne. bk: tiyilmâķ (171-II)
tiyinmâķ, tiyik, tiymâķ (171-III)
- [CLAUSON, 452/2, tidhiĝ, bk: tidh-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 188, tidhiĝ, bk:
tidh- (maķ)]
- tidhiş-** engel olmakta, alıkoymakta yarış ϕ
etmek. bk: tiyilmâķ (171-II)
tiyinmâķ, tiyik, tiymâķ (171-III)
- [CLAUSON, 462/1, tidhiş-, bk: tidh-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 189, tidhiş-, bk:
188, tidh- (maķ)]
- tidhlin-** kaçınmak, tıynmak; söz söylerken ϕ
duraklamak. bk: tiyilmâķ (171-II)
tiyinmâķ, tiyik, tiymâķ (171-III)
- [CLAUSON, 456/2, tidhlin-, bk: tidhl-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 188, tidhlin-, bk:
tidh- (maķ)]
- tiduş** engellik, engel oluş. ϕ
bk: tiyilmâķ (171-II)
- [CLAUSON, 461/1, tiduş, bk: tidh-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 189, tidhiş, bk:
188, tidh- (maķ)]
- tıĝraş-** gürbüzleşmek, bahadırlaşmak. ϕ
bk: tiryak, tiyraklanmâķ, tiryaklaşmâķ,
tiyraklik (172-I)
- (CLAUSON, 473/1, tıĝraş-, bk: tıĝra-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 189, tıĝraş-, bk:
tıĝra-)
- tıĝrat-** sıkıştırmak; becerikli, tıĝrak ϕ

- yapmak. bk: tiryak, tiyraklanmâķ, tiryaklaşmâķ,
(CLAUSON, 472/2, tıgrat-, bk: tıgra-; tiyraklık (172-I)
R.DANKOFF-J.KELLY, 189, tıgrat-, bk:
tıgra-)
- tilik-** konuşmak, haber vermek; dile ϕ
düşmek. bk: til (174-III)
(CLAUSON, 496/2, tilik- (d-), bk: til; tilaķ (175-III)
R.DANKOFF-J.KELLY, 190, tilik-, bk: tilaķdâş, tilaķnâma, tilamâķ, tilamçi,
189, til) tilanişmâķ (176-I)
tilanmâķ, tilançi, tilar-tilamas, tilaşmâķ,
tilyağlama, tilyağlamalık (176-II)
tilyağlamaçi, tilyağlamaçılık (176-II)
tillaşmâķ (177-II)
tilmâç, tilmâçlık (177-III)
tilâğâç, tilsiz, tilsizlanmâķ (178-I)
tilça, tilçi, tilçilik, tilşünâs, tilşünâslik
(178-II)
- tinig** nefes alma, soluk alma. ϕ
(CLAUSON, 519/1, tinig, bk: tın-; bk: tindirgiç (179-II)
R.DANKOFF-J.KELLY, 190, tinig, bk: tindirilmâķ, tindirişmâķ, tindirmâķ, tinib-
tin-) tinçimas, tinim (179-II)
tinimâķ, tinimsiz, tinimsizlik, tinitilmâķ,
tinitmâķ, tiniş, tinişmâķ (179-III)
tinmagür, tinmay, tinmayin, tinmasdan,
tinmağur, tinmâķ (180-III)
- tinil-** dinlenilmek, rahat edilmek. ϕ
(CLAUSON, 519/1, tinil- (d-), bk: 1 tın-; bk: tindirgiç (179-II)
R.DANKOFF-J.KELLY, 190, tinil-, bk: tindirilmâķ, tindirişmâķ, tindirmâķ, tinib-
tin-) tinçimas, tinim (179-II)
tinimâķ, tinimsiz, tinimsizlik, tinitilmâķ,
tinitmâķ, tiniş, tinişmâķ (179-III)
tinmagür, tinmay, tinmayin, tinmasdan,

	tinmağur, tinmâğ (1180-III)
tırnâğaklığ tırnaklı.	ϕ
(CLAUSON, 521/1, tırnâğaklığ (? d-), bk: tırnâğ; R.DANKOFF-J.KELLY, 191, tırnâğak)	bk: tırnâğ, tırnâğday, tırnâğlamâğ, tırnâğça (186-III)
tışık- dışarı çıkmak. bk: taşık-	ϕ
(CLAUSON, 562/1, taşık- (? d-), bk: 1 taş; R.DANKOFF-J.KELLY, 180, taşık-, bk: taş)	bk: taş (136-II) taşalmâğ, taşamâğ, taşaşmâğ (137-I) taşdan (137-III) taşlama, taşlamâğ (138-II) taşlandi, taşlandık, taşlanilmâğ, taşlanma, taşlanmâğ, taşlaşmâğ, taşlâv (139-II) taşkari, taşkariga, taşkarigi, taşkarida(140-I) taşkaridagi, taşkaridan, taşkı (140-II) tış II (190-I)
tıkın- teperek tıkmak, doldurmak; fazla yemek.	ϕ
(CLAUSON, 471/1, tıkın-, bk: tık-; R.DANKOFF-J.KELLY, 191, tıkın-, bk: tık-)	bk: tıkılınç (190-III) tıklıış, tıkılışmâğ, tıkılmâğ (191-I) tıkıltirmâğ, tıkın (191-II) tıkınlamâğ, tıkınlanmâğ, tıkınlatmâğ, tıkınçâğ, tıkışmâğ, tıkıştirilmâğ, tıkıştirişmâğ, tıkıştirmâğ (191-III) tıkmaçâğ, tıkmaçakday, tıkmâğ (192-I) tıktirmâğ (192-II)
tıkıt- tiktirmek, sıkıştırmak.	ϕ
(CLAUSON, 467/2, tıkıt-, bk: tık-; R.DANKOFF-J.KELLY, 191, tıkıt-, bk: tık-)	bk: tıkılınç (190-III) tıklıış, tıkılışmâğ, tıkılmâğ (191-I) tıkıltirmâğ, tıkın (191-II) tıkınlamâğ, tıkınlanmâğ, tıkınlatmâğ, tıkınçâğ, tıkışmâğ, tıkıştirilmâğ,

- tike-* dikmeğe gücü yetmek. ϕ
 tıxıstirişmâk, tıxıstirmâk (191-III)
 tıxmaçâk, tıxmaçakday, tıxmâk (192-I)
 tıxtirmâk (192-II)
- tiki* geceleri işitilen ses. ϕ
 bk: tikan, tikanak (172-III)
 tikanakli, tikanzâr, tikanli, tikilmâk I
 (173-I)
 tikiş, tikişmâk (173-II)
 tikma I-II, tikmâk (174-II)
 tiktirmâk, tiküv, tiküvçi, tiküvçilik (174-III)
- [CLAUSON, 478/1, tigi; R.DANKOFF-J.KELLY, 191, tiki (tegi ?)] ϕ
 bk: tikillamâk (173-I)
- tikiglig* dikilmiş -elbise-. bk: tikiklig. ϕ
 (CLAUSON, 480/1, tikiglig (d-), bk: tikig; bk: tikan, tikanak (172-III)
 R.DANKOFF-J.KELLY, 189, tikiglig, bk: tikanakli, tikanzâr, tikanli, tikilmâk I
 tik-) (173-I)
 tikiş, tikişmâk (173-II)
 tikma I-II, tikmâk (174-II)
 tiktirmâk, tiküv, tiküvçi, tiküvçilik (174-III)
- tikiklig* dikilmiş. bk: tikiglig. ϕ
 (CLAUSON, 480/1, tikiglig (d-), bk: tikig; bk: tikan, tikanak (172-III)
 R.DANKOFF-J.KELLY, 189, tikiglig, bk: tikanakli, tikanzâr, tikanli, tikilmâk I
 tik-) (173-I)
 tikiş, tikişmâk (173-II)
 tikma I-II, tikmâk (174-II)
 tiktirmâk, tiküv, tiküvçi, tiküvçilik (174-III)
- tikim* parça. ϕ

- (CLAUSON, 482/1, tikim (d-), bk: tik-; bk: tikan, tikanak (172-III)
 R.DANKOFF-J.KELLY, 189, tikim, bk: tikanakli, tikanzâr, tikanli, tikilmâķ I
 tik-) (173-I)
 tikiş, tikişmâķ (173-II)
 tikma I-II, tikmâķ (174-II)
 tiktirmâķ, tiküv, tiküvçi, tiküvçilik (174-III)
- tikkü** parça, lokma. bk: tikü.
 (CLAUSON, 478/1, tikü (dikgö), bk: tik-; bk: tikan, tikanak (172-III)
 R.DANKOFF-J.KELLY, 189, tikü< tikkü, tikanakli, tikanzâr, tikanli, tikilmâķ I
 bk: tik-) (173-I)
 tikiş, tikişmâķ (173-II)
 tikma I-II, tikmâķ (174-II)
 tiktirmâķ, tiküv, tiküvçi, tiküvçilik (174-III)
- tiklin-** -ağaç ve benzeri- dikilmek.
 (CLAUSON, 481/2, tiklin- (d-), bk: tikil-; bk: tikan, tikanak (172-III)
 R.DANKOFF-J.KELLY, 189, tiklin-, bk: tikanakli, tikanzâr, tikanli, tikilmâķ I
 tik-) (173-I)
 tikiş, tikişmâķ (173-II)
 tikma I-II, tikmâķ (174-II)
 tiktirmâķ, tiküv, tiküvçi, tiküvçilik (174-III)
- tikliş-** -ağaç ve benzeri- dikilmek.
 (CLAUSON, 481/2, tikliş- (d-), bk: tikil-; bk: tikan, tikanak (172-III)
 R.DANKOFF-J.KELLY, 189, tikliş-, bk: tikanakli, tikanzâr, tikanli, tikilmâķ I
 tik-) (173-I)
 tikiş, tikişmâķ (173-II)
 tikma I-II, tikmâķ (174-II)
 tiktirmâķ, tiküv, tiküvçi, tiküvçilik (174-III)

- tikü** parça, lokma. bk: tikkü. ϕ
- (CLAUSON, 478/1, tikü (dikgö), bk: tik-; R.DANKOFF-J.KELLY, 189, tikü< tikkü, bk: tik-) bk: tikan, tikanak (172-III)
tikanakli, tikanzâr, tikanli, tikilmâğ I (173-I)
tikiş, tikişmâğ (173-II)
tikma I-II, tikmâğ (174-II)
tiktirmâğ, tiküv, tiküvçi, tiküvçilik (174-III)
- tiküç** ekmekçilerin ekmek üzerine nakış yapmak için kullandıkları nesne, kuş yeleşti. ϕ
- (CLAUSON, 479/1, tiküç (d-), tikgüç, bk: tik-; R.DANKOFF-J.KELLY, 189, tiküç, bk: tik-) bk: tikan, tikanak (172-III)
tikanakli, tikanzâr, tikanli, tikilmâğ I (173-I)
tikiş, tikişmâğ (173-II)
tikma I-II, tikmâğ (174-II)
tiktirmâğ, tiküv, tiküvçi, tiküvçilik (174-III)
- tiküle-** lokma lokma vermek; rüşvet vermek. ϕ
- (CLAUSON, 482/1, tiküle- (d-), bk: tikü; R.DANKOFF-J.KELLY, 189, tiküle-, bk: tik-) bk: tikan, tikanak (172-III)
tikanakli, tikanzâr, tikanli, tikilmâğ I (173-I)
tikiş, tikişmâğ (173-II)
tikma I-II, tikmâğ (174-II)
tiktirmâğ, tiküv, tiküvçi, tiküvçilik (174-III)
- tilemsin-** diler, ister gibi görünmek. ϕ
- (CLAUSON, 500/2, tilemsin- (d-),bk: tile-, *tilem; R.DANKOFF-J.KELLY, 190, tilemsin-, bk: tile-) bk: tilak (175-III)
tilakdâş, tilaknâma, tilamâğ, tilamçi, tilanişmâğ (176-I)
tilanmâğ, tilançi, tilar-tilamas, tilaşmâğ (176-II)
- tilet-** istetmek, diletmek. ϕ

- (CLAUSON, 494/2, tilet- (d-), bk: tile-; bk: tilak (175-III)
 R.DANKOFF-J.KELLY, 190, tilet-, bk: tilakdâş, tilaknâma, tilamâk, tilamçi,
 tile-) tilanişmâk (176-I)
 tilanmâk, tilançi, tilar-tilamas, tilaşmâk
 (176-II)
- tilimsin-** dilim yapar görünmek. ϕ
- (CLAUSON, 500/2, tilimsin- (d-), bk: bk: tildirmek (176-II)
 tilim; R.DANKOFF-J.KELLY, 190, tilik, tiliklamâk, tilim, tilimlamâk,
 tilimsin-, bk: til-) tilimlanmâk, tilimlatmâk, tilim-tilim,
 tilinmâk, tiliş, tilişlamâk, tilişmâk (176-
 III)
 tilka, tilkalamâk, tilkalanmâk, tilkalamâk,
 tilkalaşmâk, tilka-pâra, tilka-tilka (177-I)
 tilma, tilmalamâk, tilmâk (177-III)
- tilkülen-** tilkilik etmek, yaltaklanmak. ϕ
- (CLAUSON, 499/1, tilkülen- (d-), bk: bk: tülki, tülkilik (222-I)
 tilkü; R.DANKOFF-J.KELLY, 190, tilkülen-, bk: tilkü)
- tiregü** direk, kendisine bir şey dayanılan ve ϕ
 kendisiyle bir şey durdurulan her nesne, bk: tiragiç, tirak, tiralmâk, tiramâk (183-
 direcen ve buna benzer şeyler. III)
- (CLAUSON, 546/1, tiregü (d-), bk: tire-; tiranmâk, tiraşmâk, tirkak (184-I)
 R.DANKOFF-J.KELLY, 191, tiregü, bk: tirkavuç, tirkavuçlamâk, tirkavuçlanmâk
 tire-) (184-II)
- tireklik** direk sahibi. ϕ
- (CLAUSON, 546/1, tereklik (d-), bk: terek; bk: tiragiç, tirak, tiralmâk, tiramâk (183-
 R.DANKOFF-J.KELLY, 191, tereklik, bk: III)
 tire-, *tirik) tiranmâk, tiraşmâk, tirkak (184-I)
 tirkavuç, tirkavuçlamâk, tirkavuçlanmâk
 (184-II)
- tireklik** direklik ağaç yetişen yer, kavaklık; ϕ

- direklik. bk: tiragiç, tirak, tiralmâk, tiramâk (183-III)
(CLAUSON, 546/1, tereklik (d-), bk: terek;
- R.DANKOFF-J.KELLY, 191, tireklik, bk: tiranmâk, tiraşmâk, tîrgak (184-I)
tire-, *tîrek) tîrgavuç, tîrgavuçlamâk, tîrgavuçlanmâk (184-II)
- tîrgür-** diriltmek. ϕ
(CLAUSON, 545/2, tîrgür- (d-), bk: *tir-; bk: tîrgizmâk (184-I)
R.DANKOFF-J.KELLY, 191, tîrgür-, bk: tîrik, tîriklay(in), tîrikliça, tîriklik (184-II)
*tir-) tîrikçilik (184-III)
tîrilmâk, tîriltirmâk (185-I)
tîriltmâk (185-II)
- tîrîgle-** diri iken, hayatta iken. ϕ
(CLAUSON, 546/1, tîrîgle- (d-), bk: tîrig; bk: tîrgizmâk (184-I)
R.DANKOFF-J.KELLY, 191, tîrîgle-, bk: tîrik, tîriklay(in), tîrikliça, tîriklik (184-II)
*tir-) tîrikçilik (184-III)
tîrilmâk, tîriltirmâk (185-I)
tîriltmâk (185-II)
- tîrik** derme, deriş; dernek, derge. ϕ
bk: terig. bk: tergalmâk, tergamâk, tergâv (164-II)
(CLAUSON, 543/2, tîrig (d-), bk: *tir-; tergâvsiz, tergâvçi, tergâvçilik,
R.DANKOFF-J.KELLY, 191, tîrig, bk: terdirilmâk, terdirmâk (164-III)
*tir-) terilmâk, terim, terimçi (165-I)
teriş, terişmâk, terma (165-II)
termakaş, termalamâk, termaçi, termâk (166-II)
terüvçi (167-II)
- tîzig (tîzik)** sıra, saf, dizi. ϕ
[CLAUSON, 574/1, tîzig (d-), bk: tîz-; bk: tîzgin (170-I)
R.DANKOFF-J.KELLY, 192, tîzig, bk: tîzginlamâk, tîzginlanmâk, tîzginli,
tîz- (mek)] tîzginsiz, tîzdirmâk (170-II)

- tizildürük* çedik ve mest gibi şeylerin ucuna takılan pullar.
[CLAUSON, 576/1, tizildürük (d-), bk: tizil-; R.DANKOFF-J.KELLY, 192, tizildürük, bk: tiz- (mek)]
- tizgin-* dizinmek.
[CLAUSON, 576/2, tizin- (d-), bk: tiz-; R.DANKOFF-J.KELLY, 192, tizin-, bk: tiz-(mek)]
- tiziş-* dizmekte yardım ve yarış etmek.
[CLAUSON, 577/2, tiziş- (d-), bk: tiz-; R.DANKOFF-J.KELLY, 192, tiziş-, bk: tiz-(mek)]
- tizlet-* dizletmek, dizle teptirmek.
(CLAUSON, 576/1, tizlet- (d-), bk: tizle-; R.DANKOFF-J.KELLY, 192, tizlet-, bk: tiz)
- tizlin-* dizilmek.
(CLAUSON, 576/1, tizlin- (d-), bk: tizil-;
- tizilişmâk, tizillamâk, tizilmâk (170-III)
tizim, tizimgül, tizimça, tizma (171-I)
tizmâk, tizgimâk, tigitmâk (171-II)
- φ
bk: tizgin (170-I)
tizginlamâk, tizginlanmâk, tizginli, tizginsiz, tizdirmâk (170-II)
tizilişmâk, tizillamâk, tizilmâk (170-III)
tizim, tizimgül, tizimça, tizma (171-I)
tizmâk, tizgimâk, tigitmâk (171-II)
- φ
bk: tizgin (170-I)
tizginlamâk, tizginlanmâk, tizginli, tizginsiz, tizdirmâk (170-II)
tizilişmâk, tizillamâk, tizilmâk (170-III)
tizim, tizimgül, tizimça, tizma (171-I)
tizmâk, tizgimâk, tigitmâk (171-II)
- φ
bk: tizgin (170-I)
tizginlamâk, tizginlanmâk, tizginli, tizginsiz, tizdirmâk (170-II)
tizilişmâk, tizillamâk, tizilmâk (170-III)
tizim, tizimgül, tizimça, tizma (171-I)
tizmâk, tizgimâk, tigitmâk (171-II)
- φ
bk: tiz I (170-I)
tizza, tizzalamâk (170-III)
tizlamâk, tizlanmâk (171-I)
- φ
bk: tizgin (170-I)

- R.DANKOFF-J.KELLY, 192, tizlin-, bk: tizginlamâk, tizginlanmâk, tizginli, tiz-) tizginsiz, tizdirmâk (170-II)
tizilişmâk, tizillamâk, tizilmâk (170-III)
tizim, tizimgül, tizimça, tizma (171-I)
tizmâk, tizgimâk, tigitmâk (171-II)
- todhğur-*** doyurmak, biktirmek. ϕ
bk: todhur-.
todhğurğan her zaman doyuran.
(CLAUSON, 454/1, todhğur- (d-), bk: toyişmâk, toymâk (244-II)
todh-; R.DANKOFF-J.KELLY, 193, toygızımâk (244-III)
todhğur-, bk: *to-, todh-)
- todhğurt-*** doyurtmak. ϕ
(CLAUSON, 454/1, todhğurt- (d-), bk: bk: toydirilmâk, toydirmâk (244-I)
todhğur-; R.DANKOFF-J.KELLY, 193, toyimli, toyimlilik, toyinmâk, toyintirmâk,
todhğur-, bk: *to-, todh-) toyişmâk, toymâk (244-II)
toygızımâk (244-III)
- todhğurum-*** doyurur görünmek. ϕ
(CLAUSON, 455/1, todhğurum-, bk: bk: toydirilmâk, toydirmâk (244-I)
todhğur-; R.DANKOFF-J.KELLY, 193, toyimli, toyimlilik, toyinmâk, toyintirmâk,
todhğurum-, bk: *to-, todh-) toyişmâk, toymâk (244-II)
toygızımâk (244-III)
- todhğurumsın-*** doyurur görünmek. ϕ
(CLAUSON, 455/1, todhğurumsın-, bk: bk: toydirilmâk, toydirmâk (244-I)
todhğur-; R.DANKOFF-J.KELLY, 193, toyimli, toyimlilik, toyinmâk, toyintirmâk,
todhğurumsın-, bk: *to-, todh-) toyişmâk, toymâk (244-II)
toygızımâk (244-III)
- todhğuruş-*** doyurmada yarış etmek. ϕ
(CLAUSON, 455/1, todhğuruş-, bk: bk: toydirilmâk, toydirmâk (244-I)
todhğur-; R.DANKOFF-J.KELLY, 193, toyimli, toyimlilik, toyinmâk, toyintirmâk,
todhğuruş-, bk: *to-, todh-) toyişmâk, toymâk (244-II)

- toğhur-** doyurmak. bk: tođhđur-.
(CLAUSON, 459/2, toğhur-, bk: tođhđur-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 193, toğhur-, bk:
*to-, toğh-)
- toğgran-** doğrar gđrđnmek.
(CLAUSON, 473/1, toğgran- (d-),bk: toğgra-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 193, toğgran-, bk:
toğgra-)
- toğgru-** doğrulmak, yđnelmek.
(CLAUSON, 471/2, toğgru (d-),bk: toğgru;
R.DANKOFF-J.KELLY, 193, toğgru, bk:
toğg-)
- toğgruğ-** yola duruğmak, yđrđmekte yariğ
etmek.
(CLAUSON, 473/1, toğgruğ- (d-),bk: toğgr-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 193, toğgruğ-, bk:
toğg-)
- tođđızmađ (244-III)
 ϕ
bk: toğdirilmağ, toğdirmmağ (244-I)
toyimli, toyimlilik, toyinmağ, toyintirmmağ,
toğiğmağ, toğymmağ (244-II)
tođđızmađ (244-III)
- ϕ
bk: toğralmağ, toğgram, toğgrama, toğgrammağ
(260-I)
toğgramça, toğratilmağ, toğratmmağ,
toğrağmağ (260-II)
- ϕ
bk: tuğalağ, tuğasi, tuğdirilmağ,
tuğdirmmağ, tuğdağ, tuğyan (241-I)
tuğilmağ, tuğiğgan, tuğiğmağ, tuğma,
tuğmmağ (241-II)
tuğuruğ, tuđuruđđana (241-III)
toğri, toğrilammağ (261-II)
toğrilanmağ, toğrilatmağ, tođriლაđmađ,
toğrilik, toğrilikça, toğrisi, toğrisida (261-
III)
toğrisidagi, toğrisidan (262-I)
- ϕ
bk: tuğalağ, tuğasi, tuğdirilmağ,
tuğdirmmağ, tuğdağ, tuğyan (241-I)
tuğilmağ, tuğiğgan, tuğiğmağ, tuğma,
tuğmmağ (241-II)
tuğuruğ, tuđuruđđana (241-III)
toğri, toğrilammağ (261-II)
toğrilanmağ, toğrilatmağ, tođriლაđmađ,
toğrilik, toğrilikça, toğrisi, toğrisida (261-

- III)
toğrisidagi, toğrisidan (262-I)
- toğur-* doğurmak. ϕ
(CLAUSON, 472/1, toğur- (d-),bk: toğ-; bk: tuğalâq, tuğasi, tuğdirilmâq,
R.DANKOFF-J.KELLY, 193, toğur-, bk: tuğdirmâq, tuğdâq, tuğyan (241-I)
toğ-)
tuğilmâq, tuğişgan, tuğişmâq, tuğma,
tuğmâq (241-II)
tuğuruq, tuğuruqğâna (241-III)
toğri, toğrilamâq (261-II)
toğrilanmâq, toğrilatmâq, toğrilaşmâq,
toğrilik, toğrilikça, toğrisi, toğrisida (261-
III)
toğrisidagi, toğrisidan (262-I)
- toğurttur-* doğurtmak. ϕ
(CLAUSON, 472/1, toğurttur-(d-),bk: toğ-; bk: tuğalâq, tuğasi, tuğdirilmâq,
R.DANKOFF-J.KELLY, 193, toğurttur-, bk: tuğdirmâq, tuğdâq, tuğyan (241-I)
bk: toğ-)
tuğilmâq, tuğişgan, tuğişmâq, tuğma,
tuğmâq (241-II)
tuğuruq, tuğuruqğâna (241-III)
toğri, toğrilamâq (261-II)
toğrilanmâq, toğrilatmâq, toğrilaşmâq,
toğrilik, toğrilikça, toğrisi, toğrisida (261-
III)
toğrisidagi, toğrisidan (262-I)
- toқış* savaş, cenk. bk: toқuş. ϕ
(CLAUSON, 474/1, toқış, bk: toқı-; bk: toқılma, toқılmâq, toқım, toқıma,
R.DANKOFF-J.KELLY, 195, toқış, bk: toқımaçı (257-III)
toқı-)
toқımaçilik, toқımlamâq, toқımâq, toқınış
(258-I)
toқınışmâq, toқınmâq, toқıtmâq,
toқıttirmâq, toқışmâq I-II, toқmâq (258-
II)

- toqmâklamâk,** toqmâklanmâk,
toqmâklatmâk, toqmâklaşmâk, toqnaş,
toqnaşış, toqnaşmâk (258-III)
toqnaştirmâk, toqnaşuv (259-I)
toquv, toquvçi, toquvçilik (259-II)
- toqula-** toka yapmak. ϕ
(CLAUSON, 470/1, toqula-, bk: 2 toqu; bk: toka (257-II)
R.DANKOFF-J.KELLY, 195, toqula-, bk:
toqu)
- toqum** boğazlanacak, kesilecek hayvan; ϕ
boğazlanan, kesilen hayvanın derisi. bk: bk: toqılma, toqılmâk, toqım, toqıma,
tuğum. toqımaçi (257-III)
(CLAUSON, 470/2, toqum (d-), bk: toqı-; toqımaçilik, toqımlamâk, toqımâk, toqınış
R.DANKOFF-J.KELLY, 195, toqum, bk: (258-I)
toqı-)
toqınışmâk, toqınmâk, toqıtmâk,
toqıttirmâk, toqışmâk I-II, toqmâk (258-
II)
toqmâklamâk, toqmâklanmâk,
toqmâklatmâk, toqmâklaşmâk, toqnaş,
toqnaşış, toqnaşmâk (258-III)
toqnaştirmâk, toqnaşuv (259-I)
toquv, toquvçi, toquvçilik (259-II)
- toqun-** hayvan kesmek, boğazlamak. ϕ
(CLAUSON, 470/2, toqın- (d-), bk: toqı-; bk: toqılma, toqılmâk, toqım, toqıma,
R.DANKOFF-J.KELLY, 195, toqın-, bk: toqımaçi (257-III)
toqı-)
toqımaçilik, toqımlamâk, toqımâk, toqınış
(258-I)
toqınışmâk, toqınmâk, toqıtmâk,
toqıttirmâk, toqışmâk I-II, toqmâk (258-
II)
toqmâklamâk, toqmâklanmâk,
toqmâklatmâk, toqmâklaşmâk, toqnaş,

- toĭnaŝiŝ, toĭnaŝmâĭĭ (258-III)
toĭnaŝtirmâĭĭ, toĭnaŝuv (259-I)
toĭuv, toĭuvĉi, toĭuvĉilik (259-II)
- toĭkuŝ** savaş. bk: toĭkiŝ.
(CLAUSON, 474/1, toĭkiŝ, bk: toĭi-; bk: toĭılma, toĭılmâĭĭ, toĭım, toĭıma,
R.DANKOFF-J.KELLY, 195, toĭkiŝ, bk: toĭımaĉi (257-III)
toĭi-) toĭımaĉilik, toĭımlamâĭĭ, toĭımâĭĭ, toĭınıŝ
(258-I)
toĭınıŝmâĭĭ, toĭınmâĭĭ, toĭıtımâĭĭ,
toĭıttirmâĭĭ, toĭıŝmâĭĭ I-II, toĭımâĭĭ (258-
II)
toĭımâĭĭlamâĭĭ, toĭımâĭĭlanmâĭĭ,
toĭımâĭĭlatmâĭĭ, toĭımâĭĭlaŝmâĭĭ, toĭınaŝ,
toĭınaŝiŝ, toĭınaŝmâĭĭ (258-III)
toĭınaŝtirmâĭĭ, toĭınaŝuv (259-I)
toĭıuv, toĭıuvĉi, toĭıuvĉilik (259-II)
- tonat-** giydirmek, donatmak.
(CLAUSON, 517/2, tonat- (d-), bk: tona-; bk: ton (249-I)
R.DANKOFF-J.KELLY, 194, tonat- < ton
idh-, bk: ton)
- tonluĭ** elbiselik.
(CLAUSON, 520/2, tonluĭ (d-), bk: ton; bk: ton (249-I)
R.DANKOFF-J.KELLY, 194, tonluĭ, bk:
ton)
- top** top (“topık” kelimesinin kısaltılması).
(CLAUSON, 434/2, tob, tobiĭ; bk: topık (251-I)
R.DANKOFF-J.KELLY, 195, top < topık)
- topra-** kurumak.
(CLAUSON, 444/1, topra-, bk: toprak; bk: tuprâĭĭ (224-II)
R.DANKOFF-J.KELLY, 195, topra-) tuprâĭĭli, tuprâĭĭlik, tuprâĭĭŝunâs,
tuprâĭĭŝunâslik (224-II)

- topraş-** kuruyup tozlaşmak, toz olayazmak. ϕ
 (CLAUSON, 445/1, topraş-, bk: topra-; bk: tuprâk (224-II)
 R.DANKOFF-J.KELLY, 195, topraş-, bk: tuprâkli, tuprâklik, tuprâkşunâs,
 topra-) tuprâkşunâslik (224-II)
- toprat-** -hayvan- yeri kurutasiya dek otunu ϕ
 yemek. bk: töpret-. bk: tuprâk (224-II)
 (CLAUSON, 444/2, toprat-, bk: topra-; tuprâkli, tuprâklik, tuprâkşunâs,
 R.DANKOFF-J.KELLY, 195, toprat-, bk: tuprâkşunâslik (224-II)
 topra-)
- topurğan** ayak basıldığında tozuyan ϕ
 yumuşak toprak. bk: tuprâk (224-II)
topurğan yer aynı anlamda. tuprâkli, tuprâklik, tuprâkşunâs,
 (CLAUSON, 444/2, topurğan, bk: topra-; tuprâkşunâslik (224-II)
 R.DANKOFF-J.KELLY, 195, topurğan,
 bk: topra-)
- torıgat** doru renkli at. ϕ
 (CLAUSON, 538/1, torıg (d-); bk: torık (253-II)
 R.DANKOFF-J.KELLY, 196, toruğ)
- tozar-** tozarmak, toz yükselmek. ϕ
 (CLAUSON, 474/1, tozar-, bk: toz; bk: toz, tozdirmâk (242-III)
 R.DANKOFF-J.KELLY, 195, tozar-, bk: tozimâk, tozitmâk, tozışmâk,
 toki-) tozik (243-I)
 tozmâk, tozân (243-II)
 tozgımâk, tozgın, tozğitilmâk, tozğitmâk,
 tozğışmâk, tozğâk (243-II)
- tozğır-** tozarmak, toz kalkar gibi olmak. ϕ
 (CLAUSON, 574/1, tozğır-, bk: 1 toz; bk: toz, tozdirmâk (242-III)
 R.DANKOFF-J.KELLY, 196, tozğır-, bk: tozimâk, tozitmâk, tozışmâk,
 toz) tozik (243-I)
 tozmâk, tozân (243-II)
 tozgımâk, tozgın, tozğitilmâk, tozğitmâk,

- tozluğ** tozlu.
(CLAUSON, 575/1, 1 tozluğ, bk: 1 toz;
R.DANKOFF-J.KELLY, 197, tozluğ, bk:
toz)
- tozğışmâķ, tozğâķ (243-II)
ϕ
bk: toz, tozdirmâķ (242-III)
tozimâķ, tozitimâķ, tozitmâķ, tozişmâķ,
tozik (243-I)
tozmâķ, tozân (243-II)
tozğımâķ, tozğın, tozğitilmâķ, tozğitmâķ,
tozğışmâķ, tozğâķ (243-II)
- tökleş-** dökülüp akmak.
(CLAUSON, 575/1, tökleş-1, bk: tök-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 197, tökleş-, bk:
tök-)
- ϕ
bk: tökib-sâçib, tökilmâķ, tökin, tökindi
(245-I)
tökinlik, tökin-sâçin, tökinçilik, tökin-
çâçin, tökişmâķ, tökma, tökmaçi, tökmâķ
(245-II)
töktirmâķ (245-III)
- töklün-** dökülmek.
(CLAUSON, 481/2, töklün-, bk: tökül-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 197, töklün-, bk:
tök-)
- ϕ
bk: tökib-sâçib, tökilmâķ, tökin, tökindi
(245-I)
tökinlik, tökin-sâçin, tökinçilik, tökin-
çâçin, tökişmâķ, tökma, tökmaçi, tökmâķ
(245-II)
töktirmâķ (245-III)
- töküglüg** dökülmüş. bk: töküklüg.
(CLAUSON, 480/1, töküklüg (d-), bk:
tökük; R.DANKOFF-J.KELLY, 197,
töküglüg, bk: tök-)
- ϕ
bk: tökib-sâçib, tökilmâķ, tökin, tökindi
(245-I)
tökinlik, tökin-sâçin, tökinçilik, tökin-
çâçin, tökişmâķ, tökma, tökmaçi, tökmâķ
(245-II)
töktirmâķ (245-III)
- töküklüg** dökülmüş. bk: töküglüg.
(CLAUSON, 480/1, töküklüg (d-), bk:
bk: tökib-sâçib, tökilmâķ, tökin, tökindi

- tökük; R.DANKOFF-J.KELLY, 197, (245-I)
töküglüg, bk: tök-)
- tökinlik, tökin-sâçin, tökinçilik, tökin-
çâçin, tökişmâk, tökma, tökmaçi, tökmâk
(245-II)
töktirmâk (245-III)
- töle-** döllemek, kuzulamak. bk: tüle-. ϕ
(CLAUSON, 492/2, 1 töle- (d-), bk: töl; bk: töl (245-III)
R.DANKOFF-J.KELLY, 197, töle-, bk:
töl)
- töpret-** -hayvan- yeri kurutasiya dek otunu ϕ
yemek. bk: toprat-. bk: tuprâk (224-II)
(CLAUSON, 444/2, toprat-, bk: topra-; tuprâqli, tuprâklik, tuprâkşunâs,
R.DANKOFF-J.KELLY, 195, toprat-, bk: tuprâkşunâslik (224-II)
topra-)
- törtgül(-gil)** dört köşeli, murabba. ϕ
(CLAUSON, 535/2, törtgil (d-), bk: tört; bk: tört, törtbürçak, törtbürçaklik, törtinçi,
R.DANKOFF-J.KELLY, 198, törtgil, bk: törtköz (253-III)
tört)
törtlamçi, törtlik, törtâv, törtâvlab,
törtâvlaşib, törtâvlân, törtta, törttadan,
törttala, törttalab (254-I)
- töşen-** döşenmek, kendi kendine döşemek. ϕ
(CLAUSON, 565/2, töşen- (d-), bk: töşe-; bk: töş (256-II)
R.DANKOFF-J.KELLY, 198, töşen-, bk: töşak, töşalmâk, töşama, töşamâk (256-
töşe-) III)
töşatilmâk, töşatişmâk, töşatmâk, töşdâr,
töşli, töşâglik (257-I)
- töşle-** döşe, göğse vurmak. ϕ
(CLAUSON, 565/1, töşle- (d-), bk: töş; bk: töş (256-II)
R.DANKOFF-J.KELLY, 198, töşle-, bk: töşak, töşalmâk, töşama, töşamâk (256-
töş) III)
töşatilmâk, töşatişmâk, töşatmâk, töşdâr,
töşli, töşâglik (257-I)

- töşlet-** düşüne vurdurmak. ϕ
 (CLAUSON, 565/1, töşlet- (d-), bk: töşle-; bk: töş (256-II)
 R.DANKOFF-J.KELLY, 198, töşlet-, bk: töşak, töşalmâk, töşama, töşamâk (256-
 töş) III)
 töşatilmâk, töşatişmâk, töşatmâk, töşdâr,
 töşli, töşâglik (257-I)
- tu-** kapatmak, tıkamak. ϕ
 (CLAUSON, 565/1, tu-; R.DANKOFF- bk: tumâk (223-I)
 J.KELLY, 198, tu-)
- tuŋgu** sağır. ϕ
 (CLAUSON, 565/1, toŋgu, bk: ton-, bk: tumâk (223-I)
 *toŋgu; R.DANKOFF-J.KELLY, 198,
 tuŋgu, bk: tu-)
- tuğ** herhangi bir nesnenin tıkacı, kapağı; su ϕ
 bendi, büvet, germeç. bk: tumâk (223-I)
 (CLAUSON, 464/1, tuğ; R.DANKOFF-
 J.KELLY, 198, tuğ, bk: tu-)
- tuğaklık** süzgeç yapılacak ağaç. ϕ
 (CLAUSON, 469/1, toğaklık, bk: bk: tumâk (223-I)
 *toğak/tokağ; R.DANKOFF-J.KELLY,
 198, tuğaklık, bk: tu-, tuğak)
- tuğla-** suyun gediğini, yarığını kapatmak. ϕ
 (CLAUSON, 470/1, toğla-, bk: 2 toğ; bk: tumâk (223-I)
 R.DANKOFF-J.KELLY, 198, tuğla-, bk:
 tu-)
- tun-** kapanmak, tıkanmak; bulutlanmak. ϕ
 (CLAUSON, 514/2, ton- (tun-), bk: to-; bk: tumâk (223-I)
 R.DANKOFF-J.KELLY, 198, tun-, bk: tu-)
- tuntur-** kapatmak, örtmek. ϕ
 (CLAUSON, 518/1, tondur-, bk: ton-; bk: tumâk (223-I)
 R.DANKOFF-J.KELLY, 198, tuntur-, bk:

tu-)

turgur- durdurmak; kaldırmak, dikmek, yapmak -inşa etmek-; zayıflatmak, yordurmak, durgunlaştırmak.

(CLAUSON, 541/1, 1 turgur- (d-), bk: 1 tur-; R.DANKOFF-J.KELLY, 200, turgur-, bk: tur-)

ϕ

bk: turar (225-I)

turib-turib, turilmâķ, turiş (225-II)

turişmâķ (225-III)

turmâķ (226-III)

turmuş, turmuşbuzar, turmuşlamâķ (228-I)

turâķ, turâķli (228-II)

turum I, turur (229-II)

turgızdirmâķ, turgızilmâķ (229-III)

tırgızışmâķ, turgızmâķ, turgun, turgunlaşmâķ, turgunlik (230-I)

turuğ dağlarda sığınılacak yer.

(CLAUSON, 541/1, turuğ (d-), bk: 1 tur-; R.DANKOFF-J.KELLY, 200, turiğ, bk: tur-)

ϕ

bk: turar (225-I)

turib-turib, turilmâķ, turiş (225-II)

turişmâķ (225-III)

turmâķ (226-III)

turmuş, turmuşbuzar, turmuşlamâķ (228-I)

turâķ, turâķli (228-II)

turum I, turur (229-II)

turgızdirmâķ, turgızilmâķ (229-III)

tırgızışmâķ, turgızmâķ, turgun, turgunlaşmâķ, turgunlik (230-I)

turuğlağ durulan, durulacak olan yer.

(CLAUSON, 542/1, turuğlağ (d-), bk: *turuğla-, turuğ; R.DANKOFF-J.KELLY, 200, turuğlağ, bk: tur-)

ϕ

bk: turar (225-I)

turib-turib, turilmâķ, turiş (225-II)

turişmâķ (225-III)

turmâķ (226-III)

turmuş, turmuşbuzar, turmuşlamâķ (228-I)

turâķ, turâķli (228-II)

turum I, turur (229-II)

turgızdirmâķ, turgızilmâķ (229-III)

tırgızıřmâķ, turgızmâķ, turgun, turgunlaşmâķ, turgunlik (230-I)

turuĝsa- durmak istemek.

(CLAUSON, 542/2, turuĝsa- (d-), bk: turuĝ; R.DANKOFF-J.KELLY, 200, turuĝsa-, bk: tur-)

ϕ

bk: turar (225-I)

turib-turib, turilmâķ, turiş (225-II)

turiřmâķ (225-III)

turmâķ (226-III)

turmuş, turmuşbuzar, turmuşlamâķ (228-I)

turâķ, turâķli (228-II)

turum I, turur (229-II)

turgızdirmâķ, turgızilmâķ (229-III)

tırgızıřmâķ, turgızmâķ, turgun, turgunlaşmâķ, turgunlik (230-I)

turķıĝlan- üstelemekten çekinmek,

kocunmak, saygı göstermek. bk:turķuĝlan-

(CLAUSON, 542/1, turķuĝlan- (d-), bk: turķuĝ; R.DANKOFF-J.KELLY, 200, turķıĝlan-, bk: tur-)

ϕ

bk: turar (225-I)

turib-turib, turilmâķ, turiş (225-II)

turiřmâķ (225-III)

turmâķ (226-III)

turmuş, turmuşbuzar, turmuşlamâķ (228-I)

turâķ, turâķli (228-II)

turum I, turur (229-II)

turgızdirmâķ, turgızilmâķ (229-III)

tırgızıřmâķ, turgızmâķ, turgun,

- turķın-*** utanmak, sıkılmak, çekinmek. bk: ϕ
 turķın-. bk: turar (225-I)
 (CLAUSON, 540/2, turķın- (d-), bk:turuķ-; turib-turib, turilmâķ, turiş (225-II)
 R.DANKOFF-J.KELLY, 200, turķın-, bk: turişmâķ (225-III)
 tur-) turmâķ (226-III)
 turmuş, turmuşbuzar, turmuşlamâķ (228-I)
 turâķ, turâķli (228-II)
 turum I, turur (229-II)
 turğızdirmâķ, turğızilmâķ (229-III)
 tirğızışmâķ, turğızmâķ, turğun, turğunlaşmâķ,turğunlik (230-I)
- turumla-*** suyun derinliğini boyu ile ϕ
 ölçmek. bk: turar (225-I)
 (CLAUSON, 551/1, turumla- (d-), bk: turib-turib, turilmâķ, turiş (225-II)
 turum; R.DANKOFF-J.KELLY, 200, turişmâķ (225-III)
 turumla-, bk: tur-) turmâķ (226-III)
 turmuş, turmuşbuzar, turmuşlamâķ (228-I)
 turâķ, turâķli (228-II)
 turum I, turur (229-II)
 turğızdirmâķ, turğızilmâķ (229-III)
 tirğızışmâķ, turğızmâķ, turğun, turğunlaşmâķ,turğunlik (230-I)
- turumsın-*** kalkar görünmek. ϕ
 (CLAUSON, 551/1, turumsın- (d-), bk: bk: turar (225-I)
 turum; R.DANKOFF-J.KELLY, 200, turib-turib, turilmâķ, turiş (225-II)
 turumsın-, bk: tur-) turişmâķ (225-III)
 turmâķ (226-III)

turmuş, turmuşbuzar, turmuşlamâķ (228-I)

turâķ, turâķli (228-II)

turum I, turur (229-II)

turgızdirmâķ, turgızilmâķ (229-III)

tırgızıřmâķ, turgızmâķ, turgun, turgunlaşmâķ, turgunlik (230-I)

turun- dayatmak, durup direnmek; ϕ
arıklaşmak; duraklamak.

(CLAUSON, 552/2, 1 turun-(d-), bk:1 tur-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 200, turun-, bk:
tur-)

bk: turar (225-I)

turib-turib, turilmâķ, turiş (225-II)

turiřmâķ (225-III)

turmâķ (226-III)

turmuş, turmuşbuzar, turmuşlamâķ (228-I)

turâķ, turâķli (228-II)

turum I, turur (229-II)

turgızdirmâķ, turgızilmâķ (229-III)

tırgızıřmâķ, turgızmâķ, turgun, turgunlaşmâķ, turgunlik (230-I)

turuķ- durmak; toplanmak.

(CLAUSON, 540/2, turuķ-(d-), bk:1 tur-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 200, turuķ-, bk:
tur-)

ϕ

bk: turar (225-I)

turib-turib, turilmâķ, turiş (225-II)

turiřmâķ (225-III)

turmâķ (226-III)

turmuş, turmuşbuzar, turmuşlamâķ (228-I)

turâķ, turâķli (228-II)

turum I, turur (229-II)

turgızdirmâķ, turgızilmâķ (229-III)

tırgızıřmâķ, turgızmâķ, turgun,

turuḡ zayıf.

(CLAUSON, 540/2, turuḡ (d-), bk:1 tur-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 201, turuḡ, bk:
200, tur-)

turḡunlaşmâḡ,turḡunlik (230-I)

ϕ

bk: turar (225-I)

turib-turib, turilmâḡ, turiş (225-II)

turişmâḡ (225-III)

turmâḡ (226-III)

turmuş, turmuşbuzar, turmuşlamâḡ (228-I)

turâḡ, turâḡli (228-II)

turum I, turur (229-II)

turḡızdirmâḡ, turḡızilmâḡ (229-III)

tırḡızışmâḡ, turḡızmâḡ, turḡun,
turḡunlaşmâḡ,turḡunlik (230-I)

turḡuḡ hayâ, utanma.

turḡuḡ bol- utanır olmak.

(CLAUSON, 539/2, turḡuḡ (d-), bk: turuḡ-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 200, turḡiḡ, bk:
tur-)

ϕ

bk: turar (225-I)

turib-turib, turilmâḡ, turiş (225-II)

turişmâḡ (225-III)

turmâḡ (226-III)

turmuş, turmuşbuzar, turmuşlamâḡ (228-I)

turâḡ, turâḡli (228-II)

turum I, turur (229-II)

turḡızdirmâḡ, turḡızilmâḡ (229-III)

tırḡızışmâḡ, turḡızmâḡ, turḡun,
turḡunlaşmâḡ,turḡunlik (230-I)

turḡuḡlan- üstelemekten çekinmek,
kocunmak, saygı göstermek. bk: turḡiḡlan-
(CLAUSON, 539/2, turḡuḡlan- (d-), bk:
turḡuḡ; R.DANKOFF-J.KELLY, 200,
turḡiḡ, bk: tur-)

ϕ

bk: turar (225-I)

turib-turib, turilmâḡ, turiş (225-II)

turişmâḡ (225-III)

turmâḡ (226-III)

turmuş, turmuşbuzar, turmuşlamâķ (228-I)

turâķ, turâķli (228-II)

turum I, turur (229-II)

turgızdirmâķ, turgızilmâķ (229-III)

tırgızıřmâķ, turgızmâķ, turgun, turgunlaşmâķ, turgunlik (230-I)

turuķla- durgunlaştırmak, arık saymak.

ϕ

(CLAUSON, 542/1, turuķla-, bk: 2 turuķ;

bk: turar (225-I)

R.DANKOFF-J.KELLY, 201, turuķla-, bk: 200, tur-)

turib-turib, turilmâķ, turiş (225-II)

turiřmâķ (225-III)

turmâķ (226-III)

turmuş, turmuşbuzar, turmuşlamâķ (228-I)

turâķ, turâķli (228-II)

turum I, turur (229-II)

turgızdirmâķ, turgızilmâķ (229-III)

tırgızıřmâķ, turgızmâķ, turgun, turgunlaşmâķ, turgunlik (230-I)

turuķlan- durgun, argın saymak.

ϕ

(CLAUSON, 542/2, turuķlan-, bk: turuķla-;

bk: turar (225-I)

R.DANKOFF-J.KELLY, 201, turuķlan-, bk: 200, tur-)

turib-turib, turilmâķ, turiş (225-II)

turiřmâķ (225-III)

turmâķ (226-III)

turmuş, turmuşbuzar, turmuşlamâķ (228-I)

turâķ, turâķli (228-II)

turum I, turur (229-II)

turgızdirmâķ, turgızilmâķ (229-III)

tırgızıřmâķ, turgızmâķ, turgun,

- turuqluq** durgunluk, cılızlık. ϕ
 (CLAUSON, 542/1, turuqluq, bk: turuq; bk: turar (225-I)
 R.DANKOFF-J.KELLY, 201, turuqluq, turib-turib, turilmâq, turiş (225-II)
 bk: 200, tur-) turişmâq (225-III)
 turmâq (226-III)
 turmuş, turmuşbuzar, turmuşlamâq (228-I)
 turâq, turâqli (228-II)
 turum I, turur (229-II)
 turgızdirmâq, turgızilmâq (229-III)
 tırgızışmâq, turgızmâq, turgun, turgunlaşmâq, turgunlik (230-I)
- turkun-** utanmak; duraklamak. bk: turkın- ϕ
 (CLAUSON, 540/2, turkın- (d-), bk:turuq-; bk: turar (225-I)
 R.DANKOFF-J.KELLY, 200, turkın-, bk: turib-turib, turilmâq, turiş (225-II)
 tur-) turişmâq (225-III)
 turmâq (226-III)
 turmuş, turmuşbuzar, turmuşlamâq (228-I)
 turâq, turâqli (228-II)
 turum I, turur (229-II)
 turgızdirmâq, turgızilmâq (229-III)
 tırgızışmâq, turgızmâq, turgun, turgunlaşmâq, turgunlik (230-I)
- tuşal-** dolaşmak, kösteklenmek. ϕ
 (CLAUSON, 564/1, tuşal- (? d-), bk: tuşa-; bk: tuşamâq (236-II)
 R.DANKOFF-J.KELLY, 200, tuşan-, bk: tuşâv, tuşâvlamâq, tuşâvlanmâq, tuşâvli
 tuş, *tuşa-) (239-II)

tuşan- dolaşmak, kösteklenmek.	ϕ
(CLAUSON, 565/2, tuşan- (? d-),bk: tuşa-;	bk: tuşamâk (236-II)
R.DANKOFF-J.KELLY, 200, tuşan-, bk:	tuşâv, tuşâvlamâk, tuşâvlanmâk, tuşâvli
tuş, *tuşa-)	(239-II)
tutaşı yakın, komşu; her zaman, daima,	ϕ
muttasıl. bk: tutçı, tutşı.	bk: tural, tutam, tutamlamâk (231-I)
(CLAUSON, 462/2, tutaşı, bk: 461/2,tutşı;	tutamlatmâk, tutamlaşmâk, tutamâk,
R.DANKOFF-J.KELLY, 202, tutaşı, bk:	tutanmâk, tutanâk I-II, tutanâklık,
201, tut-/tit-)	tutantırık, tutatişmâk, tutatmâk (231-II)
	tutattirmâk, tutatçı I-II, tutaş I-II (231-III)
	tutaşmâk I-II, tutaştırılmâk I-II,
	tutaştirmâk I-II (232-I)
	tutaşüv, tutaşısmâk, tutaşmâk,
	tutaktirmâk, tutilinkıramâk, tutiliş (232-
	II)
	tutılıkmâk, tutilmâk, tutinişmâk I-II,
	tutinmâk I-II (232-III)
	tutintirmâk I-II, tutişmâk, tutmâk (233-I)
	tuttirmâk, tutum (234-II)
	tuturık, tuturıklı, tuturıksız (234-III)
	tuturıksızlık, tutuk I, tutuklı, tutka,
	tutkazılmâk, tutkazmâk, tutkalâk,
	tutқанâk, tutқанâklı, tutkı, tutkızılmâk,
	tutkızılmâk (235-I)
	tutkılamâk, tutkılaşmâk, tutkıç, tutkıçli,
	tutkıçsiz, tutkâk, tutkun, tutkunlik (235-
	II)
tutçı daima, her vakit, durmadan; komşu,	ϕ
yakın. bk: tutaşı, tutşı.	bk: tural, tutam, tutamlamâk (231-I)
(CLAUSON, 452/2, tutçı, bk: 461/2,tutşı;	tutamlatmâk, tutamlaşmâk, tutamâk,
R.DANKOFF-J.KELLY, 202, tutçı, bk:	tutanmâk, tutanâk I-II, tutanâklık,

tutuş-)

tutantırık, tutatişmâk, tutatmâk (231-II)
 tutattirmâk, tutatkı I-II, tutaş I-II (231-III)
 tutaşmâk I-II, tutaştırılmâk I-II,
 tutaştirmâk I-II (232-I)
 tutaşüv, tutağışmâk, tutağmâk,
 tutaktirmâk, tutilinkıramâk, tutiliş (232-
 II)
 tutilikmâk, tutilmâk, tutinişmâk I-II,
 tutinmâk I-II (232-III)
 tutintirmâk I-II, tutişmâk, tutmâk (233-I)
 tuttirmâk, tutum (234-II)
 tuturık, tuturıklı, tuturıksız (234-III)
 tuturıksızlık, tutuk I, tutuklı, tutka,
 tutkazılmâk, tutkazmâk, tutkalâk,
 tutkanâk, tutkanâklı, tutkı, tutkızılmâk,
 tutkızılmâk (235-I)
 tutkılamâk, tutkılaşmâk, tutkıç, tutkıçli,
 tutkıçsiz, tutkâk, tutkun, tutkunlik (235-
 II)

tutma aç tutmaç. bk: tutmaç.

(CLAUSON, 457/1, tutmaç;
 R.DANKOFF-J.KELLY, 202, tutmaç <
 tutma aç, bk: 201, tut-/tit-)

φ

bk: tural, tutam, tutamlamâk (231-I)
 tutamlatmâk, tutamlaşmâk, tutamâk,
 tutanmâk, tutanâk I-II, tutanâklik,
 tutantırık, tutatişmâk, tutatmâk (231-II)
 tutattirmâk, tutatkı I-II, tutaş I-II (231-III)
 tutaşmâk I-II, tutaştırılmâk I-II,
 tutaştirmâk I-II (232-I)
 tutaşüv, tutağışmâk, tutağmâk,
 tutaktirmâk, tutilinkıramâk, tutiliş (232-
 II)
 tutilikmâk, tutilmâk, tutinişmâk I-II,

tutinmâk I-II (232-III)

tutintirmâk I-II, tutişmâk, tutmâk (233-I)

tuttirmâk, tutum (234-II)

tuturık, tuturıklı, tuturıksız (234-III)

tuturıksızlık, tutuğ I, tutuğlı, tutđa,

tutđazilmâk, tutđazmâk, tutđalâk,

tutđanâk, tutđanâklı, tutđı, tutđızilmâk,

tutđızmâk (235-I)

tutđılamâk, tutđılařmâk, tutđıç, tutđıçlı,

tutđıçsız, tutđâk, tutđun, tutđunlık (235-

II)

tutmaç herkesçe bilinen bir Türk yemeği.

bk: tutma aç.

(CLAUSON, 457/1, tutmaç;

R.DANKOFF-J.KELLY, 202, tutmaç <

tutma aç, bk: 201, tut-/tit-)

φ

bk: tural, tutam, tutamlamâk (231-I)

tutamlatmâk, tutamlaşmâk, tutamâk,

tutanmâk, tutanâk I-II, tutanâklı,

tutantırık, tutatişmâk, tutatmâk (231-II)

tutattirmâk, tutatđı I-II, tutaş I-II (231-III)

tutaşmâk I-II, tutaştirilmâk I-II,

tutaştirmâk I-II (232-I)

tutaşüv, tutağışmâk, tutağmâk,

tutaktirmâk, tutilinkıramâk, tutiliş (232-

II)

tutilikmâk, tutilmâk, tutinişmâk I-II,

tutinmâk I-II (232-III)

tutintirmâk I-II, tutişmâk, tutmâk (233-I)

tuttirmâk, tutum (234-II)

tuturık, tuturıklı, tuturıksız (234-III)

tuturıksızlık, tutuğ I, tutuğlı, tutđa,

tutđazilmâk, tutđazmâk, tutđalâk,

tutđanâk, tutđanâklı, tutđı, tutđızilmâk,

tutđızmâk (235-I)

tutkılamâk, tutkılaşmâk, tutkıç, tutkıçli,
tutkıçsiz, tutkâk, tutkun, tutkunlik (235-
II)

tutsuğ vasiyet.

(CLAUSON, 460/2, tutsuğ, bk: tutuz-,
*tutzug; R.DANKOFF-J.KELLY, 202,
tutsuğ, bk: 201, tut-/tit-, tutuz-)

φ

bk: tural, tutam, tutamlamâk (231-I)
tutamlatmâk, tutamlaşmâk, tutamâk,
tutanmâk, tutanâk I-II, tutanâklik,
tutantırık, tutatışmâk, tutatmâk (231-II)
tutattirmâk, tutatık I-II, tutaş I-II (231-III)
tutaşmâk I-II, tutaştırılmâk I-II,
tutaştirmâk I-II (232-I)

tutaşüv, tutaķışmâk, tutaķmâk,
tutaktirmâk, tutilinkıramâk, tutiliş (232-
II)

tutilikmâk, tutilmâk, tutinişmâk I-II,
tutinmâk I-II (232-III)

tutintirmâk I-II, tutişmâk, tutmâk (233-I)

tuttirmâk, tutum (234-II)

tuturık, tuturıklı, tuturıksız (234-III)

tuturıksızlık, tutuk I, tutuklı, tutka,
tutkazılmâk, tutkazmâk, tutkalâk,
tutkanâk, tutkanâklı, tutkı, tutkızılmâk,
tutkızmâk (235-I)

tutkılamâk, tutkılaşmâk, tutkıç, tutkıçli,
tutkıçsiz, tutkâk, tutkun, tutkunlik (235-
II)

tutsuk- tutulmak, yakalanmak.

(CLAUSON, 461/1, tutsuk-, bk: tut-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 202, tutsuk-, bk:
201, tut-/tit-)

φ

bk: tural, tutam, tutamlamâk (231-I)
tutamlatmâk, tutamlaşmâk, tutamâk,
tutanmâk, tutanâk I-II, tutanâklik,
tutantırık, tutatışmâk, tutatmâk (231-II)

tutattirmâk, tutatķı I-II, tutaş I-II (231-III)
tutaşmâk I-II, tutaştirilmâk I-II,
tutaştirmâk I-II (232-I)

tutaşüv, tutaķışmâk, tutaķmâk,
tutaktirmâk, tutilinkıramâk, tutiliş (232-
II)

tutilıķmâk, tutilmâk, tutinişmâk I-II,
tutinmâk I-II (232-III)

tutintirmâk I-II, tutiştirmâk, tutmâk (233-I)

tuttirmâk, tutum (234-II)

tuturıķ, tuturıķli, tuturıķsiz (234-III)

tuturıķsizlik, tutuķ I, tutuķli, tutķa,
tutķazilmâk, tutķazmâk, tutķalâk,
tutķanâk, tutķanâķli, tutķı, tutķızilmâk,
tutķızmâk (235-I)

tutķılamâk, tutķılaşmâk, tutķıç, tutķıçli,
tutķıçsiz, tutķâk, tutķun, tutķunlik (235-
II)

tutşı yakın, komşu. bk: tutaşı, tutçı.

(CLAUSON, 461/2, tutşı, bk: tutuş-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 202, tutşı, bk:
201, tut-/tit-)

ϕ

bk: tural, tutam, tutamlamâk (231-I)

tutamlatmâk, tutamlaşmâk, tutamâk,
tutanmâk, tutanâk I-II, tutanâķlik,
tutantrıķ, tutatiştirmâk, tutatmâk (231-II)

tutattirmâk, tutatķı I-II, tutaş I-II (231-III)

tutaşmâk I-II, tutaştirilmâk I-II,
tutaştirmâk I-II (232-I)

tutaşüv, tutaķışmâk, tutaķmâk,
tutaktirmâk, tutilinkıramâk, tutiliş (232-
II)

tutilıķmâk, tutilmâk, tutinişmâk I-II,
tutinmâk I-II (232-III)

tutintirmâk I-II, tutişmâk, tutmâk (233-I)

tuttirmâk, tutum (234-II)

tuturık, tuturıklı, tuturıksız (234-III)

tuturıksızlık, tutuk I, tutuklı, tutka, tutkazılmâk, tutkazmâk, tutkalâk, tutkanâk, tutkanâklı, tutkı, tutkızılmâk, tutkızılmâk (235-I)

tutkılamâk, tutkılaşmâk, tutkıç, tutkıçli, tutkıçsiz, tutkâk, tutkun, tutkunlik (235-II)

tutuğ efsun, büyü tutması.

(CLAUSON, 453/1, tutuk, bk: tut-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 202, tutuğ, bk:
201, tut-/tit-)

ϕ

bk: tural, tutam, tutamlamâk (231-I)

tutamlatmâk, tutamlaşmâk, tutamâk, tutanmâk, tutanâk I-II, tutanâklik, tutantırık, tutatişmâk, tutatmâk (231-II)

tutattirmâk, tutatkı I-II, tutaş I-II (231-III)

tutaşmâk I-II, tutaştirilmâk I-II, tutaştirmâk I-II (232-I)

tutaşüv, tutaķıřmâk, tutaķmâk, tutaktirmâk, tutilinkıramâk, tutiliş (232-II)

tutilıkmâk, tutilmâk, tutinişmâk I-II, tutinmâk I-II (232-III)

tutintirmâk I-II, tutişmâk, tutmâk (233-I)

tuttirmâk, tutum (234-II)

tuturık, tuturıklı, tuturıksız (234-III)

tuturıksızlık, tutuk I, tutuklı, tutka, tutkazılmâk, tutkazmâk, tutkalâk, tutkanâk, tutkanâklı, tutkı, tutkızılmâk, tutkızılmâk (235-I)

tutkılamâk, tutkılaşmâk, tutkıç, tutkıçli,

tutuğluğ yer tekin olmayan yer, cin çarpan yer.

(CLAUSON, 454/1, tutuğluğ yer, bk: tutuğ; R.DANKOFF-J.KELLY, 202, tutuğluğ yer, bk: 201, tut-/tit-)

tutқиçsiz, tutқâқ, tutқun, tutқunlik (235-II)

φ

bk: tatal, tutam, tutamlamâқ (231-I)

tutamlatmâқ, tutamlaşmâқ, tutamâқ, tutanmâқ, tutanâқ I-II, tutanâқlik, tutantırıқ, tutatişmâқ, tutatmâқ (231-II)

tutattirmâқ, tutatқı I-II, tutaş I-II (231-III)

tutaşmâқ I-II, tutaştırilmâқ I-II, tutaştirmâқ I-II (232-I)

tutaşüv, tutaқışmâқ, tutaқmâқ, tutaktirmâқ, tutilinkıramâқ, tutiliş (232-II)

tutilikmâқ, tutilmâқ, tutinişmâқ I-II, tutinmâқ I-II (232-III)

tutintirmâқ I-II, tutişmâқ, tutmâқ (233-I)

tuttirmâқ, tutum (234-II)

tuturıқ, tuturıқli, tuturıқsiz (234-III)

tuturıқsizlik, tutuқ I, tutuқli, tutқа, tutқazilmâқ, tutқazmâқ, tutқalâқ, tutқанâқ, tutқанâқli, tutқı, tutқızilmâқ, tutқızmâқ (235-I)

tutқılamâқ, tutқılaşmâқ, tutқıç, tutқıçli, tutқıçsiz, tutқâқ, tutқun, tutқunlik (235-II)

φ

tutunçu oğul evlatlığa alınmış çocuk.

(CLAUSON, 458/2, tutunçu oğul, bk: tutun-; R.DANKOFF-J.KELLY, 202, tutunçu oğul, bk: 201, tut-/tit-)

bk: tatal, tutam, tutamlamâқ (231-I)

tutamlatmâқ, tutamlaşmâқ, tutamâқ, tutanmâқ, tutanâқ I-II, tutanâқlik, tutantırıқ, tutatişmâқ, tutatmâқ (231-II)

tutattirmâқ, tutatқı I-II, tutaş I-II (231-III)

tutaşmâk I-II, tutaştırılmâk I-II,
tutaştirmâk I-II (232-I)

tutaşüv, tutaķışmâk, tutaķmâk,
tutaktirmâk, tutilinķıramâk, tutiliş (232-
II)

tutiliķmâk, tutilmâk, tutinişmâk I-II,
tutinmâk I-II (232-III)

tutintirmâk I-II, tutişmâk, tutmâk (233-I)

tuttirmâk, tutum (234-II)

tuturıķ, tuturıķli, tuturıķsiz (234-III)

tuturıķsizlik, tutuķ I, tutuķli, tutķa,
tutķazilmâk, tutķazmâk, tutķalâk,
tutķanâk, tutķanâķli, tutķı, tutķızilmâk,
tutķızmâk (235-I)

tutķılamâk, tutķılaşmâk, tutķıç, tutķıçli,
tutķıçsiz, tutķâk, tutķun, tutķunlik (235-
II)

tuturġu buyrulması ve tutulması haklı olan

şey.

(CLAUSON, 460/2, tuturġu, bk: tutur-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 202, tutuzġu, bk:
201, tut-/tit-)

ϕ

bk: tutał, tutał, tutałlamâk (231-I)

tutałlatmâk, tutałlaşmâk, tutałmâk,
tutałnmâk, tutałnâk I-II, tutałnâķlik,
tutałtırıķ, tutałtışmâk, tutałtmâk (231-II)

tutałttirmâk, tutałtķı I-II, tutaş I-II (231-III)

tutaşmâk I-II, tutaştırılmâk I-II,
tutaştirmâk I-II (232-I)

tutaşüv, tutaķışmâk, tutaķmâk,
tutaktirmâk, tutilinķıramâk, tutiliş (232-
II)

tutiliķmâk, tutilmâk, tutinişmâk I-II,
tutinmâk I-II (232-III)

tutintirmâk I-II, tutişmâk, tutmâk (233-I)

tuttirmâk, tutum (234-II)

tuturık, tuturıklı, tuturıksız (234-III)

tuturıksızlık, tutuğ I, tutuğlı, tutğa,
tutqazilmâk, tutqazmâk, tutqalâk,
tutqanâk, tutqanâklı, tutqı, tutqızilmâk,
tutqızımâk (235-I)

tutqılamâk, tutqılaşmâk, tutqıç, tutqıçlı,
tutqıçsız, tutqâk, tutqun, tutqunlik (235-
II)

tutuş çıkışma, çekişme.

(CLAUSON, 461/2, tutuş/tütüş (? tutoş),
bk: tut-; R.DANKOFF-J.KELLY, 202,
tutuş, bk: 201, tut-/tit-)

ϕ

bk: tural, tutam, tutamlamâk (231-I)

tutamlatmâk, tutamlaşmâk, tutamâk,
tutanmâk, tutanâk I-II, tutanâklık,
tutantırık, tutatışmâk, tutatmâk (231-II)

tutattirmâk, tutatqı I-II, tutaş I-II (231-III)

tutaşmâk I-II, tutaştırilmâk I-II,
tutaştirmâk I-II (232-I)

tutaşüv, tutaqışmâk, tutaqmâk,
tutaktirmâk, tutilinkıramâk, tutiliş (232-
II)

tutilikmâk, tutilmâk, tutinişmâk I-II,
tutinmâk I-II (232-III)

tutintirmâk I-II, tutiştirmâk, tutmâk (233-I)

tuttirmâk, tutum (234-II)

tuturık, tuturıklı, tuturıksız (234-III)

tuturıksızlık, tutuğ I, tutuğlı, tutğa,
tutqazilmâk, tutqazmâk, tutqalâk,
tutqanâk, tutqanâklı, tutqı, tutqızilmâk,
tutqızımâk (235-I)

tutqılamâk, tutqılaşmâk, tutqıç, tutqıçlı,
tutqıçsız, tutqâk, tutqun, tutqunlik (235-

tutuqlan- hadım köle sahibi olmak.

(CLAUSON, 455/1, tutuqlan-, bk: tutuqla-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 202, tutuqlan-,
bk: 201, tut-/tit-)

II)

φ

bk: tatal, tutam, tutamlamâk (231-I)
tutamlatmâk, tutamlaşmâk, tutamâk,
tutanmâk, tutanâk I-II, tutanâklik,
tutantırık, tutatişmâk, tutatmâk (231-II)
tutattirmâk, tutatkı I-II, tutaş I-II (231-III)
tutaşmâk I-II, tutaştırilmâk I-II,
tutaştirmâk I-II (232-I)
tutaşüv, tutaқиşmâk, tutaqmâk,
tutaktirmâk, tutilinkıramâk, tutiliş (232-
II)
tutilıkmâk, tutilmâk, tutinişmâk I-II,
tutinmâk I-II (232-III)
tutintirmâk I-II, tutiştirmâk, tutmâk (233-I)
tuttirmâk, tutum (234-II)
tuturık, tuturıklı, tuturıksız (234-III)
tuturıksızlık, tutuq I, tutuqli, tutqa,
tutqazilmâk, tutqazmâk, tutqalâk,
tutqanâk, tutqanâqli, tutkı, tutkızilmâk,
tutkızmâk (235-I)
tutkılamâk, tutkılaşmâk, tutkıç, tutkıçli,
tutkıçsiz, tutkâk, tutkun, tutkunlik (235-
II)

tutuz- emretmek.

(CLAUSON, 462/2, tutuz-, bk: tut-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 202, tutuz-, bk:
201, tut-/tit-)

φ

bk: tatal, tutam, tutamlamâk (231-I)
tutamlatmâk, tutamlaşmâk, tutamâk,
tutanmâk, tutanâk I-II, tutanâklik,
tutantırık, tutatişmâk, tutatmâk (231-II)
tutattirmâk, tutatkı I-II, tutaş I-II (231-III)
tutaşmâk I-II, tutaştırilmâk I-II,

tutaştirmâk I-II (232-I)

tutaşüv, tutaķışmâk, tutaķmâk, tutaktirmâk, tutilinkıramâk, tutiliş (232-II)

tutilikmâk, tutilmâk, tutinişmâk I-II, tutinmâk I-II (232-III)

tutintirmâk I-II, tutişmâk, tutmâk (233-I)

tuttirmâk, tutum (234-II)

tuturık, tuturıklı, tuturıksız (234-III)

tuturıksızlık, tutuķ I, tutuķlı, tutķa, tutķazilmâk, tutķazmâk, tutķalâk, tutķanâk, tutķanâklı, tutķı, tutķızilmâk, tutķızmâk (235-I)

tutķılamâk, tutķılaşmâk, tutķıç, tutķıçlı, tutķıçsız, tutķâk, tutķun, tutķunlık (235-II)

tuysuķ- duyar gibi olmak.

(CLAUSON, 570/1, tuysuķ- (d-), bk: tuy-; R.DANKOFF-J.KELLY, 203, tuysuķ-, bk: tuy-)

ϕ

bk: tuydirmâk II, tuyilmâk II, tuymâk II (221-I)

tuyġu (221-II)

tuyġuli, tuyġun I, tuyġunlık, tuyġusız (221-II)

tuza- tuzlamak.

(CLAUSON, 573/1, tuza-, bk: tuz; R.DANKOFF-J.KELLY, 203, tuza-, bk: tuz)

ϕ

bk: tuz I (218-II)

tuzlamâk (219-III)

tuzlanmâk, tuzlatmâk, tuzlaşmâk, tuzlı, tuzluķ, tuz-namak (220-I)

tuzsız, tuzsiramâk (220-II)

tuzķâk (221-I)

tüdeş birbirine benzeyen, aynı renkte olan.

(CLAUSON, 461/2, tüdeş, bk: tü;

ϕ

R.DANKOFF-J.KELLY, 203, tüdeş, bk: bk: tük, tükli, tüksiz (221-III)
tü)

tüglün- düğümlenmek, düğülmek.

ϕ

(CLAUSON, 481/2, tüglün- (d-),bk: tügül-; bk: tügdirmâk, tügilmâk (217-I)

R.DANKOFF-J.KELLY, 204, tüglün-, bk: tüginmâk, tügişmâk, tügma, tügmagül,
203, tüg-) tügmadâr, tügmalamâk, tügmalanmâk,

tügmalatmâk, tügmali, tügmaça,

tügmaçaagül, tügmaçaday, tügmâk (217-II)

tügük, tügüklik, tügöl, tügün (217-III)

tügünâk, tügün-tersak, tügünça, tügünçâk
(218-I)

tüglüş- birbiriyle düğümlenmek.

ϕ

(CLAUSON, 481/2, tüglüş- (d-),bk: tügül-; bk: tügdirmâk, tügilmâk (217-I)

R.DANKOFF-J.KELLY, 204, tüglüş-, bk: tüginmâk, tügişmâk, tügma, tügmagül,
203, tüg-) tügmadâr, tügmalamâk, tügmalanmâk,

tügmalatmâk, tügmali, tügmaça,

tügmaçaagül, tügmaçaday, tügmâk (217-II)

tügük, tügüklik, tügöl, tügün (217-III)

tügünâk, tügün-tersak, tügünça, tügünçâk
(218-I)

tügsin dört köşeli düğümlenen bir çeşit
düğüüm.

ϕ

bk: tügdirmâk, tügilmâk (217-I)

(CLAUSON, 487/1, tügsin,bk: tüg-;

tüginmâk, tügişmâk, tügma, tügmagül,

R.DANKOFF-J.KELLY, 204, tügsin, bk:
203, tüg-) tügmadâr, tügmalamâk, tügmalanmâk,

tügmalatmâk, tügmali, tügmaça,

tügmaçaagül, tügmaçaday, tügmâk (217-II)

tügük, tügüklik, tügöl, tügün (217-III)

tügünâk, tügün-tersak, tügünça, tügünçâk
(218-I)

tüle- döllemek, kuzulamak. bk: töle-.

ϕ

(CLAUSON, 492/2, 1 töle- (d-), bk: töl; bk: töl (245-III)

R.DANKOFF-J.KELLY, 197, töle-, bk:
töl)

tüle- tüyünü dökmek.

ϕ

(CLAUSON, 492/2, tüle-, bk: tü; bk: tük, tükli, tüksüz (221-III)
R.DANKOFF-J.KELLY, 203, tüle-, bk: tü)

tülek(g) dört ayaklı hayvanların tüyelerini
atıp döktükleri sıra; koyun kırkımı.

ϕ

bk: tük, tükli, tüksüz (221-III)

tülek(g) yılki tüleyen, kış tüyünü döken
hayvan.

(CLAUSON, 498/2, tülek, bk: tüle-;
R.DANKOFF-J.KELLY, 203, tülek, bk:
tü)

tület- kuzulatmak, doğurtmak.

ϕ

(CLAUSON, 494/2, tölet- (d-), bk: töle-; bk: töl (245-III)
R.DANKOFF-J.KELLY, 197, tölet-, bk:
töl)

tünek hapisane, zindan.

ϕ

(CLAUSON, 519/2, tünek (d-), bk: tüne-; bk: tün (223-II)
R.DANKOFF-J.KELLY, 204, tünek, bk: tünamâk tünalmâk, tünatmâk, tünâşmâk,
tüngi (223-III)

tün-kün, tünâv, tünâvgı, tünüka, tünükali,
tünükasâz, tünükasâzlik, tünükaçi,
tünükaçilik, tünkâtar (224-I)

tünkâtmâk (224-II)

tüner- karanlık olmak, kararmak, gece
olmak.

ϕ

bk: tün (223-II)

(CLAUSON, 524/2, tüner- (d-), bk: tün; tünamâk tünalmâk, tünatmâk, tünâşmâk,
R.DANKOFF-J.KELLY, 204, tüner-, bk: tüngi (223-III)

tün-kün, tünâv, tünâvgı, tünüka, tünükali,
tünükasâz, tünükasâzlik, tünükaçi,
tünükaçilik, tünkâtar (224-I)

- tünerik** karanlık; mezar.
(CLAUSON, 525/2, tünerig (d-),bk: tüner-; R.DANKOFF-J.KELLY, 204, tünerig, bk: tün)
tünkâtmâķ (224-II)
ϕ
bk: tün (223-II)
tünamâķ tünalmâķ, tünatmâķ, tünâşmâķ, tünġi (223-III)
tün-kün, tünâv, tünâvgı, tünüka, tünükali, tünükasâz, tünükasâzlik, tünükaçi, tünükaçilik, tünkâtar (224-I)
tünkâtmâķ (224-II)
- tünle** geceleyin.
(CLAUSON, 520/1, tünle, bk: tün; R.DANKOFF-J.KELLY, 204, tünle, bk: tün)
tünamâķ tünalmâķ, tünatmâķ, tünâşmâķ, tünġi (223-III)
tün-kün, tünâv, tünâvgı, tünüka, tünükali, tünükasâz, tünükasâzlik, tünükaçi, tünükaçilik, tünkâtar (224-I)
tünkâtmâķ (224-II)
- tüpker-** araştırmak, izine düşmek.
(CLAUSON, 439/1, tübger- (d-), bk: tüb; R.DANKOFF-J.KELLY, 205, tüpger-, bk: tüp)
bk: tüb, tüban (215-II)
tübanga,tübanda, tübandagi, tübanlaşmâķ, tübanlik (215-III)
tübda, tübdan, tübli, tübsiz, tübsizlik, tüb-tâmir, tübülġi (216-I)
- tüple-** diplemek, kökten aramak.
(CLAUSON, 440/2, tüble- (d-), bk: tüb; R.DANKOFF-J.KELLY, 205, tüple-, bk: tüp)
bk: tüb, tüban (215-II)
tübanga,tübanda, tübandagi, tübanlaşmâķ, tübanlik (215-III)
tübda, tübdan, tübli, tübsiz, tübsizlik, tüb-tâmir, tübülġi (216-I)
- tüplen-** kökleşmek; zenginleşmek.
(CLAUSON, 440/2, tüblen- (d-),bk: tüble-;

- R.DANKOFF-J.KELLY, 205, tüplen-, bk: bk: túb, túbán (215-II)
tüp) túbanga, túbanda, túbandagi, túbánlaşmâķ, túbánlik (215-III)
túbda, túbdan, túbli, túbtsiz, túbtsizlik, túb-
tâmir, túbülgi (216-I)
- tüpleş-** aslını araştırmak. ϕ
- (CLAUSON, 440/2, tübleş- (d-), bk: túb; bk: túb, túbán (215-II)
R.DANKOFF-J.KELLY, 205, tüpleş-, bk: túbanga,túbanda, túbandagi, túbánlaşmâķ,
túb) túbánlik (215-III)
túbda, túbdan, túbli, túbtsiz, túbtsizlik, túb-
tâmir, túbülgi (216-I)
- tüplet-** aratmak. ϕ
- (CLAUSON, 440/2, tüblet- (d-), bk: túb; bk: túb, túbán (215-II)
R.DANKOFF-J.KELLY, 205, tüplet-, bk: túbanga,túbanda, túbandagi, túbánlaşmâķ,
tüp) túbánlik (215-III)
túbda, túbdan, túbli, túbtsiz, túbtsizlik, túb-
tâmir, túbülgi (216-I)
- türgek** bohça. bk: türkek. ϕ
- (CLAUSON, 544/2, türgek (d-), bk: tür-; bk: türmak, türmaklamâķ, türmaklanmâķ,
R.DANKOFF-J.KELLY, 205, türgek, bk: türmalınâķ (226-III)
tür-) türmalınâķ (226-III)
túbda, túbdan, túbli, túbtsiz, túbtsizlik, túb-
tâmir, túbülgi (216-I)
- türk** “vakit” anlamına gelen bir kelime. ϕ
- türk kıyaş ödi* gün ortası. bk: türk, türkiğöy, türkiy, türklar,
türk üzüm ödi üzümün olgunluk vakti. türkman,türkmani,türkmanlar, türkmança,
türk yigit gençlik çağının ortasında olan türkâlâğ, türkâlâgiya (225-III)
genç. türkâna, türkça, türkçi, türkçilik,
(CLAUSON, 542/2, türk; R.DANKOFF- türkşunâs, türkşunâslik (226-I)
J.KELLY, 205, türk)
- türkek** bohça. bk: türgek. ϕ
- (CLAUSON, 544/2, türkek (d-), bk: tür-; bk: türmak, türmaklamâķ, türmaklanmâķ,
R.DANKOFF-J.KELLY, 205, türgek, bk: türmalınâķ (226-III)

tür-)

türkeklen- dürülmek, bohçaya sarılmak. ϕ

(CLAUSON, 544/2, türgeklen- (d-), bk: bk: türmak, türmaklamâğ, türmaklanmâğ, türgek; R.DANKOFF-J.KELLY, 205, türmalmağ (226-III)
türgeklen-, bk: tür-)

türkle- Türklerden saymak; -Araplara göre- ϕ
Acem, yani Arap'tan başka saymak.

(CLAUSON, 542/2, türk; R.DANKOFF-J.KELLY, 205, türkle-, bk: türk) bk: Türk, Türkiç, Türkiç, Türklar, Türkman, Türkmani, Türkmanlar, Türkmança, Türkâlâg, Türkâlâgiya (225-III)
Türkâna, Türkiç, Türkiç, Türkiçlik, Türkiçunâs, Türkiçunâslik (226-I)

türlün- dürülmek; bükülmek. ϕ

(CLAUSON, 548/2, türlün- (d-), bk: türül-; bk: türmak, türmaklamâğ, türmaklanmâğ, R.DANKOFF-J.KELLY, 205, türlün-, bk: türmalmağ (226-III)
tür-)

türmeklen- dürüm yapılmak. ϕ

(CLAUSON, 550/2, türmeklen- (d-), bk: bk: türmak, türmaklamâğ, türmaklanmâğ, türmek; R.DANKOFF-J.KELLY, 205, türmalmağ (226-III)
türmeklen-, bk: tür-)

türtele- altın varakları, kırıntılarını ϕ
yapıştırmak.

bk: türtilmâğ (228-II)
türtinib-sürtinib, türtinışmâğ, türtinmâğ, türtişmâğ, türtki (228-III)
türtkilamâğ, türtkilanmâğ, türtkilaşmâğ, türtkiç, türtmâğ (229-I)
türttirmâğ (229-II)

türül- dürülmek. ϕ

(CLAUSON, 548/1, türül- (d-), bk: tür-; bk: türmak, türmaklamâğ, türmaklanmâğ, R.DANKOFF-J.KELLY, 205, türül-, bk: türmalmağ (226-III)
tür-)

- türün-** kendi başına dürmek. ϕ
 (CLAUSON, 548/2, türün- (d-), bk: tür-; bk: türmak, türmaklamâk, türmaklanmâk,
 R.DANKOFF-J.KELLY, 205, türün-, bk: türmalmâk (226-III)
 tür-)
- türüş-** dürmekte yardım ve yarış etmek. ϕ
 (CLAUSON, 554/1, türüş- (d-), bk: tür-; bk: türmak, türmaklamâk, türmaklanmâk,
 R.DANKOFF-J.KELLY, 205, türüş-, bk: türmalmâk (226-III)
 tür-)
- tüşe-** düş görmek, ihtilam olmak, düşü ϕ
 azmak. bk: tüş I (236-II)
 (CLAUSON, 561/2, түşe- (d-), bk: түş; түşki (237-I)
 R.DANKOFF-J.KELLY, 206, түşe-, bk: түşlik (237-I)
 түş)
- tüşkünlen-** dağda kitre ağacı çoğalmak. ϕ
 (CLAUSON, 564/1, түşgünlen- (d-), bk: bk: түşilmâk (236-II)
 түşgün; R.DANKOFF-J.KELLY, 206, түşirgi, түşirgiç, түşirilmâk, түşirişmâk,
 түşgünlen-, bk: түşgün) түşirmâk (236-III)
 түşirtirmâk, түşiş, түşişmâk, түşkün (237-
 I) түşkünlik, түşkür, түşmagur, түşmâk
 (237-II) түşâv, түşâvlamâk, түşâvlanmâk,
 түşâvli, түşüv (239-II)
 түşüm (239-III)
- tüşük** işten güçten kalan, haylaz, düşkün. ϕ
 (CLAUSON, 563/2, түşük (d-), bk: түş-; bk: түşilmâk (236-II)
 R.DANKOFF-J.KELLY, 206, түşük, bk: түşirgi, түşirgiç, түşirilmâk, түşirişmâk,
 түş-) түşirmâk (236-III)
 түşirtirmâk, түşiş, түşişmâk, түşkün (237-
 I) түşkünlik, түşkür, түşmagur, түşmâk
 (237-II) түşâv, түşâvlamâk, түşâvlanmâk,
 түşâvli, түşüv (239-II)
 түşüm (239-III)

tüşürkün kitre ağaççığı.

(CLAUSON, 566/2, tüşürgün (d-), bk: tüşür-)

ϕ

bk: tüşilmâk (236-II)

tüşirgi, tüşirgiç, tüşirilmâk, tüşirişmâk, tüşirmâk (236-III)

tüşirtirmâk, tüşiş, tüşişmâk, tüşkün (237-I) tüşkünlik, tüşkür, tüşmagur, tüşmâk (237-II) tüşâv, tüşâvlamâk, tüşâvlanmâk, tüşâvli, tüşüv (239-II)

tüşüm (239-III)

tüt(ü)n- duman tütme; düzelt: ateş tutuşmak. bk: tutun-

(CLAUSON, 563/2, tütün-, bk: tüt-; R.DANKOFF-J.KELLY, 206, tütün-, bk: tüt-)

ϕ

bk: tütamâk, tütanmâk, tütantirik, tütatişmâk, tütatmâk (231-II)

tütattirmâk, tütatqı I-II, tütaş I (231-III) tütaşmâk I, tütâştirilmâk I, tütâştirmâk I (232-I)

tutaqışmâk, tutaqmâk, tutaqtirmâk (232-II) tütün (234-II)

tütünlanmâk, tütünli, tütünsiz (234-III)

tütüt- tütütme.

[CLAUSON, 452/1, tütet- (d-), bk: tüte-; R.DANKOFF-J.KELLY, 206, tütet-, bk: tüt- (tüte- ?)]

ϕ

bk: tütamâk, tütanmâk, tütantirik, tütatişmâk, tütatmâk (231-II)

tütattirmâk, tütatqı I-II, tütaş I (231-III) tütaşmâk I, tütâştirilmâk I, tütâştirmâk I (232-I)

tutaqışmâk, tutaqmâk, tutaqtirmâk (232-II) tütün (234-II)

tütünlanmâk, tütünli, tütünsiz (234-III)

tüzer- düzelmek.

(CLAUSON, 577/1, tüzer- (d-), bk: tüz; R.DANKOFF-J.KELLY, 206, tüzer-, bk: tüz)

ϕ

bk: tüz II, tüzakli, tüzaksiz (219-I)

tüzalmâk I, tüzanmâk, tüzatilmâk (219-I)

tüzatinmâk, tüzatiş, tüzatişmâk, tüzatma,

- tüzatmâk** I (219-II)
tüzattirmâk, **tüzattirmâk** (219-III)
tüzük I, **tüzüklamâk**, **tüzüklanmâk**,
tüzüklük, **tüzük-ķuruķ** (220-III)
- tüzeş-** düzeltmekte yardım ve yarış etmek. ϕ
bk: **tüzüş-**
(CLAUSON, 577/1, **tüzer-** (d-), bk: **tüz**;
R.DANKOFF-J.KELLY, 206, **tüzer-**, bk:
tüz)
- tüzalmâk** I, **tüzanmâk**, **tüzatilmâk** (219-I)
tüzatinmâk, **tüzatiş**, **tüzatişmâk**, **tüzatma**,
tüzatmâk I (219-II)
tüzattirmâk, **tüzattirmâk** (219-III)
tüzük I, **tüzüklamâk**, **tüzüklanmâk**,
tüzüklük, **tüzük-ķuruķ** (220-III)
- tüzlin-** düzelmek, müsavileşmek. ϕ
(CLAUSON, 577/1, **tüzer-** (d-), bk: **tüz**;
R.DANKOFF-J.KELLY, 206, **tüzer-**, bk:
tüz)
- tüzalmâk** I, **tüzanmâk**, **tüzatilmâk** (219-I)
tüzatinmâk, **tüzatiş**, **tüzatişmâk**, **tüzatma**,
tüzatmâk I (219-II)
tüzattirmâk, **tüzattirmâk** (219-III)
tüzük I, **tüzüklamâk**, **tüzüklanmâk**,
tüzüklük, **tüzük-ķuruķ** (220-III)
- tüzlün-** düzeltmek. bk: **tüzlin-**. ϕ
(CLAUSON, 577/1, **tüzer-** (d-), bk: **tüz**;
R.DANKOFF-J.KELLY, 206, **tüzer-**, bk:
tüz)
- tüzalmâk** I, **tüzanmâk**, **tüzatilmâk** (219-I)
tüzatinmâk, **tüzatiş**, **tüzatişmâk**, **tüzatma**,
tüzatmâk I (219-II)
tüzattirmâk, **tüzattirmâk** (219-III)
tüzük I, **tüzüklamâk**, **tüzüklanmâk**,
tüzüklük, **tüzük-ķuruķ** (220-III)
- tüzün** yumuşak huylu. ϕ
(CLAUSON, 576/2, **tüzün** (d-),bk: **tüz-**;
bk: **tüz** II, **tüzakli**, **tüzaksiz** (219-I)

R.DANKOFF-J.KELLY, 206, tüzün, bk: tüzalmâk I, tüzanmâk, tüzatilmâk (219-I)
tüz)

tüzatinmâk, tüzatiş, tüzatişmâk, tüzatma,
tüzatmâk I (219-II)

tüzattirilmâk, tüzattirmâk (219-III)

tüzük I, tüzüklamâk, tüzüklanmâk,
tüzüklük, tüzük-ķuruķ (220-III)

tüzünlüg yumuşaklık.

ϕ

(CLAUSON, 576/2, tüzünlük (d-), bk:
tüzün; R.DANKOFF-J.KELLY, 206,
tüzünlük, bk: tüz)

bk: tüz II, tüzakli, tüzaksiz (219-I)

tüzalmâk I, tüzanmâk, tüzatilmâk (219-I)
tüzatinmâk, tüzatiş, tüzatişmâk, tüzatma,
tüzatmâk I (219-II)

tüzattirilmâk, tüzattirmâk (219-III)

tüzük I, tüzüklamâk, tüzüklanmâk,
tüzüklük, tüzük-ķuruķ (220-III)

tüzünlük yumuşaklık.

ϕ

(CLAUSON, 576/2, tüzünlük (d-), bk:
tüzün; R.DANKOFF-J.KELLY, 206,
tüzünlük, bk: tüz)

bk: tüz II, tüzakli, tüzaksiz (219-I)

tüzalmâk I, tüzanmâk, tüzatilmâk (219-I)
tüzatinmâk, tüzatiş, tüzatişmâk, tüzatma,
tüzatmâk I (219-II)

tüzattirilmâk, tüzattirmâk (219-III)

tüzük I, tüzüklamâk, tüzüklanmâk,
tüzüklük, tüzük-ķuruķ (220-III)

tüzüş- düzelmekte yardım ve yarış etmek.
bk: tüzüş-

ϕ

(CLAUSON, 577/1, tüzür- (d-), bk: tüz;
R.DANKOFF-J.KELLY, 206, tüzür-, bk:
tüz)

bk: tüz II, tüzakli, tüzaksiz (219-I)

tüzalmâk I, tüzanmâk, tüzatilmâk (219-I)
tüzatinmâk, tüzatiş, tüzatişmâk, tüzatma,
tüzatmâk I (219-II)

tüzattirilmâk, tüzattirmâk (219-III)

tüzük I, tüzüklamâk, tüzüklanmâk,
tüzüklük, tüzük-ķuruķ (220-III)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DİVANÜ LUGATİ’T-TÜRK’TE BULUNUP ÖZBEK TİLİNİNG İZAHLI
LUGATİ’NDE KARŞILIĞI BULUNMAYAN KELİMELER

Divanü Lugati’t-Türk	Özbek Tilining İzahli Lügati
<i>t(?)r(?)rku</i> otları birbirine karışmamış olan yer, otu az yer.	ϕ
<i>taba</i> yan, taraf, cihet; “...-e, ...-e doğru, ...-e yanına” anlamlarına ve Arapça “ila” ve “rağmen” karşılığında bir edat ve kelime.	ϕ
<i>tabala-</i> kınamak, ayıplamak.	ϕ
<i>tabaru</i> “...-ya doğru, ...-ya karşı” anlamına edat.	ϕ
<i>tada</i> on adımdan görülebilen yer parçası.	ϕ
<i>tadğun</i> Fırat ve ona benzer akan dere.	ϕ
<i>tadhun</i> tosun, iki yaşında olan sığır.	ϕ
<i>tadu</i> insanın tab’ı ve tabiatı.	ϕ
<i>tadun</i> bir yaşındaki buzağı.	ϕ
<i>tafrağ</i> çabuk, acele; kıvrak, çalışkan.	ϕ
<i>tağar</i> çuval, dağarcık, içerisine buğday ve başka şeyler konan nesne, harar.	ϕ
<i>tağıl-</i> -bıçak gibi keskin şeyler- körleşmek.	ϕ
<i>tağna yawa</i> kasnı ağacı püsesi olup yoğurtla karıştırılarak tutmaca katılan ve ona renk veren bir deva.	ϕ
<i>tağuzmağ er</i> etine dolgun, bodur kişi.	ϕ
<i>tahçek (?)</i> bir çeşit Çin ipeği.	ϕ

<i>tahtu</i> eğrilmemiş ham ipek.	φ
<i>takuzmağ er</i> etine dolgun, bodur kişi.	φ
<i>talağ u</i> çabuk öldüren ağ ı; iç ağ rısı.	
<i>talas</i> at yarış ında, top ve çevgen oyununda çizilmiş sınır ve gerilmiş ip.	φ
<i>talğ ağ</i> insanı öldürecek derecede ş iddetli tipi.	φ
<i>talğ an ig</i> sar'a, tutarık.	φ
<i>talğ ur-</i> kar tipisi kopmak.	φ
<i>talğ uç</i> hayvan sırtına yükletilen yükü sıkıştırmak için kullanılan ağ aç.	φ
<i>talğ ur-</i> kar tipisi kopmak.	φ
<i>talğ uğ</i> baltanın sapını sıkıştırmak için çakılan çivi.	φ
<i>taltur-</i> bayıltıncaya dek döğmek.	φ
<i>talğ-</i> (<i>talğ a-</i>) zarar vermek.	φ
<i>talğ a</i> koruğ.	φ
<i>talğ alan-</i> koruklanmak, salkım koruk olmak.	
<i>talğ a-</i> ayıp sayılmak.	φ
<i>talğ ağ</i> dağların çatış tığı yer.	φ
<i>talğ ağ</i> işleri sürüncemede bırakma.	φ
<i>talğ al-</i> itilmek, kakılmak, def edilmek, savulmak.	φ
<i>talğ aş-</i> dürmekte ve bükmekte yardım etmek.	φ
<i>talğ at-</i> işi geciktirmek; yükü çarpıtmak, çarpık yapmak; yükle ip arasına ağ aç	φ

parçası koyarak yükü düzeltmek için
büktürmek.

talķu eğrilmiş, bükülmüş nesne. ϕ

talķu yışıĝ: bükülmüş ip.

talwir keklik. ϕ

tamdu kuvvetli, alevli ateş; tuturuķ. ϕ

tamdur- yaktırmak. ϕ

tamduķ kuvvetli, alevli ateş; tuturuķ. ϕ

tamın- yağ çıkarmak, taktir etmek. ϕ

tamtur- yaktırmak. ϕ

tamu hele; cümlelerin anlamını pekitme için
gelen bir edat. ϕ

tamula- sıkılamak, sıkıştırmak, pekitmek. ϕ

tança- bozulmak, çürümek. ϕ

tançĝa- bozulmak, çürümek. ϕ

tançı- bozulmak, çürümek. ϕ

tançış- bozulup kokuşmak. ϕ

tançu lokma, tıkım. ϕ

tançula- -ağızda- çiğnemek. ϕ

tanĝ- bir şey ile sarmak. ϕ

tanĝ elek (Arguca). ϕ

tanĝ eski zamanlarda kalmış olan yapı. ϕ

tanĝ şaşacak, şaşılacak nesne, danılacak
şey, acayip şey. ϕ

tanĝıl- iple sarılmak. ϕ

tanĝın- bir sargı ile sarmak; bir işi başlı
başına yapmak. ϕ

tanĝız- şişmek. ϕ

<i>tañgla-</i> danlamak, taaccüp etmek.	ϕ
<i>tañglaş-</i> şaşmak, taaccüp etmek.	ϕ
<i>tañglat-</i> danlatmak, şaşırtmak.	ϕ
<i>tañgsuķ</i> şaşılacak, acayip; nefis.	ϕ
<i>tañguķ</i> çevgen oyununda topu, gerilen ipten geçirebilene verilen ipek kumaş.	ϕ
<i>tañguķ</i> hakanlara sefer ve benzeri zamanlarda yemek ve ipek kumaş gibi şeylerden verilen armağan.	ϕ
<i>tañguķ</i> savaşta mızrakların ve bayrakların uçlarına takılan ipek kumaş.	ϕ
<i>tap</i> elverir, yeter.	ϕ
<i>tap tap</i> çabuk çabuk.	ϕ
<i>tap</i> yaralama veya döğme izleri.	ϕ
<i>tapçañg</i> erişilemeyen üzüm salkımlarını kesmek için toplayanın üzerine çıktığı sofa biçiminde üç ayaklı bir nesne.	ϕ
<i>tapčan</i> erişilemeyen üzüm salkımlarını kesmek için toplayanın üzerine çıktığı sofa biçiminde üç ayaklı bir nesne.	ϕ
<i>tapı</i> bir şeye razı olma.	ϕ
<i>tapı</i> ne uzun ne kısa, orta.	ϕ
<i>tapla-</i> kabul etmek, razı olmak.	ϕ
<i>taplağ</i> rıza, muvafakat.	ϕ
<i>taplaş-</i> bir işte razı olmak, uzlaşmak.	ϕ
<i>taplat-</i> razı etmek.	ϕ
<i>tapluķ</i> yer yarıkları.	ϕ
<i>tapraş-</i> sıçraşmak -yalnız deve için-.	ϕ

taprı- sıçrama, hoplamak - yalnız deve için- ϕ

tar kelek - ırmaklarda-, sal. ϕ

tar yağ tortusu. ϕ

tarım tekinlere ve Afrasyab soyundan olan hatınlara ve bunların çocuklarına karşı söylenen bir kelime; Hakanlı hanları oğullarından başkasına söylenmez.

altun tarım büyük kadınların ungunu.

tarmaz şen hıyarı. ϕ

tartar kumruya benzer bir kuş. ϕ

tarğa koruk. ϕ

tarus evin çatısı. ϕ

tarusla- çatı yapmak. ϕ

tas her nesnenin kötüsü, bayağısı. ϕ

tasal çevgen oyununda çizilmiş sınır. ϕ

tasğa- tokatlamak. ϕ

tasğaş- tokatlaşmak, tokatlamakta yardım ve yarış etmek. ϕ

tasğat- tokatlatmak. ϕ

tat kılıç ve benzeri şeylerin üzerine çöken pas. ϕ

tat tat, yabancı, Müslüman olmayan; Uygur; Farslı, Acem; Farsça konuşan. ϕ

tatlaka tatlara.

tat tawgaç Uygur ve Çinli; Farslı ve Türk.

tata on adımdan görülebilecek yer parçası. ϕ

<i>tatır yer</i> kıraç yer.	φ
<i>tatırğa</i> “tirşe” denen sepilenmiş beyaz deri.	φ
<i>tatırlıg yer</i> toprağı düz ve sert olan yer, bozkır.	φ
<i>tatla-</i> Fars ve Farslı saymak.	φ
<i>tatlaş-</i> Farsça veya Uygurca konuşmak.	φ
<i>taw-</i> tasarruf etmek.	φ
<i>tawğaç edhi</i> Arapların “Âd ulusunun izeri” dedikleri büyük ve eski yapılara verilen ad.	φ
<i>tawğaç yudası</i> susam çiçeğinin -urfağının- yaprağına benzer yaprakları bulunup ilaç için kullanılan bir ağaç.	φ
<i>tawğaçla-</i> Maçinli saymak.	φ
<i>tawğaçlan-</i> Maçin halkı kılığına girmek.	φ
<i>tawra-</i> davranmak; büyümek, kuvvetlenmek.	φ
<i>tawran</i> şalvar uçkuru ve sapan kolu yapmak için örülmüş ip.	φ
<i>tawran-</i> davranmak.	φ
<i>tawrat-</i> acele etmek; acele ettirmek, davrandırmak; -ip-eğirmek.	φ
<i>tawratış-</i> ivmekte ve yürüyüşte yarış etmek.	φ
<i>tawraķ</i> çabuk, acele; kıvrak, çalışkan; çabukluk.	φ
<i>tayğan</i> tazi, av köpeğı.	φ
<i>taylañg (er)</i> ince, kibar, güzel, boylu boslu, rengi parlak, elbisesi temiz adam -en çok	φ

gençlerde kullanılır.

taylañg yigit dalyan, -daylan- gibi genç.

tayuk er ince, kibar genç. ϕ

tayuklan- dayılanmak, kibarlanmak. ϕ

tebiz çorak yer; haset eden. ϕ

tebizlik(g) çekememezlik, haset. ϕ

tebzeş- hasetleşmek. ϕ

tef dek, al, hile. ϕ

tefcit- sıkıca geçmeli olarak diktirmek. ϕ

teгдаğ sebep. ϕ

teğdi ziyaretçi. ϕ

tegin aslında “köle” anlamına; sonraları hakan oğullarına verilen ungun. ϕ

kümüş tegin rengi gümüş gibi saf köle.

alp tegin yiğit köle.

kutluğ tegin uğurlu köle.

tegin- bir büyük adamın yanına gelmek veya oradan gitmek. ϕ

tegin değin. ϕ

tegirme çörek, değirmen taşı, para gibi değirmi olan her nesne. ϕ

tes tegirme des değirmi.

tegirmek deve üzerine iki taraflı atılarak içerisine binilen sepetle sepete benzer nesne. ϕ

tegit “tegin” kelimesinin çoğul şekli. ϕ

teğü kadar, dek. ϕ

<i>teki</i> ziyaretçi.	φ
<i>tekne</i> tekne.	φ
<i>teküz</i> atın alnındaki akıtma.	φ
<i>tel-</i> delmek; sürüye katmak.	φ
<i>telik</i> delik.	φ
<i>telge-</i> sıkmak, can sıkmak (yalnız gelmez, “bulga-” ile birlikte kullanılır).	φ
<i>telgen-</i> kızmak, içlenmek (her zaman “bulgan-” ile birlikte kullanılır).	φ
<i>telim</i> çok, pek çok; bol, fazla; daima hep, pek.	φ
<i>teltür-</i> deldirmek.	φ
<i>temen</i> büyük iğne, çuvaldız.	φ
<i>temen yinğne</i> büyük iğne, çuvaldız.	
<i>temen yigne</i> büyük iğne, çuvaldız.	
<i>temin</i> demin.	φ
<i>teñg</i> göl, bataklık.	φ
<i>teñg-</i> havalanmak, havaya yükselmek, gözden kaybolmak.	φ
<i>teñg</i> imkan, fırsat, sıra.	φ
<i>teñgek</i> hava.	φ
<i>teñgelgüç</i> dölengeç kuşu.	φ
<i>teñgelgün</i> dölengeç kuşu.	φ
<i>teñgil</i> ön ayakları çizgili.	φ
<i>teñgit-</i> havaya doğru yükseltmek.	φ
<i>teñgri</i> büyük bir dağ, büyük bir ağaç gibi göze ulu görünen her şey.	φ
<i>teñgri</i> gök, sema.	φ

<i>teñgrigen</i> Tanrı'ya tapınan bilgin; bilgin kimse.	ϕ
<i>teñgrigerü</i> Tanrı'ya doğru, Tanrı'ya yönelerek.	ϕ
<i>teñgrikeri</i> Tanrı'ya doğru, Tanrı'ya yönelerek.	ϕ
<i>teñgtür-</i> elindekini havaya doğru saldırmak, yükseltmek.	ϕ
<i>teñgüç</i> saçayağı gibi yarım arşın yüksekliğinde olan her şey.	ϕ
<i>teñgür-</i> havaya doğru yükselip kaybolmak, yükselen bir şeyi salıvermek.	ϕ
<i>tenri-</i> uyuyamamaktan baş dönmek.	ϕ
<i>tepleş-</i> bir işte razı olmak, uzlaşmak.	ϕ
<i>tepe-</i> haset etmek, güzülemek, çekememek.	ϕ
<i>tepsit-</i> haset ettirmek.	ϕ
<i>tepe-</i> haset etmek, güzülemek, çekememek.	ϕ
<i>tepeş-</i> hasetleşmek.	ϕ
<i>tepzet-</i> haset ettirmek.	ϕ
<i>terñgek</i> su sızıntısı, su birikintisi, kaynak.	ϕ
<i>terñgük</i> kaynak.	ϕ
<i>teriñg</i> -yalnız su için- engin, geniş, derin; her derin ve çok şey.	ϕ
<i>teriñgüklen-</i> -su-derinlemek, çoğalmak.	ϕ
<i>terinçek</i> iki parçadan yapılan kadın carı.	ϕ
<i>terk</i> tez, çabuk.	ϕ
<i>terk kel-</i> tez gelmek.	
<i>terk kıl-</i> çabuk olmak.	

terken egemen, hükümdar, melik; vilayet üzerine vali olan kimseye karşı Hakanların aytaşı; “kendisine itaat edilen” anlamına.	φ
terkin tez, çabuk.	φ
terkle- ivmek, acele etmek.	φ
tes abartma edatı.	φ
<i>tes tegirme</i> des değirmi.	
teşrüm eğrilmiş ip yumağı (Arguca).	φ
tetrü her şeyin tersine dönüşü.	φ
tetrül- çevrilmek, ters olmak; kötü olmak, kötüleşmek.	φ
tew al, hile, aldatma.	φ
tew- eti şişe saptamak, dizmek.	φ
<i>tewgen</i> her zaman dizen.	
tewçi- oyulkamak, seyrekçe dikmek.	φ
tewin- tasalanmak, utanmak, sıkılmak.	φ
tewiş- şişe et dizmekte yardım ve yardım etmek.	φ
tewlüg alıcı, aldatıcı.	φ
tewlüglen- kendini hileci saymak, hileci olmak.	φ
tewlük alıcı, hileci, aldatıcı.	φ
tewlüklen- kendini hileci saymak, hileci olmak.	φ
tewsi tepsi, sofrası.	φ
tewşe- karışmak, dolaşmak -ip-.	φ
tewşel- ufalanmak (“üşel-” ile birlikte)	φ

kullanılır); karışmak.

tewşet- karıştırmak, dolaştırmak -ip-; birinin ϕ
terini burçaklatınçaya kadar yormak.

tewşin- çalışmak, çırpınmak. ϕ

tewşül- karışmak. ϕ

tewşün- çalışmak, çırpınmak. ϕ

tewür- çevirmek (“ewür-” ile birlikte ϕ
kullanılır).

ewürdi tewürdi evirip çevirdi, alt üst etti;
tasarruf etti.

ewürgen tewürgen her zaman evirip
çeviren.

teşgin- dönmek, tavaf etmek; çevirilmek. ϕ

teşginç dağ dönemeci, dağ bükümü. ϕ

teşginç yol büküntülü, kıvrımlı yol.

tıngıla- ağır bir şey yere düşerek ses ϕ
vermek.

tıdhın vakit bildiren bir kelime. ϕ

tıg al ile doru arası at rengi, konur al. ϕ

tıg- eğmek; değmek, bir yere değerek ϕ
keskinliği gitmek, körleşmek.

tıgda- diğrek, sert, katı olmak. ϕ

tıgra- diğrek, katı, sert olmak. ϕ

tıgrağ(ğ) elçi, haberci, postacı. ϕ

til durumunu öğrenmek için düşmandan ϕ
yakalanan tutsak; çaşıt, casus.

til tut- düşman durumunu öğrenmek
üzere bir adam yakalamak.

<i>tılağ</i> kadının kadınlık aygıtı, avret yeri.	ϕ
<i>tıldağ</i> bahane.	ϕ
<i>tılkat-</i> işi geciktirmek; yükü çarpıtmak, çarpık yapmak; yükü ip arasına ağaç parçası koyarak yükü düzeltmek için büktürmek.	
<i>tınça-</i> bozulmak, çürümek.	ϕ
<i>tınçı-</i> bozulmak, çürümek.	ϕ
<i>tırmız</i> şen hiyarı.	ϕ
<i>tırt</i> tekrarlanarak “cart” diye ses verme.	ϕ
<i>tış</i> alın akıtması gözü önüne varıp kulaklarına çıkmayan ve burnuna inmeyen ikisi ortası kalan at.	ϕ
<i>tış</i> sapan demiri.	ϕ
<i>tışı</i> dişi, her hayvanın dişisi; kadın.	ϕ
<i>tıt</i> dağda biten çam fıstığı ağacı, pinus larix.	ϕ
<i>tıtan-</i> çamlanmak, çam sahibi olmak.	ϕ
<i>tıng</i> dik.	ϕ
<i>tıng tur-</i> dik durmak.	
<i>tıngile-</i> ağır bir şey yere düşerse ses vermek.	ϕ
<i>tıg-</i> eğmek.	
<i>tıgin</i> aslında “köle” anlamında iken sonra hakan oğullarına verilen ungun.	ϕ
<i>tıgret-</i> ses çıkarmak, hışıldatarak yürütmek.	ϕ
<i>tıkre-</i> ses vermek; gelişmek, yetişmek.	ϕ

tikreş- ses vermek; büyüyüp serpilmek.	ϕ
tikret- ses çıkartmak, hışıldatarak yürütmek.	ϕ
tili ok temreni üzerine sarılan sırım.	ϕ
tim şarap dolu tulum; şarap satan.	ϕ
timci şarap satan, meyhaneci.	ϕ
tin yular.	ϕ
<i>tin tizgin</i> yular dizgin.	
tiriŋg kulağın tınlamasına benzer sesi bildiren kelime.	ϕ
<i>tiriŋg et-</i> tın etmek.	
<i>tiriŋg ettür-</i> tın ettirmek.	
tişek şişek, iki yaşını bitirerek üçüne basmış olan koyun.	ϕ
tişi dişi, her hayvanın dişisi; kadın.	ϕ
tit- direnmek, karşı koymak; dik bakmak.	ϕ
<i>titrü bak-</i> dik bakmak, keskin gözle bakmak.	
tit- -yara- acımak.	ϕ
tiüg -yara, ağrı- acıma, acıyış.	ϕ
titik çamur.	ϕ
<i>oçaqlık titik</i> çamur ve çamura benzer ocak yapılacak her nesne.	
titin- dayanmak, direnmek; dik bakmak.	ϕ
<i>titinü bak-</i> dik, keskin bakmak.	
titir dişi deve.	ϕ
titiz tadı helîle gibi kekremsi olan.	ϕ
titizlik kekrelilik (helîlenin tadı gibi).	ϕ

<i>tiyül</i> kaybolan şey.	ϕ
<i>tiz</i> yüksek yer.	ϕ
<i>tarıĝ art tiz</i> Kaşgar'a yakın bir yayla.	
<i>to</i> bulamaç gibi pişirilen bir un.	ϕ
<i>toñĝ</i> içi boş olmayan, som olan.	ϕ
<i>toñĝ kamuş</i> halfa, kandıra otu.	
<i>toñĝ</i> -soğuktan- donmuş; don.	ϕ
<i>toñĝa</i> bebür, kaplan cinsinden bir hayvan; kişi adı.	ϕ
<i>toñĝala-</i> yiğit ve kuvvetlilerin yaptığı işi yapmak.	ϕ
<i>toñĝul-</i> ümidini kesmek.	ϕ
<i>toñĝuş-</i> gözlerini dikerek bir şeye saldırmak; bir işi kabulden çekinmek; emreden kişiye, gözlerini dikerek, iğrenerek bakmak.	ϕ
<i>tofraķ</i> çabuk.	ϕ
<i>toĝ</i> at ayaklarının kazdığı çukurlardan çıkan toz; toz.	ϕ
<i>toĝa</i> hastalık; iç ağırlığı.	ϕ
<i>toĝraķ</i> kavak ağacı.	ϕ
<i>toĝrul</i> (?) et ve baharatla doldurulan bağırsak, bumar dolması.	ϕ
<i>toĝrul</i> yırtıcı kuşlardan bir kuş; bin kaz öldürür, bir tanesini yer. Erkek adı da olur.	ϕ
<i>toh</i> toy kuşu.	ϕ
<i>tolarsuķ</i> ayak ökçesi.	ϕ
<i>tolu</i> gökten yağın dolu.	ϕ

tolum silah.	φ
tolumlan- silahlanmak.	φ
tomrum yığaç ağaç tomruğu; pabuççuların üzerinde sahtiyan ve gön gibi şeyleri kestikleri ağaç kütük.	φ
tomruş- tomruk yapmakta yardım ve yarış etmek.	φ
tomur- tomruk yapmak; kesmek.	φ
top buğday su ile kaynatılır, arpa hamuru ile yoğrularak bir keçeye sarılır, sıcak bir yere bırakılır, erdikten sonra yenir.	φ
topulğak kulunç.	φ
topulğak yaraya konulan bir ot, topalak otu, oyperus.	φ
topuz yük üzerinde durulamayan, üstüne binilemeyen hayvan yükü.	φ
torum torum, deve yavrusu.	φ
<i>tışı torum</i> dişi torum.	
torku ipek kumaş.	φ
tosun haşarı -atlar için-; tosun tay.	φ
toğ toğ bol- arada geçimsizlik olmak.	φ
toğurka ibrik ve benzeri şeylerin emziği.	φ
toğuş- yayılmak, bulaşmak.	φ
toy çanak yapılan çamur.	φ
<i>toy eşiç</i> toprak tencere.	
toy ilaç yapılan bir ot.	φ
toy toy kuşu.	φ

<i>toyın</i> toyın; İslam olmayan Türklerin, Buda dininin, din ulu'su.	φ
<i>toz</i> yaylara sarılan sıırım.	φ
<i>töngül-</i> ümidini kesmek, vazgeçmek.	φ
<i>töngüş-</i> gözlerini dikerek bir şeye saldırmak; işi kabulden çekinmek; emreden kişiye, gözlerini dikerek, iğrenerek bakmak.	φ
<i>tögi</i> darının kabuğu çıkarıldıktan sonra kalan öz.	φ
<i>tögün</i> dağ, dağlama, döğün.	φ
<i>tölek</i> dölek, gönlü sakın kişi.	φ
<i>tör</i> toz.	φ
<i>törpi-</i> yontmak, törpülemek.	φ
<i>törpig</i> törpü, keser.	φ
<i>törpigü</i> ağaç yontacak keser.	φ
<i>törpit-</i> törpülemek.	φ
<i>törpül-</i> yontulmak, törpülenmek.	φ
<i>törpüş-</i> törpülemekte yardım ve yarış etmek.	φ
<i>törü</i> düzen, nizam, görenek, adet.	φ
<i>törü-</i> yaratılmak.	φ
<i>törüt-</i> yaratmak; bir şey takdir veya ıslah edilmek.	φ
<i>töz-</i> soğuktan acıkmak.	φ
<i>tuñgra</i> bedendeki kir.	φ
<i>tuñgra tüş-</i> yüz üstü düşmek.	φ

- tublu** mezar. ϕ
- tubul-** delinmek; elbise çıkarmak. ϕ
tubulğan her zaman yarıp yırtan, delen.
kök tubulğan bir kuş adı.
- tubun** yemekte bulunan çörçöp parçaları; ϕ
buğday kesmiği.
tubunluğ tarıg kesmikli buğday.
- tuç** tunç. ϕ
- tudhun** köyün büyüğü, tanınmış; köylülere ϕ
kaynaktan içme suyu dağıtan adam, su beyi.
- tudra-** herhangi bir şey her yanından dağılmak. ϕ
- tudriç** fişkı (Arguca). ϕ
- tuğ** hakan yanında çalınan kös ve davul, ϕ
nöbet davulu; tuğ; bayrak, sancak.
- tuğrağ** dönüşte geri alınmak üzere savaş ϕ
zamanında askerin binmesi için hakan
tarafından verilen at.
- tuğrağ** tuğra. ϕ
- tuğrağlan-** alay ve biniş günlerinde han ϕ
tarafından sonra alınmak üzere at verilmek,
atlandırmak; tuğra ile mühürlenmek.
- tuğru** parazvana; kılıç, bıçak, hançer gibi ϕ
şeylerin saplarının içlerine geçirilen ince
demir.
- tuğsağ** dul kadın. ϕ
tul tuğsağ dul kadın.
- tuğum** kesilmiş hayvan. ϕ
- tuğzağ** dönüşte geri alınmak üzere savaş ϕ
zamanında askerin binmesi için hakan

tarafından verilen at.

tuğzağlan- alay ve biniş günlerinde han tarafından sonra geri alınmak üzere at verilmek, atlandırmak; tuğra ile mühürlenmek.

tul- topa vurmak. ϕ

tuldra- herhangi bir şey her yandan dağılmak.

tuldur- çarpmak. ϕ

tuluñg dulun, kulak altı; gemde kulak altında bulunan bir halka. ϕ

tuluñgla- duluna, kulak altına, vurmak. ϕ

tulun kulakla ağız arasındaki kemik; gemin iki yanında bulunan parçalar. ϕ

tulkuq tulum, ürlümüş ve şişirilmiş tuluk. ϕ

tulkuqlan- tulum gibi şişmek. ϕ

tum soğuk. ϕ

tuma buhsun küpte bulunan darı şarabının köpüren, fişkiran kısmı. ϕ

tumağı nezle, ingi, dumağı. ϕ

tumlı- soğumak. ϕ

tumluğ soğuk. ϕ

tumlut- akarları soğutmak. ϕ

tumluğ soğuk, soğuk nesne. ϕ

tumluğlan- soğuk bulmak; soğuk davranmak, surat asmak. ϕ

tumlut- soğutmak. ϕ

tun dinlenme, dölenme.	φ
tun kadının ilk çocuğu; kadının ilk kocası.	φ
tunçı- kokmak, bozulmak.	φ
tunçu tıkım, lokma.	φ
tunçuk- kaygıdan soluyamaz olmak, hayvan kış için inine girip bahara dek çıkamamak.	φ
tuplu mezar.	φ
tuplun- delinmek.	φ
tupul- delinmek.	φ
<i>tupulğan</i> her zaman yarıp yırtan, delen.	
<i>kök tupulğan</i> bir kuş adı.	
tupun buğday kesmiği.	φ
<i>tupunluğ tarığ</i>	
<i>tur tupunluğ</i> durmak, çıkmak, yükselmek; ayakta durmak, kalkmak, kalkımak; zayıflamak.	
tura kalkan, siper; düşmandan gizlenmek için kullanılan şey.	φ
turbı yardımcı, yâver, uyuntu; tosun.	φ
turbınla- araştırmak, kıyas etmek, ölçümlemek.	φ
turbun araştırma; ölçme, kıyas etme.	φ
turbunlan- bir şey hakkında araştırmalarda bulunmak.	φ
turiğa turga kuşu, bir çeşit serçe.	φ
turlağ zayıf; her hayvanın arığı; insanın ihtiyarlayışında zayıflığı.	φ

turma turp.	φ
<i>küwij turma</i> tadı bozulan, kaçan turp.	
<i>sarıĝ turma</i> havuç. bk: gizri (Arguca), gezer (Farsça), geşür (Oğuzca).	
turmuz şen hıyar.	φ
turpla- örneğini yapmak, ölçümlemek.	φ
turşu turşu eşeği durdurmak için söylenen kelimeler.	φ
turk bir cismin uzunluğu, boyu.	φ
turkla- ölçmek.	φ
turku ipek kumaş.	φ
tus tus keçe ve elbise gibi her yumuşak şeye vurmaktan çıkan ses.	φ
tusu menfaat; şifa.	φ
<i>tusu bol-</i> yaramak, fayda vermek.	
tusuk- iyi gelmek, faydası olmak, yaraşmak.	φ
tusul- yaramak, fayda vermek.	φ
tuş denk, öğür, benzer.	φ
tuş karşı, bir şeyin karşısı.	φ
tuş- kavuşmak, rastlamak, yetişmek.	φ
tuş kemer kayışları ucuna takılan altın veya gümüş toka.	φ
tuş kıl- kavuşmak, inmek.	φ
tuşgur- kavuşturmak.	φ
tuşgutlan- çirak, çömez sahibi olmak.	φ
tuşla- hizasına, karşısına durmak.	φ

<i>tuşlan-</i> yönelmek, karşılaşmak.	φ
<i>tuşlat-</i> karşısına gelecek surette durdurmak.	φ
<i>tuşna-</i> karşılaşmak, harekete geçmek.	φ
<i>tuşu tuşu</i> eşeği durdurmak için söylenen kelimeler.	φ
<i>tuşur-</i> kavuşturmak.	φ
<i>tut</i> kılıç ve benzeri şeylerin üzerine çöken pas.	φ
<i>tuturқан</i> pirinç, döğü.	φ
<i>tutuқ</i> enenmiş, iğdiş edilmiş.	φ
<i>tutuқ-</i> paslanmak.	φ
<i>tutuқla-</i> enemek, enenmişliğe nispet etmek.	φ
<i>tukaқlık</i> süzgeç yapılacak ağaç, süzeklik. <i>tukaқlık yıғаç</i> süzek yapmak için ayrılmış ağaç.	φ
<i>tuwır-</i> kulak dikmek, kulak kabartmak.	φ
<i>tuwra-</i> davranmak; büyümek, kuvvetlenmek.	φ
<i>tuwur-</i> kulak dikmek, kulak kabartmak.	φ
<i>tuwuz</i> büyük, iri.	φ
<i>tuy</i> halk.	φ
<i>tuyaғlıғ</i> tırnaklı.	φ
<i>tuyaғ</i> at tırnağı, hayvan tırnağı, tuynak.	φ
<i>tuyın</i> pinti; sıkıntılı.	φ
<i>tuyuқ</i> sisli, puslu; kapalı; canı sıkılmış.	φ
<i>tuz</i> güzellik.	φ

<i>tuzak</i> sevgili; sevgi için söylenen söz.	φ
<i>tuzakı</i> sevgili.	φ
<i>tuzgu</i> yoldan geçen hısımlara veya tanıdıkları armağan olarak çıkarılan yemek.	φ
<i>tuzgulan-</i> yemek hediye etmek.	φ
<i>tuzgunı</i> armağanı.	φ
<i>tuzkaya</i> sevgili, güzel.	φ
<i>tüñgit-</i> yukarıya doğru yükseltmek.	φ
<i>tüñgit-</i> eğmek.	φ
<i>tüñlük</i> pencere, ocak, baca gibi evdeki delikler.	φ
<i>tüñşü</i> şamdan.	φ
<i>tüñür</i> dünür, karının hısımları.	φ
<i>tüñürle-</i> birini kendine dünür saymak, dünürlüğe nispet etmek.	φ
<i>tüñürlen-</i> kendini birine dünür saymak.	φ
<i>tüñüş-</i> baş eğmek.	φ
<i>tüñüt-</i> eğmek.	φ
<i>tübün</i> yemekte bulunan çörçöp parçaları; buğday kesmiği.	φ
<i>tübütle-</i> Tibetli saymak, Tibet'e nispet etmek.	φ
<i>tübütlen-</i> Tibetli kılığına girmek.	φ
<i>tüge</i> düğe, iki yaşına varmış olan buzağı.	φ
<i>tükek</i> halka, yük yükletilirken yükü sıkıştırmağa yarayan ve ipe takılan halka.	φ
<i>tüklüg</i> kör.	φ
<i>tükne-</i> yara dağlamak.	φ

tüksin halktan olup handan üç kat aşağı bulunan kişi.	φ
tüktür- saldırmak, kışkırtmak.	φ
tükü tükü köpek eniğini çağırmak için kullanılan kelime.	φ
tükün dağlama, dağ, döğün.	φ
tüküz atın alnındaki akıtma.	φ
<i>tüküz at</i> alnında bir parça beyaz olan at.	
tülfir kumaştan ve ipekten yapılan örtü ve perde.	φ
tülwir gelin odası tülleri.	φ
tüm at tonlarında düz renk.	φ
tümen büyük iğne.	φ
tümile- timbilmek, sekerek koşmak.	φ
tümilen- timbilmek, sekerek koşmak.	φ
tümrünk dümrük, def.	φ
tümse minber (Arguca).	φ
tünlük pencere.	φ
tüpçil tipisi çok olan yer.	φ
tüpi tipi.	φ
tüpir- rüzgâr eserek toprağı savurtmak.	φ
tüpür- rüzgar eserek toprağı savurtmak.	φ
tür toz.	φ
türçi- başlamak.	φ
türçit- başlatmak.	φ
türi tadı kekre olan; huyu sert olan.	φ
türkün oymakların, hısımların toplandığı yer; ana baba evi.	φ

türkünlen- kendini bir yerden saymak ve o yeri kendinin sayıp oturmak.	φ
türü tadı kekre olan, buruşturan.	φ
türü- toplanmak.	φ
türüt- yaratmak; bir şey takdir veya ıslah edilmek.	φ
tüş kıl- inmek, toplanmak.	φ
tüşlen- inmek, toplanmak.	φ
tüşlük konulacak yer.	φ
tüşrüm eğrilmiş ip yumağı (Arguca).	φ
tütek ibrik ve benzeri şeylerin emziği.	φ
tütsük kinci.	φ
<i>tüstük kişi</i> kinci adam, yaman düşman.	
tütü türlü.	φ
tütür- saldırtmak, kışkırtmak.	φ
tüwek patlangıç.	φ
tüweklik patlangıç için oyulan ağaç dalı.	φ
tüwiş- şişe et dizmekte yardım veyariş etmek.	φ
tüwşe- ter, tane tane olmak.	φ
tüz asıl, kök, soy sop.	φ
tüz halk, reaya.	φ
tüzger- armağan vermek.	φ
tüzgür- armağan vermek.	φ

BEŞİNCİ BÖLÜM

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

İncelememizde, Divânü Lugâti't-Türk'teki / t-/ sesiyle başlayan kelimeler ile Sir Gerhard Clauson ve Robert Dankoff-James Kelly'nin çalışmalarında madde başı olarak alınan kelimeler de dahil toplam 1112 kelime bulunmaktadır. Bunlardan 367 tanesi (%33) hem DLT'de hem de ÖTİL'de ortaktır. Ortak olmayan 745 (%67) kelime bulunmaktadır. Bu kelimelerden 299'unun (%27) ÖTİL'de tam karşılığı yoktur; ancak kökü veya türevleri ya da hem kökü hem türevleri bulunmaktadır. 446'sı hiçbir şekilde ÖTİL'de geçmemektedir. Çeşitli kategorilere ayırdığımız ortak kelimeler 1. tabloda şöyle yerleştirilmiştir:

1. tablo:

Bölüm Adı	Toplam Kelime Sayısı	Genel Toplamdaki Oranı
1. DLT'de ve ÖTİL'de Ortak Kelimeler	367	%33
1.1. Yapısına Göre Kelimeler		
1.1.1. Kök Durumundaki Kelimeler	121	%36
1.1.2. Türemiş Kelimeler	228	%61
1.1.3. Birleşik Kelimeler	6	%1
1.1.4. İkilemeler	6	%1
1.1.5. Yapısı Çözölemeyenler	0	0
1.1.6. Alıntı Kelimeler	8	%2
1.2. Kelime Türlerine Göre Kelimeler		
1.2.1. Fiiller	197	%54
1.2.2. İsim Soylu Kelimeler	165	%45
1.2.2.1. İsimler	123	
1.2.2.2. Sıfatlar	42	
1.2.3. Edatlar	3	%1

1.3. Ses Olaylarına Göre Kelimeler		
1.3.1. Ses Değişikliği Olmayanlar	107	%29
1.3.2. Ses Değişikliği Olanlar	260	%71
1.4. Anlamlarına Göre Kelimeler		
1.4.1. Anlamı Değişmeyen Kelimeler	104	%31
1.4.2. Anlamı Değişen Kelimeler	263	%69
1.5. Niteliklerine Göre Kelimeler		
1.5.1. Somut kelimeler	321	%89
1.5.2. Soyut kelimeler	46	%12
2. Divanü Lugati't-Türk'ün /t-/ Maddesinde Bulunan ve Özbek Tilining İzahli Lugati'nde Kök veya Türev Ortaklığı Bulunan Kelimeler	299	%27
3. Divanü Lugati't-Türk'te Bulunup Özbek Tilining İzahli Lugati'nde Karşılığı Bulunmayan Kelimeler	446	%40

Tablo 1'de de görüldüğü gibi ortak kelimelerden 121'i (%36) kök, 228'i (%61) türemiştir. 6'sı birleşik, 6'sı ikileme, 8 tanesi alıntıdır. 107'sinde (%29) ses değişikliği olmamış, 260'ı (%71) ses değişikliğine uğramış; 104'ünün (%31) anlamı değişmemiş, 263 tanesinin (%69) anlamı değişmiştir. Ortak kelimelerin 123'ü (%34) isim, 197'si (%53) fiil, 3'ü edat, 42'si sıfattır. Ayrıca ortak kelimelerin 321'i (%89) niteliklerine göre somut, 46'sı (%12) soyuttur. Somut kelimelerden 6'sı anlamlarına göre soyut olarak da değerlendirilmiştir.

DLT'de bulunup ÖTİL'de hiçbir şekilde karşılığını bulamadığımız kelimeler, her ikisinde de ortak olan kelimelerden daha fazladır. Ancak kelimenin tesbit ettiğimiz kökü veya türevleri de değerlendirilecek olursa 1112 kelimedenden 666'sının her iki metinde de, hiç olmazsa, kök veya türev olarak bulunduğu söylenebilir. DLT'de bulunup ÖTİL'de sadece kök olarak tespit edebildiğimiz 14 kelime bulunmaktadır. Bunun dışındaki 285 kelime ÖTİL'de kök veya türev şeklindedir. Ayrıca 299 kelimedenden 213'ü fiil kökünden türemiştir, sadece 86'sı isim köküdür.

İnceleme metnimizdeki 13 organ adından Doerfer'in temel sözcüklerden değerlendirdiği organ adı olarak 12 kelime vardır. 1'i (talak) ödünçlemedir. Bunun yanında 2 sayı adı (tokuz, dört) bulunmaktadır. Ana temel kelime olarak belirlediğimiz

organ adları *teri, tıl*; ara temel kelimeler *taban, tamak, tamar*; yan temel kelimeler *tırngak, tış, tırsgek, tiz, topık, tüş, tü*'dür. Doerfer makalesinde "görmek, gitmek, gelmek" gibi fiilleri de temel sözcüklerden saymaktadır. Metnimizde kök olarak 46 fiil vardır. Bunun dışında isim veya fiilden türemiş 145 fiil bulunmaktadır. Bunların tablodaki durumu 2. tablodaki gibidir:

2. tablo:

ANA TEMEL KELİMELER										
Organ Adları			Küçük Sayı Adları	Zamirler	Temel Eylemler		Genel Nesne Adı	Hayvan Adları	Bitki Adları	Coğrafi Adlar
Ana Temel	Ara Temel	Yan Temel								
ten teri tıl	taban tamak tamar	tırngak tış tırsgek tiz topık tüş tü	tokuz toğuzon tört tümen	-	tağ- tam- tara- tart- taş- taşu- tatı- tay- taya- te- teg- tep- ter- tığ- tit- tik- til- tile- tire- tiz-	todh- toğ- toğı- tol- toğ- toy- toz- tög- tök- tön- töşe- tut- tuy- tüg- tüke- tür- türt- tüş- tüz-	tamğa tarğak tatlığ tayağ tegirmen temür tiken tirik tizgin toğu ton tor tovıl tör töşek turağ tuşağ tuz tüğme	tağağ tağuk tarğıl tavar tawışğan tay tegiğ teke teve tilki toğlı toğuz turna turumtay	talkan tarığ tawılku tawılğuç tüşkün	tağ taş II teğiz toprağ tüpü

Bu sınırlı çalışmadan yola çıkarak genel bir yargıya varmak konunun hassaslığından ötürü zordur. İncelediğimiz sözlüklerde ana temel kelimelerin fazla olmayışı metnin bir sözlük oluşu ve sadece / t-/ ile başlayanların değerlendirilmesinden kaynaklanmakta, bundan ötürü kesin bir tesbitte bulunmayı imkansız kılmaktadır. Ancak incelemenin genişletilerek sözlüklerin tam olarak karşılaştırılması ile sağlıklı bir yorum yapılabilir. Ortak kelimelerin diğer Türk lehçelerinden seçilecek sözlüklerle de karşılaştırılması, temel Türkçenin temel kelimelerinin ne olduğunu ve bunlardan hangilerinin korunduğunu ortaya çıkaracaktır.

**DİVANÜ LUGATİ’T-TÜRK VE ÖZBEK TİLİNİNG İZAHLI LUGATİ’NDEKİ
ORTAK KELİMELEER DİZİNİ**

<i>taban</i>	taban; deve tabanı.	7, 99, 149, 170, 174, 190, 211, 229, 332, 333
<i>tağ</i>	dağ.	7, 99, 135, 149, 170, 181, 211, 231, 332, 333
<i>tañg</i>, 342	dayı.	8, 99, 149, 170, 180, 181, 211
<i>tağla-</i>	dağlamak.	8, 117, 139, 171, 177, 182, 211, 333
<i>tağlat-</i>	dağlatmak.	8, 117, 139, 171, 177, 182, 211, 333
<i>tah tah</i>	salındıktan sonra doğanı veya şahini çağırmaq için bir nida.	8, 137, 190, 211, 333
<i>tağ-</i>	takmak.	8, 9, 102, 108, 117, 139, 157, 182, 211, 332, 334
<i>tağağ</i>	tavuk -cins adı-. bk: tağuk.	8, 9, 99, 149, 171, 175, 179, 182, 211, 248, 332, 334
<i>tağı</i>	dahi.	9, 111, 160, 181, 186, 187,
<i>tağal-</i>	takılmak, dizilmek.	9, 120, 143, 168, 187, 217
<i>tağır tağır</i>	ses bildiren bir kelime.	9, 141, 187, 217
<i>tağtur-</i>	taktırmak, dizdirmek.	9, 120, 143, 172, 187, 217
<i>tağuk</i>	horoz; tavuk. bk: tağağ.	9, 102, 153, 175, 187, 217, 338
<i>tal</i>	dal, yaş dal.	10, 102, 153, 158, 175, 187, 217
<i>talak</i>	dalak.	10, 102, 153, 175, 196, 217, 337
<i>talbin-</i>	kuş dalbınmak, çırpınmak. bk: talpın-.	10, 120, 143, 169, 178, 187, 217
<i>talğan</i>	kavut, kavrulmuş döğülmüş arpa.	10, 175, 187, 217, 341
<i>talpın-</i>	-kuş- dalbınmak,	10, 120, 143, 169, 187, 217

	çırpınmak. bk: talbın-.	
talula-	seçmek.	10, 138, 143, 184, 196, 217
tam-	damlamak.	11, 106, 143, 161, 188, 218, 338
tam	duvar, dam, kale.	11, 102, 153, 175, 188, 218
tamağ	boğaz (Oğuz, Kıpçak ve uyanlarca). bk: tamgağ.	11, 111, 153, 175, 188, 218, 338
tamar	damar. bk: tamur, tamır.	11, 111, 153, 166, 175, 188, 218, 341
tamga	damga, hakanın ve başkalarının damgası.	12, 111, 153, 161, 188, 218
tamgağ	boğaz, damak. bk: tamağ.	12, 111, 153, 175, 184, 188, 218
tamgalıg	bir kişilik sofrası; küçük ibrik; hakanın damgası bulunan eşya. bk: tamgalık.	12, 108, 153, 169, 184, 196, 218
tamgalık	küçük ibrik; bir kişilik sofrası; hakanlardan başkasının yemek yememesi için damgalanmış. bk: tamgalıg.	12, 108, 153, 169, 185, 196, 218
tamır	damar, sinir. bk: tamar, tamur.	13, 111, 154, 169, 175, 188, 218
tamtur-	damlattırmak, damzırtmak.	13, 120, 143, 172, 188, 218
tamu	cehennem.	13, 102, 142, 154, 175, 186, 188, 232
tamur	damar. bk: tamar, tamır.	13, 112, 154, 171, 175, 188, 218
tamuz-	damlatmak, damzırtmak.	14, 121, 143, 171, 189, 218

<i>tan-</i>	inkar etmek.	14, 106, 143, 161, 189, 232
<i>tan</i>	sabah, akşam esen serin esinti.	14, 102, 154, 181, 218
<i>tanġ</i>	tan; sabah vakti.	14, 102, 154, 161, 189, 218
<i>tanġ tuġ et-</i>	“tan tan” diye ses vermek.	14, 141, 142, 182, 189, 218
<i>taniş-</i>	birbirine karşı borçlarını inkar etmek.	14, 117, 140, 165, 184, 226, 343
<i>tanu-</i>	danışmak; işaret etmek; söylemek, emretmek; tavsiye etmek.	15, 16, 102, 108, 118, 140, 168, 190, 213, 236, 343
<i>tanuġ</i>	şahit, tanık.	15, 112, 154, 172, 189, 218
<i>tanul-</i>	söz söylenmek; söz geçilmek; işaret edilmek.	15, 118, 140, 168, 191, 213, 343
<i>tanuş-</i>	danışmak; işaretleşmek.	15, 118, 140, 168, 191, 213, 343
<i>tanut-</i>	başkasına söz erdirtmeyi tavsiye ve emretmek.	16, 118, 140, 168, 191, 213, 343
<i>tapçur-</i>	tapşirmek, ulaştirmek; teslim etmek. bk: tapşur-.	16, 17, 118, 140, 168, 174, 191, 213, 343
<i>tapın-</i>	tapmak, tapınmak; hizmet etmek.	16, 118, 140, 165, 191, 226, 343
<i>tapış</i>	iki kişinin işlerini birbirine tapşırması, vekilleşme, yekeleşme.	16, 17, 109, 118, 150, 165, 191, 226, 343
<i>tapşur-</i>	tapşirmek, ulaştirmek; teslim etmek. bk: tapçur-.	16, 17, 109, 118, 150, 165, 191, 226, 343
<i>tapul-</i>	-kaybolan şey- bulunmak.	17, 140, 168, 191, 213, 343
<i>tar</i>	dar.	19, 20, 99, 109, 119, 154, 171, 191, 213, 238, 239, 240, 241, 242, 243,

		310, 343
<i>tara-</i>	taramak, dağıtılmak.	19, 20, 109, 119, 140, 157, 191, 213, 238, 332, 343
<i>taral-</i>	taranmak.	19, 119, 140, 157, 191, 213, 343
<i>taran-</i>	taranmak, kendini yardımsız taramak.	19, 119, 140, 157, 184, 213, 343
<i>tarğak</i>	tarak.	20, 109, 150, 171, 180, 191, 213, 332, 343
<i>tarğul</i>	-at'tan başka her hayvan için- alaca.	20, 109, 154, 157, 184, 213, 332, 343
<i>tarhan</i>	İslamlıktan önce verilmiş olan bir addır. "bey" demektir (Arguca).	25, 101, 154, 175, 197, 220
<i>tarğ.</i>	ekin, bitki; arpa, buğday; tane, tohum; zahire; darı.	20, 112, 154, 179, 189, 219, 341
<i>tarıl-</i>	-bir nesne, ötekisi içine- dağılmak, yayılmak; ayrılmak.	21, 122, 144, 197, 219
<i>tarma-</i>	tırmalamak.	20, 21, 49, 103, 109, 119, 120, 125, 140, 184, 213, 242, 344
<i>tarmağ</i>	yırtıcı hayvanların pençesi.	21, 113, 154, 175, 189, 219
<i>tarmağlan-</i>	kol kol kuş pençesi gibi akın etmek; pençe sahibi olmak -kuş-; kol kol olmak -su-.	21, 123, 144, 175, 189, 219
<i>tarmaş-</i>	tırmalaşmak, birlikte kaşınmak. bk: tırmaş-.	21, 49, 119, 125, 141, 143, 157, 159, 192, 198, 214, 218, 344, 350
<i>tarmat-</i>	tırmalatmak.	21, 120, 141, 192, 214, 344
<i>tart-</i>	tartmak; cezbetmek; çekmek, uzatmak,	21, 22, 24, 103, 109, 120, 141, 171, 192, 214, 226, 243, 332, 344

	germek; getirmek, almak, çıkarmak.	
tartıĝ	yük ipi, denk sarıĝısı; bir iş çıkması üzerine hakanın adamlarını çaĝırması.	22, 109, 150, 171, 175, 192, 214, 243, 344
tartil-	tartılmak; gerimek ve çekilmek.	22, 120, 141, 165, 171, 192, 214, 344
tartin-	özlemek; acınmak; götürür görünmek.	24, 120, 141, 165, 172, 192, 226, 344
tartış-	tartışmak, tartmada yardım etmek; germekte yardım etmek; birbirini cezbetmekte ve çekmekte ve kurmakta yardım etmek; sızlamak.	24, 123, 145, 169, 176, 197, 219, 232
taş-	taşmak.	26, 105, 145, 176, 197, 220, 341
taş	dış; taşra, gurbet; geniş açıklık, yazı, yabancı yer.	25, 26, 27, 99, 100, 103, 120, 135, 141, 150, 157, 162, 172, 192, 193, 214, 244, 245, 248, 263, 332, 345
taş	taş, kaya.	26, 102, 154, 176, 198, 220, 341
tařĝur-	taşayazmak.	26, 120, 141, 168, 172, 180, 193, 214, 345
taşır-	taşırmak.	26, 141, 165, 172, 193, 214, 345
taşla-	taşlamak; gurbete gitmek; dışarıklı olmak.	26, 135, 141, 157, 193, 214, 245, 345
taşu-	taşımak; çıkarıp atmak, koĝmak.	27, 103, 121, 141, 168, 193, 214, 246, 332, 345
taşur-	taşırmak.	26, 27, 120, 141, 168, 172, 193, 214, 345
taşut-	taşıtmak.	27, 121, 141, 168, 193, 214, 345

tatı-	tat vermek.	28, 103, 121, 141, 165, 193, 214, 332, 345
tatıl-	tadılmak, tadına bakılmak.	28, 121, 141, 165, 172, 193, 214, 345
tatın-	tadar görünmek.	28, 121, 141, 165, 172, 193, 214, 247, 345
tatıt-	tadılmak, tadına tesir etmek, tat vermek.	28, 121, 141, 166, 194, 215, 345
tatlığ	tatlı.	28, 105, 154, 166, 180, 194, 215, 332, 345
tavar	mal; davar. bk: tawar.	28, 29, 100, 150, 172, 184, 215, 231, 248, 332, 345, 346
tavuş	duygu ve kıvılcıdanma. bk: tawış, tawuş.	29, 30, 110, 150, 151, 172, 177, 184, 185, 194, 227, 345, 346
tawar	mal, mülk; eşya. bk: tavar.	28, 29, 100, 150, 172, 178, 184, 215, 231, 248, 345, 346
tawılķu	tabarhun. bk: tawılģuĉ.	30, 102, 154, 171, 173, 176, 181, 183, 199, 220
tawılģuĉ	tabarhun; innap dedikleri meyve; kızıl aĝaĉ; bakam aĝacı; tarhun denen sebze; kızıl sōĝüt. bk: tawılķu.	29, 100, 150, 167, 168, 172, 178, 194, 215, 332, 346
tawış	duygu ve kıvılcıdanma. bk: tavuş, tawuş.	29, 30, 110, 150, 151, 172, 177, 178, 184, 185, 194, 227, 345, 346
tawışĝan	tavşan.	30, 110, 151, 172, 175, 178, 185, 215, 332, 346
tawuş	duygu ve kıvılcıdanma. bk: tavuş, tawuş.	29, 30, 110, 150, 151, 172, 177, 178, 184, 185, 194, 227, 345, 346
tay-	kaymak.	31, 105, 145, 176, 199, 221, 341

<i>tay</i>	tay.	30, 31, 100, 103, 121, 141, 151, 157, 172, 194, 215, 249, 320, 332, 346
<i>taya-</i>	dayak koymak, dayak dikmek, dayamak.	31, 103, 110, 121, 141, 157, 185, 215, 248, 249, 332, 346
<i>tayağ</i>	dayak, dayangaç.	32, 113, 155, 177, 185, 190, 341
<i>tayan-</i>	dayanmak.	32, 124, 145, 161, 199, 221
<i>tayış-</i>	kaymakta yarış etmek.	32, 145, 170, 177, 199, 221
<i>taytur-</i>	kaydırmak, zıyındırmak.	32, 124, 144, 172, 176, 182, 200, 221
<i>taz</i>	kel, daz; boynuzsuz; bitkisiz, çorak.	, 32, 100, 151, 173, 194, 215, 249, 250, 346
<i>te-</i>	demek, söylemek. bk: ti-	32, 43, 51, 103, 124, 142, 144, 178, 194, 199, 215, 218, 332, 340
<i>teg-</i>	değmek; dokunmak, ermek, erişmek, varmak; yakalamak; düşmek; hücum etmek.	32, 33, 34, 103, 110, 122, 142, 157, 195, 215, 250, 251, 252, 332, 340
<i>tegil-</i>	şaşılaşmak, tek gözlü olmak.	33, 124, 145, 161, 200, 221
<i>teginğ</i>	tekin, samur.	34, 102, 154, 179, 190, 221, 338
<i>teğirmen</i>	değirmen; değirmen taşı.	34, 113, 154, 177, 190, 221, 338
<i>teğiş</i>	değişme.	34, 113, 154, 161, 200, 221
<i>teğiş-</i>	muhâkeme olmak; -bir yere- değmek; dürüm dürüşmek.	35, 124, 145, 161, 200, 221
<i>tegre</i>	etraf, çevre, daire, değre.	35, 113, 154, 165, 191, 221
<i>teğül</i>	değil.	35, 102, 159, 168, 200,
<i>teğik</i>	Tacik, Farslı.	35, 100, 151, 173, 176, 185, 216, 340

<i>tek</i>	tek, sadece, bir şey dilemeyerek; gibi, benzetme edatı.	33, 35, 100, 122, 142, 156, 157, 158, 195, 215, 340
<i>teke</i>	teke; boynuzundan yay yapılan erkek geyik.	35, 100, 151, 162, 195, 216, 332, 340
<i>telmir-</i>	sağa sola bakınmak -bir şey istemek için-.	35, 135, 142, 158, 167, 186, 216, 340
<i>telü</i>	deli, çılgın; ahmak. bk. telwe.	35, 100, 154, 186, 227, 340
<i>telwe</i>	deli. bk: telü.	35, 100, 154, 162, 186, 227, 340
<i>temür</i>	demir.	36, 100, 105, 137, 155, 169, 173, 180, 186, 216, 253, 332, 340
<i>temür kazınguk</i> (<i>temür</i> <i>kazınguk</i>)	kutup yıldızı, demir kazık.	36, 140, 173, 176, 185, 191, 222
<i>temürçi</i>	demirci.	36, 105, 151, 169, 186, 216, 340
<i>ten</i>	vücut.	36, 100, 138, 151, 195, 216, 332, 340
<i>tene</i>	tane; susam, mışmış gibi şeyler (Uç ve Argu dillerince).	36, 100, 138, 151, 178, 195, 216, 340
<i>teñg</i>	denk, öğür, akran.	37, 102, 158, 161, 200, 222
<i>teñgiz</i>	deniz.	37, 102, 154, 182, 200, 222, 338
<i>teñgle-</i>	iki şeyi birbirine denkleme, denk etmek, denkleştirmek.	38, 138, 145, 166, 190, 222
<i>teñglen-</i>	işi düşünmek, çare düşünmek.	38, 124, 145, 166, 200, 222
<i>teñgleş-</i>	iki şey birbirine denkleşmek.	38, 124, 145, 166, 190, 222

<i>teŋgri</i>	Tanrı.	38, 154, 166, 190, 233
<i>tep-</i>	döğmek, vurmak, tepmek.	38, 105, 145, 161, 201, 222, 338
<i>tepil-</i>	tepilme.	38, 122, 142, 158, 186, 216, 341
<i>tepin-</i>	tepmek, bir şeyi ayakla kımıldatmak.	39, 125, 145, 161, 192, 222
<i>tepiş-</i>	tepişmek.	38, 122, 142, 158, 196, 216, 341
<i>tepre-</i>	tepremek, kımıldamak.	38, 39, 103, 123, 142, 177, 186, 216, 254, 341
<i>tepren-</i>	teprenmek.	38, 123, 142, 163, 177, 196, 216, 341
<i>tepret-</i>	tepretmek, teprendirmek; kımıldatmak, saldırmak; -yalnız deve için- sıçratmak.	39, 123, 142, 163, 177, 196, 216, 341
<i>ter-</i>	dermek, toplamak.	39, 40, 41, 58, 103, 112, 123, 127, 142, 158, 196, 216, 256, 257, 258, 332, 341
<i>ter</i>	ter.	39, 102, 154, 161, 192, 222
<i>ter</i>	ücret, çalışana verilen para.	40, 102, 154, 161, 201,
<i>tergeş-</i>	arka arkaya gelerek derleşmek. bk: tirkeş-.	41, 125, 145, 166, 178, 201, 222
<i>teri</i>	deri.	41, 103, 154, 161, 201, 222, 338
<i>teril-</i>	derilmek, toplanmak.	41, 125, 145, 161, 202, 222
<i>teriş-</i>	toplamak; toplamakta ve dermekte yardım ve yarış etmek.	42, 126, 145, 161, 202, 223
<i>terle-</i>	terlemek; kaşağılamak, gebrelemek, silmek.	42, 138, 146, 166, 202, 223

<i>terlet-</i>	terletmek.	42, 126, 146, 166, 202, 223
<i>terlik</i>	teri çekmek için eğerin veya palan'ın altına konulan keçe.	43, 108, 154, 161, 192, 223
<i>ters</i>	güç olan her nesne.	43, 103, 158, 161, 202, 223
<i>teşik</i>	obur, karnı dolduğu halde gözü doymayan kişi.	43, 113, 158, 161, 223
<i>teşil-</i>	yarılmak,deşilmek.	43, 126, 146, 161, 192, 223
<i>teşük</i>	taşağı yarık; deşik, yarık.	43, 113, 158, 173, 192, 223
<i>tetik</i>	akıllı. bk: teytik.	43, 103, 113, 158, 161, 202, 233
<i>tetür-</i>	söyletmek, dedirtmek.	44, 126, 146, 173, 182, 192, 223
<i>teve (tevey, tewe, tewey, tewi, têwi, tivi)</i>	deve.	44, 103, 155, 166, 185, 192, 193, 223, 338
<i>teytik</i>	akıllı, zeki. bk: tetik.	44, 103, 158, 185, 202, 233
<i>tezek</i>	tezek, at gübresi.	44, 103, 141, 155, 202, 223
<i>tezekle-</i>	pislemek.	44, 138, 146, 166, 202, 223
<i>tudh-</i>	geri koymak, men' etmek. bk: tıt-, tıy-.	44, 105, 146, 169, 178, 202, 233
<i>tudhul-</i>	kaçınmak, çekinmek; alıkoymak, engel olmak.	44, 124, 143, 166, 174, 197, 227, 261, 342
<i>tudhın-</i>	kaçınmak; esirgenmek, yasak edilmek.	44, 124, 143, 166, 174, 197, 227, 316, 342
<i>tıgrağ</i>	yılmaz; yiğit, bahadır.	45, 46, 116, 130, 166, 178, 189, 212, 245, 337, 366
<i>tıgrağlan-</i>	yiğitlik göstermek, yiğitlenmek.	45, 126, 146, 169, 180, 202, 233
<i>tık-</i>	tıkmak, doldurmak.	46, 47, 107, 130, 151, 169, 213, 234, 282, 353, 366

tıkıl-	tıkılmak, sıkışmak.	46, 130, 151, 170, 213, 234, 366
tıkıla-	“tık” diye ses vermek. bk: tikile-.	47, 54, 143, 151, 153, 178, 201, 202, 234, 235, 366, 368
tıkış-	tıkılmak, sıkışmak.	47, 130, 151, 170, 213, 234, 366
tıktur-	tıktırmak, bastırmak.	47, 130, 152, 181, 213, 234, 366
tl	dil; söz; lugat.	48, 104, 162, 178, 212, 234, 281, 337, 353, 366
tun-	dinlenmek; solumak, nefes almak; dinmek, sonu gelmek.	48, 105, 146, 169, 203, 224
tn	dinmiş; haylaz, işsiz; tembelleşmiş, harınlaşmış.	48, 49, 104, 107, 131, 152, 162, 166, 178, 212, 234, 246, 281, 339, 366, 367
tn	ruh, nefes, soluk.	49, 103, 155, 169, 203, 233
tundur-	rahat ettirmek, dinlendirmek.	49, 131, 152, 178, 181, 212, 246, 367
tıngla-	dinlemek. bk: tıngle-.	49, 138, 146, 170, 192, 224
tınglaş-	dinlemede yarış etmek.	49, 127, 146, 170, 192, 224
tınglat-	dinletmek.	49, 127, 146, 170, 193, 224
tırmal-	tırmalanmak.	50, 152, 201, 234, 367
tırmaş-	tırmaşmak, kaşınmak. bk: tarmaş-.	21, 50, 125, 149, 152, 168, 170, 206, 212, 229, 234, 359, 367
tırngak	tırnak.	50, 105, 162, 212, 234, 282, 367
tış	diş.	50, 103, 155, 170, 224, 338
tışlat-	dişletmek.	51, 131, 152, 178, 212, 234, 367
tit-	ditmek, ziyadesiyle parçalamak.	45, 51, 52, 61, 107, 132, 135, 151, 152, 178, 211, 213, 234, 245, 246, 353, 366, 367
tit-	geri koymak, men'	51, 105, 146, 170, 204, 233

	etmek.bk: tıdh-, tıy-.	
titul-	didilmek.	52, 132, 152, 178, 213, 234, 367
tituş-	ditmekte yardım etmek, yırılmak. bk: titiş-.	52, 61, 132, 135, 152, 154, 170, 179, 213, 216, 235, 237, 367, 370
tıy-	men' etmek. bk: tıdh-, tıt-	45, 51, 52, 107, 151, 152, 179, 211, 213, 245, 246, 366, 367
ti-	demek. bk: te-.	33, 52, 107, 152, 179, 191, 213, 231, 235, 362, 368
tik-	bir şeyi delmek, dürtmek, sokmak; -ağaç- dikmek; bir şeyi dikey hale getirmek; -dikiş- dikmek.	52, 106, 147, 162, 204, 224, 338
tiken	diken. bk: tikken.	53, 55, 116, 162, 174, 214, 235, 353, 368
tikil-	dikilmek; -ağaç- dikilmek, bir şeyi dikine koymak.	53, 132, 153, 170, 214, 235, 284, 368
tikile-	ses, hışırtı çıkarmak. bk: tıkıla-.	47, 54, 143, 151, 153, 174, 201, 202, 234, 235, 366, 368
tikir tikir	at nalının çıkardığı sesi bildiren bir kelime.	54, 145, 214, 235, 368
tikiş-	-ağaç, elbise- dikmekte yardım etmek.	54, 132, 153, 170, 214, 235, 368
tikken	diken. bk: tiken.	53, 55, 116, 162, 174, 194, 214, 235, 368
tiktür-	-dikiş- diktirmek.	55, 132, 153, 182, 214, 235, 368
til-	dilmek, uzunluğuna yarmak veya kesmek.	55, 56, 57, 108, 116, 117, 133, 153, 170, 214, 235, 286, 353, 368
tildür-	dildirmek. bk: tiltür-.	55, 56, 133, 153, 182, 214, 215, 235, 236, 368

<i>tile-</i>	dilemek, istemek; beklemek, aramak.	56, 57, 108, 116, 133, 153, 174, 214, 235, 246, 285, 286, 353, 368
<i>tilek</i>	dilek.	56, 116, 162, 175, 214, 246, 368
<i>tilen-</i>	aranmak, dilenmek.	56, 133, 153, 175, 214, 235, 246, 369
<i>tileş-</i>	dilemekte yarış etmek.	57, 133, 153, 175, 214, 235, 246, 369
<i>tilge</i>	dilim, uzunlamasına kesilen her şey.	57, 116, 162, 175, 188, 202, 235, 369
<i>tilim</i>	dilim.	55, 56, 57, 117, 162, 170, 202, 214, 236, 286, 369
<i>tilin-</i>	uzunlamasına dilinmek.	57, 133, 153, 170, 215, 236, 369
<i>tiliş-</i>	dilmekte yardım ve yarış etmek.	57, 133, 153, 170, 215, 236, 369
<i>tilki</i>	tilki. bk: tilkü.	57, 58, 162, 182, 215, 236, 353, 369
<i>tilkü</i>	tilki. bk: tilki.	57, 58, 162, 182, 215, 236, 286, 369
<i>tiñgle-</i>	dinlemek. bk: tiñgla-.	49, 58, 143, 152, 153, 175, 201, 234, 236, 367, 369
<i>tipele-</i>	tepelemek, tepesine vurmak.	58, 153, 175, 179, 215, 236, 369
<i>tire-</i>	dayak veya direk dikmek.	58, 59, 108, 117, 134, 153, 175, 215, 236, 286, 287, 353, 369
<i>tirek</i>	direk; kavak.	58, 117, 162, 175, 215, 236, 286, 287, 353, 369
<i>tiren-</i>	dayanmak; direnmek, çekinmek.	59, 134, 153, 175, 215, 246, 369
<i>tireş-</i>	direşmek, çekinmek, diremek, sıkıntıdan	58, 129, 148, 167, 206, 225, 234

	yürümez olmak -hayvan- ; çekişmek.	
tirig	diri, canlı, yaşayan.	59, 117, 166, 188, 215, 236, 287, 370
tiril-	dirilmek, yaşamak.	59, 134, 154, 170, 216, 236, 246, 370
tirkeş-	toplanmak, toplaşmak, derleşmek. bk: tergeş-.	59, 130, 148, 167, 206, 225
tirkeş	yığılışma; kalabalık yüzünden yürümekte güçlük.	41, 60, 129, 151, 154, 163, 175, 211, 216, 233, 236, 365, 370
tirsek	dirsek.	60, 163, 175, 193, 216, 236, 353, 370
tirsek	göz kapaklarında çıkan sivilce, it dirseği, arpacık.	60, 163, 175, 193, 216, 236, 353, 370
tişe-	dişemek.	60, 61, 134, 144, 154, 175, 202, 237, 370
tişel-	bilenmek, dişenmek.	61, 134, 154, 175, 216, 237, 370
tişet-	dişetmek.	61, 134, 154, 175, 216, 237, 370
tişle-	dişlemek, dişle ısırma.	51, 61, 131, 134, 144, 154, 175, 216, 237, 370
tişlen-	dişlenmek; dişenmek, bilenmek.	61, 134, 154, 175, 216, 237, 370
titiş-	ditmekte yardım ve yarış etmek; yırtılmak. bk: titiş-.	52, 61, 132, 135, 152, 154, 170, 213, 216, 235, 237, 367, 370
titreş-	titreşmek.	61, 130, 148, 167, 207, 226
tiz	diz.	62, 63, 105, 108, 117, 135, 144, 154, 163, 170, 216, 237, 287, 288, 289, 340, 353, 370, 371

<i>tiz-</i>	dizmek.	62, 106, 148, 162, 207, 226, 338
<i>tizgin</i>	dizgin.	62, 117, 163, 170, 217, 237, 287, 288, 289, 339, 353, 371
<i>tizil-</i>	dizilmek.	63, 135, 154, 170, 217, 237, 288, 289, 371
<i>tizim</i>	dizi.	63, 117, 163, 170, 217, 237, 287, 288, 289, 371
<i>tizle-</i>	dizle ezmek, çiğnemek.	63, 144, 154, 176, 217, 237, 289, 371
<i>tizme</i>	şalvarın uçurluğu, torbanın bağı ve buna benzer nesnelere.	63, 117, 163, 176, 217, 237, 371
<i>todh-</i>	<i>todh-</i> doymak.	63, 64, 73, 135, 154, 172, 188, 217, 220, 237, 240, 289, 290, 353, 371, 375
<i>todun-</i>	doyar gibi görünmek.	64, 154, 181, 188, 217, 237, 371
<i>toğ-</i>	doğmak, meydana çıkma, belirme; yükselmek, havalanma, göğ ağma.	64, 108, 154, 173, 217, 237, 290, 291, 353, 371
<i>toğra-</i>	doğramak.	64, 65, 108, 135, 136, 154, 170, 202, 237, 290, 371
<i>toğral-</i>	doğranma, parçalanma, -ayakta ve dokumada- yarıklar peyda olma.	64, 135, 154, 170, 217, 237, 371
<i>toğraş-</i>	doğramakta yardım etme, parçalanma ve yarılma.	64, 135, 154, 171, 218, 237, 371
<i>toğrat-</i>	doğratma.	64, 131, 148, 163, 208, 227
<i>toğtur-</i>	doğurtma.	64, 131, 148, 172, 208, 227

<i>toḵ toḵ et-</i>	taşın taşa vurmasından çıkan ses gibi ses çıkarmak.	65, 145, 155, 171, 202, 238, 372
<i>toḵ</i>	tok, aç olmayan; saçsız insan; boynuzsuz hayvan.	65, 67, 68, 72, 110, 118, 145, 146, 155, 166, 171, 190, 202, 219, 238, 341, 372
<i>toḵı-</i>	-insan- döğmek (Bu anlam Oğuzcadır. Öz Türkler bu anlamda “ur-tokı” şeklinde iki kelimeyi birden kullanırlar.); -demir- döğmek; vurmak; çarpmak; dokumak; dokunmak; götürmek ve batırmak.	66, 67, 68, 108, 118, 136, 137, 155, 171, 219, 238, 292, 293, 353, 372
<i>toḵıl-</i>	döğülmek; dokunmak; (Oğuzca) adam döğülmek. bk: toḵul-.	66, 68, 136, 137, 155, 171, 219, 238, 372, 373
<i>toḵımaḵ</i>	tokmak, çamaşır tokmağı.	66, 118, 163, 193, 219, 238, 372
<i>toḵın-</i>	-insan- döğülmek (Oğuzca); çarpmak; döğülerek sertleştirmek; dokunmak.	66, 136, 155, 171, 219, 238, 292, 372
<i>toḵıṣ-</i>	çarpmak, harp etmek. bk: toḵuṣ-.	67, 68, 136, 137, 155, 171, 202, 203, 238, 239, 372, 373
<i>toḵıt-</i>	vurdurmak; döğdürmek; dokutmak.	67, 136, 155, 171, 219, 238, 372
<i>toḵlı</i>	toklu, altı aylık kuzu.	67, 105, 163, 179, 202, 238, 353, 373

to\dot{k}luk	tokluk; insanın başı saçsız ve hayvanın başı boynuzsuz olması.	67, 110, 163, 181, 190, 219, 238, 373
to\dot{k}sun.	sayıda doksan. bk: to \dot{k} uz on.	67, 68, 166, 219, 220, 246, 373
to\dot{k}u.	toka, kemer tokası.	373
to\dot{k}uç	çörek.	68, 163, 179, 190, 219, 238, 373
to\dot{k}ul-	döğölmek; dokunmak; (Oğuzca) adam döğölmek. bk: to \dot{k} ıl-.	66, 68, 136, 155, 171, 180, 219, 238, 372, 373
to\dot{k}uş-	vuruşmak, çarpışmak, harp etmek. bk: to \dot{k} iş-.	67, 68, 136, 155, 171, 180, 202, 203, 238, 239, 341, 372, 373
to\dot{k}uz on	sayıda doksan. bk: to \dot{k} sun.	67, 140, 177, 184, 210, 234
to\dot{k}uz	sayıda dokuz.	67, 68, 105, 145, 166, 180, 187, 193, 219, 220, 246, 373
tol-	girmek.	67, 149, 163, 208, 227, 338
tolğa-	takınmak, dolamak; ağırı tutmak, iç bulanmak, burulmak.	68, 106, 149, 163, 208, 228
tolğag	kadın küpesi.	68, 115, 156, 177, 208, 228
tolğag	sıkıntı, kulunç ve iç ağrısı.	68, 115, 156, 177, 193, 228
tolğan-	dolanmak, kendine dolamak; içi bulanıp kusma gelmek.	68, 132, 149, 163, 209, 228
tolğaş-	dolaşmak, dolamakta ve bükmekte yarış etmek; burulmak.	68, 133, 149, 185, 209, 228
toltur-	doldurmak.	69, 133, 149, 172, 182, 209, 228

<i>tolu</i>	dolu, boş olmayan.	69, 116, 158, 171, 209, 228
<i>tolun</i>	ayın on dördü, dolun.	69, 116, 158, 171, 193, 228
<i>tomşuk</i>	kuş gagası.	69, 103, 156, 209, 228
<i>ton</i>	elbise.	70, 103, 156, 163, 209, 228, 338
<i>toñg-</i>	soğuktan donmak.	70, 106, 163, 208, 228, 338
<i>toñg tuñg et-</i>	katı bir şey sert bir şey üzerine düşerse ses vermek.	70, 140, 149, 182, 193, 228
<i>toñguz</i>	domuz.	70, 103, 156, 171, 208, 228, 338
<i>topık</i>	topuk; top, çevgenle vurulan top, topaç.	70, 108, 156, 163, 209, 228, 338
<i>toprak</i>	toprak.	70, 116, 156, 177, 209, 228, 338
<i>tor</i>	tuzak, ağ.	71, 103, 156, 163, 209, 228, 338
<i>toruğ</i>	at rengi, doru renk.	71, 103, 158, 171, 179, 193, 228
<i>toşgur-</i>	taşarak doldurmak.	71, 133, 149, 172, 177, 185, 209, 228
<i>tovil</i>	davul; avda doğan kuşu için çalınan davul.	72, 105, 163, 192, 220, 240, 353, 375
<i>toy-</i>	doymak. bk: todh-.	71, 149, 163, 210, 228, 338
<i>toy</i>	ordu kurağı.	68, 73, 105, 156, 164, 172, 220, 240, 340, 341, 342, 353, 375
<i>toz</i>	toz.	73, 74, 105, 108, 137, 156, 164, 172, 203, 220, 240, 294, 295, 340, 342, 349, 353, 375
<i>toz-</i>	tozarmak, toz yükselmek.	72, 106, 150, 163, 211, 229, 338
<i>tozit-</i>	tozutmak.	74, 75, 138, 156, 182, 220, 240, 375
<i>tög-</i>	döğmek, dövmek, inceltmek.	74, 108, 138, 156, 203, 240, 353, 375

tögüş-	döğmekte yardım ve yarış etmek. bk: töküş-	73, 133, 150, 173, 211, 229
tök-	dökmek.	74, 75, 108, 138, 156, 172, 220, 240, 295, 296, 353, 375
töktür-	döktürmek.	75, 138, 156, 182, 220, 240, 375
tökül-	dökülmek.	75, 138, 156, 182, 221, 240, 295, 375
töl	yavrulama zamanı; yavru, döl (Oğuzca).	75, 105, 164, 172, 221, 240, 296, 317, 318, 375
tön-	dönmek (Oğuzca).	76, 108, 156, 192, 221, 240, 353, 375
töngder-	döndermek, altını üstüne getirmek.	76, 138, 156, 192, 220, 240, 375
tör	evin veya odanın en iyi, en önemli yeri, sediri.	76, 105, 164, 172, 192, 203, 240, 342, 353, 376
töre	evin önemli yeri ve sediri.	76, 105, 164, 192, 203, 240, 376
tört	sayıda dört.	76, 105, 110, 166, 172, 221, 246, 296, 352, 353, 376
törtünç	sayıda dördüncü.	76, 110, 166, 182, 193, 221, 246, 376
töş	döş, göğsün başı.	77, 105, 164, 172, 221, 240, 296, 297, 353, 376
töşe-	döşemek.	77, 78, 108, 110, 111, 119, 138, 156, 176, 221, 240, 296, 353, 376
töşek	döşek.	77, 110, 111, 119, 164, 176, 221, 240, 353, 376
töşeklig	döşeli, döşenmiş.	77, 110, 111, 166, 186, 188, 190, 203, 221, 240, 241, 376
töşeklig	döşekli, düşek sahibi.	76, 108, 158, 177, 179, 180, 212,

		229
töşeklik	döşeklik, döşek ve benzeri şeyleri yapmak üzere hazırlanıp ayrılmış olan.	77, 111, 166, 187, 190, 221, 241, 376
töşel-	döşenmek.	78, 138, 156, 176, 221, 241, 376
töşet-	döşetmek.	78, 138, 156, 176, 221, 241, 376
tul	dul.	78, 105, 166, 172, 221, 241, 343, 344, 376
tuman	duman, sis.	78, 105, 164, 172, 203, 241, 376
turağ	sığınak.	78, 164, 186, 188, 221, 241, 353, 376
turkun	durgun.	78, 119, 166, 190, 222, 241, 246, 300, 305, 377
turna	durna, turna kuşu.	79, 105, 164, 172, 222, 241, 353, 377
turul-	usanmak, bıkmak.	79, 139, 156, 181, 222, 246, 377
turum	durum; birinin boyu kadarınca olan uzunluk.	79, 119, 164, 172, 222, 241, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 377
turumtay	yırtıcı bir kuş; erkek adı.	79, 145, 164, 186, 203, 241, 353, 377
turur	“-dır”; mazisi ve mastarı olmayan bir fiil.	80, 119, 164, 172, 203, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 377
туруş-	ayağa kalkışmak; duruşmak, karşı durmak.	80, 139, 156, 181, 222, 241, 377
tuşag	köstek, at ayağına vurulan bukağı. bk: tuşağı.	80, 111, 119, 164, 186, 189, 193, 222, 241, 353, 377
tuşağı	köstek. bk: tuşag.	80, 119, 164, 189, 193, 222, 241,

		377
tut-	tutmak, yakalamak.	81, 82, 83, 84, 86, 100, 108, 120, 139, 142, 156, 172, 222, 241, 305, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 337, 353, 377
tutgak	geceleyin düşmanın gözcülerini ve ileri karakollarını yakalamak için çıkarılan atlı bölük.	82, 120, 167, 186, 188, 222, 241, 377
tutguç	kahve altı, bir parça yemek.	82, 120, 167, 180, 189, 222, 241, 377
tutgun	tutgun, yakalanan, esir, tutsak.	83, 120, 167, 189, 223, 241, 377
tutruğ	vasiyet. bk: tutsuğ.	83, 120, 164, 180, 189, 193, 223, 242, 377
tuttur-	tutturmak, yakalatmak.	83, 139, 156, 181, 223, 242, 378
tutuğ	rehin, tutu.	84, 120, 167, 189, 223, 242, 311, 378
tutul-	tutulmak, yakalanmak.	84, 139, 156, 182, 223, 242, 378
tutun-	tutulmak; edinmek, tutmak; yalnız başına tutmak; tutuşmak. bk. tütün-.	86, 139, 157, 182, 223, 242, 312, 323, 378
tutuş-	tutuşmak.	86, 100, 139, 142, 157, 158, 182, 223, 226, 242, 244, 306, 310, 378, 381
tuy-	duymak.	87, 88, 108, 139, 157, 172, 223, 242, 316, 353, 378
tuytur-	duyurmak; anlatmak.	88, 139, 157, 182, 223, 242, 378
tuz	tuz.	88, 89, 105, 111, 140, 144, 164, 172, 223, 242, 316, 348, 353, 378

tuzak	tuzak.	88, 111, 164, 186, 223, 242, 348, 378
tuzla-	tuzlamak.	88, 144, 157, 172, 223, 242, 378
tuzlan-	tuzlanmak.	88, 140, 157, 172, 223, 242, 378
tuzlat-	tuzlatmak.	89, 140, 157, 172, 223, 242, 378
tuzluğ	tuzlu.	89, 111, 167, 182, 194, 203, 242, 378
tü	tüy, kıl, saç; renk, at tonu.	89, 92, 106, 112, 164, 195, 203, 242, 316, 318, 353, 378
tüb	dip, asıl, kök. bk: tüp.	89, 92, 106, 111, 112, 164, 165, 172, 191, 223, 224, 242, 243, 319, 320, 379, 380
tüblüg	asaletli.	89, 92, 111, 112, 167, 172, 191, 224, 225, 247, 379
tüg-	düğmek, düğülemek, bağlamak.	90, 91, 108, 120, 140, 157, 172, 224, 242, 316, 317, 353, 379
tügme	düğme.	90, 120, 164, 176, 224, 242, 353, 379
tügmelen-	dügmelenmek, ilikeri iliklemek.	90, 140, 157, 176, 203, 242, 379
tügül-	düğülmek, düğümlenmek; yemek boğazda kalmak.	89, 135, 151, 173, 214, 231
tügün	düğüm.	89, 118, 157, 164, 214, 231
tügün-	kendi başına düğüm yapmak.	89, 136, 151, 174, 214, 231
tügüş-	düğüm düğmekte yardım ve yarış etmek.	89, 136, 151, 174, 214, 231
tüke-	tükenmek, bitmek; yetmek, kifayet etmek.	91, 108, 121, 141, 157, 176, 189, 224, 243, 353, 379

tükel	tamamen, büsbütün.	91, 121, 167, 176, 189, 224, 247, 379
tüket-	tüketmek, bitirmek.	91, 141, 157, 176, 189, 224, 243, 379
tülüg	tüylü.	89, 92, 112, 167, 193, 195, 224, 379
tümen	tümen tümen, pek çok.	92, 106, 147, 167, 176, 224, 247, 349, 353, 379
tün	gece.	92, 106, 141, 144, 165, 173, 204, 243, 318, 319, 379
tüne-	gecelemek.	92, 141, 144, 157, 176, 204, 243, 318, 380
tünet-	geceletmek.	92, 141, 157, 176, 204, 243, 380
tüp	asıl, kök, dip, temel, herhangi bir şeyin aslı, kökü, insanın aslı. bk: tüb.	89, 92, 106, 111, 112, 164, 165, 172, 191, 223, 224, 242, 243, 319, 320, 379, 380
tüplüg	asaletli.	89, 92, 111, 112, 167, 191, 225, 247, 380
tüpü	tepe, insanın başının üst tarafı.	93, 106, 165, 225, 243, 353, 380
tür-	dürmek.	93, 109, 121, 130, 132, 133, 138, 157, 173, 204, 243, 320, 321, 322, 353, 380
türlüg	türlü.	93, 112, 167, 183, 193, 225, 243, 380
türmek	kadın budu denilen yemek; dürüm.	93, 121, 165, 225, 243, 321, 380
türt-	sürtmek, sıvamak, çalmak.	92, 107, 151, 164, 215, 231, 338
türtül-	sürülmek.	92, 136, 151, 174, 215, 231

türtün-	-yağ- sürünmek, sürünür görünmek.	94, 141, 158, 183, 225, 243, 380
türtüş-	-yağ- sürmekte yarış etmek.	94, 141, 158, 183, 225, 243, 380
tüş	düş, rüya; düş azması, ihtilam.	94, 95, 97, 99, 106, 109, 121, 141, 158, 165, 167, 173, 204, 225, 243, 247, 269, 322, 343, 350, 353, 380, 381
tüş-	düşmek; inmek.	93, 107, 151, 164, 216, 232, 338
tüş	eğlek, durak, yolculukta dinlenilecek yer ve konulacak zaman.	95, 104, 159, 164, 216, 234
tüşkün	dikenli kitre ağaççığı.	97, 121, 165, 173, 225, 243, 322, 323, 353, 381
tüşür-	düşürmek, indirmek.	97, 99, 121, 141, 158, 183, 226, 244, 323, 381
tüşürgü	çayın ırmağa karışan ağzı, değirmenin bir ırmağa olan savağı.	99, 121, 165, 183, 204, 244, 381
tütet-	tütütmek. bk: tütit-.	99, 141, 158, 176, 226, 244, 323, 381
tütün	duman.	98, 118, 157, 165, 195, 232
tütüş-	kavga etmek, tutuşmak, çekişmek, avı yakalamağa yardım ve yarış etmek. bk: tutuş-.	98, 137, 151, 174, 216, 216, 232
tüz	düz.	99, 104, 159, 165, 216, 232, 338
tüz-	düzmek, düzeltmek.	100, 107, 151, 165, 216, 232
tüzül-	düzelme, tertip ve tanzim edilmek.	101, 142, 158, 183, 226, 244, 381

KAYNAKÇA

- ABDURAHMANOV, F..A. - Ş.Ş. ŞAABDÜRAHMANOV, A.P.HOJNEV, Özbek Tilining Grammatikası I (Morfologiya), II (Sintaksin).
- AKSU, Nurettin - Ayfer IŞIK (1997), *Türkiye Türkçö-sü- Kırgız Türkçö-sü Sözdüğü*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları: 3066, İstanbul.
- ATABAY, Neşe - İbrahim KUTLUK, Sevgi ÖZEL (1983), *Sözcük Türleri* (Yöneten ve Yayına Hazırlayan Doğan AKSAN), Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- ATALAY, Besim (1985), *Divanü Lugati't-Türk I*, Türk Dil Kurumu Yayınları: 521, Ankara.
- _____ (1985), *Divanü Lugati't-Türk II*, Türk Dil Kurumu Yayınları: 522, Ankara.
- _____ (1985), *Divanü Lugati't-Türk III*, Türk Dil Kurumu Yayınları: 523, Ankara.
- _____ (1985), *Divanü Lugati't-Türk Dizini "Endeks" IV*, Türk Dil Kurumu Yayınları: 524, Ankara.
- BANGUOĞLU, Tahsin (1986), *Türkçenin Grameri*, Ankara.
- _____ (1979), *Ana Hatlarıyla Türk Grameri*, İstanbul.
- BURAN, Ahmet - Araştırma Görevlisi Ercan ALKAYA (2001), *Çağdaş Türk Lehçeleri*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- CAFEROĞLU, Ahmet (1968), *Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü*, İstanbul.
- COŞKUN, Volkan (2000), *Özbek Türkçesi Grameri*, Türk Dil Kurumu Yayınları: 752, Ankara.
- CLAUSON, Sir Gerhard (1972), *An Etymological Dictionary of Pre-thirteenth Century Turkish*, Oxford.
- ÇAĞATAY, Saadet (1972), *Türk Lehçeleri Örnekleri II*, Yaşayan Ağız ve Lehçeler, Ankara.
- DANKOFF, Robert- James Kelly (1985), *Mahmūd el-Kāşgarī, Türk Şiveleri Lügati (Dīvānū Lugāti't-Türk) III. Kısım, Doğu Dilleri ve Edebiyatlarının Kaynakları 7*.

- DENY, J.(1995), *Türk Dili Gramerinin Temel Kuralları: Türkiye Türkçesi* (Çeviren: Oytun Şahin), Türk Dil Kurumu Yayınları: 620, Ankara.
- DEMİREZEN, Mehmet (1983), “Dil Tarihlemesi (GLOTTOCHRONOLOGY) ve Dilbilimdeki Yeri”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1980- 1981*, Ankara, 101- 111.
- DEVELLİOĞLU, Ferit (1999), *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lugat (Eski ve Yeni Harflerle)* (Yayına Hazırlayan: Aydın Sami GÜNEYÇAL), Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara.
- DEVLET, Nadir (1989), *Çağdaş Türk Dünyası*, İstanbul.
- DOERFER, Gerhard (1983), “Temel Sözcükler ve Altay Dilleri Sorunu”, *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten 1980- 1981*, Ankara, 1-21.
- EMİR NECİPOVİÇ, Necip, (1995), *Yeni Uygur Türkçesi Sözlüğü* (Çeviren: İktil KURBAN), Ankara.
- ERASLAN, Kemal (1970), “Doğu Türkçesinde Ek Uyumsuzluğuna Dair”, *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, Cilt XVIII, İstanbul, 113- 124.
- HACIEMİNOĞLU, Necmettin (1992), *Türk Dilinde Edatlar*, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul.
- _____ (1984), *Yapı Bakımından Türk Dilinde Fiiller*, Cönk Yayınları.
- HACIYEV, A. (1985), *Lingvistik Terminlarning İzahli Lugati*, Taşkent.
- İmla Kılavuzu* (2005), Türk Dil Kurumu Yayınları: 850, Ankara.
- KAHRAMAN, Tâhir (1996), *Çağdaş Türkiye Türkçesi Dil Bilgisi*, Ankara.
- _____ (1996), *Çağdaş Türkiye Türkçesindeki Fiillerin Durum Ekli Tamlayıcıları*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- KOÇKARTAYEV, İ. (1977), *Söz me'nası ve uning valentligi*, Taşkent: Özbekistan SSR “FEN” Neşriyatı.
- KOÇKARTAYEV, İ. (1980), Valentlik ve semantik maslaşuv *Özbek tilşunasligi ve stilistikası meseleleri* 648 içinde (Yayına Hazırlayanlar: ŞAMAKSUDOV, A.Ş. – NASRİDİNOV, F. – KOÇKARTAYEV, İ. – TAŞALİYEV, İ.), ss.17-21, Taşkent: Taşkent Devlet Universiteti.
- KONONOV, A. N. (1960), *Grammatika sovremennogo Uzbekskogo literaturnogo yazıka*. Moskva-Leningrad: İzdatelstvo Akademii Nauk SSSR.
- KORKMAZ, Zeynep (1992), *Gramer Terimleri Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları: 575, Ankara.

- KOMİSYON (1991), *Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü*, Ankara.
- _____ (1981), *Özbek Tilining İzahli Lügati c. I-II*, Moskova.
- KUÇKARTAY, İristay (1997), “Özbek Edebi Dilinde Tamlayan Hali”, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi *Türkoloji Dergisi*, Cilt 12, Sayı 1, 59- 72.
- MAHMUDOV, N. - B. TOHLİYEV (1991), *Özbek Tilini Örgenemiz*, Taşkent.
- MİRZAYEV, T. – SARIMSAKOV, B. – MUSAKULOV, A. (1989), *Özbek Halk Makalleri*. Taşkent:Gafur Gulam Namidegi Edebiyat ve Sen’et Neşriyatı.
- ÖZ, A. (1999), *Özbek Türkçesinde İsimler*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- _____ (2004), “Özbek Türkçesi edebî dilinde fiillerde olumsuzluk kategorisi.” *Çağdaş Türklük Araştırmaları Sempozyumu Bildiriler 8-10 Mayıs 2002*, ss. 49-56, Ankara:Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları.
- Özbek Tili Grammatikasi I Morfologiya* (1975), (F. A. ABDURRAHMANAV - S. Ş. ŞAABDURRAHMANAV - A. P. HACİEV), Özbekistan SSR Fanlar Akademiyası A.S. Puşkin Namidagi Til va Adabiyet İnstituti, Özbekistan SSR “Fen” Neşriyeti, Taşkent.
- Özbek Tili Grammatikasi II Sintaksis* (1975), (F. A. ABDURRAHMANAV - S. Ş. ŞAABDURRAHMANAV - A. P. HACİEV), Özbekistan SSR Fanlar Akademiyası A.S. Puşkin Namidagi Til va Adabiyet İnstituti, Özbekistan SSR “Fen” Neşriyeti, Taşkent.
- Özbek Tilining İzahli Lügati I-II* (1981), Özbekistan SSR Fanlar Akademiyası A.S. Puşkin Namidagi Til va Adabiyet İnstituti, Moskva.
- ÖZKAN, Nevzat, *Türk Dilinin Yurtları*, Akçağ Yayınları: 451, Ankara.
- ÖZTÜRK, Rıdvan (1997), *Uygur ve Özbek Türkçelerinde Fiil*, Ankara.
- REŞETOV, V.V. (1959), *Uzbekskiy Yazik*, Taşkent.
- ŞÜKUN, Ziya (1984), *Farsça – Türkçe Lügat*, İstanbul.
- ŞAABDURAHMANOV, Ş. - M. ASKAROVA (1980), *Hazirgi Özbek Edebiy Tili*, Taşkent.
- ŞEMSEDDİN SÂMÎ (1987), *Kâmûs-ı Türkî*, İstanbul.

- TUNA, Osman Nedim (1992), “Altay Dilleri Teorisi”, *Türk Dünyası El Kitabı*, Cilt 2- Dil-Kültür-San’at 2. Baskı, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayını, Ankara, 7- 58.
- TEKİN, Talat - Mehmet ÖLMEZ (2003), *Türk Dilleri*, Yıldız, İstanbul.
- TEKİN, Talat (1989), “Türk Dil ve Dialektlerinin Yeni Bir Tasnifi”, *Erdem, Atatürk Kültür Merkezi Dergisi*, Cilt 5, Sayı: 13, 141.
- TURSUNOV, U. – MUHTAROV, M. – RAHMATULLAYEV, Ş. (1992), *Hazirgi Özbek Edebiy Tili*. Taşkent: “Özbekistan” Neşriyatı.
- Türkçe Sözlük I-II* (1998), Türk Dil Kurumu Yayınları: 549, Ankara.
- USMANOVA, M. - E. EZLEROV - Ş. ŞERİPOV (1980), *Özbek Tili*, Taşkent.
- Yeni Tarama Sözlüğü* (1983), (Düzenleyen: Cem DİLÇİN), Türk Dil Kurumu Yayınları: 503, Ankara.
- VARDAR, B. – GÜZ, N. – ÖZTOKAT, E. – SENEMOĞLU, O. – SÖZER, E. (1988), *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. İstanbul- Ankara- İzmir, ABC Kitabevi.
- ZEYNALOV, Ferhat (1993), *Türk Lehçelerinin Karşılaştırmalı Dilbilgisi* (Çeviren: Yusuf Gedikli), Cem Yayınevi, İstanbul.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Mediha SİNOP
Doğum Yeri ve Yılı : Konya-1981
Adres : Darıca Gökşen Mustafa Yücel Lisesi, Kocaeli
Telefon : 0.262.745 77 93
e-posta : mediha_sinop42@hotmail.com

EĞİTİM DURUMU

2004-2008 : Yüksek Lisans, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı, Adana.
2003-2004 : Lisans, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programı, Konya.
1999-2003 : Lisans, Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Konya.
1995-1998 : Lise, Atatürk Kız Lisesi, Konya.
1992-1995 : Ortaokul, Kız Ortaokulu, Konya.
1987-1992 : İlköğretim, Sille İlköğretim Okulu, Konya.

İŞ DENEYİMİ

2010- : Darıca Gökşen Mustafa Yücel Lisesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni, Kocaeli.
2009-2010 : Siirt Ticaret Meslek Lisesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni, Siirt.
2008-2009 : Hürriyet İlköğretim Okulu Türkçe Öğretmeni, Siirt.
2005-2008 : Dikboğaz İlköğretim Okulu Türkçe Öğretmeni, Siirt/Eruh.